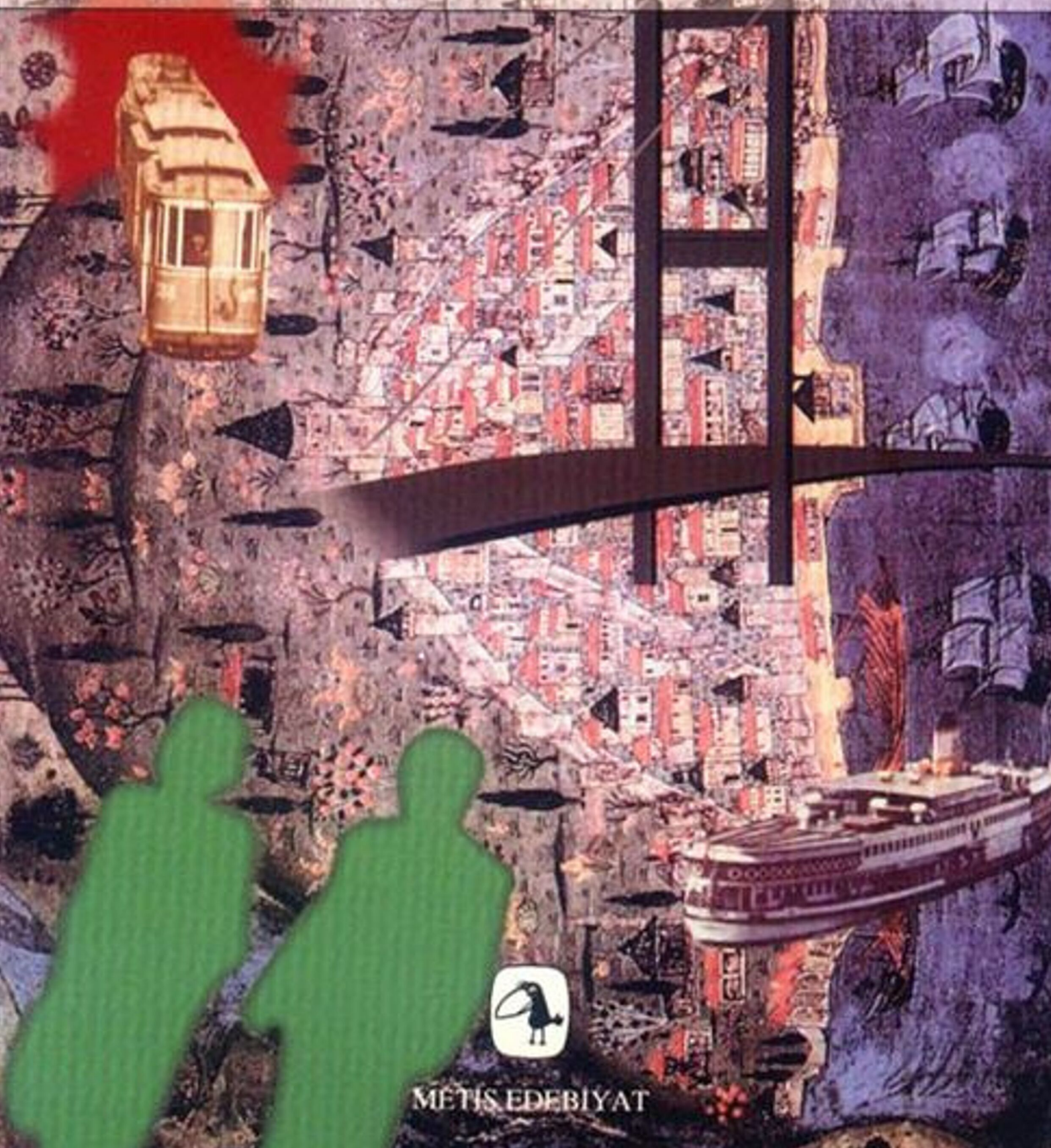

İSKENDER SAVAŞIR

TUTKU 2000

Dalgın Sular I

METİS EDEBİYAT

İskender Savaşır TUTKU 2000

1955 yılında Ankara'da doğdu. Hacettepe ve California üniversitelerinde psikoloji, Kansas Üniversitesi'nde dilbilim eğitimi gördü. İlk şiirleri 1978 yılında Oluşum ve Türkiye Yazıları dergilerinde yayımlandı. Daha sonra yayın yönetiminde de görev aldığı Toplum ve Bilim, Zemin, Defter ve McWorld dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı. Bilgisayar Ansiklopedisi ve Ero Cinsel Yaşam Ansiklopedisi'nin yayın yönetmenliğini, Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi'nin yayın koordinatörlüğünü yaptı. Halen yönetiminde de yer aldığı Bilar İstanbul'da ders veriyor.

İskender Savaşır'ın Masaldan Sonra adlı ilk kitabı 1992'de Cumartesi Yayınları'nda yayınlanmıştı.

Metis Yayınları
İpek Sokak No. 9, Beyoğlu/İstanbul

Metis Edebiyat Dizisi: 77
Dalgın Sular I
Tutku 2000, İskender Savaşır
İskender Savaşır, 1994
Metis Yayınları, 1994

Birinci Basım: Mart 1995

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Kapak Resmi: Bilgisayarda Kolaj;
İskender Savaşır, Mehmet Ulusel, Yeşim Bilge

Kapak ve İç Baskı Yayıncılık Matbaacılık Ltd.
Mücellit Örnek Mücellithanesi

İskender Savaşır

TUTKU 2000

Dalgın Sular I

METIS YAYINLARI

Dalgın Sular

Birinci Cilt

İstanbul'u Dinliyorum

1

Hatırlar gibiyim
Geçmişte de
Buluşmuştu
Söz tenle

2

Öykümüz çok uzak bir gelecekte değil, binyılın sonunda Bebek'te, inşaatı daha yeni tamamlanmış gökdelenlerden birinde başlıyor. Sözkonusu binanın en üst katı, beklenebileceği gibi, bir bar... Orada uzun boylu iki insan oturuyor. Birinin saçlarına düşen ak, onu daha da alımlı kılıyor; ama kendi farkında değil —neredeyse mahcup—; hatta belki de sevimliliğini bu bilinçsizliğe borçlu.

Öbürü kadın. Kimileri saçları için "platin" diyebilir. Ama en çekici yanı saçları değil; omuzlarının genişliği. Kadınlığını ilan etmekten çekinmeyen bir kadın.

Onun için "iri" denebilir mi? Bilmiyorum.

3

Nasıl adlandıracağız onları? Erdal, İhsan, Hasan, hatta Can desem edebiyatımızın, sahiden bizim olan edebiyatın tükettiği, üstelik bizim olduğu halde, bize yeten bir anlam tortusu bırakmadan tükettiği anlatılardan birini vaat etmiş olacağım.

Oysa ben —kendime ille de bir örnek alacak, size böyle yazmakla ne vaat etmek isteyeceğim hakkında bir ipucu vereceksem—, yazdıklarımın anlatıdansa "itiraflar" ya da "izlenimler" diye adlandırılmasını tercih ederdim.

Ama kolay mı, kolay mı itiraf etmek, üstelik içten, sahici kalarak itiraf etmek...?

Bundan yıllarca önce, benim bu sayfalarda İstanbul'la ilgili olarak anlattıklarımın bir tür benzerinin yaşandığı bir şehirde bir Yahudi, "*Nedir ki 'ben' dediğimiz şey? Sevdiklerimizi, sevip de yitirdiklerimizi, hayal kırıklığına uğrattıklarımızı, bizi hayal kırıklığına uğratanları, onca sevgimize, bütün yapıp ettiklerimize rağmen bizi yine de sevmeyenleri yine de elimizde, içimizde tutmak, onları öfkemizden koruyabilmek için; onlarla bir arada kalmak, onlar gibi, onlarla aynı olmak uğruna giriştiğimiz umutsuz çabaların toplamından, bu çabaların, daha ziyade, bir enkazı andıran sonucundan ibaret değilse nedir ki..?*" anlamına gelen bir şeyler yazmıştı.

O zaman kim, neyi, nasıl itiraf edecek? Hangi sevgili, kime...?

İyisi mi burada oturan adamın adı "Arkadaş" olsun öyleyse; metnin içinde üstleneceği işleve de daha uygun olur bu.

Kadının adını aktarmayı Bünyamin'e bırakıyorum. Şimdilik ona, "Abla" diyelim.

Evet, demek ki, Arkadaş'la Abla 2000 yılında, yani bir yandan, İstanbul'un olimpiyatları televizyon ekranlarından seyretmek zorunda kalmış olmasının hıncını yaşadığı; öte yandan magazin basınının Müslümanların "alamet," daha da aşırıya gidenlerin "kıyamet alametleri" diye andığı hurafelerden geçilmediği günlerde tesadüfen karşılaşmışlar. Uzun süredir görüşmüyorlar; tanışıklıkları da zaten ortak bir dosttan, Bünyamin' den, ötürü. Bu yüzden havadan sudan konuşmayı tercih edecekler.

Ama...

Gerçi ikisi de Olimpiyatlar'a sinirlenen, magazin okumayan seçkinlerden... Üstelik şehrin kötü uğultusuyla aralarına mesafe koyabilecek imkânlarla sahipler. Örneğin Arkadaş, bürosuyla evi arasındaki, zaten kısa olan yolu da yürümekten kurtulmak için, daha geçenlerde evini de Maçka Palas'a taşıdı. Abla da benzer imkânlarla sahip...

Yine de...

Tekinsiz bir şeyler, havadan sudan konuşmalar üzerinde bile basınç yaratacak bir gölge, onları da zorluyor.

Örneğin, Arkadaş'ın,

— "İşler nasıl?" sorusuna karşılık Abla,

— "Fena değil," diye cevap verirken, son bir hafta içinde intihar eden bir çıraktan sonra ikincisinin de çıldırması olduğunu hatırlamadan edemiyor; nedense hep bir dokunuşu çağrıştıran boğuk sesi belli belirsiz çatlıyor. Yine de,

— "Seninkilerden ne haber?" diye, renk vermeden sormayı becerebiliyor.

Arkadaş ortak dostlarını daha uzun zamandır tanıyor, ayrıca Abla'nın aksine, bu sıralarda da onunla görüşmeyi sürdürüyor. Belki bu yüzden, belki Nisan'ın bu zalim poyrazı bahardan izler taşıdığından, belki de —uzak bir ihtimal ama— Abla'nın sürdürdüğü kokudan etkilenmiş olduğundan ya da bir zamanlar dostunun Abla'ya nasıl baktığı aklına düştüğünden,

— "Fena değil, geçenlerde önemli bir iş aldık," derken, kendi önünde duran peçeteyi ortalarına itiyor. O âna kadar elinde oynamakta olduğu şık kalemle peçetenin üzerine,

— "Bünyamin'i bir arasan iyi olur," diye yazıyor.

Abla uyanık; şaşkınlığının bakışlarına bile çıkmasına izin vermeden, havadan sudan konuşmaya devam etmesi gerektiğinin bilinciyle, bir yandan,

— "Nasıl bir iş? Uygulama mı, tasarım mı?" diye sorarken, bir yandan da çantasından çıkardığı kalemle aynı peçeteye, "Niçin?" diye yazıyor.

Tam o sırada içeriye başka bir ortak tanıdıkları giriyor. Arkadaş'ın sinirli bir hareketle buruşturduğu peçete üzerinden başlatılmış yazışma sona eriyor; konuşmaları şehrin uğultusuna karışıyor.

Zaten biraz sonra da kalkacaklar.

4

"Ne tuhaf, bir yedek parçacının onun kadar güzel, onun kadar süslü bir kadın tarafından işletiliyor olması..."

İlk tanıştıkları gün Bünyamin günlüğüne böyle yazmıştı. Daha sonra aralarından ayrılıp önce Belediye'yle, sonra da çeşitli politikacılarla iş yapacak olan arkadaşları Orhan'la birlikte Dolapdere'deki kaportacılarla söyleşi yapmaya gitmişlerdi. Kayıp, kaybolmakta olan mesleklerin peşindeydiler.

Mahallede konuştukları herkes "Abla'yla da konuşmalısınız," demişti. "Abla" kaportacı olmadığı halde.

Elbette... Kendilerini "kayıp" olarak nitelendirmeyen bu insanlar, Orhan'la Bünyamin'in ne yaptığını, neyin peşinde olduğunu anlamamışlar, sırf kendilerine gösterilen ilgiden ötürü yardımcı olmuşlar, bu yüzden kendi hayatlarının vazgeçilmez, vazgeçilmez olmanın da ötesinde, önemsedikleri, kıymet verdikleri bir parçasını, kızları olabilecek yaşta olmasını hiç yadırgamadan, "Abla" diye andıkları bu kadını onlara sunmak, haydi onların deyişiyle söyleyelim, "bu meraklı gençlere takdim etmek" istemişlerdi.

Bünyamin'le Orhan da sırf onların hatırı olsun diye Abla'yla görüştüler. Sıradan bir söyleşi oldu; zaten sonunda dergide kaportacıların söyleşileriyle birlikte yayınlamadılar.

Yalnız...

Kaportacılar "bu meraklı gençler"ın neyin peşinde olduklarını anlamamakla kalmamış, çok fazla ilgilenmemişlerdi de. "Yayıncıyız" gibi muğlak bir cevapla yetinmişler, nispeten daha meraklı olanları bu cevabı gazetecilik olarak almış, ama onlar da "Hangi gazete?" sorusuna verilen "Gazete değil belki bir dergi" cevabının çok fazla üstüne gitme gereğini duymamışlardı.

Oysa Abla sordu. Gerçi onun sorusu da görünüşte diğerlerinininkinden çok farklı değildi. Biraz farklıydı. Hiçbir noktada söyleşiyi ne için yaptıklarını sormadı. Yalnız görüşmenin sonunda "Siz ne iş yaparsınız?" diye sordu.

Sorunun, gazeteciyiz iddiasını yutmayacak, kaportacıların, kayıp mesleklerin ya da kendisinin bir haber değeri taşımadığını bilen bir bilinçten kaynaklandığı fark eden Bünyamin tuhaf —ya da belki de tuhaf olmayan— bir cevap verdi.

Gerçi böylesi bir bilinci de yatıştırarak alelade bir cevap bulamaz değildi; ama o anda, yıllar önce aşkın uzak kıyısından döndüğünden beri yaptığı, belki en içten konuşmayı yapmış olmasını da fazla abartmamak gerekiyor. Çünkü aşk, yalnız hayatın ileriye doğru akışını altüst etmekle, insanı yoldan çıkarmakla kalmaz, geçmişe de gölgesini —ya da ışığını— düşürür.

Olmuş olanı, sonradan olan biten ışığında yorumlama eğilimimiz, aşk sözkonusu olduğunda iyiden iyiye abarır.

Bünyamin, daha gerçek adını bile bilmediği o kadına karşı o gün özel bir ilgi duymadığını hep iddia edecek; tutkusunun o zamanlar kendisinin de herkes gibi "Abla" diye hitap ettiği kadının, kendisine daha sonraları —birkaç gün sonra— özel bir ilgi göstermesiyle alevlendiğini söyleyecekti.

Haklı olabilir. Yine de o gün "Siz ne iş yaparsınız?" diye sorulduğunda şöyle bir cevap vermişti:

— "Bu hayatı yaşamayı beceremeyenleri, bazen de istemeyenleri örgütlemeye çalışıyorum; hayallerini hayattan daha çok önemseyenleri, onlara yenik düşenleri... Çocuklara benzer onlar... Gerçi benim de çocuksu bir yanım vardır; belki bu yüzden onlarla hayat arasında, gerçeklik arasında bir köprü kurmaya, olmaya çalışıyorum. Ama zaman zaman ve giderek daha sık onlar tarafından yutulduğumu, hırpalandığımı, yıpratıldığımı düşünmüyorum değilim."

Orhan'ın bu tuhaf konuşma karşısında ne düşündüğünü bilmiyoruz. Abla,

— "Yerinizi görmek isterdim," diye cevap verdi.

Bünyamin eski moda kibarlığına geri çekilerek,

— "Lütfen," dedi, "Şeref verirsiniz".

5

Abla gerçekten de Bünyamin'in yerine geldi.

Bir akşam üzeriydi. Üzerinde, çok iyi taşımadığı, kendisine, tafrasına, alımlılığına yakışmayan bir çekingenlik vardı:

— "Kusura bakmayın," dedi. "Ancak bu saatte uğrayabildim. Biliyorsunuz, iş çıkışı... Ama n'olur, siz çıkmak üzereydyseniz, rahatsız etmeyeyim. Başka bir gün için randevulaşabiliriz."

Bünyamin telaşla atıldı:

— "Rica ederim. Zaten bizim seminerlerimiz, seminerlerimiz ve," bir an için duraksadıktan sonra devam etti "ve diğer 'occasion'larımız bu saatten sonra başlar. Sizi aramızda gördüğümüze çok sevindik."

Abla'nın yüzüne muzip bir gülümsemenin gölgesi düştü.

— "Peki o halde; bu akşam bana hangi 'occasion'u önerirsiniz?"

— "Bir dia gösterimiz var. Fotoğrafçı bir arkadaşımız geçenlerde Tibet'ten döndü. Olaylar çıktığı sırada oradaymış. Canını zor kurtarmış. Ama canını kurtardıktan sonra, nasıl becerdiyse becermiş, bir tank sürücüsünü onlardan yana olduğuna ya da —haksızlık etmeyeyim— hiç değilse tehlikesiz olduğuna ikna etmiş. Bu akşam o tanktan çektiği fotoğrafları gösterecek."

— "İlginç, ama akşamın bu saati için biraz fazla kanlı bir gösteri olmaz mı bu? Yani, hiç değilse, benim için...?"

— "Çok haklısınız. İki de seminerimiz var bu akşam.

— "..."

Bünyamin gözlerini kaçırdı. Devam etmekte zorluk çektiğini açıkça belli edecek şekilde yutkundu.

Abla ise o akşam o âna kadar üzerinde ucuz bir peruk gibi taşıdığı çekingenliği bir yana bırakıp, yüreklendiren, karşısındakine güven veren bir sesle,

— "Evet...?" diye sordu.

Bünyamin,

— "Biri altıncı kuşak bilgisayarlarla ilgili. Daha doğrusu Marksizm'le..." dedi. "Yani felsefeci bir arkadaşımız var. Biyolojiyle ilgileniyor ama ağabeylerinin, ağabeylerinin ve ablalarının, hatta ana ve babalarının da temsil ettiği Marksist gelenekten kopmak istemiyor. İşte o diyor ki, altıncı kuşak teknolojisine göre imal edilen robotlarda organik bileşenlerin kullanılıyor olması, Marksizm'in, daha doğrusu Marks'ın, emekdeğer teorisini çürütüyormuş." Yine bir an duraksadı. "Gerçi biliyorum, sizinle böyle konuşmamam gerekiyor ama bence bu saçma sapan bir iddia... Zaten bu akşam seminere tartışmacı olarak katılacak arkadaşlarımız da bunu söyleyecekler. Ama bence onların karşı çıkışları da aynı derecede saçma sapan."

Bunları söylerken Bünyamin soluk soluğa kalmıştı; bakışlarını yine öne eğdi.

Sözü Abla aldı:

— "İlginç bir konuya benziyor. Altıncı kuşağın bizim sektördeki etkileri de epey tartışılıyor. Ama bu akşam için bana fazla gelebilir. Dedim ya, biraz yorgunum. Öteki seminerin konusu neydi?"

— "Aslında böyle konuşmamalıydım. Kendi reklamımı yapmış gibi oldum. Çünkü öteki semineri ben veriyorum. Birkaç haftadır Faust üzerine bir seminer dizisi sürdürüyoruz. Bugünkü, sanırım, dördüncü konuşma olacak. Önce bir arkadaşımız Faustbuch üzerine, yani Ortaçağlar'da yazılmış ilk popüler Faust kitabı üzerine konuştu. Sonra Christopher Marlowe'un Doktor Faustus'unu tartıştık. Geçen haftadan beri de Goethe'nin birinci Faust'unu konuşuyoruz. Bu akşam ben devam edeceğim."

— "Faust'u yıllar önce, okuldayken okumuştum. Yeniden hakkında bir şeyler dinlemek ilginç olabilir."

6

Ders vermek kolay şey değildir; hele doğuştan yetenekli değilseniz, kendinize aşırı bir güveniniz yoksa, mahcupsanız... Hele üstelik bir sahne

sanatçısının torunuysanız; önünüze, sözgelimi bir kemanın doğal —ya da olmayan— hareketleri içinde kendiliğinden ifade edebildiklerini; katı, kuru ve cansız kavramlar aracılığıyla iletme, haydi eskilerin deyişiyle söyleyelim, "ihlas etmek" gibi, ulaşılması neredeyse olanaksız bir hedef koyduysanız.

Bünyamin, Abla'yla konuşmasını, kaba değilse de ani sayılabilecek bir tarzda kesti:

— "Kusura bakmayın. Derse hazırlanmam gerekiyor."

Mutfığa yürüdü. Dersin başlamasına daha yirmi dakika vardı. Tedirgindi. Gerçi geçen haftaya kıyasla daha iyi hazırlanmıştı ama bu sefer de söyleyeceklerinin fazla iddialı kaçabileceğinden korkuyordu. İçinden, "Evet, burası bir özgürlük alanı ama özgürlük de keyfilik demek değil ki! Faust üzerine yazılmış bütün bir eleştiriler geleneğini hazmetmeden, harcanmış onca emeğe saygı göstermeden benim bunları söylemeye hakkım var mı ki?" gibi düşünceler geçiyordu. Birden gençliğini özledi. Çok sık olmazdı bu. Ama her şeyi hazmetmeye yetecek onca zaman...

Mutfığa vardığında gövdesini, elinde tuttuğu su bardağını ve dolaptan çıkardığı cin şişesini gizleyecek şekilde konuşlandırarak bardağın üçte ikisini cinle doldurdu. Ne olur ne olmaz; kimin ne zaman cıvıtabileceği belli değil. Herkesten alkolle kendi iri gövdesi arasında varolaninkine benzer bir ünsiyetleri olmasını bekleyemez.

Köhne buzdolabının buzluğunun cidarlarında birikmiş buzları tırnaklarıyla kazıyarak, daha çok kara benzeyen bazı buz parçaları üretti. Dolapta duran vişne suyuna imrenerek baktı. Ama olmaz; elinde tuttuğu bardağın içindeki sıvının sudan ayırt edilmemesi gerekiyor. Kimseye değil, etrafa,

— "Saat kaç oldu?" diye sordu.

Mutfakta bulunan öğrencilerden bazıları, bir ağızdan "8'e 4 var," dediler. "Ama tonik mübah," diye düşündü ve bardağın kalan kısmını sonuna kadar doldurdu. İlk sigarasını yaktı.

— "Geçen hafta, hiç değilse Goethe'nin metnindeki Faust'un bağrında, birbirleriyle çelişen değilse de —çünkü birbirleriyle çelişip çelişmediklerine

henüz karar vermemiştik—, farklı iki yöne, doğrultuya işaret eden iki arzunun yattığını görmüştük. Bunlardan birincisini, kolaylık olsun diye "Bilgi ya da Bilme Arzusu" diye adlandırdık. Ve bu arzunun iktidar hırsına yabancı olmadığını vurguladık. Dersimiz ikinci arzuyu, kestirmeden "Aşk" diye adlandırdığımız bir noktada sona erdi. Bugünkü seminere Aşk'tan konuşarak başlamak istiyorum."

Bünyamin, bu noktada henüz daha yarısına gelmiş sigarasını söndürdü. Derin bir soluk aldı. Ucuz sigara paketinden yeni bir sigara çıkardı. Ama yakmadı. Bir süre önce eline aldığı kibrit kutusunu hırslı bir şekilde sallamaya başlamıştı. Abla'yı daha o ânda irkilten, ama giderek ruhuna kazınacak, orada neredeyse uğursuz anlamlar edinecek bir ses...

Oysa o âna kadar Bünyamin'in anlattıklarını büyülenmiş gibi dinliyordu; yalnız anlattıklarını değil anlatmasını da; zaman zaman kesik kesik, kekeleyerek, zaman zaman soluk soluğa çıkan sesini, kara tahtanın önünde bazen sanki bir av izi kollayan yırtıcı bir hayvan, bazen kapatıldığı hücrede başına neyin geleceğini bilemeyen ve kaçış yolları araştıran, panikte bir adam gibi ileri geri yürümesini...

Bünyamin kibrit kutusunu sallamaya başladığında birden ayılır gibi oldu. Önce zihninden, yine okul yıllarından aklında kalmış, şairini hatırlamadığı bir dize geçti: "Ruhunu oynuyor sanki mağara kumarda". O ânda memnun da kalmamış değildi kibrit kutusunun çıkardığı sesin sağladığı mesafe imkânından. Ama...

Ama ses sürdükçe sözlerle arasına girdi. Gerçi konuşmacı inandırıcılığını yitirmedi; sözler ilginçliğini, anlatı sürükleyiciliğini korudu. Ama sanki kaynaklandıkları, onlara can veren enerjiyi tüketemiyorlar; tüketememek bir yana onu ifade bile edemiyor gibi oluyorlardı. Kibritlerin hışır hışır, çıtır çıtır çıkarıp durdukları sesler, bu anlamsız tekrar, sanki o enerjiyi temsil etmeye daha iyi aday olabilmemişçesine sözlerle rekabet ediyordu.

Aylar sonra, ikisine de çok eski, soylu bir ezgiyi çağrıştıran ilişkileri, Bünyamin'in ne bir saat öncesine, ne bir saat sonrasına ulanan tuhaf huysuzlukları karşısında yürüyemeyecekmiş gibi görüldüğünde, nedense sık sık bu kibrit kutusunu hatırlayacaktı. Kötü ve anlamsız bir ısrar, bir tekrar....

Neyse ki, şimdi Bünyamin sigarasını yaktı; derin bir nefes çekti; kibrit kutusunu masaya bıraktı ve konuşmasını sürdürdü:

— "Evet hatırlayacaksınız, sözünü ettiğimiz ikilik, Faust'un kendisi tarafından da açıkça dile getiriliyordu. Sözkonusu pasajı birlikte okumuştuk:

Ah... Benim göğsümde iki ruh vardır. Birisi öbüründen ayrılmak ister. Birisi şiddetli bir aşk zevkile ve bütün uzuvlarıyla, dünya hayatına yapışır. Diğeri

ise, toz toprak içinden fırlayıp ulu atalar diyarına yükselmek ister.

Ancak bu bölüm, bu ikiliğin görüldüğü yegâne yer de değil. Daha metnin en başlarında Faust *'toz toprak içinden fırlayıp ulu atalar diyarına yükselmek'* arzusunu, *'fanilikten sıyrılmak'*, *'Sana (yani Tanrı'ya) benzemek kibri'* gibi ifadelerle ayrıntılandırıyor. Bu ifadelerden hemen sonra ve bir şikâyet edasıyla söylenmiş şu cümleden, 'Tanrılaşmak' arzusunun (ya da iradesinin), zekâ ve bilgiyle de ilişkili olduğu anlaşılıyor: *'Zekânın tadabileceği en muhteşem şeye, daima bir yabancı madde musallat oluyor.'*

Tanrılaşma iradesinin yegâne sorunu, biraz sonra üzerinde duracağımız aşk arzusuyla çelişmesi değil; kendi içinde de sorunlar barındırıyor. Üzerinde durmakta olduğumuz pasajın bir yerinde Faust sorar, *'Nelerden vazgeçmeliyim?'* diye. Bu soru önemli, bu arzunun öyle yalın, kendisinden kolayca yüz çevirilebilecek bir şey olmadığını düşündürüyor. Nelerden vazgeçtiğimde Tanrılaşma arzusundan, fanilikten sıyrılmaya kibriden vazgeçmiş olacağım? Bu sorunun cevabı açık değildir.

Bir an için, metnin kendisine yabancı terimlerle konuşmama izin verin: Faust'un bu arzusunda dile gelen 'günah'ın, kibir ya da 'haddini bilmezlik' olduğu söylenebilir. Ancak Goethe'nin perspektifinde, bilinen, verili bir 'had'din aşılması değildir sözkonusu olan. Tanrılaşma arzusu, diğer bütün çok daha sıradan insani hasletlerden kökten bir biçimde farklı, onlara tamamen yabancı bir eğilim değildir. Bu yüzden, yani Tanrılaşma arzusu köklerini gündelik yaşamın dokusunda bulduğu için, bilemiyor Faust, ondan vazgeçmek için neden vazgeçmesi gerektiğini... Ya da şöyle söylenebilir: Faust haddini aşıyorsa, haddini gerçekten bilmediği için aşıyor.

Bir de belki şöyle bir karşılaştırma yararlı olabilir: Kadim Yunan tragedyalarında *'hubris'* kahramanların ayırt edici özelliğidir. Oysa Goethe'nin yapıtı sözkonusu olduğunda bu doğru değildir. Tanrılaşma arzusu, kibir, *'ruhun kendisi hakkında beslediği o yüce fikir'* yalnız Faust'un değil, her insanın hayatına içkin olan şeylerdir. Faust'un demin alıntılıdığım *'Benim göğsümde iki ruh vardır'* diye başlayan sözleri, çömezi Wagner'in bilgiyi öven sözlerine cevaben yapılmış bir konuşmadandı ve o sözleri *'Sen yalnız bir emel biliyorsun'* cümlesi önceliyordu. Faust'un bildiği, ama Wagner'in, Sadi Irmak'ın talihsiz dipnotundaki deyişle 'hocasına bağlı-ezberci-skolastik tipi temsil eden' Wagner'in de bildiği emel, insanı tanrılara denk kılan, —yine Wagner'in deyişiyle— gökleri insanın yanına indiren bilgiye duyulan arzudur. Yani Faust'u Wagner'den ayıran fark, bilgi susuzluğundan kaynaklanmıyor.

Peki, nereden kaynaklanıyor o zaman? Nedir Faust'u Wagner'den —ve belki de diğer bütün insanlardan— ayırt eden? "

Bünyamin durdu. Yorulmuştu; yorulduğu her halinden belli oluyordu:

— "Geçen hafta anlattıklarımı, umarım biraz olsun daha ayrıntılandırarak özetlemiş oldum. Sanırım, hatırladığım kadarıyla, sorduğumuz sorunun, ilk akla gelebilecek iki olası cevabına da değinmişim."

8

Kim bu insanlar? Panomar'ın 75 mumluk ampullerinin soluk ışığı

altında, çay içen, ders arasındaki on dakikayı aralarında konuşarak, nadiren de kesişerek, birbirlerini tavlama çabalarına çalışarak değerlendiren, çoğunlukla Bünyamin'den de, Arkadaş'tan da, Abla'dan da genç olan bu yüzlerde, neredeyse bir saattir dinlediklerinden kalmış izlerden hareketle neler söyleyebiliriz?

Kimileri yorgun; Bünyamin'den de yorgun. Yüzlerindeki, günboyu sözgelimi bir bankada karşılaştıkları, daha doğrusu karşılaşmak zorunda oldukları insanlara duydukları ve gülen bir yüzün ardına gizledikleri ilgisizliklerinden arttırabildikleri merak da artık tükenmeye yüz tutmuş; bakışlarına küçümsedikleri mesai arkadaşlarınıninkine benzer bir donukluk yerleşmek üzere... Kimileri de, adını belki ilk kez duydukları bu Faust metnini, okuma konusunda geçen haftadan beri kararlı oldukları halde, bu kararlılığın dolmuşla, otobüsle, minibüsle, daha şanslı olanlarının taksiyle evlerine kadar yapacakları uzun yolculuğa dayanamayacağını, Faust'u da, bu akşam bütün dinlediklerini de eşinin, artık sevişmeye takati kalmamış gövdesinin sıcaklığında unutacağını, alttan alta biliyor olmanın mahcubiyetini yaşıyor.

Derken sokaktan, yani eski adıyla Cadde-i Kebir'den siren sesleri duyuluyor; hepsi birden camlara üşüşüyorlar. Gördükleri manzarada, ancak daha sonra kaydedecekleri bir aykırılık var; siren sesleriyle birlikte arabalardan caddeye yayılan ışık, son üç yıldır uygulamaya konulan ÖKGE'den (Özel Kent Güvenlik Ekibi) tanıdıkları mor/eflatun ışık değil; çağrışımları daha eski günlere ait bir elektrik mavisisi...

Karın boşluklarında hissetmeye başladıkları panik duygusuyla polislerin içinde buldukları binaya girdiklerini görüyorlar ki, Bünyamin'in derstekine göre sertleşmiş sesi iştiliyor:

— "Lütfen arkadaşlar, sükûnetinizi muhafaza etmeniz gerektiğini biliyorsunuz."

Yanında, solgun, ince uzun yüzlü iki genç belirmişti. Biri gitti, o âna kadar açık duran kapıyı kapadı. Üçü de doğabilecek herhangi bir paniği sanki bakışlarıyla dizginlemek istiyorlarmışçasına, dizginleyebileceklermişçesine gözleriyle çevreyi tarıyorlardı.

Dışarıdan merdivenleri koşarak çıkan polislerin adım sesleri duyuldu. Kapı çalındı.

Kapıyı Bünyamin açtı. Karşısında göğsünde bir makinalı tüfeği çapraz taşıyan, siyah saçlı, beyaz tenli, sıırım gibi, genç, yakışıklı bir polis duruyordu. Bünyamin,

— "Buyurun?" diye sordu.

Polis,

— "Bir ihbar aldık efendim; operasyon yapılacak," diye karşılık verdi. "Kendi güvenliğiniz açısından, burada kalmanıza izin veremem."

Nazik olmaya çalışıyor, üstelik bunu çok fazla güçlük çekmeden de başarıyordu. Gerçi heyecanlı olduğu her halinden belliydi ama kara gözlerini Bünyamin'inkilere dikmiş, korkutmak değil, aksine sanki Bünyamin'in duyabileceği korkuları yatıştırmak istercesine ona bakıyordu. Bünyamin, "Gözleri benimkilere benziyor," diye düşündü. Belki bundan aldığı cesaretle,

— "Ne ihbarı?" diye sordu.

— "Anarşistler. En ünlülerinden, elebaşlarından biri, karşıdaki apartmanın dairelerinden birine yuvalanmış. Kuşattık. Adını belki siz de duymuşsunuzdur, Ulaş, Ulaş Bardakçı."

Öğrencilerin nispeten daha yaşlılarından biri,

— "Arnav..." diye söze başlayacak oldu; Bünyamin arkasını dönmeden, o âna kadar sıkılı duran yumruğunu açarak yaptığı bir el hareketiyle sözünü kesti. Neyse ki polis bir şeyin farkına varmadı.

Bünyamin, o da nazik olmasına özen gösterdiği bir sesle,

— "Sizi burada yalnız bırakamayız," dedi. "Biz çıkalım ama görevli arkadaşlarımızdan birinin de sizinle birlikte kalması gerekir."

Bünyamin arkasını döndü; birlikte çalıştığı, demin odayı gözleriyle birlikte taradığı gençlere baktı. İçlerinden daha da uzun boylu olanı, biraz önce kapıyı kapatmıştı, atıldı:

— "Ben kalırım."

Bünyamin başıyla onayladı. Sonra duvar diplerine sinmiş öğrenciler topluluğuna döndü.

— "Evet arkadaşlar! Lütfen şimdi eşyalarımızı toplayalım," diye seslendi. "Sonra kapıda ya da merdivenlerde izdiham yaratmadan, yavaş yavaş aşağıya inelim."

9

Abla, manevra olduğunu kimsenin sezemeyeceği usta manevralarla, dersi dinlemeye birlikte geldiği iki arkadaşıyla birlikte sona kalmayı becermiş. Şimdi Bünyamin, onlara yol vermek için duvar dibine dizilmiş polislerin önünden merdivenlerden inen öğrenci kuyruğunu en arkadan izlerken yanında onlar, Abla ve iki arkadaşı var. Daha doğrusu, önde Abla'nın iki arkadaşı, en arkada Abla'yla Bünyamin. Bünyamin birden başını arkaya çeviriyor; merdivenin başında duran iki uzun boylu, solgun genci görüyor. O âna kadar izi dahi görülmeyen bir hırçınlıkla,

— "Yalnız biriniz kalacaksınız!" diye buyuruyor.

Daha uzun boylu olanı, yani "Ben kalırım" diyeni, "Merak etme ben kalıyorum; onu da gönderirim" diye yorumlanabilecek, Bünyamin'in öyle yorumlayabileceği bir şekilde başını sallıyor.

Yatışmış, Bünyamin aşağıya inmeye devam ederken, alçak bir sesle, neredeyse kendi kendine konuşurcasına,

— "Bazen 45 yaşında olmak bir işe yaramayabiliyor," diyor.

Kısa bir duraksamadan sonra, Bünyamin'in çekmekte olduğu aşikâr olan hüzne, düşüncelerinin dağınık akışına müdahale etmekten çekindiğini belli eden bir sesle Abla soruyor,

— "Ne demek istiyorsunuz?"

— "Yukarıdaki arkadaşlarla birlikte çalışıyoruz. İki de benden yirmi yaş genç. Gerçi aşağı yukarı aynı işi yapıyoruz ama işte bu yaş farkı, kimi zaman, bana belli bir şımarma hakkı veriyor. Örneğin bir şey alınması gerektiğinde ya da hatta canım içki çektiği zaman bile, onlardan gidip almalarını isteyebiliyorum. Şu dik, 94 basamağı çıkıp inmek, onların genç ciğerleri için daha kolay. Ya da, ne bileyim, gerçi ben kalp hastalıkları hakkında pek bir şey bilmem ama bu merdivenleri iki üç kere fazladan tırmanmak, herhalde, benim kalp krizi geçirme

riskimi arttırır."

Bünyamin bu son söylediklerini söylerken Abla'nın yüzünden bir gölge gelip geçmişti. Bünyamin,

— "Ne var? Ne oldu?" diye sordu.

Önüne bakarak konuştuğu için kendisiyle ilgilenmediğini, kendisinin farkında olmadığını sanan Abla birden afalladı. Sonra gülerek,

— "Ne kadar dikkatlisiniz!" dedi. "Yok bir şey, vallahi yok! Lütfen sözlerinize devam edin."

— "Genç olmak, bu akşam yukarıda yaşanacakları daha mı kolay kılıyor? Tam tersine değil mi...? Yine onlar kalıyor."

— "Birinin kalmasını istemiştiniz?"

— "Evet," diye cevap verdi Bünyamin kötü bir gülüşle... "Kötü bir şey olacaksa, yalnız birinin başına gelsin diye... İkisini birden kaybetmek istemiyorum." Bir an durakladıktan sonra aynı kötücüllükle, "Tabii, başka bir şey daha var. Bana bir şey olursa Panomar daha büyük bir yara alır. Tecrübe, birikim falan dedikleri şey... Cepheye gençleri süren askerlerin mantığı da bu değil mi? Hangi kurum bize böyle can pazarlıkları yapma hakkını verecek kadar önemli olabilir?" diye devam etti. Sonra daha düşünceli bir sesle mırıldandı: "Gerçi aşağı yukarı eminim bu akşam yukarıda çok kötü bir şey yaşanmayacağına. Yoksa herhalde ben kalırdım. Yine de..." Cümlesini tamamlamadı.

Bu arada merdivenin sonuna varmışlardı; dörtlü grup, kapının önünde ne yapacağını bilmeden bekleyen üç kişiyle içiçe geçti. Öyle durdular; bir kararsızlık ânı yaşandı; nihayete erdiren yine Abla oldu. Bünyamin'e,

— "Size bir içki ısmarlayabilir miyiz?" diye sordu.

Bünyamin, canlılığına yeniden kavuşmuş sesiyle,

— "Elbette," diye karşılık verdi. "Ben içki içmeyi çok severim." Sonra ekledi, "Bu akşamdan konuşmamak kaydıyla."

— "Tabii."

Beyoğlu'nun arka sokaklarından birinde taş bir bina.

Eskiden Beyoğlu'nun arka sokaklarında... Neyse belki bu konuya, yani Beyoğlu'nun ve arka sokaklarının eskiden, yani mesela Tarlabası yerle bir edilmeden nasıl olduğuna, daha sonra döneriz, belki dönmeyiz.

— "Ne içersin?"

(Dikkat edin, Abla Bünyamin'e ilk kez "sen" diye sesleniyor.)

— "Genellikle rakı içerim."

— "N'olur, bu akşam özel bir şey içmeni istesem, çok mu şımarıklık etmiş olurum?"

— "Peki, şampanya!"

Ertesi gün Bünyamin Panomar'a vardığında genç çalışma arkadaşına sordu:

— "Ne oldu dün akşam?"

— "Hiçbir şey."

Bakışlarıyla "Üstelersen anlatırım, ama n'olur üsteleme! Üstelik senin de sormamayı tercih edeceğini sanıyorum," diyor gibiydi. Bünyamin üstelemedi.

Akşam öğrenciler geldiklerinde de sordular,

— "Ne oldu dün akşam?" diye.

— "Hiçbir şey."

Onlar da başka bir şey sormadılar.

Abla o akşam gelmemişti.

11

Abla'nın geldiği ikinci akşam olaysız geçti. Seminer sonrasında daha kalabalık bir grupta içmeye gittiler. Bünyamin'le Abla bu sefer karşı karşıya oturmuyorlardı. Yine de bir ara konuşma fırsatı buldular:

— "Faust'u okuldayken okuduğunu duyduğumda şaşırmıştım."

— "Neden?"

— "Almanca değil, Fransızca eğitim veren bir okulda okuduğunu tahmin ederdim."

— "Peki o neden?"

— "Yahudisin; besbelli İstanbullu'sun; hani şu tatlısu Frengi dediklerinden. Ne bileyim, mesela Teşvikiye'de oturduğunu tahmin ederdim."

— "O kadar mı bir getto Yahudisi'ne benziyorum?"

— "Kırıcı bir şey söylemek istememiştim."

Sofranın uğultusu üzerinden konuşmaları iyice güçleşmeye başlamıştı.

— "Kırılmadım. Etiler'de oturuyorum. Bir gün anlatırım."

Bir akşam eşcinsel hareketin kurucularından birinin ölümü üzerine bir anma toplantısı düzenlemişlerdi. Çıkışta oldukça kalabalık bir grup olarak gittikleri birahane/bar kırması ucuz yerde, Abla'yla Bünyamin bu kez yanyana düşmüşlerdi. Konuşmalar hâlâ merhumun yiğitliği, insanlara yaptığı iyilikler üzerine seyrediyordu.

Abla hayretler içindeydi. Kısa tanışıklıkları süresince ona karşı hep, biraz resmi de olsa medeni bir nezaketle davranmış olan Bünyamin kararmış yüzünü önüne eğmiş, konuşmadan oturuyordu.

Bir ara, halinin bir açıklama gerektirdiğinin sanki o an farkına varmış gibi, Abla'ya döndü, havlar gibi bir sesle,

— "Nefret ediyorum bu hamasi konuşmalardan," dedi "Huysuz geçimsiz herifin tekiydi. Birlikte çalıştığı herkesi incitti."

Sonra limonata hızında içtiği rakısından yüklü bir yudum daha aldı.

— "Ama bir ibne kararlılığıyla çalıştı."

Saatler ilerledi. Sofra tenhalaştı. Bünyamin, ne kadar sarhoş olduğunu hâlâ ele vermeyen bakışlarını masada gezdirdi. Yine, sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi yaparken kullandığı sesiyle, ama Abla'ya dönerek,

— "Şuraya bak! Nasıl sevmezsin Panomar'ı?" dedi. "Yanında oturan kadın efsanevi '68 kuşağının en namlı teröristlerinden biri; karşısında oturan iki parlak çocuk Taksim'in parayla çalışan oğlanlarından. Birlikte aşktan konuşuyorlar. Onların yanındaki ucuz bir pop şarkıcısı. Karşısındaki sevgilisi de, bugün hâlâ iş çevrelerinde bile sözü dinlenen Marksist bir iktisatçı." Bir an durakladı. "Sen de Yahudi Yahudi yanımda oturuyorsun."

Başını yeniden önüne eğdi. Devam ettiğinde sesi titremeye başlamıştı.

— "Bu kadar insanın böyle bir araya gelmesinde bir iyilik olsa gerek, değil

mi?"

Gözlerinden birkaç damla yaş süzülüyordu. Abla elini yavaşça Bünyamin'in elinin üzerine koydu. Bünyamin neredeyse irkilecekti; kalkmış kaşlarının yanlış yorumlanabileceğini düşünerek başını kaldırmadı, Abla'ya bakmadı; bakışları uzunca bir süre Abla'nın kendi eli üzerindeki eline takıldı kaldı. Ta ki Abla alçak bir sesle,

— "Hayallerine yenik düşmüş insanlar..." diyene kadar. Bunu duyunca neredeyse sıçrayarak döndü. Yaşlardan sonra ıslıl ıslıl parlayan gözlerinde şaşkınlık, hatta şükran okunuyordu.

12

— "Panomar'a ilk geldiğinde merdivenlerden inerken söylediklerim ya da söylediklerimin hiç değilse bir kısmı, sana kötü gelmişti. Neden?"

— "Yalnız dikkatin değil hafızan da yerinde, bakıyorum."

— "Her zaman değil. Onu boşver. Söylemek istemiyor musun?"

Abla derin bir soluk aldı.

— "Kalp krizinden bahsetmendi. Babam tam o sıralarda bir kalp krizi geçirmişti."

— "Hay Allah...! İlk krizi miydi?"

— "Evet."

— "Neyse, ilk kriz atlatıldıktan sonra risk azalır derler."

— "Bakıyorum hiçbir şey bilmiyorsun kalp hastalıkları hakkında!"

— "Canım, bunu herkes bilir... Yakın mısın babana?"

Abla yine derin bir soluk aldı.

— "Zor. Bir gün anlatırım."

— "Sen de her şeyi erteliyorsun."

— "Ben mi!"

13

— "Geçenlerde Etiler'de oturmanla ilgili olarak bana bir şey anlatacağını söylemiştin."

— "Önemli bir şey değildi."

— "Olsun, sen yine de anlat."

— "Çocukluğumda Teşvikiye'de yaşadığım gerçekten de doğru. Üniversite yıllarında bezdim her gün Teşvikiye'den Boğaziçi'ne taşınmaktan. O yıllar, hep bir gün Etiler'de oturacağım, trafik usancından kurtulacağım zamanın düşünüyordum. İşte o yüzden şimdi Etiler'de oturuyorum." Bir an durakladı. "Bir de bizim cemaatten uzak olacağımı umuyordum ama öyle olmadı."

Bünyamin şaşkın bir şekilde alnını kırıştırdı,

— "Ama şimdi işyerin Dolapdere'de."

— "Evet, her gün de trafikten canım çıkıyor. Ama olsun, Etiler'de oturuyorum ya..."

Bünyamin muzip bir ifadeyle,

— "Hayallerine yenik düşmüş insanlar..." dedi. İkisi birlikte katıla katıla gülmeye başladılar.

14

Hafızada bölük pörçük kalmış bu olayları, bu sözleri anmak; bir arzunun tarihöncesini aydınlatmaya, anlamlandırmaya yardımcı oluyor mu? Tarihöncesi; çünkü bir süredir kendisi hakkında "Ben unumu eledim, eleğimi astım," diyen Bünyamin'in, o günlerde duydukları için henüz "arzu" denemez. Kana kana Abla'nın güzelliğini içmekle, yıllar öncesinin Laureen Bacall'ını andıran sesinde huzur bulmakla yetiniyor.

Sabahın erken saatlerine kadar birlikte içerek, konuşarak geçirilmiş bir geceden sonra Bünyamin, yıllardır kadın eli değmemiş, giderek daha çok bir harabeyi andıran evinin her yanına saçılmış kâğıtlar arasından, 89 yıl önce yazdığı bir notu arıyor.

"Bu akşam seviştiğin adamdan daha da yoksullarıyla yattığın olmuştu. Gerçi bu kez işin içine, çözemediğin fuhuş —para— meselesi girdi ama geçmişte de yabancısı olduğun bir güçlük değildi bu. Çok sık olmasa da, bakışlarla kurulan

ilişkiye sonradan paranın gölgesi düştüğünde, o sırada eve ulaşmış bile olsanız, şiddeti bile göze alarak karşındakine 'bir yanlış anlaşma olmuş' demeyi becerebilmiştin. Oysa bu akşam o çocuğa sırtına döndüğünde, onun yanından uzaklaşırken, senden para istediğinden, isteyeceğinden emin de değildin. Üstelik artık bunu, eve gitmeden sınavabilecek, hatta düpedüz sorabilecek kadar da beceriklisin.

Yine de yalnız bıraktın o çocuğu —delikanlıyı— park kanepesinde... (Gerçi elin, uzun sayılabilecek bir süre, havada asılı kaldı. O neden, tam olarak bilemiyoruz, senin kalmanı, daha doğrusu seninle gelmeyi istiyordu; sen, belki 'ebediyyen' ayrılmadan önce onunla tokalaşmak istiyordun. Ne, tam olarak nasıl bir işaret, umuyordun tokalaşmaktan, onu da anlamak mümkün değil... Ama her neyse... O sana elini vermedi, sen de ...)

Uzaklaşırken, henüz tam olarak böyle 'müşekkel' cümlelerle olmasa da, 'Arzum yoksulluğunla benim aramdaki mesafeyi aşmaya, bir an, bir gece için olsun kapatmaya artık yetmiyor,' diye düşünüyordun."

Okudukça, park kanepesinde yıllar önce terk ettiği delikanlının yüzü Bünyamin'in gözlerinin önünde daha canlı, daha açık seçik bir şekilde beliriyor.

(Ne tuhaf, o güne kadar en uzun birlikte yaşadığı insan olan ve yıllar —18 yıl— önce uzak bir kıyıda, lanetli olduğunu ve bu lanetin nasıl bir şey olduğunu ancak yavaş yavaş sezmeye başladığı bu şehre dönmek için ayrıldığı kadınla ilgili olarak "terk etmek" fiilini hiç kullanmamış; bu fiil kendisine yakıştırıldığında hep isyan etmişti. Kimbilir belki de "terk etme/edilme" ancak —ya da hiç değilse— bir kıvama varasıya yaşanmamış arzular sözkonusu olduğunda bir anlam ifade edebiliyor.

Yalnız terk de değil... Bünyamin'in hafızasında o delikanlının, kara, kavruk teninden ötürü daha da bir gözalcı, alaca ışıqla parlayan sarı saçları, o uzak kıyıdaki kadının, her noktasını, zerresini, bir zamanlar tükenmez olduğunu sandığı bir aşkla sevdiği kadının gövdesinin anısından daha diri... Tüketilmemiş arzular hafızada iş görmeye devam ediyor.)

"Öfff!" deyip elindeki kâğıt parçasını fırlattı; sayfa, odadaki çok yönlü hava akımlarıyla heveslerin etkisi altında kuralı kestirilemez bir dans yaptıktan sonra yığnlardan birinin kıyısına ilişti. Dışarıdan sabah ezanı işitiliyordu.

Bünyamin'in zihninin üzerinde yine alkol buğusu var. Bu yüzden onu, o notu aramaya ve okumaya sevkedenin ne olduğu sorusunun cevabı, kendisi için neredeyse ulaşılmaz bir sezginin uzak kıyılarında... Bu sabah da "müşekkel"

cümlelerle düşünemiyor.

Notun yazıldığı yıllarda façası daha düzgündü. Ama kendine, durduğu yere duyduğu güveni yitirmeye başlamıştı bile; yaralı bereliydi. O düzgün faça kendinden ötesini vaat edemez, vaat etmek bir yana işaret bile edemez hale gelmişti.

Çok geçmeden, kimi zaman alaylı bir dille "inkıraz" diye andığı süreç başladı. Şimdi façası artık düzgün değil düşkün. Gerçi çok fark etmedi. Hâlâ asgari bir görüntüyü korumayı becerebiliyor. Örneğin dersini dinleyenlerin ya da onu bir meyhane sofrasına sohbetiyle hâkim olurken görenlerin çok azı, gençliğinde edindiği, nerede olursa olsun uyuyabilme yeteneğini kullanarak, belki de kötüye kullanarak, tozlu parke döşemenin boş bulduğu bir yerinde şimdi sızdığı gibi sızabileceğini akıllarına getirebilirdi.

Diğer yandan, nasıl o notu yazdığı tarihteki düzgünlüğü kendisini o yoksul delikanlıya teslim etmesine imkân vermeyecek kadar yaralıydıysa, şimdi de düşkünlüğü kendini aşamıyor, taşamıyor. Daha da genç olduğu yıllarda kendisini arzuya kıskırtan şeylerin başında gelen serüven duygusu, hayat tarzları arasındaki farklılık, haydi adını koyalım, gelir, seviye —bazen de yaş— farkı, şimdi onu durduruyor. Hayatının sınırlarında bir kusursuzluk imgesi gibi belirmiş kadına duyduğu hayranlığı arzuya tercüme edemiyor.

15

Peki ya öteki...? Bünyamin'in hayran olduğu, ama henüz arzulamadığı, arzulamadığı, kendi düşkünlüğüyle onun parlaklığı, mükemmelliği arasındaki mesafeyi aşmaya arzusunun takatinin yetmediği o kadın, o ne düşünüyor?

O mu? O sınamakla meşgul, heyecanının nesnel dayanaklarını yokluyor. Sanki Bünyamin'e "Sen misin bu?" demek istiyor. "Bu heyecanın karşılığı gerçekten sen misin?"

Yazı, bu heyecanın içeriğine, bir kadının arzusuna nüfuz edebilir mi?

Ama belki de onu heyecanlandıran, istediği, tam da böyle, yazıyı andıran bir şey. Bünyamin'in oradan oraya atlayan, her şeyi her şeyle ilişkilendirmeye çalışan sözlerinde, bölünmüş hayatının parçalarını yapıştırarak bir tutkal, ona eski bütünlüğünü iade edecek bir ayna arıyor.

Çünkü, Bünyamin daha bilmiyor ama, Abla aslında evli... Derin bir dostlukla, en yıllanmış evliliklerde bile rastlanmayacak kadar kesif bir

soğukluğun birbirlerine değmeden yanyana durduğu tuhaf bir evlilik...

Kocasıyla yıllardır sevişmiyorlar. Kimi günler uzun uzun, derin sohbetlere dalıyor, birbirlerinin dertleriyle ilgileniyor, işyerlerindeki sorunların çözümünde birbirlerine yardımcı oluyorlar. Kimi günlerse her yaptıkları birbirlerine batıyor; birbirlerini çileden çıkarıyorlar. Ama kavga da etmiyorlar böyle günlerde... Birisi, çoğunlukla da Abla, evden çıkıp gidiyor. Çıkıyor çıkmasına ama çıkmakla içindeki sorun çözülmüş olmuyor. Ötekinin evde süren varlığına içerlemeye devam ediyor; içi içini yiyor. Artık "kocam" diye anmayı bile sevmediği bu adama kendisini hâlâ bağlayan duyguyu anlayamadığı, adlandıramadığı için kendisine; böyle bir evliliğe razı olduğu, kendisinden ayrılma cesaretini gösteremediği için kocasına kızıyor.

Ama bu gibi durumlarda, beklenebileceği gibi, sevgilisine gitmiyordu. Çünkü, beklenebileceği gibi, bir de sevgilisi var. Ama birlikte oldukları yıllar içinde, dertleşmeye ya da genel olarak söze, sözleşmeye ilişkin taleplerinin sevgilisi tarafından karşılanmayacağını öğrenmişti. O kadar ki, kaç kez sormuştu kendi kendine "Sevgilim başka türlü bir insan olsaydı, kendimde kocamdan ayrılacak gücü bulabilir miydim?" diye; sorar sormaz da böyle düşündüğü, kendi sorunlarının çözümünü bir başkasının varlığına bağladığı için kendinden utanarak, yüzü kızararak...

Sorun sevgilisinin sözüne güvenilmez biri olması değil; onu tanıyan kimsenin aklına bile gelmez onun hakkında böyle düşünmek. Çünkü, kırk yılda bir, bir söz verecek olsa, herhalde tutacaktır. Ama sözlerle kurduğu ilişki sanki bir korku ilişkisi... Sanki konuşmak, büyük bir kıskançlıkla koruduğu ruhunu bir başkasına teslim etmek, daha da kötüsü, ayağa düşürmek anlamına gelecek.

Bir köylü... Ruhu şehrin ya da hatta ailenin bile alışverişleri, pazarlıkları, karşılıklılıklarının dışında bir yerde; daha dilsiz bir tarih ve coğrafyanın, törenin, üstelik artık karşılığı da kalmamış bir törenin baskısı altında şekillenmiş.

Bir keresinde çok öfkelenildiğinde ona "Sanki bütün ruhun kamışının ucunda toplanmış gibi!" diye bağırmış; bağırır bağırılmaz da haksızlık ettiğinin farkına vararak pişman olmuştu. Çünkü tanıdığı, seviştiği —üstelik kendisi de toy, tecrübesiz bir kadın sayılmazdı bu konuda— evet seviştiği hiç kimse, şimdi artık "eski" diye nitelendirmeye çalıştığı sevgilisi kadar kendisini sevişmeye bütün gövdesiyle adamamış; ona ne zihninin ne teninin o güne kadar tasavvur dahi edemeyeceği şiddette hazlar yaşatmak uğruna, yalnız kamışını değil bedeninin her noktasını böyle seferber etmişti.

Bünyamin'in sözleri, sözlerin içeriğinden de çok söylediklerini söyleme tarzı bu yüzden önemli. Daha o günlerde iş görmeye başlamış olması gereken bu

paralelliği Abla ancak her şey bittikten sonra kuracak: Bünyamin'in konuşma, özellikle de ders verme tarzıyla eski sevgilisinin kendisiyle sevişme tarzı arasında bir benzerlik var. Bünyamin kullandığı kelimelere, bütün ruhu ve gövdesiyle, ama bir yandan da onları incitmemeye çalışarak abanıyor; sanki onlara bir vücut kazandırmak istermişçesine...

Ama elbette sözlerden ibaret değil Bünyamin, Abla'nın gözünde... Bir de bakışları var. Heyecanla, hayranlıkla mahcubiyetin, hatta mesafenin, resmiyetin tuhaf bir bileşimi...

Onun yerinde başka biri olsaydı Bünyamin'in hayranlığını bu kadar uzak bir mesafeden ifade etmekle yetinmesinden incinebilirdi. Ama Abla öyle biri değil. İlk adımı atan insanın kendisi olmasından gurura benzer bir duygu duyan insanlardan.

Yalnız ilk adımı da değil. Çünkü ilk adımı zaten attı. Dolapdere'deki dükkânında Bünyamin'in gözlerinde belki bir an için yanıp sönmüş olan hayranlık parıltısından aldığı cesaretle Panomar'a geldi. Şimdi de, karşısındaki incitmemeye azami özen göstererek, onu ve kendisini sınamakla geçirebileceği bu zaman aralığından gayet memnun.

İlk adımı atan o olduğu gibi ikincisini de o atacak.

16

Abla Arkadaş'la da ilk kez Panomar'da tanışmıştı. Bünyamin'le artık arada sırada telefonlaşmaya başlamışlardı. Bünyamin o sabah onu işyerinden aradı.

— "Bugün Panomar'a geliyor musun?"

— "Ne var bu akşam?"

— "Konu, 'Güvenlik ve Kentlerin Yeni Yapılanması'. Çok sevdiğim bir arkadaşım anlatıyor."

— "Açıkçası, başlıktan anlayabildiğim kadarıyla, çok fazla ilgimi çekmedi."

— "Lütfen gelin."

Neden birdenbire "siz"? Nereden çıktı bu resmiyet? Bir sitem mi, yoksa arzunun uyanışının ilk işaretlerinden biri mi?

Sorunun yanıtı belki başka bir soruda yatıyor. Neden "arzu"? Yani, sözgelimi neden "istek" değil de "arzu"?

"İstek" kendisini, gündelik olandan, dolayısıyla, her şeyin bir şeyin karşılığı olduğu çıkarlar dünyasından ayırıştırıramamış bir kelime. Ufku, yeni olanla tanıdık olanın arasındaki farkı aşındıran alışkanlıkların ufkuyla sınırlı... (Örneğin hakkımız olanı, isteriz; onu arzulamayız.) Nasıl isteklerimiz bize, kendi dünyamıza aitse, kelime de öyle... "İstek" bize, kendi dilimize aittir; öz Türkçe'dir.

Arzu ise daima tekinsiz olanla, bizim dışımızda kalanla, tam olarak kendimize mal edemediklerimizle ilgilidir.

Yıllar önce Amerikalı bir hocam "Desire is a French disease" demişti. Onlar için Frengi, bizim için Farisî, ama hiçbir zaman tam olarak bizim olmayan, hep başımıza gelmeyen bu deneyim, dilde her zaman biraz yabancı, biraz aykırı kelimelerle adlandırılır.

Anlaşılan Bünyamin "sen" diye seslendiği bu gözkamaştırıcı sarışını artık arzulamaya başladığı içindir ki, ondan bir şey isteyemiyor; istemek durumunda kaldığında, "siz" diyor, sanki o başka biriymiş gibi yapıyor.

Elbette bilinçli bir düşünce sürecinin sonunda ulaşılmış bir karar değil bu; ama arzuladığı insandan —gövdeden— bir şey istemek, kendi arzusunu inkâr etmek, sanki onun doğasını tahrip ya da tahrif etmeye çalışmak olacaktı gibi geliyor.

— "Peki, bir yetinme hali mi, o zaman arzu?"

Ben öyle bir şey söylemedim.

17

Akşam Abla yanında hep birlikte geldiği iki kişiyle geldi. İlk kez gördüğü Arkadaş oradaydı; yanında ahababı olduğu besbelli üç dört kişi; Bünyamin de oradaydı, yüzünden düşen bin parça; Arkadaş'ı çaresiz, mahcup bakışlarla süzüyor. Arkadaş,

— "Yahu aldırma!" diye avutmaya çalışıyor onu. "Biliyorsun, benimkisi gibi konulara ilgi fazla değil. Üstelik ben de çok karizmatik bir isim değilim."

Bünyamin sinirli bir sesle,

— "Saçmalama Arkadaş!" diye cevap veriyor. "Tamamen bizim hatamız; eğer daha doğru dürüst duyuru yapsaydık, bal gibi insan gelirdi." Sonra mırıldanarak, "Paranın gözü kör olsun," diye ekliyor.

— "Asıl sen saçmalama." Arkadaş'ın sesi yumuşaklığını koruyordu. "Hep sen değil miydin bu konuda neredeyse komplo teorileri üreten...? Güvenlik konusuna dair ilginin değil ilgisizliğin aktif olarak teşvik edildiğini iddia eden...?"

Bünyamin,

— "Sen de haklısın," diyerek teslim oldu. Ama sesi hâlâ üzgündü.

Arkadaş'ın yüzü, aklına parlak bir fikir gelmişçesine, birden aydınlandı:

— "Bak, her seminerin duyurusunu gazetelere geçiyorsun, değil mi?" diye sordu.

— "Tabii, dört gazeteye."

— "Sen, gazetelerin bu duyurulara yer verme oranlarının hesabını da tutuyorsundur."

Bünyamin,

— "Nereye varmak istediğini anlıyorum," dedi. "Haklısın."

Arkadaş,

— "Eee, o zaman artık tartışmayı keselim," dedi kati bir sesle. "Zaten seni çok az görebiliyorum. Hep beraber gidip bir yerde oturalım." Sonra gülerek ekledi. "İstersen 'Güvenlik ve Kentlerin Yeniden Yapılanmaları' üzerine konuşuruz. "

Abla ve arkadaşları içeri girdiğinde Bünyamin onları gözleriyle selamlamıştı. Ama onlar Bünyamin'in çevresindeki topluluğa katılmamış, iki üç adım ötede durarak, bir yandan tartışmaya kulak kabartırken, bir yandan da kendi aralarında konuşur gibi yapmışlardı. Bünyamin Arkadaş'a,

— "Bir dakika, konuklarımız var," dedikten sonra onlara doğru ilerledi. Abla'nın gözlerinin içine bakmakta güçlük çekerek, "Çok özür dilerim," dedi. "Gördüğünüz gibi, sizden ve bizden başka kimse yok. Arkadaş, kabul ederseniz, hep birlikte bir yere gidelim, konuyu orada tartışalım, diyor."

Devam etmedi; soran bakışlarla Abla'nın yüzüne baktı. Abla suskunluğunu sürdürdü. Bu suskunluk karşısında Bünyamin konuşmaya devam etmek zorunda kaldı,

— "Tabii, eğer istemiyorsanız böyle bir şeyi, Arkadaş'ı semineri burada

vermeye ikna edebilirim."

Bünyamin'in kendisine yalvarır gözlerle baktığı kadın,

— "Rica ederim," dedi. "Olur böyle şeyler. Lütfen, kendinizi bize karşı borçlu hissetmeyin. Siz kendi programınızı yapın. Bizi dahil etmek zorunda değilsiniz."

Kendisine o an ne olduğu sorulsa Bünyamin, herhalde, "Suratım asıldı, yüzüm allak bullak oldu," derdi. Oysa Abla'nın gördüğü başka bir şey. Armağanı reddedilmiş bir çocuğun, alt dudağı neredeyse titremeye başlayacak yüzü... Daha sonuna, en sonuna, sonuncu cildin de sonuna doğru, Bünyamin masallarını tüketip ölüm karşısında, belki de hiçbir insanın karşılaşmadığı kadar ağır bir sınavla karşılaşmaya hazırlanırken dönüp onun yüzüne bakınca Abla, gülmeden edemeyecek, bu kadar ağır bir yükü üstlenen bir insanın yüzünün nasıl olup da beş yaşındaki bir çocuğunkini çağrıştırmaktan kurtulamadığına şaşıracaktı.

Ama şimdi daha ağızını açmaya fırsat bulamadan, yanındaki arkadaşlarından biri, erkek olanı atılıyor,

— "Yine de sizin için bir sakıncası yoksa, biz de size katılmayı tercih ederiz."

Ben mi yanılıyorum, yoksa Bünyamin mi, yoksa 2000 yılında bile bu şehrin elektrik şebekesi bir türlü istikrar kazanamadı mı? Panomar'ın 75 mumluk ampulleri sanki 1000 mumlukmuşçasına parlamaya başladılar.

18

— "Arkadaş'la konuşurken 'Nereye varmak istediğini anlıyorum,' dedin." Sesi hâlâ davacı olmaktan vazgeçmemiş. "Ben anlamadım. Nereye varmak istiyordu?"

Bünyamin ihtiyatı elden bırakmadan cevap veriyor,

— "Her seminerin duyurusunu dört gazeteye göndeririz. *Devran*'la *Gündem*'in bu duyurulara yer verme oranı %90'ın üzerindedir. Ulus %50 civarında kalır. Cemiyet'e gönderdiklerimizin ise ancak %15'i kullanılır. Arkadaş'ın seminerinin duyurusuna hiçbiri yer vermedi."

Abla cevap vermedi. Başını ani bir hareketle Arkadaş'a doğru çevirdi. Uzun saçlarının uçları Bünyamin'in yüzünü yaladı; parfüm ve şampuan kokusu genzini doldurdu. Bünyamin etkilenmedi.

(Daha doğrusu Bünyamin'i etkileyen koku, onlar değildi. Birkaç gün önce ilk kez dans etmişlerdi Bünyamin'le Abla, kaportacıların ablası, çok geçmeden Bünyamin'le birlikte benim de gerçek adıyla anmaya başlayacağım kadın... Dans sırasında parfüm ve şampuan kokusunun arasından ilk kez onun teninin ve terinin kokusu Bünyamin'in burnuna çalındı. Şiddetini ancak songençlik yıllarında yaşadıklarıyla karşılaştırabileceği bir arzuyla sarsıldı; gözleri karardı. Son bir hamleyle, her zamanki kibar resmiyetini takınarak,

— "Yorulmuş olmalısın," dedi. "İstersen oturalım."

— "Nasıl istersen."

Masaya dönerken kasıklarını kavurmakta olan arzuyu gizlemek için gösterdiği gayretten Bünyamin'in dizleri titriyordu.)

Şimdi Abla Arkadaş'a yadırgatıcı bir sertlikle soruyor,

— "Bu akşam ÖKGE'den mi konuşacaktınız?"

— "Evet, onlardan da bahsedecektim. Ama seminerim daha çok kriminolojiyle ilgiliydi. ÖKGE tek başına ele alınabilecek bir önlem değil. Siz büyük bir ihtimalle uzun zamandır karşılaşmamışsınızdır ama özel bir adla anılmayan, üniforması ÖKGE gibi açık mavi değil, eskisi gibi koyu yeşil olan polis hâlâ varlığını koruyor. Onlara Küçük Armutlu'da, Yeni Bosna'da, hatta zaman zaman Ümraniye'de rastlayabilirsiniz." Derin bir soluk aldıktan sonra devam etti. "Yakın zamana kadar polisle ÖKGE'nin ilişkisini düzenleyen herhangi bir mevzuat yoktu."

— "Geçenlerde, galiba bir iki ay önceydi, Meclis yeni bir polis yasası geçirmede mi?"

Arkadaş şaşkınlığını gizlemeden,

— "Ne kadar iyi bir gazete okurusunuz!" dedi. "Evet geçirdi. Ama özel bir bilgi kaynağınız yoksa, siz bile bilmiyorsunuzdur yasanın içeriğini."

— "Evet, bilmiyorum. Polis teşkilatının yeniden düzenlenmesinden, yetkilerinin tanımlanmasından söz ediliyordu haberlerde."

— "Oysa çok farklı şeyler içeriyor." Arkadaş nereden başlayacağına karar veremezcesine bir an durakladıktan sonra devam etti. "Biliyorsunuz, ÖKGE aslında bir Amerikan icadı."

— "Bilmiyordum."

— "Evet, Amerika'da bütünsel bir tarzda yürürlüğe konan bir paketin parçası. Aynı paket bizde daha kademelendirilmiş, biraz sarsak bir tarzda uygulanıyor."

Durdu; konuşmanın fazla ciddileştiğine hükmetmişçesine güldü; işin içine biraz şaka katmaya karar verdi.

— "Gerçi Amerikalılar'ın bizimkilerden daha becerikli olduğu yegâne yön bütünlüklülük değil. Adlandırma, yani propaganda ve ideoloji imalatında da bizimkilerden üstünler. Bizim burada ÖKGE diye adlandırdığımız şey orada da, görünüşte neredeyse aynı adla adlandırılıyor. 'Kent Güvenliği' anlamına gelen Urban Security'nin baş harflerinden hareketle US diye... Ama bizim enayilerin farkında olmadığı şey, US'ın Amerika'da ABD için kullanılan en yaygın deyim olan United States'in kısaltılmasıyla, daha da önemlisi, 'biz' anlamına gelen, US'la aynı kelime olduğu ve bunun önemi..."

Şaka buraya kadardı. Abla'nın alnı kırıştı. Yalnız Bünyamin'i değil herkesi yadırgatan sertlikte bir sesle,

— "Çok fazla tek taraflı konuşmuyor musunuz?" diye soruyor. "Sanki eski günleri unutmuş gibi... Hani o polislerin hoparlörle, mesela 'MLS 070' —benim plakam— 'arabamı kaldırımdan çek' diye bağırduğu günleri... Solun sokaklara yaydığı şiddeti hiç anmıyorum bile."

Arkadaş'ın yüzü kararıyor. Abla'nın anlık sertliğiyle Arkadaş'ın sevgisi arasındaki mücadelede sonunda Arkadaş'ın yumuşaklığı galebe çalacak ama şimdilik o çaresiz. Her zaman yaslandığı ortalama sezgisine başvursa Abla'yla bir müşteriyle konuştuğu gibi konuşur, onu idare ederdi. Ama arkadaşının kadının ona döndüğü sırtına dikili gözleri Arkadaş'a bambaşka bir şey söylüyor, öyle davranmaması gerektiğini buyuruyor. Ama daha ağzını açma fırsatı bulamadan, Abla'nın yine buz gibi, yalnız bu kez belki biraz daha tutuk sesi sözü alıyor:

— "Gerçi basit bir şey söylediğimi biliyorum. ÖKGE ve kriminoloji ile kentlerin yeniden yapılanması arasında nasıl bir ilişki kurmaya yöneldiğinizi de, galiba, tahmin ediyorum. İkili bir güvenlik sistemi, şehrin bazı alanlarını daha güvenli, bazı alanlarını da daha da vahşi kılacak. Hayatın tamamı düzenlenemiyorsa, hiç değilse bazı alanlarının bizim de onaylayabileceğimiz ilkeler doğrultusunda düzenlenmesi önemli değil mi?"

Sustuktan sonra Abla'nın yüzü neden birden al al oldu? Güzel gamzeleri nereye kayboldu?

(Daha sonra, o yoğun kahır ve aşk dolu aylar sırasında Bünyamin ona

EskiSevgili'den söz ederken, "karşısındakilerin canını acıtmamak için âşık olmuyor: başkalarının canını acıtma pahasına âşık olanların aksine..." diyecekti.

Bu sözleri ilk ve her duyuşunda Abla bu geceyi anacaktı; aşktan ya da belki de hiçbir zaman aşk olamasa da ona benzemekten vazgeçemeyen duygulardan ötürü kendisini bölünmüş hissettiği bu geceyi... Böyle konuşmakla haksızlık ediyor; bildiklerini elinden geldiğince derli toplu bir biçimde anlatmaya çalışan Arkadaş'a haksızlık ediyor; kendisi bu gece bir hayal kırıklığı yaşamış olan ve yatıştırılmaya ihtiyacı olan Bünyamin'e haksızlık ediyor. Ama bu hırçınlığı dile getirmese kendisine, kendi yaşadığı hayal kırıklıklarına haksızlık etmiş olacak.)

Ama o gece Abla bir kez daha kendisine haksızlık etmeyi denemeye karar verdi. Arkadaş'ın konuşmaya devam etmekte olduğunun farkına varmadan, birden o âna kadar sırt çevirmiş olduğu Bünyamin'e dönüp elini omzuna atıyor.

Bu sefer de tam o sırada ona,

— "Rica ederim, basit bir şey değil söylediğiniz, aksine..." diyen Arkadaş'a sırtını dönmüş oluyor.

Ama neyse ki Arkadaş böylesi jestlere aldırılmayacak kadar tutkusuz ve iyi bir insan..

— "Meselenin en canalıcı noktasına parmak bastınız, 'bizim onaylayacağımız' demekle," diye sözlerine devam ediyor. "Amerika'da US'ın icadı, aslında yeni bir 'biz' tanımının parçası. Sizin haberini okuduğunuz Polis Yasası'yla Türkiye'de de böyle bir tanımın inşası yolunda bir adım daha atılmış oluyor. Bakın, kriminoloji alanında, neredeyse on yıldır sürmekte olan bir tartışma var. Tartışma gerçi dünya ölçeğinde sürüyor ama başı çeken Amerika. Yeni kriminologların iddiasına göre, suçlar belli bir şekilde sınıflandırıldığında, suçlu kimliğinin, kişiliğinin çok kaba bazı sosyolojik ölçütlerden hareketle tanımlanabilmesi, dolayısıyla da kimin suça eğilimli olduğunun eskiden tasavvur dahi edilemeyecek kadar başarılı bir şekilde önceden kestirilebilmesi mümkün hale geliyor."

Arkadaş göğsü daralmışçasına derin bir soluk aldı. Aradaki boşlukta Abla işitilir işitilmez bir sesle,

— "Lombroso mu?" diye fısıldadı.

Arkadaş bu sefer daha da şaşırmişti. İlk kez bakışlarındaki resmiyet perdesini kaldırarak dostunun hayran olduğu bu kadının gözlerinin içine içine baktı.

— "Neredeyse solcu olduğunuzu düşünmeye başlayacağım," dedi. "Evet,

tartışma ilk patlak verdiğiinde bizimkiler de..." Bu kelime üzerinde takılan Arkadaş Bünyamin'e kaçamak bir bakış fırlattı ve "Pardon, yani biz de böyle söylemiştik," diye devam etti. "Ama yanlışmışız; yeni tartışma Lombroso'nun yeniden ısıtılıp önümüze sürülmesi değil. Lombroso'nunki bir efsaneydi. Yeni tartışmanın ürkütücü yanı, iddiaların kanıtlanabilmesi; evet sahiden de suçlar belli bir şekilde sınıflandırıldığında, kimin suç işleyeceği de önceden saptanabiliyor. Uygulama, kendi önüne koyduğu hedefler açısından başarılı oldu."

Abla sordu,

— "Nasıl bir sınıflandırma bu? Çok teknik değilse biraz anlatabilir misiniz?"

O âna kadar konuşma daha çok Arkadaş, Abla ve Bünyamin'in arasında geçmişti. Bir de Arkadaş'ın ahbablarından biri kulak kabartıyordu. Diğer ahbablar sofraya oturunca üçüncü kez evlenmiş ortak bir dostlarını çekiştirmeye başlamışlardı. Abla'nın arkadaşlarından biri, onun gölgesinde kalmasa hoş, çekici bulunabilecek ufak tefek esmer bir kadın, ustaca konuşmaya dalmış, konuyu birinci, ikinci ve daha sonraki evlilikler arasındaki farklara getirmiş, hararetli bir tartışma başlatmıştı. Öteki, yani erkek olanı, Bünyamin'in davetini kabul edeni ise, Arkadaş'ın ahbabları arasında gözüne kestirdiği bir kadına, onun EskiSevgili olduğunu bilmeden, kur yapıyordu.

Ancak bu noktadan sonra herkesin dikkati giderek Arkadaş'ın söylediklerine kayacak, Bünyamin'in gönlü olacak, gece ilerledikçe sofraya sohbeti gerçekten de bir semineri andırmaya başlayacaktı.

— "Hiç teknik değil, aksine çok basit bir sınıflandırma. Gerçi ayrıntılarda muğlak yönler, kimi ilginçlikler yok değil ama anahatlarıyla basitten de öte, kaba bir sınıflandırma. Gündelik dilde de varolan 'adi suç' kavramına dayanıyor; temel ayrımının 'adi suçlar ve diğerleri' olduğu söylenebilir. Şimdi Amerika'daki sınıflandırmaya göre 'adi' denen suçları işleyenlerin, hatırladığım kadarıyla %73'ü gibi bir oranını işleyenler, dediğim gibi, çok kaba birtakım sosyolojik ölçütlerden hareketle tesbit edilebiliyor."

Bünyamin alçak, saygılı olmasına özen gösterdiği bir sesle müdahale etti:

— "İstersen biraz daha somut örneklerden ve adlandırmalardan hareketle anlat."

Arkadaş müdahaleyi fırsat bilip rakısından bir yudum aldı.

— "Peki, haklısın," dedikten sonra bakışlarını diğerlerinin üzerinde

gezdirek devam etti. "Bizim gündelik dilde 'adi suç' diye andığımız kategori, Amerika'daki yasada da, Türkiye'dekinde de 'gayrı insani suç' diye geçiyor. Bu uygulamanın felsefesi, uygulamayı gerekçelendirmek için başvuru ilke de, zaten 'İnsan haklarına saygı göstermeyenlerin insan haklarından yararlanmaya hakkı yoktur' ilkesi... Nasıl? Son derece makul tınıyor, değil mi?" Arkadaş bir kez daha gözleriyle sofradakileri taradı; ama bakışları bu kez ısrarlıydı, bir yanıt, herkesin karşılıksız bıraktığı bir karşılık talep ediyordu. Abla kaşlarını kaldırıp, onaylamak dışında bir çaresi olmadığından ötürü üzüldüğünü açıkça ifade eden bir baş hareketiyle karşılık verdi. Bunun üzerine Arkadaş,

— "Evet haklısınız," dedi. "Neredeyse tartışma götürmez derecede akılcı bir temeli var bu ilkenin. Ama işte bu akılcılığın hayat içindeki sonuçları insanı dehşete düşürebiliyor. Olayların pratikte nasıl cereyan ettiğini gözden geçirmek için, Bünyamin'in dediği gibi, somut bir örneğe, mesela 'ırza tecavüz' ya da 'cinsel istismar' diye adlandırılacak suçlara bakalım."

Rakısından bir yudum daha aldıktan sonra sözlerini sürdürdü:

— "Ama devam etmeden önce, konudan sapmak pahasına, iki noktaya değinmem gerekiyor. Birincisi, demin bizim 'adi suçlar' dediğimiz şeyin Yasa'da 'gayrı insani suçlar' diye geçtiğini söylemişim ama bunlar aslında tam anlamıyla örtüşmüyorlar. Bir de lütfen bu tartışmaların 1990'ların başında patlak verdiğini hatırlayalım. Şu yüzden ki, 1990'ların başı bile, bu güne kıyasla daha siyasallaşmış bir ortamdı."

Kendi ciddiyetinden, hatta ateşliliğinden utanmışçasına Arkadaş birden durdu. Mahcup bir şekilde gülümseyerek Bünyamin'e döndü.

— "Allah lâyığını versin Bünyamin," dedi. "Sonunda bana bir seminer verdiriyorsun yine."

Bünyamin'in gözleri ışıltı ışıltıydı. Arkadaşının konusuna hâkimiyeti ve ciddiyetiyle övündüğü kadar, mahcubiyetiyle de, kapıldığı heyecanla da övünüyordu.

— "Lütfen, devam et," dedi.

Arkadaş,

— "Peki günahı da vebali de senin boynuna," dedikten sonra devam etti. "Evet ırza tecavüz demiştik. Feministlerin bütün çabalarına karşın aile içi tecavüzle, bir yabancı tecavüzü Yasa'da aynı kategorinin kapsamına alınmadı. Ailenin direnci, bazılarımızın beklediğinden güçlü çıktı." Burada Arkadaş yine yarı alaycı bir gülümsemeye Bünyamin'e baktı. "Dolayısıyla da Yasa'da 'gayrı insani' kategorisinin kapsamına giren suç, 'tecavüz' diye değil, 'yabancıların cinsel

istismarı' diye adlandırılıyor. Bu sonuca, bir zamanlar solun önde gelen müttefiklerinden, hatta zaman zaman solun tonlarından biri sayılan liberallerin nasıl katkıda bulunduğunu anlamak için, bu uygulamanın hamurunun Amerika'da yoğrulduğunu hatırlamak gerekiyor. Ama bizim de ellerimiz, kabahati Amerikalılar'ın sırtına yükleyip rahatlayabilecek kadar temiz değil. Son kırk yıldır, yalnız Amerika'da değil bütün dünyada devlet iktidarının sınırlandırılması sol bir talep olarak öne sürüldü. 'Babaevi ne kadar baskıcı ve bunaltıcı olursa olsun, devletin resmi ve gayrı şahsi iktidarına evlâdır'. Hepimiz söyledik böyle şeyler. Ama hiç değilse bazılarımız, bunun bir Yasa mertebesine ulaşacağını hiç ummuyorduk. Bizim için laf ancak eleştirelilik kipinde kaldığı sürece ciddiye alınabilirdi."

Arkadaş rakısından bir yudum daha aldı. Alışkın olmayan bünyesi içkinin etkilerini hissetmeye başlamıştı.

— "Her neyse, 'adi', daha doğrusu 'gayrı insani' suçun 'yabancıların cinsel istismarı' diye adlandırılması birinci adımdı."

Birden o âna kadarki konuşmaya yabancı bir ses işitildi.

— "Ne de olsa insanın altı yaşındaki kızını düzmesi, sokakta karşılaştığı bir yabancıya saldırmasından daha 'insani' bir eylem olduğundan, değil mi!?"

Bunları neredeyse tükürürcesine söyleyen EskiSevgili'ydi. Ama daha ilk kelimeleri söyler söylemez, yüzü saçlarının dibine kadar neredeyse kızıl saçlarıyla aynı rengi almıştı. Üstüne üstlük gecenin başından beri kendisine asılan, sonunda elini tutmayı başarabilen şu sevimli genç de, besbelli sesindeki öfkeden ürktüğünden —belki saygıyla karışık bir ürkü, ama olsun, sonuç değişmiyor— elini avucunun sıcaklığından yoksun bıraktı. "Neden böyle yapar bütün erkekler?"

Arkadaş başını öne eğdi; mahcup, neredeyse suçlu bir sesle,

— "Evet haklısın," dedi. "Hiç değilse Yasa böyle karar verdi."

Oysa kadın çoktan kendini toparlamıştı.

— "Kusura bakma Arkadaş," dedi. "Çok yersiz bir müdahaleydi benimkisi. Lütfen sen devam et."

— "Suçun 'yabancıların cinsel istismarı' diye tanımlanması birinci adımı oluşturuyordu. İkinci adım ise suçlunun saptanmasıydı. Burası ilginç. İlk evrede üzerinde en çok tartışılan iki değişken, yaşla ırk oldu. Erkeklerden bahsediyoruz. Amerika'da erkekler için ortalama ömür, 74 yaş. Ama bizim konumuz açısından daha anlamlı bir ölçüt olan buluşdan sonraki hayat beklentisini temel alırsak bu rakam 80'lere varıyor." Arkadaş'ın alnı kırıştı. Bünyamin'e dönerek "Yahu, benim

hafızam seninki gibi değil. Rakamların hepsini hatırlayamıyorum. Notlarımı çıkarsam, sofranın tadını çok mu kaçırmış olurum?" diye sordu. Bünyamin'in cevap vermesine fırsat kalmadan Abla atıldı,

— "Rica ederim," dedi. "Ben, kendi adıma, çok istifade ediyorum. Lütfen, neye ihtiyacınız varsa çıkarın."

Arada doğan boşlukta Abla'nın —daha sonra, sırdaşı olduğunu öğreneceğiz— arkadaşı, bir kere daha parmak uçlarını gözüne kestirdiği kadının eline değdirmeğe cesaret etti. Bu, EskiSevgili'nin hoşuna gitti. Atak davranmaya karar verdi; ama belki biraz da demin için bir ceza olsun diye, yüzünü onun yüzüne iyice yaklaştırdı.

— "Çok mu ürküttüm sizi?" diye sordu.

Evet, beklediği gibi karşısındaki afalladı. Ama neyse ki, cevap vermesine —ya da bulmasına— fırsat kalmadan Arkadaş yeniden konuşmaya başlamıştı.

— "Araştırmaların başında tecavüz suçuna aday olmanın alt sınırı olarak buluş çağı belirlendi. İlk bakışta keyfi gibi görülebilecek bir varsayım bu. Ama daha sonraki araştırmalar, üstelik de varsayımın muhalifleri tarafından yapılan araştırmalar, o kadar da keyfi ya da yersiz olmadığını kanıtladılar. Buluş çağının altındaki çocukların işlediği suçlar, toplam suçların içinde ancak binde altı gibi bir oran tutuyor. Ama unutmayın, 'yabancıların cinsel istismarı'ndan söz ediyoruz. Aile içinde ne olduğunu bilmiyoruz. Her neyse... Amerika'da erkek çocukların buluşa varmalarının ortalama yaşı 14'ün biraz üzerinde. Araştırmaların ilk evresinde, o zaman için oldukça gelişkin sayılabilecek bir program aracılığıyla, 15 ile 67 arasındaki yaş grupları suça yatkınlık açısından sınandılar. Ve potansiyel suçluları önceden kestirebilmek açısından en anlamlı yaş grubunun 1624 yaş arası olduğu saptandı. Mütecevizlerin %46'sı bu gruptan..."

Abla yine söze karıştı.

— "Kusura bakmayın. Ben bu işin mantığını anlamadım. Yaş grubu 1625 diye tarif edilseydi, suçluların daha büyük bir yüzdesi içerilebilirdi."

Arkadaş keyifle güldü. Teknik bir soru sorulması hoşuna gitmişti:

— "Bakın şöyle: Yaş grubunu 1623 diye sınırladığınızda suçluların ancak %40.5'ukuna ulaşabiliyorsunuz. Yani 23 yaştan 24 yaşa çıkmak size %5.5'luk bir kazanç sağlıyor. Oysa grup 25 yaşı da içerecek şekilde genişletildiğinde sağlanan..." Arkadaş uzun kollarını açarak elleriyle 'tırnak' işareti yaptı, "'kazanç' ancak %2 küsur civarında kalıyor. Dolayısıyla araştırmacılar ve yasa koyucular

en anlamlı kategorinin 1624 yaş arası olduğuna karar vermişler."

— "Anlıyorum. Ya, kusura bakmayın; saçma sapan sorularla konuyu dağıttım. Mesleki deformasyon olsa gerek."

Arkadaş bir konferans gibi sürdürdüğü konuşmasının böyle bölünmüş olmasından memnun; lafin ucunu bırakmaya niyetli değil. Soruyor:

— "Sahi, sizin mesleğiniz neydi?"

Abla'nın kızarmaya zaten yatkın olan yüzü kızarmaya başlamış.

— "Lütfen, beni üzmeyin," diyor. "Zaten özel ilgilerimden ötürü sorduğum sorularla konuyu dağıttığım için kendimi yeterince mahcup hissediyorum. Bir de benden konuşmayalım."

— "Rica ederim, dostlar arasındasınız."

"Ne dostlar arasındayım, ha!" diye düşündü Abla. "Masada oturan dokuz kişiden altısıyla bu gece tanıştım." Ama durumdan kurtulmanın en kolay yolu, galiba, soruya elden geldiğince kestirme bir cevap vermek olacaktı.

— "Bilgisayar mühendisiyim. İstatistikle özel olarak ilgilenmişim."

Arkadaş,

— "Anlıyorum," dedi. Bir yandan içinden "Bünyamin, galiba, bu sefer turnayı gözünden vurdu," diye düşünürken, bir yandan da sözlerine devam etti. "Gençliğin bu şekilde 'potansiyel suçlu' diye damgalanmasına liberallerin yanısıra muhafazakârların da önemli bir bölümü karşı çıktı. Ama tahmin edebileceğiniz gibi, yaş tek başına araştırılmıyordu. Yaş bir yana bırakılıp ırk tek başına bir değişken olarak ele alındığında daha başarılı sonuçlar elde ediliyordu. Öyle ki, işte 'yabancıların cinsel istismarı' suçunu işleyenler, yaş hesaba katılmadan bir bütün olarak ele alındığında, siyahların oranı 1624 yaş grubundaki gençlerinkinden daha yüksek bir rakama ulaşıyordu. Ama bu rakam yine de %50'nin altındaydı. Hem bundan, bir de siyahların lobisi feministlerden daha güçlü olduğu için, ırk da tek başına bir ayırt edici değişken olarak kullanılmadı."

Sonuncu müşteriler de kalktı. Meyhanede yalnız kalmışlardı. Arkadaş kendisine bir duble daha rakı koydu; konuşmasının geri kalan kısmını artık önüne bakarak sürdürdü.

— "Bakın bundan sonrası ilginç. Gerçi ben ortodoks Marksizm'i kollamak konusunda artık Bünyamin kadar dikkatli değilim ama bu noktada çatışan çıkar gruplarının birbirleriyle çatışmaları sonucunda nasıl ortak bir sınıfsal tanıma

ulaştıklarını kaydetmek gerekiyor. Sonunda benimsenen değişken neydi, biliyor musunuz? Ne yaşla ne ırkla ilgisi vardı. 'Potansiyel mütecaviz'in tanımı 'son 3 aydır işsiz olduğu halde işsizlik sigortasından yararlanmayan kişi' olarak benimsendi. Gördüğünüz gibi ne yaştan ne ırktan bahsediliyor bu nitelemede. Üstelik potansiyel suçluluğu —'mütecaviz'liği— önceden kestirmede, yaştan da, ırktan da daha başarılı. Ama diğer yandan bu grup içinde liberallerin korur gibi görüldüğü gençlerin de, siyah lobinin sahip çıkar gibi yaptığı insanların da hepsi var."

EskiSevgili ataklığını sürdürüyordu; şimdi o karşısında oturan ve kendisinden belirgin bir biçimde genç görünen erkeğin elini iki avucunun içine almıştı; ikisi de sıkılmadan, sakınmadan birbirlerinin gözlerinin içine bakıyorlardı.

Ama birden Bünyamin'in ısrarlı bakışlarını üzerinde hissetti. Döndü ona baktı; bir an öyle göz göze kaldılar. Anladı. Ellerinden birini çekip garsona "hesap" işareti yaptı.

Arkadaş konuşmasını sürdürüyordu.

— "Ama tabii haksızlık etmemek gerekiyor. Benim sınıfsal dediğim ölçütü daha elverişli, hatta daha anlamlı kılan başka bir yön daha var. Yaş da, ırk da nesnel ölçütler. Suçla bunlar arasında içsel bir bağlantı, bir anlam ilişkisi kurmak güç. Oysa işsiz olduğu halde işsizlik sigortasından yararlanmamak öyle değil. Bir irade, irade değilse de bir tercih ya da eğilim, düzenle bütünleşmeme, daha da doğrusu, herhalde, bütünleşememe eğilimini ima ediyor. Nadiren bilinçli bir tercihten kaynaklanan, daha çok donanımsızlığın, beceriksizliğin ürünü olan bir eğilim... Eğer bir insan düzenin kendisine sunduğu olanaklardan yararlanmıyorsa, o zaman suç da işleyebilir. Sanki böyle bir akılyürütme var uygulamanın arkasında."

Bünyamin Arkadaş'ın söze devam etmesine fırsat vermedi.

— "Arkadaş, daha sırada Kentlerin Yeniden Yapılanması var," dedi. "Ama saat geç oldu. Bakın, bizden başka kimse kalmadı meyhanede. İsterseniz gelecek hafta burada tekrar buluşalım; ne dersiniz, ha? Hep genel kamuoyunu irşad edecek değiliz ya! Biraz da birbirimizi tanımanın tadını çıkaralım."

Son cümleyi özellikle Abla'nın iki arkadaşının yüzüne bakarak söylemişti ama cevap veren Arkadaş oldu:

— "Sağol vallahi," dedi. "Benim de işime gelir. Çok yoruldum."

EskiSevgili hesap pusulasını kontrol ediyordu. Abla ona döndü; tam,

— "Nedir bize düşen?" diye soracaktı ki, önündeki masa iki ayağının üstünde şaha kalktı; kırılan bir bardağın sesi işitildi. Masanın ucunda oturan Arkadaş ayağa kalkarken düzgün ve yapılı gövdesinin bütün ağırlığıyla masaya abanmış, dengeleri altüst etmişti. Abla'nın çaprazında, onunkine bitleştirilmiş masada oturan EskiSevgili, ileri doğru fırlayıp, yanında oturan adamın üzerinden ince bileğinden beklenmeyecek bir güçle masanın havalanmış kenarına bir yumruk indirerek kalan bardak ve tabakları kurtardı. O sırada Bünyamin de fırlamış, yıkılmakta olan arkadaşını, düşmesine fırsat vermeden koltukaltlarından yakalamıştı. Şimdi her ikisinin, Bünyamin'in de EskiSevgili'nin de yüzlerinde kendilerinden memnun bir gülümseme var.

Arkadaş'ın üzgün ve cılız sesi işitiliyor:

— "Ne oldu?" diye. "Ne yaptım?"

Bünyamin müşfik bir sesle, hâlâ dengesini bulmaya çalışan arkadaşının kulağına fısıldıyor:

— "Bir şey yok canım. Her şey yolunda."

19

Onu en çok böyle hayal ediyorum. Direksiyonun başına oturmuş, pürüzsüz, hayır kusursuz yüzü yandan görünüyor. Trafik onu ne kadar gererse gersin, gerginlik —sertlik, haşinlik— teninin derinliklerine nüfuz edemiyor; yüzeyde kalıyor. Kontrolü hiç elden bırakmıyor. Sakin bir güç...

Ama şimdi onu böyle seyreden ben değilim, gecedен sorumlu olan arkadaşı, sırdaşı. Taksim'de oturan öteki arkadaşlarını evine bırakmışlar, Boğaz sırtlarına doğru yol alıyorlar.

Sarışın başını hafifçe yana çeviriyor, gülümseyerek,

— "Yavrum," diyor kışkırtıcı olmaktan kurtaramayacağı bir sesle. "Niye öyle yırtık dondan fırlayan çük gibi atlayıverdin bu akşam? O kadın çok mu başını döndürmüştü?"

Birbirlerini yıllardır tanıyorlar; ikisi de kaç yıl olduğunu hesaplamak istemeyecekleri yaşı ulaşmışlar.

EskiSevgili yanılmıştı o gece; elini tuttuğu erkek kendinden o kadar genç

değil. Yalnız yüzü yıllar önce, otuzlu yaşların başlarında donmuş. Yüzü donmuş, bir ara saçları kendisine ihanet edecek gibi olmuş, onları da boyuyor. Genç görünüyor.

Evet, yıllardır tanışıyorlar. Bir zamanlar, çok eski bir zamanlar sevişmişler, sevgili, hatta nişanlı olmuşlar, birbirlerini nişanlamışlardı. Sonra darılmış, tekrar sevişmiş, tekrar darılmışlardı.

Şimdi bir daha asla darılmayacaklarını ve sevişmeyeceklerini biliyorlardı.

— "Yok be yahu," diyor cevap olarak. "Gerçi gece boyunca başımı döndürmedi değil. Ama çük gibi fırlayıp Bünyamin'in davetini kabul ettiğimde onu daha fark etmemiştim bile. Bünyamin'in gözlerindeki bakışa dayanamadım. Sanki ona eziyet ediyormuşsun gibi geldi. Gerçi birilerine eziyet edilmesine, eğer eziyeti eden sensen, genellikle pek itirazım olmaz ama sanki o hakketmiyordu."

Bunları söylerken biliyor mu Abla'nın Bünyamin'e duyduğu...

— "'Tutku' denebilir mi?"

— "Şimdilik 'yatkınlık' diyelim."

Biliyor mu Abla'nın, şimdilik 'yatkınlık' demeye karar verdiğimiz hislerini? Abla ona anlatmış mıydı?

Ama anlatmış olması gerekmiyor. Çünkü onun adı Sırdaş. Sevişmemeleri ve darılmamalarıyla geçen süreyi onun her sırrına vakıf olmayı öğrenmekle geçirmiş. Kendisi söylese de söylemese de; anlatsa da anlatmasa da...

Adı Sırdaş ama eşit bir ilişki değil aralarındaki.

Gerçi bu sarışın baş, bu sakın güç, bu düzenli hışımlı; kiminle eşit bir ilişki kurabilir ki...?

Bünyamin'le mi...?

20

Aynı saatler... Mevkii Maçka...

EskiSevgili'yle Bünyamin Arkadaş'ı evine bırakmışlar, EskiSevgili'nin arabasına binmek üzereler.

— "İyi tutulmuşsun bu sefer," diyor EskiSevgili.

Bünyamin gülerek,

— "Diyene bak," diye karşılık veriyor. "Çocuğu neredeyse çiğ çiğ yiyecektin."

— "Saçmalama," diyor EskiSevgili dostane olmayan bir sertlikle. "Benim yaşımdaki her kadın, kendisine böyle bir gencin gösterdiği ilgiden heyecanlanır."

Bünyamin motorun homurtusunun yarattığı boşluktan istifade ederek,

— "Canım hâlâ çok güzelsin," diyor.

— "Bok!"

Araba hareket ediyor.

21

Tesadüfen karşılaştılar. Farklı şekillerde ifade etseler de, ikisi de çocuk gibi sevinmişti.

Beyoğlu...

Abla iş sonrasında alışverişe, Bünyamin yazdıklarından bunalmış yürüyüşe çıkmış.

— "Bir kadeh içki içelim mi?"

Bunu kim söyledi? Sonra ikisi de hatırlamayacak. Sözler kopuk kopuk, birbirlerine ulanmıyor. İkisi de bu fırsatı nasıl değerlendireceklerini bilmiyor.

— "Nerede?"

— "Mesela yine Sarnıç olsa..."

— "Saat biraz erken değil mi Sarnıç için...?"

Bu son cümleyi söyleyenin, heyecanın doruğunda bile sağduyuyu elden bırakmayan kadın olduğu kesin.

— "Peki nerede?"

Nerede olduğu o kadar önemli mi Bünyamin?

Senin sevdiğin Süper Restoran olabilir mesela. Değil mi ki Süper Restoran 1950'lerden beri Beyoğlu'nun değişen yüzüne uyum göstermekte inanılmaz bir beceri göstermiş; önce bir pavyonken, 1970'lerin sonundaki furyayla birlikte,

pavyon kimliğinden tamamen vazgeçmeden kendini bir birahane kılmış, 1980'lerin ikinci yarısında, üstelik işgaliye parasını da ödeyip sokağa masa atan ilk meyhane olmuş, ama olurken de bugün bile hâlâ eski hayatlarının izlerini koruyabilmiş bir yer olarak kalmıştı.

Ya da belki Abla seni Bolette'e davet edecektir.

Filler gibidir Türkler; ölmek için doğdukları yere dönerler. Yıllar yılı Zürih'te başarılı bir nöroşirürji uzmanı olarak çalışan, yani sinirlere ameliyat yapan bir doktor dönünce ne yapar? Tutar bir lokanta açar.

Evet, onun açtığı şık İsviçre lokantasına da gidebilirsiniz?

Ne fark eder...?

Beyoğlu'ndasınız.

22

Ama nereye gitmiş olurlarsa olsunlar, sonunda Sarnıç'a vardılar.

— "Yarın buluşacaktık."

Sözler uçuşmaya devam etti gece boyunca; ikisi de heyecanlarını kontrol etmeyi beceremedi.

— "Evet, Arkadaş ÖKGE üzerine konuşacaktı."

Şimdi Abla hesabı ödüyor. Dışarıda kar yağıyor. Daha bilmiyorlar.

Ama neden birden Bünyamin'in gözleri daldı? Sanki uzaklardan gelen bir sesi dinliyormuşçasına, işitmeye çalışıyormuşçasına gözlerini kıstı?

Kar yağmaya devam ediyor.

— "Yarınki konuşmadan önce sana uygulamalı bir gösteri yapmama izin verir misin?"

— "Nasıl yani?"

— "Yarın ÖKGE ile Polis arasındaki ilişkileri konuşacaktık. Bu akşam Polis'in ne yaptığının bir örneğini sana göstereyim mi?"

— "Kusura bakma, ama yine 'nasıl yani' diye soracağım."

— "'Nasıl'ını bana bırakamaz mısınız?"

— "Tabii."

Galatasaray'dalar. Bünyamin gözleriyle etrafı taradı. Sonra bir taksiye doğru yöneldi; kapısını açıp Abla'yı buyur etti. Kendisi de yerleştikten sonra,

— "Eve," dedi.

Yol kısaydı; arabada konuşmadılar. Kadın korkması, hiç değilse tedirgin olması gerektiğini düşünüyordu ama elinden gelmiyordu. Tuhaf bir güven duygusu Bünyamin'in verdiği... Tekinsiz... Paşa Bakkal Sokağı'ndaymış evi. Dışarıdan üç, daha doğrusu iki buçuk katmış gibi görünüyor. Ama Bünyamin Abla'yı o iki buçuk katın da altında bir mahzen, pardon "mahzen" mi dedim, bodrum katına götürüyor.

İlk göze çarpan şey, duvarlara gömülü ekranlar. İkisi de hâlâ konuşmamıştı. Suskunluğu Bünyamin bozdu.

— "Bir içki ister misin?"

— "Herhalde."

Gülüyor Bünyamin. Yine duvara gömülü bir buzluğun kapağını açıyor.

— "Yalnız sarı votka kalmış," diyor.

Abla,

— "Rakı içtik," diyor. "İçki karıştırmayı sevmem."

— "Boşver."

Bünyamin'in sesindeki bu hoyratlık yadırgatıcı.

Birden odada yabancı, mikrofonik bir ses işitildi.

— "Abi operasyon başlıyor."

Bünyamin bir düğmeye bastı. Duvardaki ekranlardan biri aydınlandı.

Kısa geçelim bundan sonrasını. Ekranda görünen semt Cihangir. Afrikalılar toplanıyor. Koyu yeşil üniformalı polisler tarafından...

— "Nereye götürecekler acaba?" diye soruyor kendi kendine Bünyamin. Duvar

boyunca sıralanmış diğer ekranlar da aydınlanıyor birer birer. Her birinde İstanbul'un değişik bir semtinin görüntüsü.

Ama resimler hızla değişiyor. Bünyamin siyahları taşıyan polis otobüsünün peşinde. Sonunda onu da ikinci Boğaz Köprüsü'nün üstünde yakalıyorlar.

— "Fakat," diyor yine kendi kendine. "Şile'ye gidiyorlar."

Artık isyan etmenin eşiğine gelmiş Abla soruyor,

— "Ne yapıyorsun?" diye.

— "Ben bir şey yapmıyorum. Onlar yapıyorlar."

Otobüs son derece virajlı yollardan ilerliyor. Ekran öyle gösteriyor.

Bir şantiye...

Kara kara çocuklar iniyor otobüsten. Bundan sonrasını aslında yazmak istemiyorum. Ama yazmam gerekiyor.

Birden bir ışık var.

Işığın altında toplanmış siyah çocuklar var.

Bir ses iştiliyor. Takır takır...

Siyah tenlerin üzerinde kan kırmızısı.

Evet, onları tarıyorlar, makinalı tüfekleriyle. Öldürüyorlar.

Hangisi daha sarsıldı, bilmiyorum. Bildiğim, yalnız, Bünyamin'in Abla'nın dizlerine kapandığı,

— "Böyle olacağını bilmiyordum," diyerek.

Ellerini avuçlarının içine alıyor.

İlk kez ona dokunuyor.

— "Yoksa yapmazdım; vallahi yapmazdım." Gerçi daha önce de birbirlerine dokundukları olmuştu; örneğin Abla elini Bünyamin'in omzuna koymuştu. Ama şimdi ilk defa Bünyamin...

— "N'olur hemen gitme!"

Abla hipnotize olmuş gibi duvarlardaki sönmüş ekranlara bakıyor. Hıçkırıyor. Sarsılmıyor. Yalnız güzel yanaklarından yaşlar süzülüyor.

Bünyamin birden ayağı fırlıyor.

— "Sana bir içki hazırlayayım. Özel bir içki..."

23. Amaretto

Giorgio Morcante 1516'da Verona'da doğdu. Şehir Meclisi'nin verdiği baloda Laura della Oscone'yle tanıştığında 24 yaşındaydı; Laura'ysa 29 yaşında. Laura onüç yıldır kendisinden 18 yaş büyük biriyle evliydi.

Kocası Fabrizzio, en küçük oğul olmaktan kurtulamamış Pisa'lı bir soylu... Laura ona minnettar.

Gerçi...

Gerçi ilk karşılaştıklarında, ona ilk sahip olduğunda ne kadar acı çektirdiğini unutamıyor. Daha 16 yaşındaydı. Babasının hanı o güne kadar Fabrizzio ve maiyyeti kadar soylu ve zengin müşteriler görmemişti. Herhalde, o yüzden, Fabrizzio yüzünü avuçlayıp,

— "Ne güzel şeysin sen!" deyip, kalın dudaklarını ağzına yapıştırdığında babası ses çıkarmamıştı. Gecenin başıydı daha. Daha sonra zorla şarap içirildi. Bu yüzden, babasına fırlatılan para kesesini ancak hayal meyal hatırlayabiliyor. O kesede kaç para vardı? Kaça satıldığını hiç bilemeyecek.

Önce arkadan, kışından girdi. Böyle bir acının olabileceğini hayal etmezdi. Ama acı kadar kalıcı bir izlenim de, onun düzülmesini seyredemediği için gözlerini önüne eğen babasının yüzüydü.

Fabrizzio babasına acımadı; iyi ki acımadı. Daha hâlâ içindeyken ona,

— "Kızın bakireydi değil mi?" diye bağırdı.

Sonra çıktı içinden; Laura'yı ters çevirdi. Çelimsiz omuzlarını masaya mıhladı. Heybetli vücudunun bütün gücüyle bacakalarına abandı. Kan oldu ama canı daha az acıdı. Acı —yangı, akıntı, sızı— daha sonra, ertesi sabah başlayacak, başlayacak ve aylar boyu sürecekti.

O gece ağabeyleriyle değil de ahırda uyumayı tercih edecek.

Ertesi sabah Fabrizzio'nun sesiyle uyandı. Babasıyla konuşuyordu:

— "Kızınla görüşmek istiyorum."

Yalnız gelmişti. Üzgündü. Önce yine Laura'nın yüzünü avuçlarının içine

aldı. İrkildiğini görünce bıraktı.

— "Dün akşam canını çok acıttım; biliyorum," diye başladı söze. Ahırda baş başaydılar. "Evet biliyorum. Ama ben kötü bir insan değilim. Senin yaşadığın da iyi bir hayat değildir herhalde. En azından, çok iyi değildir. Babanı ve ağabeylerini dün akşam gördüm. Onlar seni dövüyorlardır. Yaptıklarımı telafi etmeme izin ver. Seni buradan kurtarayım. Bir daha öyle yapmam."

Laura kollarını Fabrizzio'nun ensesinde bitişirdi; saçlarını okşamaya başladı.

O sabah seviştiler. İlk ve son kez... Laura kendi kendisine verebileceğinden de büyük bir zevki bir başkasının ona verebileceğinin bilincine vardı.

Sonradan unuttuğu ama işte Giorgio'nun onda yeniden uyandırdığı bir bilinç...

İlişkileri uzun sürmedi. Çünkü üçüncü ayın sonunda Fabrizzio hastalandı. Laura kendisini, Giorgio'yla yaşadığı mutluluğa kaptırmaktansa Fabrizzio'ya bakmayı tercih etti.

Ayrıldılar.

Giorgio, herkesin beklediği gibi, zaten kalfa mertebesine eriştiği şarap atölyesinde usta olmadı. Bir manastıra çekilmeyi tercih etti.

Tabii kendisi bilmiyordu ama seçtiği manastır Laura'nın doğduğu, büyüdüğü ve kurtulmak için kendisini Fabrizzio'ya teslim ettiği kasabadaydı.

Sahi neydi Fabrizzio'nun hastalığı? Bilmiyorum. Bildiğim ölümünün ıstıraplı bir ölüm olduğu... O yüzden mi Giorgio manastırda bir likör icad etti? Galiba hastalığının üçüncü yılındaydı Laura'nın eline ilk şişe vardığında,

— "Bak canım, tabipler sana hoş bir şey göndermişler."

Şişenin Giorgio'dan geldiğini biliyor muydu?

Fabrizzio öldükten sonra Giorgio "Amaretto" adını verdiği liköre zehir katmaya başladı; yolladığı her şişeye birlikte dozunu yükselterek. Fabrizzio ölene kadar ayrı olmalarını anlamlandırabiliyordu. Sonra tahammül edemedi.

Oysa Abla Amaretto sevmez. Yine de Bünyamin'in ona sunduğu içkiyi, sevmediğini çaktırmadan sonuna kadar içti.

Sonra gitti.

Bünyamin'i kırmamaya çalışarak. Böyle bir gecenin sonunda ne kadar mümkünse, o kadar.

Gitti.

25

— "Diyelim ki bir trafik suçu işlediniz. ÖKGE —ya da US— size nerede çalıştığınızı sorabilir. Kuşkulamazsınız. Sonra, bir yerde çalışmıyorsanız eğer, işsizlik sigortanızın olup olmadığını sorar. Şimdilik bilmiyorsunuz başınıza neler geleceğini... Türkçe Yasa'da 'mühürleme' diye geçiyor uygulamanın adı. Bizim bildiğimiz şekliyle sabıka kaydına benziyor ama doğrudan doğruya kimlik kartına uygulanıyor. Ne anlama mı geliyor? Bir daha asla —ya da hiç değilse, mühür kalkmadan asla— ÖKGE' nin şefkatiyle karşı karşıya kalmayacağınız anlamına... Siz artık polisiye bir meselesiniz...

Bünyamin geçen hafta, 'US ve ÖKGE'den sonra sırada bir de Kentlerin Yeniden Yapılanması var', demişti. Ama aslında birinden öbürüne varmak için katedilmesi gereken mesafe o kadar uzun değil. Gelecek yıl deneyin isterseniz mühürlü bir kimlikle Beyoğlu'na çıkmayı... Ne demek istediğimi anlayacaksınız.

Bir şey daha var, bence dikkat etmeniz gereken. Nerede ÖKGE varsa, orada Polis de vardır. Siz onu görmeyebilirsiniz. Ekip otosunda ya da belki köşenin ardında bekliyordur. Onunla ancak mühürlüyseniz karşılaşırsınız. ÖKGE —ya da US— sizi ona teslim edecektir. Geçenlerde sırf bunu sınamak için Amerika'ya gittim. Pasaportuma geçici bir sahte mühür bastırmıştım. Belki yabancı olduğum için, belki gençliğinde solcu olmuş herkes gibi ben de işkenceye dayanıklı olduğum için, Polis'ten gördüğüm muamele bana tahammül edilmez gelmedi. Ama emin olun; siz tahammül edemeyeceksiniz.

Son bir nokta daha... Bünyamin de ben de uygulamanın şekillenmesindeki liberal etkiyi özellikle vurguladık. Boşuna değildi bu. Polis teröründen özellikle bahsetmedim; olmadığından değil. Çünkü insanlık tarihi teröre de, zulme de zaten fazlasıyla aşınadır. Yine de belki, sertleşme eğilimlerine, kısaca da olsa, dikkat çekmek gerekiyor. Mühürlenme eşiği giderek düşürülecektir. Şu anda Kongre'nin Özel Komisyonlarından birinde tartışılmakta olan nedir, biliyor musunuz? Kredi

kartı olmayan herkesin mühürlenmesi. Ama hemen paniğe kapılmayın. Son aldığımız istihbarata göre Komisyon'da liberaller çoğunluktaymış. Onların önerisi farklı. Telefon faturasını üç ay üstüste ödemeyen, ödeyemeyen herkesin mühürlenmesi...

Ama dediğim gibi asıl önemli olan bunlar değil. Eşik şöyle ya da böyle belirlenebilir. Önemli olan, bu uygulamayla birlikte kapitalizmin kendisiyle, biçimsel de olsa eşitlik ideolojisi arasında varolan ilişkiyi artık nihai bir şekilde koparmış olması. Geçmiş olsun! Hepimize."

— "Tek bir soru: Tam olarak nasıl dile getireceğimi bilemiyorum. Yanlış anlamanızdan ürkerim. Bütün bunları niçin yalnız siz biliyorsunuz? Yani biz niçin bilmiyoruz; hiç duymadık?"

Arkadaş güldü.

— "Çok yerinde bir soru... Bünyamin'le Panomar'daki ilk tartışmamızı hatırlayın. O zaman ona takılmıştım ama aslında komplo teorileri üretmekte haklı olduğu bir yan da var.

Gazete yönetmenlerinin Emniyet Müdürleri ile düzenli toplantılar yapmaya başlaması, ilk kez 1990'ların başında Metin Nezir'in Emniyet Müdürü olduğu sırada gerçekleşti. Gerçi o zaman Babıâli'deki mutabakatın dışında duran, dışına taşan gazetelerin çıkarılması hâlâ denenebiliyordu. Ama Özal'ı hatırlıyor musunuz? Hani 'Bu memlekete iki buçuk gazete yeter,' demişti. Gerçi bugün gazete sayısı belki iki buçuktan fazla. Ama Özal'ın umduğu, bir anlamda, gerçekleşti. Bugün yayınlananlar on yıl öncesiyle kıyaslanmayacak kadar fazla konuda birbirleriyle anlaşılıyorlar. Basın, bu uygulamayı desteklediği için yazmıyor, yer vermiyor.

Aslında hepsi aynı zihniyet, iklim değişikliğinin bir parçası. Eskiden olsa gazeteler bir uygulamaya destek verdiklerinde, bu uygulamayı savunarak ifade ederlerdi. Şimdi yazmıyorlar, susmak daha etkili... Biçimsel eşitlik, aynı zamanda ortak bir dil imkânı anlamına da geliyordu; resmi de olsa ortak bir dil..."

26

— "Beni bir kahve içmeye çağırmayacak mısın?"

— "Bir daha evime gelmek istemezsin sanıyordum."

— "Sen kötü bir şey yapmadın ki."

Onu en çok böyle hayal ediyorum.

27

— "Nasıl mı yaptım bütün bunları? Herhalde cevapların en kestirmesi 'benimkisi gibi bir hayat yaşayarak' olurdu."

Bünyamin, yanına kadar gelmiş bu mutluluğu püskürtmeye çalışıyor.

— "Ekranlar falan nispeten kolaydı. Ne de olsa memleketteki ilk Bilgisayar Ansiklopedisi'ni çıkarmıştım. O zamanlar piyasa ilişkilerim vardı. Daha zor olan kısmı ötekisiydi; insanlar..."

"Bak işte!" der gibi. "Gör! Ne berbat bir herif olduğumu!"

— "Mesela o taksi şoförü var ya... Yankesiciydi bir zamanlar. Ben tanıştığında... Benim de birkaç kere paramı çarptı. Ama sevişti de benimle."

Bir an duraksadı.

— "Yok, çok açık konuşmalıyım seninle." İlk kez, yani kahveyi koyduğundan beri ilk kez bakıyor konuştuğu kadının yüzüne. "Yani düzdü beni. Gerçi yatakta çok iyi değildi. Biliyor musun, bilirsin elbet, tuhaf bir şey bir erkek tarafından düzölmek. Dediğim gibi, yatakta iyi değildi. Üstelik paramı da çarptı; bir kere de değil. Ama saygılıydı. Siktiği göte saygısı vardı."

Bir kere daha kaçamak bir bakış attı Abla'nın yüzüne.

— "Bu kısmını anlatmakta güçlük çekebilirim. Saygının niçin bu kadar önemli olduğunu... Çünkü sana hep saygı gösterilmiştir. Oysa bana saygı göstermeyenler de oldu. 'İbne' de dediler. Ama işte ibnelik de ederek varettilim bu yapıyı. Pek matah bir şey olmayabilir ama olsun. Ben de bunu yaptım."

Dehşet uyandırdığını sanıyor. Oysa başını kaldırırsa, dehşetten çok farklı bir ifadeyle seyredildiğini görecektir. Hızlı hızlı konuşmaya devam ediyor.

— "Yalnız yankesicilerle taksi şoförleri de değil. Ayakkabı boyacıları, çiçekçiler, bilet satanlar, değnekçiler; işte ayaktakımı. Beni severler; bana haber verirler; bazen özel olarak haber bile toplarlar benim için."

Yerden neredeyse yumruk büyüklüğünde, nazar boncuğuna benzer bir şey aldı.

— "Yalnız kameraları ben kendim yerleştirdim. Bir yılını aldı. Hâlâ arada bir oraya buraya takarım birkaç tane. Şehrin büyümesine yetişebilmek için. Bak, bunları kendim imal ediyorum."

Nazar boncuğunu uzattı. Abla da elini uzattı. Abla'nın eli kocaman. Ama nazar boncuğunu almadı. Kocaman eliyle Bünyamin'in ensesinden tuttu. Başını kendine doğru çekti. Dudaklarını dudaklarına yapıştırdı.

— "Seviş benimle!"

Ne mi hissediyorlar?

Yazının da haddini bilmesi gerektiği anlar vardır.

28

Gün hâlâ arzuyla kamaşan tenlerine ağarıyor.

— "Artık gitmem gerekiyor."

Bünyamin'in gövdesinde bir kasılma,

— "Gitme!"

— "Canım, işe gitmeden önce üstümü değiştirmem gerekiyor."

Bünyamin, sanki bütün dilbilgisi tek bir kelimenin bilgisine indirgenmişçesine,

— "Gitme!" diyor.

— "Çok tatlısın. Peki, üstümü değiştirmedim diyelim. Ama hiç değilse eve bırakılan mesajları almam lazım."

— "Teleksekreterin var ya."

— "Var ama bir türlü öğrenemedim mesajları uzaktan dinlemesini."

— "Ben sana dinletirim."

Bünyamin başını göğsünden kaldırmadan Abla'nın telefon numarasını çeviriyor. Sonra iki düğmeye daha basıyor. Odayı mızımız, ağlamaklı bir kadın sesi dolduruyor.

— "Canım, baban yeni bir kalp krizi geçirdi. Amerikan hastanesindeyiz."

Kış Güneşİ

*Belki bir söz yığını yıllar var konuşulmamış
Çıkarlar kar yangını her biri duyduğu yerden*

*Yürekleri, saçlarıyla, bir de gözbebekleri
Asılırlar boşluğa çocuksu seslerinden
Birtakım dünyalarla önce ve güzel
Kış güneşi, sarmaşık, kim ne anlıyor sanki ölümden*

Edip Cansever

1

İstanbul'un baharı yoktur; çok güzel, bu 2000 yılında bile güzel kalabilen bir sonbaharı vardır; yapışkan, yapış yapış bir yazı vardır. Beklenmedik, kendisini bekletmeyen bir kışı vardır.

İşte 2000 kışının bu ilk günlerinde, Abla'nın hastanede kalmak zorunda olmadığı; kocasını ve sevgilisini ayarlayabildiği gecelerde Bünyamin'le Abla, Bünyamin'in Paşa Bakkal Sokak' taki ısıtmasız evinde sevişiyorlar. Gövdelerinin sıcaklığının birbirlerine yeteceğini sanarak; öyle umarak.

Onlar sevişirken Baba'nın kalbi yavaş yavaş, ama onmazcasına, adım adım iflas ediyor; damarlar birer birer tıkanıyor. Kalp, şu 69 yıllık gövdeyi besleyemez oluyor. Bypass ameliyatı gerekiyor ama ameliyat kararını almaya doktorlardan hiçbiri cesaret edemiyor, edemeyecek. Bu bölüm bitmeden Baba ölecek.

Birbirlerini çok seviyorlar.

2

Günlerden bir gün, mesela 10 Ocak olsun diyelim, Bünyamin 24 saattir görüşmemiş olmanın telaşıyla, sabahın bir saatinde Abla'yı işyerinden telefonla arıyor. Ne o zaman, ne daha sonra onun sesini hiç böyle işitmedim; neredeyse annesinin telesekreterdeki ağlamaklı sesini çağrıştırarak.

— "Canım, benim bu akşam da hastanede kalmam gerekiyor. N'olur kusura bakma! Biliyorum, seni kendime çok tâbî kılıyorum. Ama n'olur kızma, kusura bakma!"

Bünyamin zar zor,

— "Aşkolsun," diyebiliyor.

— "Şikâyetçi değilsin; bu koşullarda şikâyetçi olunamaz değil mi?"

— "Canım, her koşulda şikâyetçi olunur. Seni çok özledim."

— "Ama suçlamadan, değil mi? Bana kızmıyorsun, değil mi? Ben de seni çok özledim."

— "Canım, olsa olsa ben kendime kızarım. Sana daha çok yardımcı olamıyorum diye..."

— "Sağol. Çok tatlısın!"

— "Değilim. Ama boşver. Sen iyi misin? Yeni bir gelişme mi var? Sesin çok iyi gelmedi bana."

— "Sen çok tatlısın sevgilim; sahiden tatlısın. Ama ben de çıldırarak gibiyim. Daha doğrusu çıldırarak olan ben de değilim; en sevdiğim çırağım dün akşam çıldırması bile."

— "Nasıl yani?"

— "Bu sabah geldiğimde onu burada buldum. Daha doğrusu bulmadım. Önce kalfalar örtbas etmeye çalıştılar. Sonra öğrendim ki geceyi burada geçirmiş." Abla bir an duraksadı. Sanki vereceği bilginin asıl önemli yanını vermek için güç toparlamak istemişçesine... "Dayısıyla buluşacaktı."

— "Eee! Ne var bunda?"

— "Canım, çocuğun dayısı yok ki!"

— "Nasıl yani?"

— "Yani bir zamanlar varmış. Çocuk doğmadan önce..."

— "Gelmemi ister misin?"

— "Nasıl yani?"

— "Öyle yani... Benim oraya gelmemi ister misin? Beceriksiz bir insan değilimdir. Dükkânda sana yardımcı olabilirim."

— "Beceriksiz bir insan olmadığını biliyorum. Ama senin işin gücün yok

mu?"

— "Boşver! Ben senin yanında olmayı tercih ediyorum."

— "Sanki, kabul etmek, kendi adıma çok fazla bir şey talep etmek olacakmış gibi geliyor."

— "İstemiyor musun gelmemi?"

— "Aptal! Elbette istiyorum. Deli gibi!"

3

— "Bana ayırarak 45 dakikan var mı?" dedi Bünyamin dükkândan içeri girerken. "Ben çabuk öğrenirim."

— "Tabii," dedi Abla sevinç içinde. Onu mağazadan ancak bir camekânla ayrılmış odasına aldı. Sevincini gizlemek için ciddi davranmaya çalışıyordu. Bünyamin'i masanın başına oturttu; raftan aldığı dosyaları önüne yığıdı.

— "Ben daha çok Doğu Avrupa ile iş yaparım," dedi. "Bak, bu mavi dosyalar Skoda ile yazışmalar; yeşillerse Lada ile..." Sonra tekrar raflara döndü. "Ama son zamanlarda Asya'ya, yani Japonlar'a açılmaya çalışıyorum," diyordu ki Bünyamin'in elinin donunu sıyırdığını hissetti. Soluğu kesildi. Ancak bir tek dosya alabildikten sonra Bünyamin'in oturduğu koltuğun yanına çöktü.

— "Deli misin, ne yapıyorsun?" dedi. "Dükkândaki herkesin üstümden mi geçmesini istiyorsun?"

Ama Bünyamin beklediğinden de atik davrandı.

— "Hyundai iki aydır cevap vermemiş mektuplarına," derken kamışı içine girmişti bile. Üstelik öyle bir açıdan ki, karşıdan, yani camekânın öte yakasından bakan kimse seviştiklerini fark edemezdi.

4

Abla'nın farkında olmadığı bir şey daha var.

Bünyamin onun içindeyken çıldırmış olan çırağı gözüne kestirdi bile.

Konuyu biraz dağıtmama izin verin. Ne de olsa bunları yazmakla, yazmaya devam etmekle, arzunun tabiatını anlamaya çalışıyorum.

Nasıl bir şey sevgilisinin içindeyken Bünyamin'in delirmiş bir çırağı seçebilmesi?

Kendinden geçmekten elbette bahsedilebilir. Bahsedilebilir ve dikkati Bünyamin'e karşı kullanılabilir; arzusundaki bir eksikliğin işareti gibi yorumlanabilir.

Öyle mi gerçekten?

Bir zamanlar, Türkçe'de yazılmış en güzel arzu şiirlerinden biri olan Vuslat'ı, arzunun Rönesans şiirinde, örneğin Shakespeare'de dile gelişiyle karşılaştıran bir yazı yazacaktım. Kleopatra'nın güzelliği karşısında gözleri kamaşan Enobarbus körleşmez. Aksine... Kleopatra'nın "tasvire sığmaz" güzelliğine övgüler düzmekle de yetinmez. Kleopatra'nın güzelliği, Enobarbus'da uyandırdığı arzu, çevredeki bütün ayrıntıların da değerlendirilmesini, yeni bir canlılık kazanmalarını sağlar. Enobarbus Kleopatra'nın "suların üstünde alev alev yanan, arkası dökme altınla kaplı tahtı"ndan söz eder. Gemisinin "mor yelkenlerini, gümüşten küreklerini", "her iki tarafında da aşk ilahları gibi gülümseyen hoş gamzeli oğlanlar"ı anlatır. Arzusunun bu şekilde tutuşturduğu yalnız görsel izlenimleri de değildir. "Gemiden civar sahillere garip ve yeri malûm olmayan güzel bir koku yayılıyordu. (...) Hava bile, o gün yerinden ayrılabilse, gidip Kleopatra'yı seyreder, tabiatta bir boşluk bırakırdı."

Gerçi Yahya Kemal de,

Kanmaz en uzun bûseye, öptükçe susuzdur,

Zira susatan zevk o dudaklardaki tuzdur;

demmişti. Ama o hep ürünle, hep sonuçla ilgiliydi.

İnsan ne yaratmışsa yaratmıştır o tuzdan.

Aşkta da, kışkırmış arzuya özgü büyülenmiş dikkatin sürmesini değil; sonucu, yatışmayı özlüyordu; ebediyen devam etmesini istediği bir uyku.

Bünyamin'in Dolapdere'de bir yedek parçacının camekânlı bürosunda sevişirken, altının, gümüşün ve diğer değerli madenlerin, taşların, mücevherlerin ışıltısıyla bezenmiş bir manzarayı değil de, deliren bir çırağın gözlerini görüyor

olması; burasının Rönesans değil 2000 yılının İstanbul'u olmasından. Kleopatra'nın güzelliği uzun bir uykudan sonra, amberin, tarçının, serüvenin, ışıltılı yüzeylerin, yabancı diyarların büyüüne aymış, ayılmış bir arzuyla aynı kumaştan dokunmuştu. Kendisini ne kadar korumaya çalışırsa çalışsın Bünyamin'in tutkusu da İstanbul'un üstüne çökmekte olan deliliğe akraba... O da onu görecek.

Evet ama zaten de bu sefer Bünyamin'i kendimden daha iyi kılmaya çalışıyorum. Benim göstermediğim dikkati o gösterebilir, gösterebilir istiyorum. Ondan beklediklerimi ancak benden iyi olursa yerine getirebilir.

6

Suluk soluğalar. İkisi de gizlemeye çalışıyor. Abla kızması gerektiğini düşünüyor; içinden gelmiyor. Bünyamin,

— "Özür dilerim," diyor.

— "Kafana bir şey geçirmemi mi istiyorsun? Bir halt ettin! Bari özür dileme."

— "Kızgın mısın?"

— "Beni rezil edebilirdin. Ama içimden gelmiyor."

— "Kefaretimi ödeyeyim."

— "Olur ödersin," diyor gülerek. Sonra Bünyamin'in baldırını hafifçe sıkıyor. "Haydi yardım et de, çaktırmadan kucağından kalkayım."

7

— "Neymiş çocuğun problemi?"

— "Öfff! Sahi, bir de o vardı! Son üç gündür geceleri eve gitmiyor, burada kalıyormuş. Dün gece ekip şefi zorla çıkarıp kapıları kilitlemiş. Sabah geldiklerinde camlardan birini, en küçüğünü kırılmış bulmuşlar. Çocuk da içeride uyuyormuş." Abla hüznü gülümsemesiyle gülümsedi. "Kerata! Haftalıkla öderim, diyormuş, pencerenin parasını. En sevdiğim çırak olmasa bu sabah işten çıkartırdım."

— "Evi falan var, değil mi? Niçin burada gecelemeğe istediğı biliniyor mu?"

— "Dayısı ona burada randevu veriyormuş. Delirdiğine de oradan hükmettik ya! Aslında çocuğun dayısı yok. Annesi bu akşam gelip ekip şefiyle konuşacakmış. Şef benim de katılmamı istiyor görüşmeye."

— "Benim görüşmemi ister misin?"

— "Ne kadar kendine güveniyorsun!"

Abla, bir an için Bünyamin'in gözlerinde o âna kadar görmediğı bir bakış yakaladı: Kuru, soğuk, neredeyse küstahlığın sınırında... Ama emin olmadan, adını koyamadan Bünyamin' in bakışları hâlâ Abla'nın içine titretebilen karasıcaklıklarına yeniden kavuştular.

— "Canım ne güveni! Senin üzerinden iş almaya çalışıyorum yalnızca."

— "Peki sağol. Kusura bakma. Biliyorsun, bütün bunlar bende sinir bırakmadı."

Bünyamin mağazaya geçti. Raflara birtakım buji kutuları yerleştiren çocuğu seyretmeye başladı. Gürbüz bir çocuk... Alt orta sınıftan bir ailenin bakımlı oğlu... 15'inden fazla olmamalı ama rahatlıkla 1718 sanılabilir. Şimdilik bundan, böyle yaşından büyük göstermekten memnun; daha, çok uzak olmayan bir gelecekte aynı eğilimin yaşından önce kocamışlığa dönüşeceğini bilmiyor.

Bünyamin gülümseyerek, "Bir Türk yüzü" diye düşünüyor. Sağlam, belirgin bir kafatası, köşeli çene, çıkık elmacık kemikleri, hafif çekik gözler. "Ama ırkın güzelleşmesinden pek fazla payını alamamış."

Birden irkildi. "Nasıl da zehirleniyoruz!" Irk! Daha 45 yıl öncesine kadar sözüne de yazısına da yabancı olan bu kavram artık düşüncelerine kadar nüfuz etmiş.

Dikkatini tekrar çocuğa yöneltti. "Ailesi İç Anadolu'dan gelmiş olmalı. Acaba kaç kuşaktır buradalar?" Herhalde Dolapdere'nin, hatta Hacıhüsrev'in altkültürüne aşına olmalı; edâsında, çalımında bunu çağrıştıran bir hava var. Yine de kendisiyle onlar arasına bir mesafe koymaya kararlı olduğu besbelli. Giydiğı beyaz gömleğin temizliğinden belli; bu kadar basit bir işe gösterdiği dikkatten belli. Ayakkabıları oralarda bugünlerde yeniden moda olmaya başlayan yumurta topuklu ayakkabılardan değil. Herhalde oralara değıp geçmiş, belki kimi dostluklarını korumuş ama adam olmayı, serseri olmaktansa adam olmayı tercih etmiş. Okuyor olmalı.

Peki zeki mi? Aptal olmadığı kesin de, herhalde o kadar kıvrak da değil. Seyredilmekte olduğunun farkına varmadı.

Bünyamin yanına gitti ve o da yerdeki aynı paketten aldığı kutuları raflara yerleştirmeye başladı.

Çocuk ona şöyle bir göz atarak,

— "Yenisin galiba," dedi.

— "Yok, birkaç günlüğüne takılıyorum."

Sesindeki ya da görünüşündeki aykırı bir yön şimdi dikkatini çekmiş olacak ki, çocuk döndü, bir daha baktı.

— "Yoksa sen yeni ekip şefi adayı mısın?"

— "Hayrola? Ekip şefi gidici mi?"

Çocuk cevap vermedi; somurttu. Bir iki dakika sonra Bünyamin,

— "Ne o? Burada çalışmayacağım diye küs mü yapacaksın?" diye sordu.

Küçüklüğünü hatırlatan bu deyişi işitince çocuğun yüzü aydınlandı; ama bir yandan da dedikodu yapmanın kötü bir şey olduğunu iyi bellemiş olduğu anlaşılıyordu. İhtiyatlı bir şekilde, sanki kelimeleri sınırcasına,

— "Fazla yumuşak bulunuyor," dedi.

— "Duyduğum, gördüğüm kadarıyla Abla da yumuşak bir insan."

Çocuk ağzının içinde homurdanarak,

— "Abla işini bilir," dedi.

— "Seni işten atmadığı için mi yumuşak bulunuyor?"

Rafa koymak üzere olduğu kutu çocuğun elinden düştü. Öfkelenmişti.

— "Yoksa o atmadığına göre sen mi beni işten atmak için geldin buraya?"

— "Hayır." Bünyamin cevap verirken ona bakmadı. Kutuları raflara yerleştirmeye devam etti. Çocuk ona dönmüş hâlâ öfkeyle soluyordu. Konuşmaya Bünyamin devam etti,

— "Ama Abla için, işini bilir, demiştin."

Çocuk dayanamayarak patladı,

— "Abla işini biliyorsa, benden önce Usta'yı atar."

— "Niçin?"

— "Bir küçük cam parçası için bunca tantana edilir mi? Üstelik Abla kadirbilir insandır da; onun için iyi iş yaptığımı bilir. Civan Usta'nın bu dükkândan götürdüğü herhalde bir küçük camdan daha fazladır." Son cümle ağzından kaçmıştı; söyler söylemez de kıpkırmızı kesildi; dondu kaldı. Bünyamin işitmezlikten geldi,

— "Annenin bu akşamüstü Civan Usta'yla konuşmak üzere buraya geleceğini biliyor muydun?"

— "Ne? Onu ne diye karıştırıyorlar bu işe?" Çocuk feveran halindeydi. "Her şey her şeyle karıştırılmaz ki!"

Bünyamin sükûnetini kaybetmeden,

— "Seninle bir pazarlık yapalım," dedi. Çocuk kendisine ne söylendiğini pek de kaydetmeden,

— "Ne?" diye sordu.

— "Ben Abla'yı annenin buraya gelmesini önlemeye ikna ederim. Sen de bu akşam burada kalmayacaksın; eve gideceksin. Yarın öğlen de annen, sen, ben yemek yeriz."

— "O niye?"

— "Belki biraz dayın hakkında konuşuruz."

Çocuk isyan dolu bir sesle,

— "Annem bir şey anlatmıyor ki! Yalnız 'o öldü' deyip duruyor," dedi.

— "Bazen yabancıların yanında konuşmak daha kolay olur."

Çocuk, hafif çekik gözleri açılabileceği kadar açılmış, hayatının en gizli kapaklı, en mahrem, en tekinsiz yönüne on dakika içinde müdahale edivermiş bu yabancıların kim olduğunu anlamak istercesine onu süzüyor.

Bünyamin,

— "Anlaştık mı?" diye bir daha sordu.

Çocuğun alnı kırıştı, başını önüne eğdi.

— "Bak! Diğer tek seçenek bütün bu meselenin annen, Civan Usta ve Abla önünde tartışılması... Herhalde bunu tercih etmezsin, değil mi?"

— "Hayır." Başını kaldırdığında bakışlarındaki ifade yalvarmaya dönüşmüştü.

— "Tamam; ama ben annenin bu akşamüstü buraya gelmesini önleyebilsem de, sen bu gece burada kalırsan başın ciddi bir şekilde belaya girecek."

Çocuk fısıltıyla,

— "Biliyorum," dedi.

Bünyamin'in içinde bir merhamet dalgası yükseldi; yumuşak bir sesle,

— "Nedir seni endişelendiren?" diye sordu. "Randevuna gelmeyip dayını burada yalnız bekletmek mi?"

— "Evet."

— "Daha çok gençsin; bunu bilmeyebilirsin ama bazen dinlendirmek bütün ilişkilere iyi gelir. Merak etme." Söylediklerine kendi inanıp inanmadığını düşündü. "Sahiden bütün ilişkilere mi?" Sonra elini uzattı; gözlerini yine yere eğmiş çocuğun çenesini tuttu; başını kaldırdı; gözlerinin içine içine baktı.

— "Anlaştık mı?"

Çocuk teslim olmak zorunda olduğunu kabullenmişti. Başını salladı.

Bünyamin diz çöktüğü yerden doğruldu; büroya dönmek üzere arkasını dönecekti ki, çocuk ceketinin yenini tuttu.

— "Civan Usta'yı gammazlamak yok!"

— "Onun hakkında kötü bir şey söylemedin ki!"

8

Etiler'in İstanbul'un modernleşme tarihinde tuhaf bir yeri var. Yeniçeri adı altında İstanbul halkının önemli bir kısmını tepelemek üzere kurulmuş ama tepeleyememiş ilk modern ordu denemesi, Nizamı Cedid, talimlerini burada yaparmış. Daha sonra aynı sırtların biraz ilerisinde Robert College kurulmuş; kurulduğunda modernleşmek için kıvranan İmparatorluğu modernleştirmek için kurulmuş sayısız misyoner okulundan biriyken, zaman içinde Amerika'nın dünya üzerindeki egemenliği pekiştikçe, diğer okullar adlarını korur ama lise olarak kalırken, Robert College adıyla sanıyla Boğaziçi Üniversitesi olmuş.

1980'lerin ortalarında da, zenginlerin kendilerine sınıfsal olarak arındırılmış kamu mekânları yaratmak için başvurdukları, ÖKGE'den önce ve ÖKGE'ye kıyasla çok daha mütevazı bir önlem olan sitelerin ilki burada kurulmuştu.

Evet, İstinye ve Sarıyer sırtlarında, karşıda Çengelköy'de, Kanlıca'da daha sonra kurulacak bütün sitelerde standart hale gelen, yalnız site sakinlerinin kullanabileceği parklar, çarşılar, tenis kortları ve yüzme havuzları, bunların site sakinlerine özgü kalmasını temin edecek özel güvenlik sistemleri, evet, bütün bunları hepsi ilk kez Koyakkent'te uygulanmıştı.

Uygulanmış ve tutmamıştı. O kadar tutmamıştı ki, daha sonrakilerin aksine çevresi yüksek duvarla çevrili olmayan siteyi, kısa zamanda, sitedekilere benzer insanların yaşadığı apartmanlar kuşattı. Yalnız o kadar da değil... Özel Güvenlik Sistemi her gelene otomatik olarak açılan bir korkuluktan ibaret kaldı. Çarşısı bile sitenin içine değil, gelip geçeni davet edencesine ana caddeye bakıyordu.

Sahiden mi tutmadı bu önlemler yoksa gevşeklikleri site sakinlerinin yüksek bir oranının, sıradan Türkiyeli zenginlerle kıyaslandığında gettolaşma tarihine dair daha yüksek bir bilince sahip olan bir cemaatten gelmelerinden mi kaynaklanıyordu? Bu insanlar, olağan koşullarda ne kadar ayrıcalıklı olurlarsa olsunlar, ansızın patlak verebilecek tutkulu nefret dalgaları karşısında çok açıkça belirlenmiş sınırların, direnmek bir yana, insanları kışkırtarak işlerin daha da kötüye gitmesine yol açtığını, getto ile şehir arasında bir geçirgenliğin varolmasının çok daha iyi bir emniyet sübabı olduğunu bildikleri için mi, önlemler bu kadar gevşek tutulmuştu?

Abla burada yaşıyor. Dolapdere'deki işyeri kadar Koyakkent'teki, şehirle arasındaki sınırı gevşek, geçirgen tutan evi de, zaman zaman trafikten ne kadar bunalırsa bunalsın, kırolara, magandalara ne kadar kızarsa kızsın, bu şehrin hayatına egemen olan anlayışsızlığa, saygısızlığa ne kadar içerlerse içerlesin; şehre ne kadar ait, ona ne kadar tutkun olduğunun bir göstergesi...

9. Lilit

Koca, bir haftadır iş gezisinde. Bünyamin Koyakkent'te kalıyor. Bu akşam orada, birlikte kalacakları son gece. Ama üzerlerinde bunun ağırlığı yok. Yemeğe birilerini çağırmışlar. Davetliler arasında Sırdaş var; Abla'yla birlikte Panomar'a gelen öteki kadın var; Abla'nın İstanbul'da doğup Amerika'ya gitmiş, kısa bir tatil için İstanbul'a dönmüş Ermeni arkadaşı ve onun Kanada asıllı Amerikalı karısı var. (Bu yüzden konuşmalar zaman zaman İngilizce'ye kayıyor.) Abla'nın arkadaşını, ancak çok çok sonra, bu ciltten de sonra anlayacağınız gerekçelerden

ötürü, "Varkas" diye analım.

Bünyamin'in çevresinden de Arkadaş var.

Toplananların hepsi ya Abla'nın ya da arkadaşının —Sırdaş'ın— arkadaşı... Yine de daveti birlikte vermiş bir "biz" duygusuna —ya da yanılısamasına— kapılacak kadar yakın hissediyorlar kendilerini birbirlerine. Yemeği birlikte pişirmiş, sofrayı birlikte kurmuşlar.

Şimdi sofradan kalkıp, kahvelerini içmek üzere salona geçtiler. Herkes kendinden ve diğerlerinden çok memnun. Bünyamin, Abla'nın arkadaşlarından bu kadar keyif aldığı, onları bu kadar sevimli bulduğu için memnun. (Evet, Rönesans'ta değiliz ama aşk ve sevgilinin yüzü hâlâ, kimi ayrıntıların değerlenmesini sağlayabiliyor, hiç değilse çevresindeki yüzleri pırıl pırıl aydınlatabiliyor.) Arkadaşları, Abla'nın yeni sevgilisinin ona bu kadar belirgin, hatta abartılı bir şekilde tutkun olmasından, üstelik bu tutkunluğu onları da içermek, hatta zaman zaman onlara yaranmak için vesile addetmesinden memnun.

Derken Bünyamin oturduğu koltuktan kalkıyor. Yere, zaten iki adım ötesinde oturan Abla'nın dizinin dibine bağdaş kuruyor.

— "Yahu, ne kadar güzel!" diyor. "İki insanın ya da insanların birbirlerine duyduğu sevginin böyle çoğalması, çoğalabilmesi." Dilinde bir peltekleşme yok ama çakırkeyif olduğu belli. "Gençliğimizde dilimizden düşmeyen bir şiir vardı. Gerçi şiiri onca sevmeme rağmen, ben şiir ezberlemesini, aklımda tutmasını bir türlü beceremem. Ama, kusura bakmayın yine de, şiiri katletmek pahasına da olsa, size aklımda kaldığı kadarıyla okumaya çalışacağım:

Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi

Bir ağaç işliyor yanımızda

Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor.

Diğerleri Bünyamin'i gülümseyerek dinliyor. Saygılı ama belki bir nebze de alaycı bir gülümseme... Saygılı; çünkü hepsi de Panomar'da Bünyamin'in derslerini dinlemişler; onun yaşanana dile getirme, anlamına nüfuz etme, ona dilde bir karşılık bulma çabası, hatta hırsı karşısında heyecanlanmış, büyülenmişler. "İşte, şimdi yine deniyor" der gibi bir gülümseme... Alaycı; çünkü hepsi ilkgençliklerinin sonunda, üzerine çok fazla düşünmeden de olsa, bu çabanın beyhude olduğuna, yeli kovalamak olduğuna; hayatın yaşananlardan ibaret olduğuna, yaşananlarınsa kendilerini aşan bir anlamı olmadığına karar vermişler. Başarılarını belki biraz da bu karara borçlular. Bu yüzden Bünyamin'in hayattan, dolambaçlı yollardan da olsa bir anlam devşirme uğruna gösterdiği inat, onu kendi gözlerinde biraz küçültüyor, çocuklaştırıyor. Evet, "İşte, yine hâlâ deniyor" der

gibi bir gülümseme...

İkinci kıtayı okurken Bünyamin'in yüzüne belli belirsiz bir gölge düşüyor gibi:

Sen o karanfile eğilimsin, alıp sana veriyorum işte

Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel

O başkası yok mu bir yanındakine veriyor

Derken karanfil elden ele.

Abla Bünyamin'in aklından geçenleri, daha doğrusu geçmesine, kendisinin, yani Bünyamin'in izin vermediklerini sezmişçesine onun saçlarını okşamaya başlıyor.

— "Masalcı canım," diyor. "Sen şiiri boşver. Haydi bize bir masal anlat."

Bünyamin'in yüzüne çöker gibi olan bulut hemen dağılıyor.

— "Masal değil efsane anlatayım. Size bizim efsanemizi yazayım."

Abla belli belirsiz bir endişeyle de olsa,

— "Tamam canım; efsane olsun," diyor.

— "Biliyorsunuz, yaratılan ilk kadın Havva değilmiş."

Abla ve Sırdaş, Bünyamin'in neden bahsedeceğini anlamış gibi, gülmeye başlıyorlar. Ötekiler,

— "Bilmiyorduk," diyor.

— "Hayır, değilmiş. İlk kadın Havva gibi Adem'in fazla kaburgasından değil, Adem gibi topraktan, külden ve gözyaşından yaratılmış." Sesini pesleştirip, konuşma tarzını biraz yapaylaştırarak devam ediyor. "Neyin küllerinden...? İlk yaratıcı ateşin küllerinden. Hangi topraktan...? Şu bizim bildiğimiz topraktan; o ilk ateşin soğumuş, kurumuş hali olan, ama o ateşten izler barındırdığı ölçüde bereketullah ve rahmetullah diye de anılabilen topraktan. Peki kimin gözyaşlarından...? "

Bu noktada Bünyamin soran bakışlarla etrafını gözden geçirdi. Salonun çeşitli köşelerinden,

— "Kimin? Kimin?" sesleri yükseldi. Bu sefer koroya Abla'yla Sırdaş da katılmıştı.

— "Bu konuda rivayet muhtelif. Nispeten daha az zındık olan görüşe göre, o da Tanrı'nın gözyaşlarından yaratılmış. Adem gibi..."

— "Peki niye ağlıyormuş Tanrı?" Soruyu soran Abla'ydı.

— "Herhalde her şeye kadir, her yerde hâzır ve her şeye nâzır Tanrı, yokluğun sonsuz huzuruyla kıyaslandığında yine de heyecan verici olan yaratıcı ateşin barındırdığı asabiyyetin ve kötülüğün farkında olduğundan."

Abla sorusunda ısrarlıydı.

— "Peki, Tanrı bunun farkında olduğu halde, niye dünyayı yarattı?"

Bünyamin, sahte bir terslenmeyle,

— "Eeee! Teoloji yapmıyoruz burada. Herhalde efsane yazmaya çalışıyoruz," dedi. Ayağa kalktı, "Tövbe! Tövbe!" diyerek boşalmış kadehini doldurmak üzere masaya doğru yürüdü.

Sırdaş arkasından,

— "Küsmeye, lütfen devam et!" diye seslendi.

Bünyamin kadehini doldurdu.

Biri,

— "Aaaa! Bu gece dolunay varmış," dedi.

Bünyamin demin oturduğu yere çökerken Sırdaş'a,

— "Merak etme," dedi. Yanağını Abla'nın dizine dayayıp, "Ama Ablam'ın da hakkı var," diye söze başladı. "Bu yaradılış açıklaması şiirsel bulunabilir ama pek akla yakın değil. Bu yüzden, bizim gibi modernlere, resmi ya da nispeten daha az sapkın görüşlere kıyasla, daha da sapkın olanlar, küfre, şirke daha çok yaklaşan görüşler cazip geliyor. Bildiğiniz gibi en resmi ifadesini 'semavi' diye anılan dinlerde bulan tevhidi görüşe başından beri muhalefet etmiş bir görüşler silsilesi vardır. Bunlar kitapsız olduğu için ya da kitapları yasaklandığı için bu silsileyi bir 'gelenek' diye adlandırmak bence yanlış olur." Bünyamin derin bir soluk aldı. "Neyse fazla akademikleşmeyelim." Uzanıp rakısından bir yudum aldı.

Bünyamin'i seyrederken Abla'nın aklına Arkadaş'ın meyhanede verdiği ilk ders geldi. "Bunların tarzları ne kadar birbirine benziyor," diye düşündü. "Sanki konuşmalarının temposunu, hatta düşüncelerinin duraklarını kadehleri ve kadehlerinden aldıkları yudumlar belirliyor."

Bu arada biri sigara dumanına boğulan odayı havalandırmak için camı açtı. Kar kokusuyla yüklü poyraz Abla'nın tenini ürpertirken Bünyamin'in sözlerine karıştı.

— "Maniheizm, Gnostisizm, Bogomilcilik, Catharcılık gibi adlarla anıyoruz

onları. Ama her neyse... Adları önemli değil. Önemli olan inandıkları... Onlar Adem'in de ilk kadının da yaratılışına katılan gözyaşlarının, Tanrı'ya değil Öteki'ne ait olduğuna inanıyorlar. Şimdi kim bu Öteki?"

Birden Abla'nın öteki arkadaşının sızlanan sesi işitildi.

— "N'olur! Biriniz şu camı kapatın. Donuyorum!" Bünyamin söze devam ederken camı Sırdaş kapattı.

— "Kutsal olan hakkında sıradan, hatta bayağı kelimelerle konuştuğumuzu unutmayalım. Kelimeler tek tek şeyler — nesnelere, kişiler, deneyimler, ilişkiler, hayatlar— hakkında konuşmak içindir. Oysa 'kutsal olan' dediğimizde artık tek tek şeylerden değil, onların varolmalarından ya da varolmaya, varlığa direnme tarzlarından söz ediyoruz."

— "İyi ki teoloji yapmıyorsunuz." Konuşan Varkas'tı.

Bünyamin "Kusura bakmayın," derken sesi ciddiye, fazla ciddi. "Biraz daha müsaade edin."

— "Rica ederim. Benimki şikâyet değildi. Müsaade sizin."

— "Sapkın olanlar da, resmi dinler gibi Tanrı ile Öteki arasındaki ilişkiyi iyilikle kötülük arasındaki farktan hareketle anlatırlar. Ama buradaki iyilikle kötülüğün 'iyi bir koca', 'iyi bir yemek' ya da 'kötü bir yasa', 'kötü bir roman' dediğimizdeki iyilik ve kötülükle ilişkisi nedir, bilmiyorum, kimse de bilmiyor. Ama her neyse... Sapkınlar, resmi dinlerin terimlerini tamamen tersine çevirirler. Onlara göre yaratıcı ateşin heyecanı, yol açtığı, yol açmasa da mümkün kıldığı kötülüğü haklı çıkarmaz. Daha da ötesi... Ateşin sahibi, Yaradan, evrenin yegâne hâkimi değildir. Kötülüğe dayanamadığı için yokluğu varlığa, huzuru heyecana tercih eden, bu yüzden de yaratılıştan uzak duran, bir anlamda Yaradan'dan da güçlü bir güç tarafından sınırlandırılmıştır."

Söze yine Abla karıştı.

— "Peki o öteki güç daha güçlüydüyse, niçin Tanrı'yı engellememiş? Ya da hiç değilse niçin dünyanın daha iyi bir dünya olmasını sağlamamış?"

— "İki soru var burada. Birincisi dünyanın ya da genel olarak varlığın olduğundan daha iyi olabilip olamayacağı. Bu soruyu cevaplamaya kalkışmak beni olanakla olan arasındaki ilişkiyi, varlığın kurucu bir ögesi olarak çelişkiyi sözkonusu etmek zorunda bırakır. Bu da bizi fazla felsefileştirir. Ama ikinci soruya cevap vermek daha kolay. Öteki'nin, yoklukla ilişkisinden ötürü resmi kitaplarda Şeytan, İblis, Yılan, hatta kimi zaman Azrail diye anılanın gücü, belki daha fazladır ama mücadelecisi değildir. Hareket ettirici, harekete geçirici olmaktan

çok gücünü cazibesinden alır."

Soruyu soran bu sefer Sırdaş'tı; gözleri faltaşı gibi açılmıştı.

— "Yani ilk kadını Şeytan mı yaratmış?"

Bünyamin güldü.

— "Tam olarak değil. Yaratıcılık, senin Şeytan dediğin ama Tanrı adını çok kirlenmiş bulmasalar sapkın görüşlerin Gerçek Tanrı diyecekleri varlığın doğasıyla bağdaşmaz. Onların iddiası yalnızca Adem'in de ilk kadının da mayasında bulunan gözyaşlarının, Tanrı'nın değil O'nun olduğu. Başlarına geleceklerden ötürü merhamet eden ve onlara gözyaşının gücünü veren Tanrı değil O'dur."

Sırdaş sormaya devam etti.

— "Peki sonra ne oldu?"

— "Hah şöyle! Şimdi efsane gibi olmaya başladı: Ve sonra Adem'le ilk kadın seviştiler."

Bu sefer Abla müdahale etti.

— "Canım ne diye 'ilk kadın' 'ilk kadın' deyip duruyorsun da adını söylemiyorsun!"

Bünyamin güldü.

— "Pekâlâ biliyorsun. Çünkü onun adı senin adın: Lilit! Ama haklısın artık gerçek adıyla anmaya başlayabiliriz. Evet Adem'le Lilit seviştiler. Daha doğrusu Adem Lilit'i altına aldı. Ve sonra Lilit de Adem'in üstüne çıkmak istedi. Ve Adem razı gelmedi."

Sözlerinin burasında Bünyamin muzip muzip güldü.

— "Gelenekler, rivayetler, gizli de olsa kutsal kitaplar her konuda, özellikle de cinsel konularda isteyebileceğimiz bütün bilgileri içermiyorlar. Kaç kere sevişti Adem'le Lilit? Yani Adem Lilit'in altına yatmayı bir kez yattıktan sonra mı reddetti? Yoksa hiç yatmadan mı? Bilmiyoruz. Bütün bildiğimiz Adem Lilit'in altına yatmayı reddettikten sonra Lilit'in bir daha onunla sevişmediği. "

Abla —ya da bizim de artık gerçek adıyla çağırabileceğimiz Lilit— sordu.

— "Peki canım sence hangisi oldu? Adem Lilit'in altına yattı da mı reddetti?"

— "Dedim ya, bilmiyorum."

— "Gelenekleri boşver. Senin fikrin ya da tahminin ne?"

— "Ben de bilemiyorum. İkisi de olabilir."

Lilit tatlı bir edepsizlikle güldü.

— "Aşkolsun!" dedi. "Lilit'in altına yatan bir daha o zevkten vazgeçebilir mi?"

— "Geçebilir. Emin değilim ama erkeğin doğası o zevke tahammül etmeye yatkın olmayabilir."

Arkadaş ilk defa söze girdi.

— "Erkeklerden kendi dışında bir şeyden söz eder gibi, kendin de erkek değilmişsin gibi bahsediyorsun."

— "Değilim. Ben Bünyamin'im."

— "Kim Bünyamin?"

Lilit de katıldı söze,

— "Evet, 'bizim efsanemizi anlatacağım,' dedin, hep benden bahsediyorsun."

— "Dur canım, ona da sıra gelecek. Dünyanın düzeni Adem'e emanet edilmişti. Bu yüzden kendisini olduğundan da katı kıldı; hamurundaki gözyaşı payını unuttu. Bu yüzden Adem için, erkek için, her kendinden geçiş yalnız bireysel bir zaaf olarak değil, dünyanın düzenine yönelik bir tehdit gibi yaşanır."

Sırdaş sordu, biraz incinmiş bir sesle,

— "Peki ille de kadının üstte mi olması gerekiyor erkeğin kendinden geçmesi için? Senin bu arkadaşının heteredoks diye andığı görüşlere göre diğer bütün pozisyonlar mekruh mu?"

Bünyamin yine gülerek cevap verdi.

— "Hayır, tabii değil. Ama bak, kadının üstte olmasının şöyle bir önemi var: Adem elbette zevk almıştı Lilit'le sevişmekten; yani onu altına aldığı anda... Ama işte, senin deyiminle o 'pozisyon'dayken erkeğin hazla, emanet aldığı düzeni yeniden üretme çabasını ayırt etmesi gerekmez. Hangi zevktir erkeğin aldığı? Kendinden geçmenin hazzı mı? Varlığın efendisi olmanın gururu mu? O pozisyonda sanki insan varlığındaki Öteki'nin, gözyaşının payı da yaradılışa, varlığa ve dolayısıyla da kötülüğün, fütuhatin hizmetine koşulmuş olur."

Lilit, davacı bir sesle sözünü kesti.

— "Efsane! Ben efsanemi istiyorum."

— "Peki canım, peki. Ve Adem Tanrı'ya yakardı, 'Bana verdiğin bu eş sözümü tutmuyor,' diye. Ve Tanrı onu derin bir uykuya saldı. Uyku sırasında önce Lilit'i

Cennet'ten kovdu. Yani Cennet'ten kovulan ilk insanlar Adem'le Havva değil, Lilit'ti. Ve sonra uykusu sırasında Adem'in kaburga kemiğinden Havva'yı yarattı."

Bünyamin'in içkisi bitmişti ama ayağa kalmak istemiyordu; yorgundu ya da belki yalnızca üşeniyordu. Çaresiz gözlerle etrafına bakındı. Yerinden kalkan, doldurmak üzere kadehini alan Arkadaş oldu. Bünyamin sözlerine devam etti.

— "Adem'in bilmediği bir şey vardı. Cennet'ten kovulduğu sırada Lilit hamileydi. Bunu Tanrı'nın bile bilmediğini düşünebiliriz. Belki de Öteki, daha sonra kızının, yani Lilit'in arzusuna uyup bir yılan kılığında Havva'yı baştan çıkaracak olan, gözlerine —hâşâ gözleri yoktur, 'görüşüne' diyelim— bir perde örtmüştü."

Bünyamin gözleriyle kendisine kadehini uzatan Arkadaş'a teşekkür etti. Arkadaş mahcup oldu. Kendisini bir şey söylemek zorunda hissetti.

— "'Öteki yaradılışa müdahale edemez,' demiştin."

— "Öyle bir şey demedim. 'Yaratmak Öteki'nin tabiatına aykırıdır,' dedim. Öteki'nin yaradılışa müdahale etme biçimlerini daha sonra, sıra Bünyamin'in hikâyesine geldiğinde göreceğiz."

Arkadaş,

— "Peki, peki kızma!" dedi, yerine oturdu. Mahcup olma sırası Bünyamin'e gelmişti.

— "Kızmadım tabii," dedi.

Sözü Lilit'in öteki arkadaşı —artık Lilit'ten ayırt etmek için ona "Havvakızı " diyebiliriz— aldı.

— "Peki Lilit niçin Havva'nın baştan çıkmasını istedi?"

— "Bir an için feminist bir dil kullanmama izin verirseniz, 'kadın dayanışmasından ötürü' diyeceğim. Gerçi bütün bu söylediklerimden, bizim sapkın çocuklara göre 'kadın'ın türdeş, eski deyimle söyleyeyim 'mütecanis' bir kategori olmadığı sonucu çıkıyor. Bazı kadınlar Lilit'in soyundandır, çoğunluğuysa Havva'nınkinden. Lilit'le Havva arasında malzeme açısından, öz açısından değilse de biçimsel bir akrabalık vardır. İkisi de kadın — bir bakıma. Diğer yandan malzeme, öz, kısacası yaradılış açısından Lilit, Havva'dansa Adem'e yakındır." Bu noktada Lilit Bünyamin'in zaten avucunun içinde duran elini hafifçe sıktı. "Ama üvey de olsa kızkardeşi olduğu için Havva'nın günaha girmesini istedi Lilit."

Havva kızı ikna olmamıştı.

— "Dayanışmadan çok intikama benziyor bu."

— "Evet öyle düşünenler de var. Resmi görüşe daha yakın bir tez bu. Ama bak, bir de şöyle düşün: Havva Adem'in en sert yerinden, kemiğinden yaratılmıştı; gözyaşının ya da yaratıcı ateşten önce varolan ve ancak belki karanlıkla, gözyaşıyla anlatılabilecek şeyin bünyesindeki payı yok denecek kadar azdı. Evet, Adem'e sorun çıkarmıyor, onun isteklerini yerine getiriyor, onunla sevişiyordu. Ama zevk almadan... Hatta onu bu kadar heyecanlandıran şeyin ne olduğunu bile anlamadan. Lilit onun günahı tatmasını bu yüzden istemiş olamaz mı? Cinsellikten, altta kalarak da olsa sevişmekten zevk alabilirsin diye?"

10

Birden dışarıdan müthiş bir köpek havlamaları korosu işitildi. Lilit'in evi üçüncü kattaydı; buna rağmen sesler sanki köpekler pencerenin hemen yanibaşında havlıyorlarmışçasına yakından geliyordu. Lilit'in ağzından kontrol edemediği bir çığlık çıktı. Bünyamin gülmeye başladı.

— "Bakın Lilit'in kızlarını Havva'nınkilerden ayırt etmenin bir yolu da budur. Lilit'in kızları köpeklerden korkar, Havva' nınkiler farelerden. Çünkü köpek insanın en eski dostudur." Bünyamin havlamaların uğultusunu bastırabilmek için sesini yükseltmek zorunda kaldı. "Lilit'in düşmanı olduğu her şeyin, düzenin, sadakatin temsilcisi olan köpek, Lilit'in isyankâr tabiatının inkârı gibidir. Fare ise Havva'ya kendi tabiatına yabancı olan, yabancı..."

Birden Bünyamin'in yüzü kireç gibi oldu.

— "Ama bunlar normal köpek sesleri değil," dedi ve herkesi hayretler içinde bırakan bir hızla yerinden fırlayıp balkona koştu. Ötekiler onun peşinden gitmek üzere ayağa kalktıklarında, o çoktan balkonun kapısını açmış, dışarı çıkmış ve masadan bir şişe almak üzere tekrar içeri girmişti.

— "Allah kahretsin!" diyordu. "Bu da mı olacaktı?"

Bu sefer balkona hep birlikte çıktılar. Ay koyu, kara bir bulutun ardına girdi. Bu yüzden balkondakilerin aşağıdaki karanlıkta algılayabildikleri yegâne şey, artık cılızlaşmış, iniltiye dönmüş havlamaların çevresinde, ne olduğunu çıkaramadıkları bir hareketlilik oldu. Bir de rüzgârın uğultusuna karışan bir uluma...

Bünyamin elindeki şişeyi aşağı fırlattı. Şişenin tıpasının olmadığını fark etmemişti. Şişe çizdiği kavisin ardında rakıdan bir iz bırakarak havada süzüldü. Yere vurup parçalandığında hareketlilik de sona erdi. Ay bulutun ardından çıktı. Ayışığı

nda kanlar içinde, kaç tane olduğu anlaşılamayacak kadar parçalanmış köpek leşi...

Topluluktan küçük küçük çığlıklar çıkıyordu. Bünyamin sanki sarsılmasını, titremesini durdurmak istercesine balkonun demirlerine yapışmıştı. Köpek korkusuna rağmen içlerinden kendini en çabuk toparlayana Lilit oldu.

— "Burada donacağız. Haydi içeri girelim."

İçeri girerlerken Arkadaş Bünyamin'e sordu,

— "Sen bizden önce çıktın dışarı. Neydi onlar?"

— "Kurtlar."

— "Ne!?" Soru hep bir ağızdan sorulmuştu.

Bünyamin bir şey söylemeden yere değil bu sefer koltuğuna oturdu. Yeniden sükûneti sağlamaya, sağduyuyu temsil etmeye çalışan Lilit,

— "Canım ne işi var kurtların Koyakkent'te?" diye sordu.

— "Bilmiyorum."

Soru sırası Arkadaş'ta.

— "Peki nereye kayboldular?"

— "Bilmiyorum."

Sessizlik.

Kendi kendine söylenir gibi Bünyamin,

— "Tuhaf şeyler oluyor İstanbul'da," diyor.

Yine sessizlik.

Bünyamin derin bir soluk aldı; silkindi.

— "Haydi konuyu değiştirelim. Nasıl olsa bu konu hakkında konuşacak sözlerimiz yok."

Lilit,

— "Peki canım. O zaman sen hikâyene, yani efsanene, yani efsanemize demek

istedim, devam et."

Bünyamin'in konuşmasına fırsat vermeden söze Arkadaş girdi.

— "Abla saat çok geç oldu. Hepimizin de asabı bozuk. İstersen efsanenin devamını gelecek hafta bizim evde dinleyelim."

Lilit içinde ılık bir duygu, bir de Arkadaş'a karşı derin bir saygı duydu. Ilık bir duygu, çünkü Arkadaş ilk kez kendisine "Abla" diye hitap ediyordu. Saygı, çünkü Lilit ötendenberi durumların sorumluluğunu üstlenen, onları idare etmeyi beceren insanları önemser.

Arkadaş'ın önerisi yalnız Lilit'ten değil herkesten onay gördü. Yalnız, insanlar eşyalarını toplar, paltolarını giyerken Havvakızı,

— "Son bir soru," dedi. "Neden Havva'nın soyundan olanlar daha çok?"

Bünyamin boş boş baktı.

— "Kadınlar arasında Havva'nın soyundan olanlar çoğunluktadır, demiştin. Neden?"

Bünyamin'in içinde Havvakızı'na karşı minnete benzer bir duygu uyandı. Sorusu, gecenin son sözünün, bütün olan bitenlere rağmen, yine de efsaneye kalmasını sağlamıştı.

— "Lilit'in yaratılışın düzenine yatkın olmadığını söylemişim. Sapkın görüşlere göre doğumölüm zinciri evrendeki kötülüğün ve acının ifadelerinden biridir. Bu sürece katkıda bulunmayı sevmezler; hele sevişmek gibi, insana, bir an için olsun bu zincirin, zamanın dışına çıkmak imkânını veren bir yaşantı aracılığıyla."

Herkes giyinmiş, ayakta Bünyamin'in sözlerini bitirmesini bekliyordu.

— "Ama yanlış anlamayın! Lilit'in soyunun kısır olduğunu söylemek istemiyorum. O, yaratılışa duyduğu husumeti ifade etmek için, yaratılışın kendi özelliklerine, hani şu bizim 'doğa yasaları' dediğimiz şeye başvurmaya gönül indirmeyecek kadar mağrurdur."

11

O gece, bütün gece Lilit Bünyamin'in üstünden inmedi.

Sabah. Arabadalar. Uykusuzlukları yüzlerinden okunmuyor. Aksine...
İkisinin de üzerine yeni bir dirilik gelmiş gibi.

Arabayı Lilit kullanıyor. Bünyamin hayran hayran onu seyrediyor.

— "Canım," diyor. "Bu öğlen senin çırağa kısa bir iş verebilir misin?"

— "Birlikte yemek yiyeceksiniz sanıyordum."

— "Yiyeceğiz. Ama annesiyle bir süre yalnız kalmak istiyorum."

— "Bir yaramazlık yapmayacaksın, değil mi?"

Bünyamin abarttığı bir şaşkınlıkla Lilit'in yüzüne baktı.

— "Hayrola Abla!? Sen beni kıskanır mıydın?"

— "Niye kıskanmayacakmışım ki?"

— "Ne bileyim? Kocan var, sevgilin var, vesaire..."

— "Kıskanmaya hakkım olup olmadığından söz etmiyoruz."

Gergin bir an.

— "Hem aynı şey değil. Benim ilişkilerim senden önce kurulmuş, süren, hatta belki de..." Bu arada araba durmuştu. Şimdi ışıklar değişti; yeşil yandı. Arabayı birinci vitese takarken Lilit durdu, gülerek devam etti. "Haydi sizin solcuların değişimini kullanayım: Hatta belki de sönmölenen, sönmölenmekte olan

ilişkiler. Sen bir şey yapacak olursan, durum farklı olur. Benden sonra, benim üzerime birini tercih etmiş olursun."

Bünyamin uzandı; Lilit'i kulak memesinin altından öptü.

— "Pangaltı'dan tahsil edilmesi gereken bir senet var. Çocuğu oraya göndersem, sana yeterli zaman verir mi?"

— "İdeal!"

13

Saat onbir buçuk. Bünyamin'in çocukla ve annesiyle yemek randevusu onikiye çeyrek kala. Bir gün önce dükkânda öğle tatili için onikiden önce kaçabilme iznini koparabileceğini vaat etmişti.

Şimdi saat onbir buçuk. Lilit bürodan çıkıyor; elini çocuğun omuzuna atıyor.

— "Canım," diyor. "Bünyamin'le yemek randevun olduğunu biliyorum. Ama bu senedin öğleden önce tahsil edilmesi gerekiyor." Elinde tuttuğu kâğıt parçasını çocuğa uzatıyor. "Zaten yeri de çok uzak değil. Senedi tahsil edip de yemeğe öyle gider misin?"

Lilit kartlarını iyi oynuyor. Uzattığı senedin üzerindeki rakam, çocuğun o zamana kadar görmediği bir meblağ. Ondan bunu tahsil etmesini, üstelik tahsil ettikten sonra bir de öğle yemeği yedikten sonra getirmesini istemekle, Lilit bugüne kadar ona gösterdiği güveni de aşan bir hareket yapmış oluyor.

Çocuk bir an bocaladıktan sonra,

— "Tabii Abla," diyor. "Tabii!" Ve gözleriyle zaten gözücüyle dükkânın uzak bir köşesinden onları izlemekte olan Bünyamin'i arıyor. Bulunca ona doğru seyirtip,

— "Benim Pangaltı'ya gitmem gerekiyor," diyor. "Annem bizi senin dediğin Ocakbaşı'nda bekleyecek. Onu nasıl tanıyacaksın?"

— "Merak etme bulurum."

Çocuk birden sinirlendi.

— "Nasıl bulursun!? Büyücü müsün nesin sen?"

Bünyamin elini uzattı; öfkeli delikanlının saçlarını karıştırdı.

— "Merak etme!"

Sonra sırtında onun şaşkın bakışlarını taşıyarak uzaklaştı; dükkândan çıktı.

14

Bünyamin'in kendinden bu kadar emin olması boşuna değil. Öğle yemeği için özellikle alt orta sınıftan bir kadının rahatsız edilmeden oturabileceği ama yine de göze batacağı, Elmadağ'ın ara sokaklarında bir Ocakbaşı seçmişti. Şimdi girmeden önce, bir iki dakika oyalanıp, dışarıdan hemen seçmekte hiç güçlük çekmediği kadın hakkında bir izlenim oluşturmaya çalışıyor. Ve nedense aklına sabah Lilit'le konuştukları geliyor.

"Nedense" değil aslında; neden olduğunu biliyor. Beklediğinden çok daha güzel, hoşlanabileceği bir kadın camekândan gördüğü... Kendisiyle aynı yaşlarda, hatta belki birkaç yaş da genç... Kumral saçlarına yeni kır düşmeye başlamış ama yanaklarındaki çizgiler derin... "Demek Çırak benim çocuğum olabilirmiş, olabilecek yaştaymış, onun gibi bir oğlum olabilirmiş." Gafil avlandığı bu düşünceyle birlikte içinde çocuksuzluğun, gençliği ve hatta yetişkinliği boyunca içini kemirmiş sızısını, yıllardır duymadığı bir şiddette yeniden duydu. "Boşver! Bünyaminler'e çocuk yakışmaz," dedi kendi kendine ve içeri girdi.

— "Neclâ Hanım, değil mi? Ben, Bünyamin. Kusura bakmayın; oğlunuzun Pangaltı'ya gitmesi gerekti. Sizi bekletmemek için ben yalnız geldim. O bize daha sonra burada katılacak."

Bünyamin iskemleyi çekip kadının karşısına otururken, kendisini yıllardır tanıyan garsonlardan biri yanında bitivermişti.

— "Abi hoşgeldin. Ne emredersin bugün?"

Bünyamin,

— "Estağfurullah," dedikten sonra gülümseyen gözlerle kadına bakarak "Siz bir şey ısmarlamış mıydınız?" diye sordu.

Kadın, ürkek, neredeyse titrek bir sesle,

— "Hayır, bekledim," dedi.

Bünyamin şaşırıldı. Kadının yüzü ile sesindeki bu ürkeklik arasındaki çelişki şaşırtıcıydı. Yüzündeki sükûnet daha yüksek bir kendine hâkimiyet ve güven vaat ediyordu.

— "Lahmacun sever misiniz? Burada çok güzel 'findık lahmacun' yapıyorlar."

Kadın yine aynı ürkek sesle,

— "Evet," dedi.

Cevabın yalan olduğunu, Neclâ Hanım'ın lahmacun sevmediğini çok daha sonra öğrenecekti.

— "Ne içersiniz? Ben biraz rakı içeceğim."

— "Belki daha sonra rakınızdan bir yudum da ben alırım."

Bünyamin bir kere daha şaşırdı. Bu yüzden böyle bir cevap beklenebilirdi de, bu sestem değil. "Evde öğleden sonra kocası soluğundaki alkol kokusunu aldığı anda ne diyecek?" diye merak etti.

Garson, bir iki adım geri çekilmiş, hâlâ bekliyordu. Bünyamin ona doğru döndü.

— "Bize şimdilik yarım küçük rakı ver. İkişer tane findık lahmacun yaptır. Biraz peynir." Tekrar kadına döndü. "Salata ezme mi olsun, çoban mı?"

— "Siz bilirsiniz."

— "Peki." Bir an durakladıktan sonra, "Bir ezme getir. Tabii buz ve soda..."

Garson,

— "Tamam, abi," deyip uzaklaşırken Bünyamin iskemlesine iyice yerleşerek yine kadına döndü.

— "Oğlunuzla arkadaş olduk galiba. Çok iyi bir çocuk," dedi.

Birden o sakın yüz hareketlendi, aydınlandı.

— "Öyle değil mi? Biliyorum bütün anneler çocuklarıyla, oğullarıyla övünürler. Ama benimkinin tam öyle olduğunu sanmıyorum. Mesela benim oğlanın çok zeki ya da yetenekli olmadığını biliyorum. Ama 'iyilik' kelimesi sanki onun için icad edilmiş gibi..."

Garson rakıyı getirdi. Bünyamin içki koymak bahanesiyle gözlerini Neclâ Hanım'dan kaçırdı. "Evet, kesinlikle sıradışı bir durumla karşı karşıyayız," diyordu kendi kendine. Etkilenmiş, daha fazla etkilenmemeye çalışıyordu. Bardağının üçte ikisini rakıyla doldurdu; iki parça buz, birkaç damla da soda ekledi ki, kadının gülen sesi düşüncelerinin arasına girdi.

— "Galiba sizin içkinize ortak olamayacağım."

Bünyamin başını kaldırıp boş boş baktı.

— "Çok sert içiyorsunuz."

— "Size daha hafif bir kadeh hazırlayayım mı?"

— "Belki biraz sonra."

Servis hızlıydı. Garson yalnız peynirle ezmeyi değil, lahmacunları da getirmişti. O servisi yaparken bu kez başını önüne eğen Neclâ Hanım oldu. Ve ancak garson tekrar uzaklaştıktan sonra kaldırdı. Her türlü şakacılık ve nezaketten arındırılmış, düz bir sesle sordu:

— "Oğlum deliriyor mu?"

Bünyamin de yüzündeki maskeleri düşürdü; aynı düzlükte bir sesle cevap verdi:

— "Hayır, sanmıyorum."

Kadın ilk kez karşılaştığı bu yabancınn verdiği bu teminatın, nasıl olup da kendisini bu kadar rahatlattığını merak ederken, Bünyamin'in sesini bir daha işitti.

— "Bana biraz erkek kardeşinizden söz eder misiniz?"

Gerçi buraya gelirken bu soruya hazırlanıp da gelmişti kadın; yine de yüzünden bir panik gölgesi geçti.

— "Ben o kadehi şimdi alabilir miyim?"

— "Tabii," dedi Bünyamin; şişeyi kaptı. Kadın, kalınlığı Bünyamin'in o an bile dikkatini çeken işaret parmağını bardağın dibine yerleştirdi; bir uyarı olarak... Rakı servisi tamamlandıktan sonra, aynı düz sesle devam etti.

— "Erkek kardeşim değil, ağabeyim," dedi.

Bir sessizlik oldu. Bünyamin,

— "Evet?" dedi.

Kadın,

— "Ne biliyorsunuz?" diye sordu.

— "Ne bilebilirim ki? Hiçbir şey."

— "Haklısınız. Benden başka bilen kimse kalmadı." Yine suskunluk...
"Biliyor musunuz, geçenlerde annem de öldü."

— "Bilmiyordum. Başınız sağolsun."

Neclâ uzandı; içkisinden ilk yudumunu aldı. Bünyamin bir kez daha şaşırarak "İçki içmeye alışkın birinin hareketleri," diye düşündü.

— "Kuleli'deydi."

Bünyamin'in gözlerinin içine bu sefer dik dik, sanki meydan okurcasına baktı.

— "Aile içi cinsel ilişkiye 'ensest' mi diyorsunuz?"

Bünyamin sözlerin ağırlığından kurtulmak istemişçesine,

— "Eski dilde 'fücur' diyenler de var," demeyi denedi.

Oysa şimdi kadının gözlerinin önünde, kendi gövdesine abanmış bir gövdenin genç, gencecik yüzü, hayatta en iyi tanıdığı yüz, sanki aynada kendine bakarmışçasına...

— "Zorla mı oldu?"

O yüz, mahrem yerlerindeki birleşmeyi, içiçe geçmeyi dudaklarıyla da tamamlamak istemişçesine, kendi yüzünün üzerine eğilmiş. Şakaklarından sızan ter damlaları gözyaşlarına karışıyor. Neden ağlıyordu?

— "Hayır."

Ağabeyi geneleve gitmişti. Her zaman yaptığı gibi, başından geçenleri onunla paylaşmak istemişti. Konuşurlarken saçlarını okşuyordu; yine her zaman yaptığı gibi. Parmakları hangi noktada saçlarından boynuna geçti; düğmelerini ne zaman açmaya başladı — hatırlamıyor.

— "Evet?" Ses ve soru karşısında oturan şu yabancı adamın... Ama şu an, zihninde can kazanmakta olan görüntüler onu daha çok ilgilendiriyor. Aradan geçen bütün süreye ve yaşanmış çeşit çeşit suçluluk duygularına karşın, hiç unutmadığı, hâlâ emin olduğu bir şey var: Ona hiçbir zaman direnmemişti.

— "Başka ne öğrenmek istiyorsunuz?"

Halalarından, kendisine yapılanın "ırza tecavüz" diye adlandırıldığını daha sonra öğrenecekti. Hiçbir şey onu bu adlandırma kadar incitmedi.

— "Sonra ne oldu?"

Evet, kendisine yapılan bir şey vardı. Ağabeyi, o günlerde de, daha sonra da başka hiç kimsenin yapmayacağı bir şeyi yapmış, ona zevk vermişti. "Ama hikâye bundan ibaret değil," demek istiyor. "O beni iğfal ettiği, içime girdiği kadar, ben de onu içime aldım. Zevk vardıysa, veren oydu; suçsa benim," demek istiyor; diyemiyor. Dediği,

— "Yakalandık. Suç benimdi. O gece ben onun omuzlarına sarılmıştım. 'Gitme kal!' diye yalvarmıştım. 'Yanımda uyu!' Yakaladılar; koyun koyunayken."

Birden açılan bir kapı... Babasının öfkeyle daha da çirkinleşmiş yüzü... Ne oluyor? Bir kayışın boşlukta çıkardığı vınıltı... Ve sessizlik... "Abi, bağır!" diyorum; bağırmıyor. "Abi, benim gibi bağır, sen de ağla, haykır!" diyorum; yapmıyor. Ağlıyorum, ağlamıyor.

— "Sonra ne oldu?"

— "Sabah giderken onu görmedim. Beni görmeden gitti. Benimle az konuştular. Annemle babam. O sabah az konuştular. Ertesi sabah... Ertesi sabah ağabeyimin yatılı olduğunu söylediler. Artık eve gelmeyecekmiş. Bir sonraki sabah ağızlarını bıçak açmıyordu."

Sessizlik.

— "İntihar ettiğini öğrendim."

Neden sonra Neclâ Hanım, artık gizlemeye gerek duymadığı gözyaşlarının arasından Bünyamin'e bakarak,

— "Benden ne istiyorsunuz?" diye sordu.

— "Oğlunuz her an gelebilir. Kendimizi toplasak."

15

Telefon çaldığında Lilit, "Bu adam görüldüğü kadar iyi olabilir mi?" diye düşünüyordu.

— "Buyurun?"

Tam "Şimdi Bünyamin çırağımın annesiyle benim için konuşuyor," diye düşünüyordu ki, iş yapmaktan en az hoşlandığı insanlardan birinin, tüyelerini ürperten sesi, hoyratça düşüncelerinin arasına girdi.

— "Hanımefendiciğim, size karşı çok mahcubum."

Ama zihninde tüyelerini ürperten, çok farklı bir tarzda da olsa tüyelerini ürperten ve üstelik Bünyamin'inkiyle yarışan, zaman zaman onun önüne geçmekte güçlük çekmeyen, tanıdık başka bir sesin imgesi daha var:

Sevgilisinin sesi.

— "Hayrola beyefendi?"

Onu, "Eski sevgilim" diye düşünmeye hazır mı daha? Emin değil.

— "Gönderdiğiniz senedin ancak dörtte üçünü toplayabilmiş durumdayım."

Uzatmasın diye Lilit hemen atıldı.

— "Rica ederim beyefendi! Ne önemi var? Olanı ödeyin; kalanı için bir senet daha yazın."

— "Çok teşekkürler; sağolun Abla!"

— "Rica ederim; lafını bile etmeye değmez. Bizim çocukla konuşabilir miyim?"

— "Tabii."

Ahizede çırağın telaşını gizlemeye çalışan sesi.

— "Buyur Abla!"

— "Beyefendiden senedin dörtte üçünü alacaksın. Canım, seni randevuna biraz daha geciktirmiş olacağım ama geri kalanı için yeni bir senet daha tanzim edecek."

— "Tabii Abla."

"Çocuk inşallah çok kızmamıştır."

16

— "Bu akşam dayınla buluşmaya birlikte gideceğiz."

Çocuğun yanıtı sert ve kesindi.

— "Hayır!"

Ocakbaşı'ndan çıkmış, Neclâ Hanım'ı taksiye bindirmiş, yürüyerek dükkâna dönüyorlardı. Çocuk geldikten sonra orada birlikte uzun oturamamışlardı. Yalnız çocuk Adana kebabını yerken annesi, beyefendiye, yani Bünyamin Bey'e güvenmesi gerektiğini, ne olup bittiğini, onun, yani oğlunun niçin böyle garip davrandığını kendisinin anlamadığını, ama anlayabildiği kadarıyla beyefendinin kendilerine yardımcı olmaya çalıştığını söylemişti.

— "Allahaşkına şunu kafanın içine sok! Bu işin içinden tek başına çıkamazsın. Neyle karşı karşıya olduğumuzu bile bilmiyorsun."

— "Neyle karşı karşıyaymışız ki!?! Geceleri dayımla buluşuyorum diye niye bu kadar gürültü koparılıyor; hâlâ anlayabilmiş değilim."

— "Dayım dediğin adam neredeyse otuz yıl önce ölmüş biri."

— "O ölmemiş, unutulmuş."

Bünyamin'in soluğu kesildi. Kendini toparlayabildiğinde, daha az kavgacı bir sesle,

— "Bunu sana kendisi mi söyledi?" diye sordu.

— "Evet."

Alçak, iç karartıcı, boz kış göğü sanki bütün ağırlığıyla Bünyamin'in omuzlarına çullanıyordu. Sözlerine, elinden geldiğince sakın olmasına gayret ettiği bir sesle devam etti.

— "Bak, dükkânı, dükkândakileri idare etmen gerekiyor. Anneni, babanı idare etmen gerekiyor. Bütün bunların altından tek başına kalkamazsın. Müttefiklere ihtiyacın var. İzin ver sana yardımcı olmaya çalışayım."

— "Bana mı yardım etmeye çalışıyorsun, Abla'ya mı? Yoksa anneme mi?"

— "Bunların birbirlerinden ayrı şeyler olduğuna emin değilim. Ama öyle de olsa, senin aleyhine bir şey yapmayacağım. Teklifimi onlara değil sana yapıyorum."

Yokuşun dibine varmışlardı. Dükkâna on dakikalık bir yolları kalmıştı. Bir süre konuşmadan yürüdüler. Dolapdere Caddesi'nde vızır vızır işleyen trafiğin uğultusu Bünyamin'in başını döndürüyordu. Çocuk,

— "Peki," dedi.

— "Saat kaçta?"

— "Gece okulundan çıkınca önce eve gidiyorum. Bir şeyler yiyorum. Geceyarısı dayımla buluşuyorum."

— "Ne kadar uygun bir saat!"

Dükkânın önüne varmışlardı. Bünyamin,

— "Ben girmiyorum," dedi. "Abla'ya selam söyle."

Düşünmeye ihtiyacı var. Düşünmeye ve tartışmaya...

Tartışmak mı...? Bunları konuşacak, tartışacak dilden yoksun olduğunu, olduklarını söyleyen kendisi değil miydi? Olsun... Son birkaç aydır aciliyetine direnmekte olduğu sorunlardan haberdar olan tek kişiyle, yetersizliğine artık iyice ikna olmaya başladığı bir dil aracılığıyla da olsa, konuşmaya ihtiyacı var.

Ocakbaşı'nda hesabı ödedikten sonra cebinde para kalmamıştı. Çaresiz; "Dönek Doktor" diye takıldığı arkadaşının Eyüp'teki dispanserine yürüyerek gidecek.

Fena mı işte!? Tartışmadan önce düşünmeye de zaman kalıyor.

18. İlk Hayal Kırıklığı

— "Abla 'Senedi gelecek aya yazıyorum,' dedi adam. Sen bana bir şey söylememiştin ama ben 'Abla telefonda bana on gün gibi bir şey demişti,' dedim. O da onbeş gün sonraya yazdı."

— "Afferin sana!"

Çocuk tam bürodan çıkıyordu ki, döndü:

— "Haa! Bir de Bünyamin Abi öğleden sonra burada olmayacaktı. Selam söyledi."

Onunla, onunla ve karısıyla Amerika'da, Kansas'ta tanışmışlardı. Bünyamin'in oradaki birinci yılının sonuydu. Parasızlığı vahim boyutlardaydı; iş bulması gerekiyordu.

Gerçi dilbilim okuyordu ama psikolojiye olan yatkınlığı sayesinde bir devlet hastanesinin suçlu çocukları barındıran bir koğuşunda sağlık hizmetçisi olarak iş bulabildi — müstahdemliğin bir adım üstünde bir kadro. Yine de çocuklar ve sorunları karşısındaki bilgisizliğini içine sindiremediğinden çevredeki Menninger Kliniği'nde sunulan psikoterapi derslerine yazıldı.

Şimdi "Dönek Doktor" diye takıldığı arkadaşı ve karısı orada çalışıyorlardı. İkisi de doktordu, parlak doktorlar. Psikiyatri uzmanlıklarını Çapa'da tamamladıktan sonra, biraz da ailelerinin katkılarıyla, kendilerini geliştirmek için buraya gelmişlerdi. Adam Bünyamin'den üç yaş büyük, kadın onunla aynı yaşta.

Tabii bunalmışlardı. Yoğun rekabet ortamından, yalnızlıktan... Kliniğin bulunduğu Topeka'da başka Türk yoktu; yabancı meslektaşlarıyla ortak bir dil tutturamıyorlardı; civardaki Kansas City gibi, Lawrence gibi büyük üniversite şehirlerine gitmeye zaman ayıramıyorlardı. İçleri kavrulmuştu.

Bu yüzden hayatının en şen şakrak yıllarını yaşamakta olan Bünyamin'le tanışmak; onun, çalışmaya başlamanın sağladığı imkânlarla verdiği partilerine katılmak, onlara erken, çok erken dayatılan bu ortayaş kabuğunu kırmak için bulunmaz bir fırsat gibi geldi. Partilerde geceyarısına kadar dans ederler, sonra, misafirlerin çoğu gittikten sonra şömüne yakma işini beceriksiz Bünyamin'e bırakmazlar, ateşin başında gün ağarana kadar Fransız konyağı içer, şiir okur, "Blues" dinlerlerdi.

Ve konuşurlardı. Neler konuşmazlardı ki... Mesleklerine içkin olan normallik anlayışının ne kadar daraltıcı olduğundan yakınırldı. Sanat eserlerinde, efsanelerde, popüler geleneklerde dile geldiğinde değer verilen kimi yaşantı olanaklarına, gündelik hayatta "delilik" ya da daha kibar adıyla "psikopatoloji" damgasını vuran kültürün ikiyüzlülüğünden yakınırldı. Yaptıkları yalnızca yakınmaktan ibaret değildi. Kimi zaman planlar da yaparlardı. Sosyal psikiyatri imkânına dair planlar; pahalı bir hizmet olan psikoterapinin yaygınlaştırılabilmesine dair planlar... Teorik derinlikle popüler yaygınlığın nasıl bağdaştırılabileceğini tartışırlardı.

Ama konuştuıkları yalnız mesleki konular da değildi. Birbirlerine duydukları ilgi, hepsinde müthiş bir okuma iştahını kamçılıyordu. Birinin Thomas Mann'a duyduğu ilgi, ötekinde Faust' la yıllar sonra girişeceği boğuşmanın tohumlarını atıyordu. Biri, arkadaşının dediklerini daha iyi izleyebilmek, onu bu konuya çekenin ne olduğunu anlayabilmek için, o güne kadar bu konuyla hiç ilgilenmediği halde, evrenin doğuşu hakkındaki rakip teorileri karşılaştıran kitaplar okurken, fizik ve astronomiyle ilgilenen arkadaşı, benzer gerekçelerle zaten dar olan bütçesini zorlayıp 8 ciltlik bir Dinler Tarihi Ansiklopedisi satın

alıyordu.

Yıllar sonra Türkiye'de yeniden karşılaştıklarında Bünyamin "Bütün hırsları gizleyen bir ateşmiş o şöminenin ışığı

" diye düşünecekti. Çünkü yolları çok kısa bir süre içinde ayrıldı. Doktor çift İstanbul'un uzun yıllar en seçkini olarak kalacak ilk özel psikiyatri kliniğini kurdu. Adam Sağlık Bakanlığı bürokrasisinde, eski Tıbbiye'nin ve daha sonraki ülkücü kadrolaşmanın ağırlığını azaltmak üzere yeniden düzenlemeye girişen genç, liberal ekibin en gözde danışmanlarından biri oldu. Sık sık Ankara'ya gidip geliyordu. Kadın da medyanın en gözde uzmanlarından biriydi. En çetrefil konularda, en kıskanç meslektaşının bile kusur bulamayacağı titizlikte hazırlanmış, konuyu kabalaştırmayan, ayağa düşürmeyen ama yine de sıradan okur tarafından anlaşılır olmayı beceren demeçler vermesiyle tanınıyordu. Ayrıca iyi de fotoğraf veriyordu. Bir de kızları oldu.

Birkaç kere, bu kez doktor çiftin verdiği kalabalık partilerde bir araya geldiler. Hatta bir keresinde herkes gittikten sonra, başbaşa kaldılar. Eski günlerdeki gibi bir Fransız konyağı açtılar. Hayatlarının en verimli çağına girmiş genç çift, heyecanlı heyecanlı tasarılarını, neleri gerçekleştirmeyi umduklarını, yaptıklarını ve henüz yapamadıklarını, müttefiklerini ve hasımlarını anlatmaya koyuldular.

Bünyamin'in yüzündeki rahatsızlığı ilk fark eden onunla aynı yaştaki kadın oldu.

— "Biliyorum, bunlar Kansas'ta konuştuklarımıza uzak gibi görünen şeyler. Ama bir yerden başlamak gerekiyor."

Kocası heyecanla söze atıldı.

— "Tabii," dedi. "Kansas'tayken daha gençtik. İktidar, güç meselelerini hiç hesaba katmamıştık. Önemli olan bir güç yaratmak ama ona teslim olmamak. Onu bir kültür yaratmaya hizmet edecek şekilde kullanmak. Ama tabii bu süreç içinde ellerimiz ve ruhumuz belki gençlikte umduğumuz kadar temiz kalmayabilir."

Besbelli Kansas'taki söminenin başından Rumeli Caddesi'nde, kirası dolarla ödenen, yalnız salonu 120 metrekare olan bu apartman dairesine, Sağlık Bakanlığı danışmanlığına, yüksek faizli banka kredileriyle açılan özel psikiyatri kliniklerine bilinçsiz bir süreçle varılmamış; atılan her adımın, yapılan her tercihin hesabı verilmeye çalışılmıştı.

Bünyamin,

— "Nasıl bir kültür?" diye sordu.

— "Beni hemen seçkincilikle suçlamayacaksın, cevap vereyim."

— "Aşkolsun! Niye seni eleştiriyormuşum gibi konuşuyorsun?"

— "Peki, peki, anlatıyorum. Psikoterapi pahalı bir hizmet; kabul. Ancak seçkinlere verebiliyoruz. Ama seçkinlerin kendi saldırganlıklarının bilincine vardığı, bunu yıkıcı kanallardansa yapıcı hedeflere yönelttiği bir kültür, böyle olmayan bir kültüre kıyasla daha iyi değil mi?"

— "Vurgu yine hep şiddet, hep saldırganlık üzerinde. Eski bir tartışmayı açacaksın."

Bünyamin'in sözünü ettiği, şömine önündeki gece tartışmalarından bir anı... Kendisi insan doğasındaki saldırganlığın yoldan çıkmış, gözü dönmüş tutkunun, hatta aşkın bir türevi olduğuna inanırdı. Arkadaşıysa buna karşı çıkar, saldırganlığın tutkudan türetilmeyeceğini, onun da insan doğasının aşk kadar, arzu kadar asli bir bileşeni olduğunu iddia ederdi.

— "Bu, o zamanlar sandığımız kadar önemli değil. Saldırganlığın nihai kaynağı ne olursa olsun... Benim tartışmaya çalıştığım, çok daha basit, hatta sıradan ahlakçılığa dair bir şeydi. Evet, genel nüfusun çok küçük bir kesimini oluştursalar da, asıl gücü elinde tutanların psikolojik bir bilince sahip olmaları, haydi daha kestirmeden söyleyeyim, daha iyi insanlar olmaları, fark eder mi fark etmez mi? Biliyorum; sen hemen 'bireyden bütüne giden yol yoktur' diyeceksin. Ama ben zaten bütünden söz etmiyorum ki... Radikal adalet vaatleri hiçbir zaman bu kadar uzak, eşitsizliğin yerini insanlığın alacağı umudu hiçbir zaman bu kadar hayalci görünmemişti." Derin bir soluk aldı. "Kısacası ben artık egemenlik ilişkilerinin aşılmasından değil, onların yumuşamasından söz ediyorum."

Bünyamin bu tutkulu konuşma karşısında ne söyleyeceğini bilemeden duraladı. Sözü yine kadın aldı.

— "Evet, belki eleştirmiyorsun ama çok fazla heyecanlandığın da söylenemez."

Bünyamin, şikâyetçi bir sesle,

— "Ama haksızlık ediyorsun, canım," dedi. "Siz bir projenin zaten içindesiniz; ben değilim. Benden aynı heyecanı bekleyemezsiniz."

Bunun üzerine koca kendini topladı.

— "Sahi yahu," dedi. "Hep kendimizden bahsettik. Sen neler yapıyorsun?"

Biraz anlatsana!"

Bünyamin kem küm etti. Birleşmiş Milletler'in uyuşturucu politikasını değiştirmek isteyen, eroin ya da sentetik uyuşturucular gibi ölümcüllüğü kanıtlanmış uyuşturucularla mücadele etmek uğruna, esrar ve marihuana gibi, zaten kendi içlerinde masum ve hatta makbul olan maddelerin serbest bırakılmasını talep eden grupları anlattı. Bunların İstanbul —ya da belki de yalnızca Beyoğlu— ayağını oluşturmanın öneminden söz etti. Sonra Marksizm'den konuşmaya başladı.

— "Sartre haklıydı," dedi. "Üzerine ekilmiş gibi görünen ölü toprağı bizi yanıltmamalı. Marksizm —ya da tarihsel maddecilik— bugün hâlâ yaşadığımız hayatın bütünlüğünü açıklamaya, hatta anlamlandırmaya aday tek teori."

Evet, Sartre Marksizm'in temel zaafını, Aşil topuğunu, insan ruhunu, özneliği kavrayamamak diye tesbit ederken de yerinde bir tesbitte bulunmuştu. Ama kendi varoluşçuluğu bu boşluğu dolduracak derinlikten, donanımdan yoksundu. Bu boşluğu doldurmaya aday tek teori vardı; o da gençliklerinin, Kansas yıllarının psikanalizi idi. Ama işte, psikanalizin pratiği, ister istemez, neredeyse doğası gereği, muhafazakârdı. Tarihsel maddeciliği özneliği de kavrayacak şekilde zenginleştirmek için psikanalizi yeniden yorumlamak gerekiyorsa, bu ancak teorik içeriği kendi pratiğinkinden daha radikal bir pratik ile, radikal, toplumsal politika ile ilişkilendirildiği takdirde mümkündü. İşte, kendisi, bir yandan Marksizm'in mirasını temsil etme iddiasında olan grupçukların, Marksizm'i dogmatizmden kurtaracak bir söyleşide bir araya gelmesine katkıda bulunmaya çalışırken, bir yandan da bir cinsel özgürlükler hareketi yaratmak üzere feministlerle, eşcinsellerle, travestilerle birlikte çalışıyorsa, bu yüzdendi.

Evet, evet, bütün bunlar, yani esrar, marihuana, cinsel özgürlükler ve Marksizm, belki ancak —gerçi terimler yıpranmış olabilir ama— bir Horlanmış ya da Dışlanmışlar —ya da belki de en iyisi— Kıyıda Kalmışlar'ın Gökkuşağı Koalisyonu şeklinde bir araya geldiklerinde gerçekten anlamlı olabileceklerdi. Ama, evet, bu daha çok uzak bir hedefti.

Bünyamin konuşurken onu dinleyen çiftin yüzüne, demin Bünyamin'in yüzünde olana benzer rahatsız bir ifadenin yerleştiğini kaydetmemek olanaksız.

Neydi sorun? Yalnız birbirlerinin tasarılarına yabancılaşmış olmaları, birinin iktidar ve çıkar ilişkileri ile alabildiğine içiçe geçmişliği karşısında, ötekinin bir türlü kendisine ayaklarını koyacak, yaslanacak bir yer bulamaması; iki tasarımı birden değerlendirebilecek ortak bir dilin yokluğu mu?

Kötücül bir ânında Bünyamin, onların gençlik heveslerine, ideallerine ihanet ettiklerini belki söyleyebilirdi; ama bunun doğru olmadığını, kendisiyle gençlikleri arasındaki mesafenin hiç de onlarınkinden aşağı kalır bir yönü olmadığını içten içe biliyor. Sorun, ilkeler ya da ihanet gibi ahlaki fiillerle ifade edilemeyecek kadar dilsiz bir düzeyde yatıyordu. Bir varoluş tarzı; onların gövdelerini nasıl taşıdığına, sözleri nasıl kullandığına dair bir sıkıntı...

Yaptıklarını yapabilmek için seferber etmek zorunda oldukları hırs, bedenlerine onları bir daha terk etmeyecek bir gerginlik şeklinde nüfuz ediyordu. O kadar ki, Bünyamin'in yatakta ne yaptıklarını, hâlâ sevişebiliyor sevişemediklerini merak ettiği ânlar oluyordu. Oysa kendisi de, yıllar geçtikte, sefalet pahasına da olsa, başına buyruk olmayı tercih ettikçe, gerginliğin, katılığın herhangi bir biçimine katlanamaz oluyordu. Arkadaşları onu yoruyordu. Belki de işin özü bundan ibaretti.

Onlar ise, bir zamanlar kendilerinden yetenekli saydıkları bu parlak insanın yeteneklerini Beyoğlu'nun ara sokaklarında heba etmesine üzülmüyorlardı. Gerçi başlangıçta, bu hayata, arada sırada da olsa, katılmak, kendi hayatlarının sıkıdüzenine bir renk katmıyor değildi. Üstelik yine başlangıçta, Bünyamin de hayatından memnun görünüyordu; daha ilerki yıllarda gülümsemesini zehirleyecek acılığın, burukluğun izleri henüz sezilmiyordu. Onlar da "arkadaşımıza iyi gelen şey, bizim için de makbuldür" diyecek gönlübolluktan yoksun değillerdi.

Birkaç kez Bünyamin'in Tarlabası'ndaki evine gittiler. Sanki daha eski bir mekânın, Bünyamin'in Kansas'tayken yaşadığı çatıkatinın genişletilmiş bir ölçekteki tekrarı gibiydi. Bu da öteki gibi dağınıktı; pisliğin eşliğinde duruyordu, çok geçmeden aşacağı bir eşik...

Ama daha o ilk yıllarda bile Bünyamin'in evinde geçmişî yâd etmenin zevkine, üzüntünün yanısıra bir başka duygu daha gölgesini düşürüyordu: Henüz öfke şiddetine varmamış da olsa, kızgınlığa akraba bir duygu...

Çünkü tekrar, aslının aynı olamayan şeydir. Belki de bunu, Bünyamin'in gençliğindeki o çatıkatinı tekrarlama konusunda gösterdiği ısrarın olanaksızlık burcuna mahkûm olduğunu seziyorlar, o yüzden üzülmüyorlardı. Ama aynı zamanda, tekrarlama yönündeki bu eğilimin temelinde yatan küstahlığa, hatta — adını böyle koymasalar da— kötülüğe tepki veriyor, kızıyorlardı. Yaşanmış olana sahip çıkmak adına şu an yaşananına karşı takınılan o hodbin tavır...

Çünkü tekrar, kendisini aslından ayıran mesafenin bilincindedir. Ama tekrar, tekrar olmakla, kendisini öyle sunmakla; masum olan, ilk kez yaşanan, dolayısıyla kendiliğinden olanla, yani aslolanla kendisi arasına da bir mesafe

koyar. Ne biri, ne öbürü. Hodbinliği de buradan kaynaklanır. Kendisi aslolan olmadığı ve bunu bildiği halde, sırf varlığıyla bile asılsız olanı, gelgeç olanı aslolan adına yargılamaya kalkışır.

Bir gece Tarlabası'ndaki evde, ona Kansas'tayken Thomas Mann'ı tanıtan, kendisiyle aynı yaşta olan arkadaşı, hafızasını sonuna kadar zorlayarak, sırf iki dize uğruna, deneyimlerin en mutlağının bile değerini tekilliğe, tekrarlanamazlığa borçlu olduğunu anlatan iki dize uğruna Novalis'ten bir şiir okumuştı:

Hoşgelmiş o zaman Gölgelekler Dünyasının sükûnu

Huzurum yerinde korkmam

İzlemese de beni şarkım

Tek bir kez yaşarım tıpkı Tanrılar gibi, fazlasına izin yok.

Ama birbirlerini anlamaya, seçtikleri yolların farklılığına rağmen kabullenmeye, hatta sevmeye, yeniden sevmeye çalışmakla geçirdikleri bu günler çok uzun sürmedi. Görüşmeleri giderek seyrekleşti; resmileşti.

Kim ya da neydi bunun sorumlusu? Bünyamin'in tahammülsüzlüğü, yorgunluğu mu; ötekilerin sürdürdüğü hayatın sıkıdüzeni mi?

Ne önemi var? Görüşmeleri giderek seyrekleşti; resmileşti.

Gerçi bu süreç içinde bile çaba göstermeyi sürdürdüler. Örneğin Bünyamin'in "inkıraz" diye andığı düşünleşme dönemi başladıktan, tafrası aşındıktan, hayatının dikiş yerleri ayan beyan görülmeye başladıktan sonra bile doktor arkadaşları Bünyamin'e yardımcı olmaya çalıştılar. Yine parasız kaldığı bir anda birlikte çalışmayı teklif ettiler. Ama Bünyamin'in bu teklifi savuşturma tarzından çok incindiler. Bir tartışma çıkmadı; darılmadılar. Yalnız görüşmeyi kestiler.

Sonra bir gün...

Lilit'in giydiği beyaz ceketten ve sarı saçlarından yansıyan ışıktaki, yüzünün aslında bembeyaz olan teni som altın gibi parıldıyor. Çünkü alçak kış bulutları,

Batı ufkunda, batan güneşin, bir sıcaklık değilse de bir ışık saçabileceği bir aralığı yine de bırakmışlar.

Unkapanı Köprüsü'nün tam dibine vardığında Haliç boyunca yürümek üzere sağa, Eyüp'e doğru saparken Bünyamin onu tam da böyle hayal ediyor.

Aynı günbatımında, soluk da olsa som altın gibi parıldayan yüzünde Lilit'in, akik karasıyla, zümrüdün daha koyu, nefti bir tonu arasında kararsız kalan gözlerine, sırasıyla, bir öfke, bir kırgınlık bulutları iniyor.

Neden...?

21

Sonra bir gün...

Dönek Doktor Ankara'daydı; sabah gazetesini açtı; karşısında karısının resmini gördü; daha doğrusu, onun değil, cesedinin...

Onun yanında en yakın arkadaşının, hayır en yakın arkadaşının değil, klinikteki en yakın yardımcısının, hayır onun da değil, onun cesedinin resmini gördü.

Az kaldı Bünyamin'in arkadaşının evine varmasına...

Arka koltukta...

22

Lilit'le Bünyamin ilk kez seviştikleri günden, hatta daha da öncesinden beri, her geceyi birlikte geçirmeseler de, her geceye birlikte karar vermişlerdi. Açık seçik dile getirilmiş, istişare edilmiş, bütün kayıt ve şartları üzerinde anlaşılmaya varılmış, hani neredeyse resmileştirilmiş bir anlaşma değil bu.

Yine de, birlikte olmayacaklarsa, yani içlerinden birinin mesela bir işi varsa, ötekiyle birlikte olamayacaksa; yokluğunun onu nasıl etkileyeceğini, hep bir yoklamış, mümkünse nihai kararını onun tepkisine göre vermiş ya da hiç değilse kendisini, bir gece için olsun ulaşılmaz kılan işin anlamını açıklamaya

çalışmıştı.

Şimdi, ilk kez içlerinden biri —Bünyamin— böyle haber vermeden ya da bir açıklama yapmadan, birdenbire ortadan kayboluyor.

Neden...? Niçin...?

Düşünmeye ihtiyacı var.

Bunu söyleyemez miydi?

23

Boğaz'dan dönerken karşıdan hatalı sollama yapan arabadan kurtulmak için direksiyonu —evet, arabayı kullanan karısıydı— sağa kırmış ama sonra toparlayamamıştı. Araba, Akıntıburnu'nda kazıklı yolla anakara arasındaki, denizdense bir bataklığı andıran su birikintisine gömülmüştü.

Nedense ne sürücü, ne de yanında oturan, pencereleri açmak bir yana emniyet kemerlerini bile çözememişlerdi. Yalnız elleri birbirlerininine kenetlenmişti.

Bir de arka koltukta oturan...

Evet, kızları da arabadaydı.

O da boğulmuştu.

24

Bünyamin anayoldan sapıp Eyüp'ün kendisini eski ve yeni dostuna götürecekti yokuşlarına vurduğunda, Lilit çoktan arabasına atlamış, hışım içinde Bebek'e doğru sürüyordu. Bünyamin'in düşünceleri parçalanmış, darmadağın. Bir yandan onu —Lilit'i— düşünüyor; ona ettiği kötülüğü... Bir yandan İstanbul'un başına musallat olan, birazdan arkadaşıyla tartışacağı kötülüğün nasıl adlandırılması gerektiğini merak ediyor. Bir yandan da arkadaşını "Dönek Doktor" diye adlandırmasıyla sonuçlanacak olaylar dizisini hatırlamaya devam ediyor.

Gerek ölen kadının medyada sahip olduğu itibar, gerek eski CHP içinde her iki ailenin sahip olduğu nüfuz sayesinde, magazin basınının olayı bir skandala dönüştürmesi önlenememişti. İlk günden sonra gazetelerde bir daha haber

çıkmadı. Ama Bünyamin yine de fısıltı gazetesi sayesinde olan bitenden haberdar olabildi. İlk aklına gelen arkadaşını ziyaret etmek oldu. Sonra bunun ona bir yük gibi gelebileceğini düşünüp vazgeçti. Aklına telgraf çekmek geldi. O bile fazla olacaktı. Bir şey yapmadı.

Arkadaşının önce klinikteki bütün görevlerini bıraktığını, sonra da çok fazla olmayan bir para karşılığında kliniği devrettiğini öğrenince şaşırıldı. "Ağır depresyon" tanısıyla Çapa'ya yattığını duyunca daha da şaşırıldı. Üzüldü.

Üzülmesi çoktan geçtikten sonra, tam arkadaşını unutuyordu ki, o kendisini aradı, telefonla. "Tekrar görüşelim," dedi. Devlet memuriyetine girmişti. Eyüp'te bir dispanserde pratisyen hekim olarak çalışıyordu. Bünyamin arkadaşına "Dönek Doktor" lakabını buradaki işinden ötürü taktı. Galiba ikinci ya da üçüncü ziyaretiydi. Başka şeylerden konuşurken Bünyamin birden,

— "Muazzam herifsin vallahi," diyerek gülmeye başladı. "Herkesin çağa uyum göstermekten bahsettiği bir dönemde sen tuttun en temel, neredeyse en ilkel diyeceğim, sol jeste başvurdun." Daha düşünceli bir sesle devam etti. "Aslında 'dönek' terimi yanlış kullanılıyor. Eskiden bulunduğu yere ya da olduğu şeye dönen insanlar için kullanılmalı. Oysa bizim yükselen değerleri benimseyen, hani işadamı filan olan eski solcularımız, kendilerini hiçbir zaman olmadıkları bir şey olmaya zorluyorlar. Görgüsüzlükleri, bayağılıkları bundan." Ve kararını verdi. "Tamam; bundan sonra sana 'Dönek Doktor' diyeceğim."

Ama bunu günlük bir şaka olmaktan kurtaran, bir dahaki ziyaretinde arkadaşının söyledikleriydi.

— "Bana 'Dönek Doktor' diye seslenmen hoşuma gidiyor. Daha doğrusu adımı kullanmaman. Adım da dahil geçmişçi çağrıştıran hiçbir şeyi sevmiyorum."

Bünyamin sorgular ya da meydan okur gibi algılanmamaya gayret ederek,

— "Ama beni görmekten memnun oluyorsa benziyorsun," dedi.

— "Sen o geçmişe ait değilsin."

25

— "Yüzünü gören cennetlik."

— "Allahaşkına bu gece bana sitem etme!"

Deniz üstünde, denizle içiçe olmalarına imkân veren bir lokantadalar. Garson

geldiğinde siparişleri Lilit verdi. Gittiğinde adam,

— "Kızma," dedi.

Sesindeki yumuşaklık yadırgatıcı. Pişmanlığı andırır bir duygu saplanıyor Lilit'in göğsüne. "Niçin daha önce değil?"

— "Bir başkasını seviyorsan, n'olur beni sevmekten vazgeçme."

Hayır, söylediği bu değil. Lilit belki bunu söylemesini tercih ederdi ama söylediği bu değil.

— "Hayalci dostların ne yapıyor?"

Lilit Panomar'a ilk gittiğinde, Bünyamin'le ilişkisinin varacağı boyutları henüz kestirememişken, orada gördüklerini, dinlediklerini sevgilisine uzun uzun anlatmıştı. Ama o, karanlık, köylü sezgisiyle tehlikeyi önceden kestirmiş; Panomar'ı, Bünyamin'i ve dostlarını hoyratça alaya alarak birkaç kez kavga etmelerine yol açmıştı. Ama şimdi Lilit, ters ters,

— "Bilmem, herhalde hayal kuruyorlardır," demekle yetiniyor. Ama bu kez sanki roller değişmiş gibi; sevgilisinin verdiği cevap onu hayretler içinde bırakıyor.

— "Biliyorum, kızılıyorsun bana Panomar hakkında böyle konuştuğumda. Ama mesele yalnızca senin hayatının paylaşmadığım bir yönünü kıskanmak değil."

— "Sen ne zaman benim hayatımın değişik yönlerini paylaşmak istedin ki!?"

— "Hep istedim. Sen beni uzak tuttun."

— "Saçmalama! İlişkimizi özgür ve bağımsız bireylerin cinsel ilişkisi diye tarif eden kimdi?"

— "Haksızlık ediyorsun. İlk günlerde buna benzer şeyler söylemiş olabilirim ama aradan dört yıl geçti. Çok şey öğrendim senden."

Lilit'in kocaman güzel gözleri daha da açılmış, sanki tanıyamıyormuş, ilk kez görüyormuş gibi bakıyor bunca yıllık sevgilisine.

— "Peki başka nedir seni Panomar'da kızdıran?"

— "Sorumsuzluğu, şımarıklığı çağrıştıran bir yanı var oranın. Bana gençliğimizi, vatan kurtarmakla meşgul olduğumuz yılları hatırlatıyor. Forumlar düzenleyip, sınavlardan çakmakla geçirdiğimiz, üstüne üstlük bir de kendimizi haklı hissettiğimiz yılları..."

— "Pişman mısın bunları yaşadığına?"

— "Evet pişmanım. Biliyorum, bizim kuşakla ilgili bir '68 edebiyatı var. Gençken yaptığı taşkınlıklarla övünen, bugünkü gençliği heyecansızlığından ötürü beğenmeyen, ama bir yandan da şimdi geldiği yerden, edindiği mevkiden, durmuş oturmuşluğundan memnun olan bir edebiyat. Ben bu edebiyatı sevmiyorum. Sevmiyorum demek de yetmez; beni tiksindiriyor."

— "Neden?"

— "Doğru olanı bu kadar zamana, yaşa bağlı olarak tarif etmek, bana doğru gelmiyor. Gençliğimizde biz yanıldık, yanlış yaptık. Üstelik bu yüzden bir sürü arkadaşımız öldü. O yıllar çok daha farklı bir şekilde, çok daha iyi geçirilebilirdi. Bunu kabul etmek, bana, çok daha büyük bir dürüstlük olurmuş gibi geliyor."

Lilit'in bakışları yumuşuyor; şefkatle yumuşuyor, arzuyla... Zevkle, hatta heyecanla dinlediği bu sözleri söyleyen, yıllardır konuşamamaktan yakındığı, kendisine neyi niçin yaptığı sorulduğunda somurtkan bir suskunluğa gömülen sevgilisiyle aynı insan mı?

— "Bir şey daha var. Panomar'ı yönetenler, yetenekli ama yoksul insanlar — sen galiba 'çulsuz' demiştin..."

Lilit sevgilisinin rakibinin adını ağzına almama konusunda gösterdiği bu titizlik karşısında, elinde olmadan, gülümsüyor.

— "Bana böyle demek yanlış gibi geliyor. Yanlış değilse de eksik, yetersiz. Zengin çocuklarına özgü bir yoksulluk senin anlattığın. Hayatı kolay bir şey sanma ayrıcalığına sahip olanlara özgü."

— "Bunu çok iyi anlayamadım."

— "Bak; biliyorsun ben çalışmaya lise yıllarında başlamak zorunda kaldım; yazları Güney'de, turistik otellerde; kışları matbaalarda."

Lilit'in içinden "Bunu bile bilmiyordum" diye bir cümle geçti.

— "Çalıştığım yerlerde ben yaşta başka çocuklar da vardı. Hepimiz ürkek, sümsük çocuklardık."

Lilit uzandı, sevgilisinin elini tuttu.

— "Bir iki tanemiz dışında... Onlar mücadeleciydi. Patronlarla, zaman zaman bizim de haklarımızı savunmak uğruna, kavga ederlerdi. Aramızdaki farkın nereden kaynaklandığını neden sonra anladım. Onlar, mecbur oldukları için çalışmıyorlardı. Hepsinin gerekçesi farklı farklıydı. Kiminin ailesiyle sorunu vardı; kimi, sırf kendi yaşındaki birinin artık aile bütçesine katkıda

bulunması gerektiğine inandığı için çalışıyordu."

Havanın serin olmasına ve üstelik küçülmeye başlamış olan ayla birlikte çıkan rüzgâra rağmen, sevgilisi ceketinin düğmelerini çözdü. Lilit, yumuşak bir sesle ve gerçekten merak ederek,

— "Ne oldu sana bu akşam?" diye sordu.

— "Seni çok özlemişim Abla."

Sessizlik.

Lilit'in içinden "Gerçi uyarılmıştım," diye geçiyor. Sevgilisinin ketumluğundan, hatta ilgisizliğinden yakınmakta olduğu bir sırada, ortak bir dostları "Canım; bir kere olsun kıskandır şu herifi," demişti. "O zaman göreceksin, nasıl değişecek." O zaman nasıl, neredeyse bir hakaret gibi yorumlamıştıysa bu uyarıyı, şimdi de hatırlamak kötü geliyor. Yine de,

— "Devam et," diyor.

— "Belki de ne demek istediğimi en iyi şöyle anlatabilirim: Bugünlerde artık pek sözü edilmeyen bir yazar var: Kemal Tahir. Bilmem okudun mu?" Mahcup olmuş gibi durdu. Güldü. "Gerçi sana böyle bir soru sormak yakışksız kaçıyor."

— "Neden?"

— "Aramızda okumaya daha düşkün olan, daha çok okuyan sensin."

Lilit bir an için bunalır gibi oldu. Fazla geliyordu; her şey çok fazla... Sevgilisinin bunca yıl sonra söyledikleri, övgüleri, elinin eli üzerindeki teması; bir yandan işleri, işyerinde çektiği güçlükler, mesela çırağının deliliği ve evet, Bünyamin'in unutulmaya, bastırılmaya çalışılan bir diş ağrısı gibi duran anısı...

— "Saçmalama! Bu doğru olabilir ama senden bir şeyler öğrenemeyeceğim anlamına gelmiyor."

Gümüş tabakasından bir sigara çıkardı. Evet, bir antikacıdan satın almıştı ama bu tabakanın Simkeşhane yıkılmadan önce elle yapılmış son tabaka olduğunu daha bilmiyor.

— "Onun Kurt Kanunu diye bir kitabı vardı. Orada kravatlılarla köylüleri karşılaştırıyordu. Ve —cümleyi tam hatırlamıyorum ama— aşağı yukarı şöyle bir şey diyordu: 'Erdem sözkonusu olduğunda kravatlılar bir kez daha köylülere üstün geldi.' "

— "Yanlış mı bu iddia?"

Sigarasını yakmak üzere Lilit elini sevgilisinin avucundan çekti. Adamın yüzüne bir gölge düştü.

— "Belki yanlış değil ama utanmazca. Bir kravatlının yazdığı cümleler bunlar. İnsan nasıl kendini böyle övebilir!? Ayıp değil mi bu?"

Lilit karar veremiyor.

— "Üstelik 'erdem' dediği de kendilerinin icad ettiği bir şey; kravatlıların. Hayatın bütününe dair takınılacak bir tavır. Her şey hakkında konuşma kibri. Eğer onlar da gençken, çocuk yaşında çalışmak zorunda kalsalardı..."

Evet, hoşlansa da bir yandan da kötü geliyor Lilit'e bu sözler, bu konuşma tarzı. Çünkü sanki kendisine iki yıl önce yapılmış olan uyarı doğrulanmış gibi oluyor. Zihninden uzak tutmaya çalıştığı, şimdi artık hatırlamamakta çok fazla güçlük de çekmediği Bünyamin'le ilişkisinin üzerine bir gölge gibi düşüyor sevgilisinin kıskançlıktan, rekabetten kaynaklanan bu gecikmiş iyiliği.

— "O zaman belki daha alçakgönüllü olabilirlerdi. Hayatın bütününe dair konuşmaya çalışmaktansa, bu dünyada insanların ancak birbirlerine yaranarak varolabileceklerini anlardı. Biliyorum, 'yaranmak' çoğu insana kötü bir kelime gibi geliyor. Ama aslında değil. İnsanlar birbirlerinin işlerine yarayabilirler. Birbirlerini mutlu edemeseler de, örneğin acılarını dindirebilirler. Tabii, kötülük de edebilirler. Ama tek tek insanlara... İnsanlığa değil. Hâlâ insanlıktan bahsedenleri, yani bizim gençliğimizde yaptığımız hataları tekrar edenleri ya da sürdürenleri, sevmiyorum."

Lilit karar veremiyor. Bunca yıldır ilk kez kendisini açık eden sevgilisinin bu sözlerinin tadını çıkarmaya mı bıraksın kendini; yoksa öfkelensin mi, bu kadar geciktiği, böyle konuşmak, somurtkanlığının berisinde yattığını ötedenberi sezdiği tutkuyu böyle anlatmak için, kendisinin başka bir erkeğe ilgi duymasını beklediği için öfkelensin mi? Çünkü bu sözlerin içtenliğini kışkırtıcı bulmaması, onları söyleyenin heyecanının karşısında kendisinin de heyecan duymaması, olanaksız. Ama bu heyecandan kuşku duymaması da, onu kışkırtan performansın berisinde kötü bir niyet sezmemesi de olanaksız. Çünkü sevgilisi böyle yapmakla, daha doğrusu, bu yaptığını bu kadar geç ve ancak bir başka erkeğin ya da hiç değilse kendisini kaybetmenin tehdidi altında yapmakla, Lilit'in kendi tercihlerini —ve belki vazgeçişlerini— de yanlış, sahte bir ışık altında göstermiş oluyor. Şimdi kendisini bu beklenmedik heyecana kaptırırsa, Bünyamin'e duyduğu ve yıllardır tattığı en şiddetli ve hatta belki de en temiz duygu, tutkuyu en çok andıran heyecan, bir oyun, hatta daha da kötüsü, eski sevgilisini kızıştırmak uğruna girişilmiş kadınca bir manipülasyon gibi

görünecek. Kendi gözünde öyle görünecek.

Ne yapsın şimdi? Eyüp'te bir dispanserde, İstanbul'un zaten anlayamadığı kaderini, zaten çok iyi anlamadığı bir arkadaşıyla tartışmak uğruna, kendisine haber vermeden ortadan kaybolan Bünyamin'i mi düşünsün? Onun, gecenin başından beri unutulmakta zorluk çekilen bir diş ağrısı gibi sürgün etmeye çalıştığı anısını yardıma mı çağırırsın? Üstelik karşısında içini dökmekte olan bu adama, sevgilisine öfkelenebilmek için...?

Yoksa koy mu versin kendini; ânın tadını mı çıkarırsın? Sevgilisinin sözlerine, gecenin daha ilerki saatlerinin artık kaçınılmazlaşmış sevişmesine kendisini hazırlama iznini mi versin?

Ne yapsın?

Yoksa, ancak yitirildiğinde, yitirilirken görülen bir imkânın, pişmanlıktan da kavurucu acısının içini dağlamasına izin mi versin?

Yazık, yazık Lilit sana; canım benim! Senin karşı karşıya kalacağın seçenekler bunlar mı olmalıydı?

Özür dilerim; seni bu seçeneklerle karşı karşıya bırakan bu metin için de; bu metne kaynaklık eden bu kahrolası hayat için de...

Affet!

26

"Sahiden aldatıyor muydu onu?" Arkadaşının, aynı zamanda evi olarak da kullandığı dispanserinin kapısını çalarken, kendi kendine bunu soruyor. Acaba, "Dönek Doktor" diye andığı arkadaşı, kendi kendine kaç kez sordu, sormuştu bu soruyu?

— "Sen misin? İyi ki geldin; ben de seni nerede bulabileceğimi düşünüyordum. Bugün Çapa'ya gittim; senin ısmarladığın deney sonuçlarını almak için."

— "Eeee...? Nasıl sonuçlar?"

Merdivenlerden Doktor'un oturma odasının bulunduğu üst kata çıkıyorlardı. Doktor durdu; arkasından gelen Bünyamin'e dönüp, yüzünde yorgun bir

gülümsemeyle,

— "Bir bok yok!" dedi.

— "Nasıl yani?"

— "Dur, sabırsızlık etme! Önce bir oturalım. Cin mi içeceksin, rakı mı?"

— "Cinle başlayalım hele!"

Doktor her ikisine de birer kadeh cintonik hazırladı; kendisinininki cindense tonik, Bünyamin'ininki tersi. Ortalarındaki sehpaye cömert bir çerez sepeti koydu; küçük mutfakta biraz kaşar dilimledi; onu da sehpayaya koydu; buzdolabında meyva olmadığı için hayıflandı; sonra Bünyamin'in karşısındaki koltuğa oturdu.

— "Gaz halinde bulunan üç kimyasal maddenin, teker teker ya da çeşitli kombinasyonlarıyla ve solunum yoluyla alındıklarında organizma üzerindeki etkisinin ne olduğunu merak ediyorduk, değil mi?"

— "Evet."

— "Bugün sonuçlarını aldığım deneyler, fareler ve köpekler üzerine yapılmıştı. Biliyorsun yalnız Çapa'da değil bütün Türkiye'de, daha yüksek memeliler, özellikle de primatlar üzerine deney yapmak neredeyse olanaksız."

— "Allahaşkına, sadede gel!"

Dönek Doktor'un gözlerinden bir sitem gölgesi geçti. Bünyamin'in kendisine dayattığı ve belki tam da abes bulduğu için kabul ettiği bu araştırma projesi, onu bilim adamlığının bir zamanlar onca önemseydiği diline iade etmiş, hiç değilse eder gibi yapmıştı. Şimdi onu böyle sıkıştırmakla, aceleye getirmekle Bünyamin biraz haksızlık ediyordu. Yine de itiraz etmedi, bir şey söylemedi,

— "Peki," dedi. "Sadede geleyim."

Eyüp'teki yedi yataklı dispanserin sınırlarını belirlediği kendi hayatıyla, dış dünya arasında kalan yegâne bağlantı, artık Bünyamin. Ona kırılmanın, sahiden kırılmanın bedelini göze alamaz. Bu yüzden,

— "Ama önce içkini tazeleyeyim," diyor.

— "Sağol."

Devam ediyorlar. Dönek Doktor,

— "Şimdi, bence bu noktada yapılması gereken iki şey var."

— "Evet?"

— "Birincisi, fareler ve köpeklerle primat ailesi arasındaki farkın gerçekten fark edip etmediğini kestirmeye çalışmak. Dediğim gibi, şimdiye kadar yapılan deneyler hiçbir pozitif sonuç vermedi. Yani sözkonusu gazlar, bırak merkezi sinir sistemini, genel olarak sinir sistemi üzerine bile etkili olmuyorlar. Solunum yollarını tahriş ediyorlar; karaciğer ve pankreas üzerinde, dolaylı yollardan meydana geldiğini tahmin ettiğim etkileri var."

Bünyamin hayretler içinde sordu:

— "Allahaşkına! Nasıl ikna edebildin Çapa'daki insanları böyle titiz bir deney yapmaya?"

Yanlış bir soru, Bünyamin! İkinizi de kendiniz üzerine düşünmeye götüreceğinden, konuyu dağıtacak. Gerçi daha farkında değilsin ama gecikiyor, geç kalıyorsun; randevuna ancak kılpayı yetişebileceksin. Oysa önemsiz değil.

— "Bir zamanlar başarılı bir meslektaş ve zengin bir işadamı olarak, biraz hasetle de karışık olsa saygı duydukları, sonra iyi huylu bir hasta diye şefkat gösterdikleri biri için hâlâ bir şeyler yapabiliyor olmak, onlara da iyi geliyor."

Bu sözlerden sonra düşünceleri, bir süre için, ayrı doğrultularda seyretti. Sustular. Bünyamin Lilit'i özledi. "Keşke şimdi onunla birlikte olsaydım," diye düşündü. Arkadaşından sıkıldığından ötürü değil. Aksine... Ona hiçbir zaman tam olarak, hakkıyla anlatamayacağı sevgisini ancak Lilit'le sevişerek, onunla sevişirken ifade edebileceğini düşündüğünden. Ve tersi: Eski ve yeni arkadaşını bu kadar çok sevdiği için, Lilit'i daha iyi sevebileceğini sanıyor.

Arkadaşıysa kendisini, düşünceleri ne zaman geçmişe yönelse, zihninin üzerine çöken boşluğa, içeriksizliğe bırakmış. Onu buradan ancak bir dış uyaran çıkarabilir. Neyse ki, disiplin duygusu çok kuvvetli. Çünkü zaten her sabah uyanıklığın, rüyaları henüz unutuşa terk edemediği o ilk anları, onu böyle bir boşlukla başbaşa bırakıyor; yatağa mıhlıyor. Neyse ki, disiplin duygusu çok kuvvetli. Onu yataktan ancak gündelik randevularının baskısı kurtarabiliyor.

Şimdi de, yarısına kadar içmiş olduğu içkisinin geri kalanını da ani bir hareketle ağzına diken Bünyamin oluyor onu bu zamansız, zamansız ve içeriksiz aralıktan kurtaran.

— "Eee? Şimdi ne yapacağız?"

Daha soru üzerine düşünmeden ikisi de aynı şeyi düşünüyorlar. "Bünyamin, Bünyamin bile, normal olarak bu kadar hızlı içmezdi." Yine de, Dönek Doktor, elbette sormadan edemeyecek.

— "İçkini tazeleyeyim mi?"

— "Lütfen."

27

Bünyamin artık yok; Lilit sevgilisiyle sevişiyor. Ne bastırılmaya çalışılan bir dış ağrısı; ne yakıcı, hatta çağırıcı bir anı, Bünyamin artık yok.

Sevgilisi, kullanmayı, bir yakınlaşma aracı olarak kullanmayı bildiğini ilk kez bu akşam kanıtladığı kelimelerle değil, başka, bambaşka bir dilden hitap ediyor ona. Başlangıçtan, neredeyse daha en başından beri çok iyi bildiğinden, vakıf olduğundan Lilit'in en ufak bir kuşkusu olmayan bir dille... Lilit'in sevgilisi Lilit'le Lilit'in gövdesinin diliyle konuşuyor.

Bedenin bütün ücra köşeleri yakın oluyor.

28

Bünyamin dalgın dalgın arkadaşına bakıyor.

— "Biliyor musun, Koyakkent'e kurtlar inmiş."

Dönek Doktor şaşırıyor, bir an için ne söyleyeceğini bilemiyor.

— "Allahaşkına! Bunun konumuzla ne ilgisi var?"

— "Bilmiyorum."

Sessizlik. Sonra Bünyamin dalgın dalgın sözlerine devam ediyor.

— "Bütün bunlardan bir sonuç çıkmayacağından korkmaya başladım. Belki de bambaşka bir dilde konuşmayı, bambaşka bir şekilde düşünmeyi öğrenmek zorunda kalacağız."

— "Bana bak! Şimdi bir de sen moralsizlik etmeye kalkışma! Asıl kör talihine yanması gereken benim. Biliyorsun buraya geçmişimden kurtulmak için geldim. Sakin sakin pratisyenlik yapacaktım; psikiyatri uğraşmak istediğim son şeydi."

Kalktı; çalışma odasına gitti. Döndüğünde elinde iki sayfalık bir mektup

tutuyordu.

— "Oysa bak; şimdi neler yapmak zorunda kalıyorum."

Bünyamin mektubun kime yazıldığını görünce hayretler içinde kaldı; soran bakışlarla arkadaşının yüzüne baktı.

— "Oku!"

İngilizce mektup arkadaşının Menninger'deki hocası ve danışmanına yazılmıştı.

Sevgili Doktor Kroebeck,

Eminim üç yıllık bir suskunluktan sonra benden aldığınız bu mektup sizi şaşırtacaktır. Kişisel sıkıntılarımınla başınızı ağrıtmak istemem ama, hiç değilse, bu uzun suskunluğu açıklayabilmek uğruna, kimi olaylara, bir telgraf üslubuyla da olsa, değinmek yerinde olurmuş gibi görünüyor.

Üç yıl önce eşimi ve küçük kızımı bir trafik kazasında yitirdikten sonra "ağır depresyon" tanısıyla, öğrencilik ve ihtisas yıllarımı geçirdiğim klinikte sekiz ay kadar, bu kez hasta olarak kaldım. Evet, uzun bir süre... Ama depresyonu nihai olarak geride bıraktığımı sanıyorum. Ya da hiç değilse öyle umuyorum.

Yine de hastaneden çıktığımda artık psikiyatr olarak çalışmak istemediğimi düşünüyordum. Hâlâ da öyle düşünüyorum. Ama hiç beklenmedik ve benim kontrolümün dışında gelişen olaylar, eski mesleğimle ilişkiyi tamamen kesmemi engelledi.

Pratisyen hekim olarak çalışmaya başladığım sağlık merkezindeki ilk üç ayımı, büyük ölçüde pansuman yaparak geçirmiştım. Güzel günlerdi; sakin günler. Ama üçüncü ayın sonunda, beni size bu mektubu yazmaya sevkeden sendromla ilk kez karşılaştım. Literatürde örneğine daha önce rastlamadığım, psikiyatri bilginin beni karşısında çaresiz bıraktığı bir sendrom...

Size bu sendromla kendi tanışma sürecimi uzun uzadıya anlatmaktansa, bugüne kadar ulaştığımız sonuçlardan hareketle, neredeyse hiçbir şey anlamadığımız bu sendromla ilgili genel bir tablo çizmek istiyorum. Söz konusu hastalığın en belirgin, belki de yegâne semptomu, sanrılar. Sanrı, elbette psikiyatrinin yabancı olduğu bir vaka değil ama bu semptomun ayırt edici özelliği, sınırlarının çok açık seçik bir şekilde belirlenmiş olması, hastanın hayatında çok lokal bir yer tutması.

Sanırım çoğumuz sanrıları formel düşünce bozukluğunun, zihinsel

çözülmenin evrelerinden biri ya da hiç değilse bir ifadesi olarak yorumlarız. Oysa bu hastalarda böyle bir çözülmenin başka hiçbir izine rastlanmıyor. Bu sanrılar, paranoyanın yayılcı semptomlarından çok, tanımlılıklarıyla neredeyse klasik isterik semptomları çağrıştırıyorlar.

Örneğin hastalardan biri —ileri yaşına rağmen, en ufak bir bunama belirtisi göstermeyen 75'lik bir delikanlı— onbeş yıl önce yitirdiği karısının geri döndüğünü sanıyor. PTT'deki sevmediği görevinden, yaş haddinden ötürü emekli edildikten sonra, eski yazı bilgisi sayesinde —bilmiyorum hatırlıyor musunuz; size bir ara yazı devriminin Türk insanında yarattığı köksüzlük duygusundan ve bu yüzden, hâlâ eski yazı bilenlerin sahip oldukları özel ayrıcalıklar ve itibardan söz etmişim— bu adam, yeni kurulan özel bir tarih vakfında arşivci olarak iş bulmuş. Hastalığı —ya da belki de semptomu demeliyim—, herhangi bir şekilde buradaki işini engellemiyor. Gündüzleri işini her zamanki titizliğiyle, ilişkilerini her zamanki sevimliliğiyle sürdürüyor. Yalnız akşamları eve gelince karısının ona hazırladığı yemeği bulduğunu sanıyor; geceleri yanında karısının yaşlı bedeninin kekre kokusunu hissediıyor.

Sendromun insanı afallatan başka bir özelliği de, son derece heterojen bir nüfusta görülüyor olması. Gerek uyguladığım psikolojik testlerde, gerek kendi klinik gözlemlerimde, semptomlarındaki benzerliğin dışında hastalarda başka hiçbir ortak özellik saptayamadım.

Örneğin demin sözünü ettiğim vakanın son derece olgun bir kişilik yapısı var. Tam karşı kutupta ise çocuk doğuramayan, herhalde "histrionic" diye tarif edilmesi gereken ortayaşlı bir kadın örneği var. Çocuksuzluğunun acısını kocasından çıkarıyor; oldukça tutucu bir yer olan bu mahallede, başka erkeklere göz süzerek onu kıskandırıyor; zaman zaman ondan dayak yiyor.

O da, kendisi dokuz yaşındayken deniz kazasında boğulan, kendisinden üç yaş küçük kızkardeşinin geri döndüğünü ve şimdi annesinin yerine kendisinin ona baktığını hayal ediyor. Elbette bu semptomun oluşumunda kadının çocuksuzluğunu telafi etmek için devreye girmiş bir mekanizmanın etkisini görebiliriz.

Ama bu vakanın bile, başka vakalarda da görülen ilginç bir yanı var:

Sanrılar ilk kez ortaya çıktıklarında, kadınla kocası arasındaki kavgalar için ek bir vesile oluşturmuşlardı. Zaten bana kadını zorla getiren de kocasıydı.

Ama zaman geçtikçe, kadın hayallerini kocasından gizlemeyi öğrendi. Onu başka şekillerde çileden çıkarmayı sürdürüyordu ama kızkardeşinden artık söz etmemeye başladı. O kadar ki kocası, sonunda, iyileştiğine inandı.

Sonra bir gün ben kadınla sokakta karşılaştım. Küçük bir sinama yapmak için "Kızkardeşiniz nasıl?" diye sordum. "İyi," dedi. "Ona annemi aratmamaya çalışıyorum. Aynı evde yaşadığımız halde kocamdan gizlemekte hiç güçlük çekmiyorum. Ama bizim herif zaten biraz salaktır."

Bu örnek üzerinde bu kadar uzun uzadıya durmam, diğer hastalarda da görülen bir eğilimi, çok açık bir şekilde somutlamasından. Hasta, bu örnekte olduğu gibi, genel olarak sağduyudan yoksun olduğunda, kişilik yapısı son derece ham olduğunda bile, hayallerini çevresinden korumak için çok gelişkin savunma mekanizmalarına başvurabiliyor, çok zekice önlemler alıp akıllıca

davranabiliyor. Sanki kişiliğin en normal, en ileri yönleri hastalığın — semptomun— çevresinde seferber ediliyor.

Son olarak, en esrarengiz yönüne değinmek istiyorum hastalığın: Çeşitli bakımlardan bir salgını andırıyor. Hangi bakımlardan olduğunu sırayla sayacağım:

Bir kere, böylesi şikâyetlerle başvuruların —ya da getirilenlerin— sayısında başdöndürücü bir artış var. Bu artışı sonra daha sayısal terimlerle de ifade etmeye çalışacağım; şimdilik, son dokuz ay içinde, nezle, soğuk algınlığı, yara bereler gibi, böyle bir sağlık merkezinin esas uğraş alanlarını oluşturan sorunların, benim gündelik pratiğimde giderek daha geri plana düştüğünü söylemekle yetineyim. Artık neredeyse yalnızca sanrılarla uğraşıyorum.

İkincisi; hastalığın şiddetinde bir artış görülüyor: Yanlış anlamayın; hastalığa yakalananların durumunun giderek ağırlaştığını söylemiyorum. Verdiğim iki örnekte de görüldüğü gibi, böyle bir ağırlaşma yaşanmıyor (içimden neredeyse "tam tersi; hastanın hayatı semptomlardan sonra kısmen de olsa daha istikrarlı bir nitelik kazanıyor," demek geliyor). Şiddetteki artıştan kastım şöyle bir şey: Sağlık merkezine daha sonra başvuranların naklettiği sanrılarının içeriği, daha öncekilerininkine kıyasla daha garip, daha yadırgatıcı, hatta ürkütücü. Hem terapist açısından, hem hastanın kendisi için.

Aradaki fark en kısa yoldan şöyle ifade edilebilir: İlk hastalarımın sanrıları, hep eskiden tanıdıkları insanlarla ilgiliyken, son zamanlarda başvurular yabancı, hatta başka çağlara ait insanların hayallerini görüyorlar.

Yine iki örnek vermekle yetineceğim: Birincisini, sanrılarının bulaşıcı niteliğini göstermek üzere... İkincisini ise, nasıl iptila kadar zorlayıcı olan alışkanlıklara kaynaklık ettiklerini göstermek için.

Bizim buralarda eski, genellikle 19. yüzyıldan kalma konaklar var. Çoğunluğu cumhuriyetle birlikte ya da daha sonra göç etmek zorunda kalmış azınlıklara, bazılarıysa soyu yitmiş, belki de rejim muhalifi ailelere ait, terk edilmiş konaklar... Çok bakımsız durumdadır ama sağlam yapılar olduklarından hâlâ dimdik ayakta duruyorlar. Bugün bunlar Mafya tarzı patronaj ilişkilerinin kontrolünde oda oda kiralanarak, Anadolu'dan gelmiş, genç, bekâr erkeklere hizmet veren pansiyonlar olarak işletiliyor. ("Mafya tarzı" nitelemesi sizi yanıltmasın; buralardaki şiddet dozu çok yüksek değil; daha ziyade göstermelik.)

Size anlatacağım ilk vaka, bu pansiyonlardan birinde (nispeten küçük ve hatta çevre ölçülerine göre rahat sayılabilecek bir pansiyon; konağın mutfak ve yüklüklerinin de dönüştürülmesiyle elde edilmiş 13 odasında 21 kişi barınıyor) yaşayan bir gencin hikâyesi.

Onu bana pansiyondaki arkadaşları getirdi. Anadilini unutacak kadar asimile olmuş bir Kürt köyünde doğmuş, askerliğini yaptıktan sonra İstanbul'a gelmiş 20 yaşlarında bir genç. Belki en çarpıcı özelliği, iki cümleyi bir araya getirememesine rağmen, iletişimin sözsüz biçimlerindeki kıvraklığıydı. Bakışlarıyla, gülümsemesi ya da somurtmasıyla, omuzlarının zaman zaman kasılması, zaman zaman bütün gövdesinin neredeyse oturduğu koltuğun şeklini alacak kadar gevşemesiyle duygularını ifade etmekte hiç güçlük çekmiyordu.

İlk görüşmede neredeyse hiç konuşmadı. Sorunu arkadaşları anlattı. Bir süredir her gece eve geldiğinde, kapıyı kendisine yabancı, tuhaf biri açıyormuş. "Nasıl tuhaf?" diye sorduğumda, hepsinin bir ağızdan söylediği, fesli olduğuydu. ("Fes" kelimesini, eminim biliyorsunuzdur — eskiden, bizim buralarda giyilen bir şapka türü.) O zaman arkadaşlarına sordum: Kapıyı açan bir hayalet değilse, onlar arkadaşlarının pansiyona nasıl girdiğini düşünüyorlardı? Böyle pansiyonlarda kapı, zaten genellikle kilitlenmezmiş.

İkinci görüşmeye yalnız gelmesini istedim. Aslında son derece ilginç bir iletişim partneri olmasına karşın, ister gönlümün artık psikiyatride olmadığına yorun, ister yeteneksizliğime, çok başarısız bir görüşme oldu. Ona kapıyı açan adamın tuhaflığıyla ilgili şeyler sorarak başladım seansa. Kılık kıyafeti hakkında, hiçbirini anlamadığım bir şeyler söyledi. Adamın —sanrısını gördüğü adamın— yaşını sordum. "Sizden biraz daha yaşlı," dedi. Der demez de benim hakkımda konuşmuş, benim üzerime bir şey söylemiş olmaktan çok utandı; yüzü, esmer teninin izin verdiği ölçüde kızardı. Herhalde o noktada bu utanç üzerine rahatlatıcı bir şeyler söylemem, bir yorum yapmam ya da hiç değilse bir soru sormam gerekirdi ama yapmadım. Seansın geri kalan kısmı uzun suskunluklarla ve benim sorularıma verdiği kısa kısa cevaplarla geçti. Üstelik kendi utancından da utanmış olduğu için, sözel olamayan tepkilerini de denetim altına almıştı.

Her neyse... Sizi başarısızlıklarımın hikâyesiyle sıkamak istemiyorum. Üçüncü bir görüşme olmadı. Hikâyenin bundan sonrası yine sokakta cereyan etti. Onu bana getiren arkadaşlarından biriyle karşılaştım; arkadaşının nasıl olduğunu sordum. Gözlerini benden kaçırarak "iyi, iyi," dedi ve kaçarcasına uzaklaştı.

Bir hafta sonraydı. İlk hastamı bana getiren üç kişi, yanlarında ilk defa gördüğüm üç kişi daha, geldiler. İçlerinden, birazcık ötekilerinin önderi gibi olan biri "Arkadaşımız hasta değilmiş," diyerek girdi söze. "Ya da hepimiz hastayız." Evet, artık geceleri onlara da kapıyı aynı hayalet açıyordu.

Bir saat boyunca hep bir ağızdan konuştular. Tek çıkarabildiğim, onların da en fazla dikkatini çekmiş olanın, hayaletin kılık kıyafeti olduğuydu. Evet, yine fesliydi ama kılığı tam olarak eski değildi; bugüne ait de denemezdi.

Tamam, ortak ve yalıtılmış mekânlarda yaşamının "sembiyotik" ilişkileri teşvik edeceğini, bunun da kollektif yanılısamalara, hayallere yolaçabileceğini bilmez değilim. Ama siz de takdir edersiniz ki, bir mekânda yaşayan kişilerin üçte birinin, bir buçuk ay gibi kısa bir sürede kendilerini aynı sanrıya kaptırmalarında dikkat çekici bir yan var.

Son örneğe geçiyorum. Bu vaka aslında daha baştan, bana gelmesiyle şaşırtıcı bir vaka. Çünkü benim buradaki hastalarım genellikle yoksul insanlardır. Çalıştığım dispanser zaten bir kamu kuruluşu; ikincisi içinde yer aldığı mahalle, altorta sınıftan insanların yaşadığı, üstelik bir önceki örnekteki gibi, açıkça "lümpen" diye nitelenmesi gereken insanların da sızmaya başladığı bir mahalle.

Oysa şimdi size hikâyesini anlatacağım şahıs, oldukça dinamik bir turizm acentasının büyük ortağı ve genel müdürü. Benim adımlı hâlâ kliniğimin başında olduğum yıllardan bilirmiş. Herhalde buralarda olduğumu müstahdemlerinden birinden duymuştur. Hem işyerine yakın olduğumdan, hem belki de şehir merkezinde, tanınmış bir yere gitmektense, böyle ücra bir köşedeki unutulmuş bir psikiyatrya başvurmak, iş itibarına daha az hanel getireceğinden, bir de belki meraktan, beni merak ettiğinden bana gelmeye karar vermiş. Diğer örneklerin aksine onu hâlâ görmeye devam ediyorum.

Evet, sözkonusu şahıs bir gün, bizim buralarda olan işyerinde gece geç vakte kadar çalışmış. Acentadan çıktığında vakit geceyarısını çoktan geçmişmiş. (Hikâyenin gerisini takip edebilmeniz açısından, benim dispanserimin —ve dolayısıyla onun işyerinin de—, sizin "Altın Boynuz" diye bildiğiniz su birikintisinin, "Tarihsel Yarımada" diye bilinen yakasında yer aldığını bilmenizde yarar var. Sözkonusu su birikintisi aslında bir haliçtir. Ama oldukça uzun, 10 km. civarında bir haliç olduğundan, iki yakası arasındaki ulaşım köprülerle sağlanır.) Kendi deyişine göre, acentadan çıktığında bir taksi bulsaydı, bir sorun olmayacak, bütün bunlar yaşanmayacaktı. Ama yoktu; kıyıya kadar yürümek zorunda kaldı. O noktada anlık bir kararsızlık geçirdi.

Kullanabileceği iki köprü var halicin iki kıyısını birbirine bağlayan (gerçi bir tane daha var ama o, konumuz açısından çok önemli değil). Biri açılır kapanır, öteki sabit. Açılır kapanır olanı, karşı kıyıdaki evine yakın, sabit olanı bizim buraya, yani onun işyerine. Taksi bulabilseydi sorun yoktu; sabit olan Unkapanı Köprüsü'nden geçecek, biraz uzun, uzatılmış bir yoldan da olsa, evine varacaktı. Ama işte taksi yok; kıyı şeridinde vardığında bile taksi yokmuş. Kararsızlığı o yüzden.

Bulvardan ziyade bir havaalanı pistini andıran cadde kıyısında beklerken karar vermeye çalışıyormuş, hangi yoldan yürüsün diye. Evine yakın olan açılır

kapanır köprüye yönelse, köprü açık olabilir; o zaman yayan olarak da geçemez. Öteki ise yolu çok uzatacak. Ne yapsın?

Havaalanı pistini andıran bulvar kırması cadde ile gerçek kıyı arasında, geniş, park olmayan bir park var. Hastamız, bir yandan taksi beklerken, bir yandan da canı cigara çekmiş; sigarasını yakmak üzere hafif yan döndüğünde, kıyıda o güne kadar gördüklerine hiç benzemeyen bir sandal görmüş. İçinde dört kişi olan bir sandal... Onların da kıyafetleri bir tuhafmış. Uzaktan, caddeyi kıyıdan ayıran parkın ötesinden kendisine el etmişler, "Gel!" diye...

Çağrıya niçin uyduğunu anlatamıyor. Ama ötekilere, bekâr pansiyonunda yaşayanlara kıyasla dile daha hâkim olduğu için, çağrısına uyduğu bu insanların tuhaf kılık kıyafetlerini daha iyi anlatabildi. Sizin "korsan" ya da "corsair" adlarıyla bilebileceğiniz, bizim buralarda "levend" diye anılan eski denizcilerin kılığı...

Yine, bu sanrının da dinamik içeriği hakkında yorum yapmak güç değil. Adamları anlatırken üzerinde durduğu ayrıntılardan hareketle —şişkin pazular, kısa ve bol şalvarların altında görünen güçlü ve adaleli baldırlar—, bilinçaltının çok da derinlerinde olmayan bir yerinde, güçlü bir eşcinsel bileşenin bulunduğu sonucuna varılabilir. Zaten daha sonraki görüşmelerimizde, öğrencilik yıllarındayken, erkek arkadaşlarıyla bile olan ilişkilerine egemen olan "flirteuse"lükten ötürü kendisine "Katrin" lakabının takılmış olduğunu öğrendim. Yakın arkadaşları kendisine hâlâ böyle takılıyorlarmış.

Ama üzerinde durmak istediğim nokta bu değil. O gece karşı kıyıya o sandalla geçtiğini sanıyor. Demek ki sanrıya, hiç değilse o gece için, küçük bir hafıza kaybının da eşlik ettiğini düşünebiliriz.

Ama asıl önemli olan, o geceden sonra yaptıkları... Her gece el ayak çekildikten sonra, o adamları yeniden görmek için kıyıya iniyor ve üstelik görüyormuş da. Kimi zaman karşı kıyıda, kimi zaman kendi kıyısında, bazen de deniz üstünde kürek çekerken...

Her gece üzerine çöken, onları görmek için duyduğu bu karşı konulmaz ihtiyacı kendine —ya da bana— açıklayamıyor. Ama tuhaf bir şekilde, rahatsız da olmuyor bundan. Bana gelmeye devam etmesi, sanki semptomundan kurtulmak için değil de, terapi sürecinden aldığı zevkten ötürü.

Örneklerle yeterince başınızı ağrıttım; sadede geleyim. Bütün bunlardan ötürü, biz hastalığı organik ve hatta neredeyse "virütik" diyebileceğim bir modelle düşünmeye başladık. Sanki sanrılardan sorumlu olan, bulaşıcı ve yayıldıkça direncini, gücünü ve habasetini arttıran bir virüs var.

Mektubun başından beri birinci çoğul şahısta yazıyor olmamı, bir üslupçuluk özentisi sanmayın, lütfen. Çünkü gerçekten de, bu "iş" in — "proje" demeye dilim varmıyor— içinde yalnız değilim; bir arkadaşla birlikte çalışıyoruz. Adı size aşına gelebilir: Bünyamin. Kansas' taki yıllarımızda en sık görüştüğümüz arkadaşımızdı; ondan size de sık sık söz ederdim. Sendromun giderek genişlemekte olan coğrafi sınırları olduğunu o saptadı."

Bünyamin, bu satırları okuyunca bu akademik jestin beyhudeliği karşısında gülümsemeden edemedi. Her şey için bir kaynak gösterilecek, sürekli dipnot verilecek ki, kimse insanı fikir hırsızlığıyla suçlayamasın. Bu adeti ister "emeğe saygı" gibi şık bir adla an, ister "fikirler üzerinde özel mülkiyet" gibi eleştirel bir nitelemeyle, ne fark eder? İkisi de aynı kapıya çıkmıyor mu? Bünyamin'in de, şimdi artık Dönek Doktor'un da çoktan dışına düştükleri bir dünyanın uzlaşmaları...

Ama işte her türlü işlevselliğini yitirdiğinde, parçası olduğu dünyanın dışında kullanıldığında bu uzlaşım bile, arkeolojik bir buluntunun, bir antikanın sevimliliğini kazanıyor. İnsan kızamıyor.

Aşağı kattaki ayaklı antika saatin onbir buçuğu vuran gongu, Bünyamin'in, üzerine çöken alkol buğusuyla kağşamış düşüncelerini hoyratça böldü. Elinde tuttuğu sayfaları yanındaki sehpaye bıraktı; ayağa fırladı.

— "Allah kahretsin! Geç kaldım."

Merdivenlere doğru bir hamle etti. Sonra durdu. Arkadaşına döndü.

— "Bana bir taksi parası verir misin?"

— "Tabii, tabii. Ama ne oluyorsun?"

— "Sonra anlatırım. Artık benim de bir vakam oldu."

Arkadaşının uzattığı parayı aldı. Taksi parasının aşağı yukarı dört misli kadardı. Normal koşullarda itiraz ederdi. Ama şimdi çok telaşlıydı. Gitti.

29

Bedeni kas kas sarsılmaya başlamış, Lilit çıldırıyor. Bu çılgınlık içinde Bünyamin'e bir yer var mı? Yokluğuyla olsun bir basınç yaratıyor mu?

Lilit, daha sonra, olduğunu; sevgilisinden zevk almaktan geri kalmadığını,

ama sevgilisiyle kendisi arasında Bünyamin'in yokluğunun yine de bir iş gördüğünü söyleyecek.

Ama Lilit, iyi bir insan. Bunları Bünyamin'i kırmamak için de söylemiş olabilir. Bilemiyorum, kestiremiyorum.

Çünkü Lilit, iyi olduğu kadar hakikate de, hakikat sandığı, belki biraz naif bir tarzda da olsa hakikat sandığı şeye de tutkun olan bir insan. Kelimelerle ilişkisi ne sevgilisinininki gibi sorunlu, ne de Bünyamin'inki gibi.

Bedeni başka bir şey söylediğinde bile.

30

Lilit'in Dolapdere'deki dükkânının önünde Bünyamin taksiden indiğinde, hiçbir zaman saat taşımamış birinin zaman içinde edindiği ve onu sarhoşken bile terk etmeyen iç saatiyle, geciktiğini ama çok fazla gecikmediğini, saatin geceyarısını biraz geçtiğini tahmin ediyor. Yanılmıyor. Saat onikiyi yirmi geçiyor.

Özel maymuncuğuyla kapının kilidini açmakta güçlük çekmedi. Lilit'in dükkânı burası; içeri girerken ihtiyatlı davranma gereğini duymadı. Hata!

Önce gözlerine ve bilincine koyu bir karanlık çöktü. Bir an sonra ciğerlerinin hava almakta güçlük çektiğinin, hatta alamadığının farkına vardı. Ancak neden sonra boş böğrüne yemiş olduğu yumruğun acısını duymaya başladı.

Çırak haykırıyordu:

— "Gelmedi işte! Gelmedi."

O da doğmamış bir çocuğun rahimdeki pozisyonunu almış Bünyamin'in yerde kıvranmakta olduğunu, gözyaşlarının arasından ancak neden sonra görebildi. Dizlerinin üstüne çöktü.

— "Abi pardon! Bünyamin Abi n'olur kalk!"

Bünyamin'in karın kasları, yediği yumrukla felç olmuş diyaframının işlevini üstlenmeye çalışıyorlar; onca alkolün ürettiği asitle zaten altüst olmuş mide bu kasılmalara katılıyor. Bünyamin'in hava için mücadele eden gövdesinde solunum borusu değil sindirim borusu harekete geçiyor. Soluk almaya çalışan Bünyamin kusmaya başlıyor.

Dizlerinin üstünde Bünyamin'in başucunda ağlamakta olan Çırak ani bir

hamleyle öne doğru atılıyor; Bünyamin'in omuzlarından tutup abanıyor.

— "Ama Abi! Bünyamin Abi! Gelmedi işte! Gelmedi." Çırağın güçlü kollarının baskısı altında Bünyamin sırtüstü devriliyor. Çıracık, bu hamleyle Bünyamin'in kendi kusmuğu içinde boğulmasını önlediğinin, belki de hayatını kurtardığının farkında değil. Sırtüstü olmak Bünyamin'e, Bünyamin'in gövdesine iyi geldi; bükülmüş dizlerini açabildi; diyafram ufak ufak çalışmaya başladı. Bünyamin'in akciğerlerinden çıkan hırıltının Çıracık'ın hıçkırıklarına karıştığı sahne bir süre öyle kaldı.

Sonra Bünyamin bir avucunun üzerinde doğruldu; titreyen dizlerine hâkim olmaya çalışarak ayağa kalktı. Yerdeki kusmuğu işaret ederek,

— "Sil!" anlamında kastettiği ama anlamsız bir soluktan ibaret bir ses çıkardı. Çıracık anladı. Koştı, içeriden bir yerden bir bez buldu; ıslattı; yeri silmeye başladı.

Bir yandan silerken, bir yandan da,

— "Bir daha gelmeyecek mi Bünyamin Abi? Hiç gelmeyecek mi?" diye soruyordu.

— "Bilmiyorum."

— "Ama Bünyamin Abi," dedi, devam edemedi. Devam etseydi "Sen gelmek istediğin için gelmedi," diyecekti. Ama attığı yumruktan sonra ek bir kötülük yapmak, davacı olmak istemiyor.

— "Sana yardımcı olmaya çalışacağımı söylemişim," dedi Bünyamin.

— "Sahi mi?"

Yer temizlenmişti. Ama Çıracık silmeye devam ediyordu. Bünyamin,

— "Yeter," dedi.

Çocuk ayağa kalktı. Bünyamin,

— "Haydi şimdi git," dedi. Çıracık'ın bir an için durakladığını görünce, "Sana sahiden yardımcı olmaya çalışacağım. Bir işe yarar mı, emin değilim." Hâlâ kesik kesik soluyordu. "Ama sanırım dayını görmeye devam edebileceksin."

— "Sahi mi?"

— "Haydi git, artık git!"

Çocuk arkasını döndü. Tam kapıyı açıyordu ki, tekrar Bünyamin'e döndü.

— "Abi, kusura bakma!"

— "Merak etme!"

31

Lilit işe geliyor, kendi arabasıyla, yine direksiyon başında. Onu en çok böyle hayal ediyorum.

Ama bugün hareketlerinde, onu ancak benim kadar seven birinin görebileceği bir hırçınlığın izleri var. Vites kolunu sanki kendi gövdesinin bir uzantısıymışçasına tutmuyor; belki "köşeli" diye nitelenebilecek bir hareketle, neredeyse hırsıyla kavıyor. Ama yine de direksiyonu tutan Lilit, sükûnetiyle, kendine güveniyle ve evet hatta dünya ile arasına çektiği sınırla, kendine özgü bencilliğiyle bizim tanıdığımız, bildiğimiz, sevdiğimiz Lilit, yani Abla. Tekerleklerin çizdiği kavislerle kendi gövdesinin duruşu arasında tuhaf, adını koyamadığım bir uyum var.

Yine de tedirgin. Sevgilisiyle seviştiği bir gecenin sabahı... Buna rağmen, orgazm sonrasının gövdesine sinmiş uyuşukluğunu —haydi, kelimelerden korkmayalım, "uyuşukluk" değil "mutluluk" diyelim— evet, gövdesine sinmiş mutluluğunu tedirgin eden sorular sevgilisine değil, Bünyamin'e dair. "Neden kayboldu birdenbire ortadan? Nereye gitti?"

Nereden bilsin ki, bürosuna girer girmez birdenbire...

Ama şimdi araç telefonu çalıyor. Vites kutusunun üzerindeki ahizeyi kaldırıyor. Kulağında hayatında en iyi tanıdığı, ona belki artık annesininkinden bile yakın gelen bir ses:

— "Yavrum benim."

Ne kadar sıkıntılı, düşünceli, huzursuz olursa olsun, bu sesin her zaman çağırabileceği sıcak bir sesle cevap veriyor:

— "Söyle canım sırdaşım! Ne istiyorsun?"

— "Seni istiyorum yavrum."

— "Ne diyorsun be, sabah sabah!?"

— "Kızma yavrum. Biliyorsun ben hep seni isterim."

— "Araba kullanıyorum. Kes Allahaşkına!"

— "Peki yavrum. Hani o kadın var ya..."

— "Hangi kadın?"

— "Senin adamının arkadaşının meyhanede verdiği derste elini tuttuğum kadın."

— "Atma Recep! Bir kere, sen onun elini değil o senin elini tuttu."

— "Daha önceden ben onun elini tutmuştum. Sen görmedin."

— "Öyle mi? Olabilir."

Şişli civarında. Trafik tıkanı. Kendi kendine küfredecekti, çevre yolundan gelmediği için, vazgeçti. Ne de olsa biliyordu, Bünyamin hayatına yalnızca bir sevinç ve tasa kaynağı olarak değil aynı zamanda bir masraf kapısı olarak da müdahale edecek. Hızlı olduğundan ötürü daha zahmetsiz çevre yolundansa, kısalığına ve dolayısıyla daha masrafsız olmasına karşın trafiğiyle kendisini bunaltan bu yolu seçmesi, hayatındaki bu ek masrafı, kısmen olsun telafi etmek üzere neredeyse ikinci tabiatı haline gelmiş sağduyusuyla bilinçsizce yapmış olduğu bu hesabın sonucuydu. Şimdi bunun için üzülmenin âlemi yok. Sırdaşının sesi kulağında çın çın çınlamaya devam ediyor.

— "Yavrum! Bu kadının niyeti sahiden ciddi. Beni arayıp duruyor."

— "Fena mı işte? Kırk yılda bir denginle düzüşmüş olursun."

— "Doğru. Sen de haklısın. Zaten ben de seni o yüzden arıyorum. Dün de beni aradı."

— "Eee?"

— "Onun uluslararası ilişkileri neredeyse benimkinden bile iyi. Yunanistan'dan birtakım arkadaşları geliyormuş; buzuki çalıyor, Rembetiko söylüyorlarmış."

— "Ne kadar iyi."

— "İşte o yüzden seni arıyorum. Çağaloğlu'nda Gazeteciler Cemiyeti diye bir yer varmış. Orada söyleyeceklermiş. Yarın akşam hep birlikte oraya gitmek istedi ama benim yarın bir iş görüşmem var. Zaten bir sonraki akşam da sana o konuda danışmak istiyorum. Olur mu?"

— "Tabii."

— "Bir sonraki akşam gider miyiz?"

— "Ona da olur. Fena fikir değil."

— "Ama 'fena fikir değil' kadar kolay değil. Tamam, seni bulmak benim görevimdi. Ama kendi arkadaşını, senin adamını iki gündür bulamıyormuş. Neredeyse ağlamaklı. Ona da sen haber verebilir misin?"

Cumhuriyet Caddesi'nden Pangaltı'ya doğru saptı. Trafik yine tıkanı.

— "Bilmiyorum. Çalışırım."

— "Kötü bir şey mi oldu yavrum? Anlat bana!"

— "Canım sırdaşım benim! Trafik tıkanı yine. Sesini duymakta güçlük çekiyorum. Beni daha sonra dükkândan arasana!"

— "Olur."

Bürosuna girer girmez birdenbire:

Bünyamin iki çelik dolabın arasına, dışarıdan görülmeyecek şekilde kıvrılmış, uyuyor.

Kızsın mı, kızması gerekiyor ama elinden gelmiyor, seviniyor. Sesi yine de, kendi ölçülerinde, sert çıkıyor.

— "Nasıl girdin buraya?"

Bünyamin uykudan uyanıklığa şaşırıcı bir hızla geçiyor.

— "Zor olmadı."

— "Nasıl yani?"

Bünyamin cebinden özel maymuncuğunu çıkarıyor; uzandığı yerden kalkmadan uzatıp Lilit'e gösteriyor. Lilit,

— "Ben buraya en gelişkin kilit sistemini taktırmıştım," diyor.

— "Evet gördüm. İçeri girerken farkına vardım."

— "Peki, nasıl girdin öyleyse?"

Bünyamin'in uyanıklığında sahte bir yön var. Aslında hâlâ uyku mahmurluğuyla mücadele ediyor. Yine de, becerikliliğinden ötürü duyduğu çocuksu kibri, bu mahmurluğun içinden bile sezmek mümkün.

— "Bana dayanabilecek kilit yoktur."

Lilit bu çocuksu ifadeye, Bünyamin'in morarmış gözaltlarına, buna rağmen uykusuzlukla gençleşmiş yüzüne dayanamıyor.

— "O zaman kilitleri değiştireyim bari," derken bir yandan da yattığı yerden kalkmamış Bünyamin'in yanına diz çöküyor, saçlarını okşuyor. Bünyamin, şımarık Bünyamin, şımarmış, saçlarının okşanmasıyla daha da şımarmış Bünyamin yerinden doğrulurken,

— "Fark etmez," diyor. "Bana dayanabilecek kilit yoktur."

— "Neden o?"

— "Arkadaş'ın dersini iyi dinlememişsin. Son yılların en önemli gelişmelerinden biri de, Emniyet'le sermaye arasında kurulan yakın işbirliğiydi. Ticaret Odası ithal ya da imal edilen bütün kilit sistemlerini Emniyet'e bildirir. Emniyet de sözkonusu sistemi kırabilecek yöntemlerin bir dökümünü çıkarır. Ben de böylece öğrenmiş olurum."

— "Senin maymuncuğun nasıl işe yarıyor o zaman? Emniyet ona karşı da bir önlem geliştirmiyor mu?"

— "Bir işe yaramadığı için işe yarıyor."

— "Nasıl yani?"

— "Ben hırsız değilim. Suç işlemin."

Lilit'in yüzü kıpkırmızı kesiliyor; sanki "sevgilim" diye anmasa da sevdiği bu adamı hırsızlıkla suçlamış gibi... Bünyamin de yaptığı gafın farkına varmış, onun yayvan yüzünü bir yandan da dışarıdan, Abla'nın bürosunun dışından görülmemeye dikkat ederek avuçlarının içine almaya çalışıyor.

— "Sevgilim," diyor; çünkü Bünyamin'in Lilit'e "sevgilim," demesinin önünde bir engel yok. "Öyle bir şey kastetmedim. Bana 'hırsız' demediğini biliyorum."

— "Sağol."

— "Demek istediğim şöyle bir şeydi: Hırsızlık yapsaydım Emniyet de bundan haberdar olur, Ticaret Odası'nı haberdar ederdi. O zaman da benim kilit açma sistemime karşı önlemler geliştirilirdi. Ama kimse bu sistemden haberdar olmadığı için, kimse de önlem almıyor."

— "Anlıyorum."

Sessizlik.

Bünyamin gözlerini kaçırarak,

— "Dün akşam için özür dilerim," dedi.

— "Niçin?"

— "Ortadan kaybolduğum için."

Lilit, soğuk soğuk,

— "Birbirimize karşı verilmiş 'Her akşam birlikte olacağız' diye bir sözümüz yok," dedi.

— "N'olur, böyle yapma! Özrümü kabul et."

Lilit patladı.

— "Peki, neden kayboldun öyleyse ortadan?"

— "Korkuyordum."

Lilit'in en beklemediği cevap buydu. Çünkü, belki de, bunca yıl eski sevgilisinin ketumluğunun, bir zırh gibi taşıdığı manevi kabuğunun ona çektirdiklerinden ötürü, Bünyamin'in en çok kendisini ona, Lilit'e teslim etmesindeki rahatlığından etkilenmişti. Sevişirken bile... Gerçi evet, dün gece bir kere daha yaşamıştı işte, Bünyamin Lilit'in bedenine sevgilisi kadar hâkim değildi; onu sevgilisi gibi çıldırtamıyordu —"Ama, bu da yıllanmışlıktan, onunla bunca yıldır düzüşüyor olmaktan olsa gerek," diye bir yandan da kendi kendini kandırmaya çalışıyor—; ama Bünyamin Lilit'in gövdesinden, onunla sevişmekten duyduğu zevki çok daha bonkörce ifade ediyor, mesela sevişirken gözlerini kapamıyor, içinde boşalırken, sanki bir de bakışlarıyla içine akmak istercesine bakıyordu gözlerine. Korku, yakınlık korkusu, ilişki korkusu Bünyamin'e yakıştırabileceği en son şeydi. Bir mırıltı halinde,

— "Anlamıyorum," dedi.

— "Bu akşam birlikte yemek yiyelim; anlatmaya çalışayım."

Bakışları birbirlerininkini kırgınlık sonrası buluşmanın yumuşaklığıyla kucaklıyor. Ama Lilit'inkilerden bir gölge geçiyor.

— "Bu akşam olmaz. Kocam dönüyor bu akşam; onu karşılamam lazım."

Aynı gölge Bünyamin'in bakışlarına da yerleşiyor.

— "Yarın akşam o zaman."

— "Yarın akşam sırdaşım bana kendi işiyle ilgili bir şey danışacakmış."

— "Yarın da mı görüşmeyeceğiz?" Bünyamin'in dudakları sarktı.

— "Sırdaş'la biz önce kısa bir yemek yeriz; sonra sen de katılırsın, hep beraber oluruz."

— "Peki öbür gece?"

Lilit gülmeye başladı.

— "Senin eski sevgilin benim eski sevgilime fena halde kafayı takmış. O akşam için hepimize bir program yapmış. Gazeteciler Cemiyeti'nde Rembetiko dinleyecektik. İki akşam üstüste aynı insanlarla beraber olmaya sıkılmayacaksın, ben aslında gitmek isterim."

— "Niye sıkılayım ki bu insanlardan; ama niye iki akşam üstüste?"

— "Unuttun mu bir sonraki gece Arkadaş'ta bize efsanenin geri kalan kısmını anlatacaktın."

— "Doğru; aklımdan çıkmış. Tabii itirazım yok Rembetiko' ya. Ama biz hiç başbaşa kalmayacak mıyız?"

Lilit Bünyamin'in yanağını okşayarak,

— "Bir sonraki akşam zaten Cumartesi. Yalnız kalırız, söz!" diyor. Bünyamin'in gözlerinin içi parlıyor.

— "Tamam! Bana yemeğe gelersin. Yıllardır yemek yapmıyorum; sana yemek yaparım. Bir zamanlar çok iyi yemek yapardım."

Kırgınlık sonrası buluşma, yine de, kırgınlık öncesi gibi olmuyor. "Gitmese miydin acaba dün akşam sevgilime," diye merak ediyor Lilit kendi kendine. "Şimdi bu adamla benim aramda duran, onun anısı mı?" Düşüncelerini Bünyamin'in sesi kesiyor.

— "Bir şey daha var."

— "Evet?"

— "İşine karışılmasından hoşlanmadığımı biliyorum. Ama Çırak için dükkânda bir gece işi ayarlayabilir misin?"

— "Neden?"

— "Bunu nasıl anlatabileceğimi bilemiyorum... Yanlış anlama! Senden bir şey gizlediğimden değil. Biliyorsun gizleyemem. Gerçekten nasıl anlatabileceğimi bilemiyorum."

— "Bir şeyler düşünüyor olmalısın?"

— "Denersin."

Nasıl bir insan Sırdaş?

Bir keresinde, zaten hızla kanının kaynadığı Bünyamin'le arasında keşfettiği benzerlikten söz etmişti. Fiziksel bir benzerlik değil kastettiği. Kendi bakımlı ve genç gösteren yüzüyle kıyaslandığında Bünyamin'inki çok daha yıpranmış; henüz kırışıklıkların istilasına uğramamışsa da, gözlerinin altı çökmüş.

Bir mizaç benzerliği de değil. Entellektüel iştahını Kelt efsanelerinden bilim felsefesine kadar yoluna çıkan her konuyu, sanki uzmanymışçasına öğrenmeye çalışmakla da doyuramayan biriyle, hayatını, tenin tatlarını çeşitlendirmeye adanmış bir "gourmet" olan Sırdaş arasında nasıl bir mizaç benzerliği olabilir ki?

Sırdaş'ın sözünü ettiği bakış ve gülüşlerdeki bir yakınlık. Benzerliği saptayanın Sırdaş, dile getirmeye çalışınsa Bünyamin olması da, ikisinin arasındaki farklılığın bir göstergesi.

— "İkimizin de ilişkilere, durumlara getirdiği enerjinin türüyle ilgili olsa gerek bu," demişti Bünyamin.

— "Nasıl yani?"

— "İkimizde de olan bir köksüzlükten, yüzeysellikten kaynaklanan bir enerji. Bak mesela ben hiçbir konunun uzmanı değilim ama Panomar'da her konuda ders veririm. Diyelim ki, Latin Amerika hakkında bir ders verilecek ve hocası gelmedi; girip ben konuşabilirim. Sen de para işletiyorsun. Lilit söyledi, zaman zaman bir iş kurmayı düşünüyormuşsun ama hiçbir zaman karar veremiyormuşsun. Bunun bir iktisadi boyutu olduğunu elbette anlıyorum. Bugünkü koşullarda neredeyse hiçbir iş, onu kurmak için gereken sermayenin getireceği faiz kadar yüksek bir kâr getiremiyor. Ama senin kararsızlığının sebebinin yalnız bu olduğunu sanmıyorum. Nasıl ben herhangi bir konunun disiplinini üstlenmeyi reddediyorsam, sen de, kendi işin bile olsa, herhangi bir işin disiplinine girmeyi reddediyorsun."

— "Biraz anlar gibi oldum. Ama bu söylediklerinin benim söylediğimle ilişkisi ne, onu kuramadım."

— "Bana 'sende şeytan tüyü var' dedikleri olur. Bende varsa sende haydi

haydi var. Bakışlarımızdaki ortak özellik, insanların çok kolay hoşuna giden, haydi 'sıcaklık' ya da 'yakınlık' diyelim, bir yüksüzlükle ilgili. Hiçbir yere ait olmadığımız, özel bir disiplinle bağlı olmadığımız için, her an her şeyi yapabilir, her serüvene atılabiliriz ya da kendimizi karşıımızdakine tamamen teslim edebiliriz gibi duruyoruz; yani bakıyoruz."

Bünyamin biraz haksızlık ediyor. İkisine birden... Ortak bir özelliklerini daha anlamakla. Yüzeysellikleri —Bünyamin'in seyretmekle ve öğretmekle yetinmesi, bilgi üretmemesi, bilgisini işe koşamaması; Sırdaş'ın yaşamasını, paranın başkalarının elinde çoğalmasına, içinde kendisinin yer almadığı çevrimlerdeki dolaşımına borçlu olması, herhangi bir işin kirinin pasının ellerini kirletmesine izin vermemesi— kendiliğinden bir yüzeysellik değildi. İkisi de hayatlarında bir kez olsun kendilerini kendi dışlarındaki bir şeye, bir dünya parçasına, bir insana kaptırmayı denemiş ve bunu başarmışlardı da.

Aşkın ateşinde kavruıldular.

Ve vazgeçtiler.

Bünyamin 28 yaşında aşkın uzak kıyısında geçirdiği 7 yıldan sonra yurduna döndü.

Lilit Sırdaş'ın ilk aşkıydı. Son aşkı olarak kaldı. Yılanın gözlerine bir kez bakan, gözlerini kaçırdığında kör olur.

Şimdi ikisi de dünyaya tutkuyu tanımış, tanımış ve vazgeçmiş insanların sıcaklığı, hatta merhametiyle bakıyorlar.

33. Yezid ve Bangkok

İşte bu Sırdaş şimdi bir iş görüşmesine, daha doğrusu bir tahsilata gidiyor. Gergin... Gerçi tahsil edeceği, etmeyi umduğu, edemeyeceğinden korktuğu miktar çok büyük bir para değil, toplam sermayesinin 20'de biri ama bütün iş hayatında Sırdaş, kazancını asgaride tutmak pahasına, hep riskin de asgarisini aldı. Yalnızca parasal büyüklükler açısından değil. Karanlık ilişkilere girmez, zaten sınırlı tuttuğu müşteri çevresine yeni müşteri seçerken son derece titiz davranırdı. Ama işte olan olmuştu. "Dur bakalım! Daha belli değil," dedi kendi kendine karnından boğazına doğru yükselen panik dalgasını yatıştırmaya çalışarak. "Belki de ödeyecek adam."

Gerçi daha baştan beri gözü tutmamıştı. Aslında biliyordu; kendi sezgilerine hep güvenmeliydi. Adamın çiçek bozuğu yüzü çirkindi; gülümsemesinin sahte mi sahici mi olduğunu hiç kestiremiyordu. Ama referansları çok sağlamdı. "Neresi sağlam be!? Herifin adı bile uğursuz: Yezid!"

Son kelimeyi, oturduğu direksiyonun başında, yüksek sesle, küfreder, tükürür gibi söylemişti. "Tamam işte! Kendi kendimize konuşmaya da başladık. Kafayı iyiden iyiye yiyoruz."

İş dünyasının en temel kuralını ihlal etmiş, en yapılmaması gereken şeyi yapmıştı: İyilikle, hayırla işi birbirine karıştırmak. "Neymiş bakalım şu sağlam referanslar!?" Adam, şu adını bir türlü öğrenemediği sol örgütlerden birinin davasından hüküm giymiş, '80'lerin ortasında dört beş yıl hapis yatmıştı. Ama bu, o kadar önemli değil; son dört yılda İstanbul'da, çevreyi kirletmeyen malzemelerle ambalajlanmış, içinde zararlı kimyevi maddeler barındırmayan gıdaların satıldığı çevreci bir süpermarketler zinciri kurmuştu. Şimdi Ankara ve İzmir'de birer şube açmak istiyormuş, kendi özkaynakları yetmiyormuş, onun için yüksek faizle — evet hatırlıyor; adam "tefecî faizi," diyecekti ki, son anda kelimeyi yuttu— evet, yüksek faizle de olsa ek kaynak bulma gereğini duymuş, ne olsa bu iş ticaret olduğu kadar bir insanlık hizmetiymiş... miş miş de miş miş!

"Nasıl da yuttum bu lafları!?" Gerçi tabii kendi olağan faiz hadlerini düşürmemiş, piyasa teâmüllerinin dışına çıkmamıştı. Ama bu lafların büyüüne kapılmasaydı, sezgilerinin uyarıcılığına rağmen bu adamla bir iş ilişkisi kurarmıydı hiç? Hali vakti yerindeydi; paraya o kadar mı çok ihtiyacı vardı ki!? "Kendi kendine karşı sahtekârlık etme oğlum! Bangkok'u ne çabuk unuttun. Hani Birleşmiş Milletler'in Uzakdoğu'daki fuhuşa karşı başlattığı kampanya sonuçlanmadan, 'şurada ne yaşanıyor, bir de biz görelim' diye çıktığın yolculuğu...?"

Gerçi ilk günler iyi geçmişti. Mesela yalnız bir gece iki striptizciyle birden yatmakla kalmamış, Tayland'a yerleşmiş, tur rehberi olarak çalışan bir Amerikalı'yı baştan çıkarmış; onun sayesinde, kolay yoldan Uzakdoğu kültürü hakkında epey bilgi sahibi olmuştu.

İşler, Bangkok'un fuhuş alanındaki "spesiyalite"si ile tanışınca sarpa sardı. Gerçi arkadaşları, zaman zaman, ona "sübyancı" diye takılırlardı ama striptizcilerin çalıştığı pavyonda tanıştığı simsar, bir gece otel odasına onüç yaşındaki bir kız çocuğunu getirdiğinde, kelimenin tam anlamıyla dona kalmış; bütün bir geceyi, bir türlü kalkmayan çükünü kaldırmaya çalışmaktan çok, gözyaşlarını tutmaya çalışarak geçirmişti.

Yine de denemeye devam etti. Vicdanı bu masum yavruların, orgazm bile

olamayacak kadar genç, henüz buluğa ermemiş bu küçüklerin böyle istismar edilmelerine isyan ediyordu ama tutkusu —ya da belki de "takıntısı" demeli— bu deneyimden yoksun kalmaya razı gelmiyordu. Ertesi gece için farklı bir kız çocuğu istedi. Bu gelen, bir öncekinden bir yaş daha küçüktü. Sonuç farklı olmadı.

Bir sonraki gece, onyediyedi yaşında, oranın ölçülerine göre feleğin çemberinden geçmiş sayılan bir kız geldi. Adını hâlâ hatırlıyor: Li-An. Ateşli bir gece geçirdiler.

Gerçekten de işini biliyordu. Gecenin, soluklarının sakinleştiği ama mahrem yerlerinin henüz yeniden kızışmamış olduğu bir sırasında, "Ne tuhaf!" dedi. "Buraya iktidarsız olduğumu sanarak gelmişim." Sırdaş güldü. Li-An sordu. "Neden kız çocuklarını düzemiyorsun?" (İngilizce konuşuyorlardı. Kızın kullandığı kelime "fuck"tı.)

Sırdaş için cinsellik hep bir karşılıklılık ilişkisi olmuştu. Çükünün bir iyilik aracı olduğunu hissederdi; kendisine ve karşısındakine iyilik eden bir araç... Daha doğrusu kendisiyle karşısındakinin ayırt edilemediği durumlarda doğan bir iyiliğin aracı... Parayla karı düzdüğünde bile, karşısındakini memnun etmediğini, edemediğini sezdiğinde, ödemesi gerekenin bir mislini öderdi. Gayrı memnun ettiği kadınlar, yalnızca, anlık bir yoğunluğun anlık olduğu için yoğun olduğunun bilincinde olmayan, o an üzerine müthiş bir hayat —evlilik— beklentisi kuran aptallardı. Ama, o yavruların masumiyeti ile kendisi arasındaki mesafeyi kapatabilecek ne bir meblağ ne orgazm vardı. İşte, galiba, bu yüzden düzemiyordu çocukları.

Bunları anlatmaya çalıştı Li-An'a. O da yatakta aşağı doğru kaydı; bütün ustalığını kullanarak Sırdaş'ın kamışını emmeye başladı. O kadar ki, Sırdaş bilincinin alacakaranlığında "Saksofonum hiç bu kadar iyi ses vermemişti," diye düşündü.

Uyandıklarında Li-An "Bu gece sana benim gençlik halimi göndereceğim," dedi.

— "Olur."

Sırdaş o gece gelenin yaşını kestiremedi. Yine de sonuç farklı olmadı. Ama...

Çocuk yüzüstü dönmüş bekler, Sırdaş yine gözyaşlarını tutmaya çalışırken, çocuk birden sırtüstü döndü; küçük, küçümencik ama kalkmış pipisini gösterdi.

— "Mister, sen başka bir şey mi istiyorsun?"

O gece de bir şey olmadı. Ama işte o geceden sonra Sırdaş deli gibi para harcamaya, neredeyse etrafa para saçmaya başladı. Şimdi "Sanki çükümün yapamadıklarını cüzdanım telafi edebileceğim gibi "diye düşünerek alay ediyor kendi kendisiyle. Yalnız o kadar da değil düşündükleri. "Yezid bile Bangkok'un bu anılarından daha iyidir," diye düşünüyor.

Ama işte, Yezid'le Bangkok birbirleriyle o kadar bağlantısız değil. O yolculuk sırasında, yolculuk için öngördüğü miktarı kat be kat aştığından gelir düzeyini arttırmak gereğini duydu; yeni bir müşteriye kabul etti.

Gerçi haksızlık etmeyelim, haksızlık etmesin kendisine; iyi olduğuna inanmasaydı para vermezdi Yezid'e. Ama nasıl bir iyilik, nasıl bir inanç bu? Kulaktan dolma...

Sonra ne oldu? Sonra olan da kulaktan dolma: Rivayetler, dedikodular. Yok, Yezid çeksenet mafyasındaki kliklerden birinin başıymış; yok, geçenlerde Fındıkzade'de öldürülen adam Yezid'in adamıymış, falan filan.

Daha bir ay öncesine kadar bu lafları kulak ardı etmeye hazırdı. Ta ki Panomar'da Yezid'in adını işitinceye kadar.

İki genç kendi aralarında heyecanlı heyecanlı tartışıyorlardı. Yezid'in adı geçti. Sırdaş kulak kabarttı. "Önemli olan," diyorlardı, "önemli olan, vazgeçildiğinde bile Yezid'in vardığı yere, çeksenet mafyasına varılamayacak bir sol kültür yaratmak."

Birden Sırdaş'ın zihninde, işittiği bütün rivayetler, dedikodular yeni bir gerçeklik kazandı. Ne de olsa...

Ama işte o an, tam "Ne de olsa..." diye düşünmekte olduğu an, dikiz aynasında Yezid'in dükkânını gördü. Düşüncelerine öyle dalmıştı ki, Erenköy'ün ve Erenköy'le birlikte Yezid'in dükkânının da önünden geçip gitmişti.

— "Neyse şu yandaki sokağa park ederim," dedi kendi kendine. "Biraz yürümek belki kendime gelmeme yardımcı olur."

Kış güneşinde yürümek gerçekten de biraz yatıştırdı. Ama yine de kurtulamıyordu beynini kemiren endişelerden. "Ne de olsa, onlardan biri," diye tamamladı zihindeki düşünceyi.

Dükkâna vardığında Yezid'i kapının önünde buldu.

— "Beyefendi, yürüyerek mi geldiniz?"

— "Arabayı biraz ötede bıraktım."

"Bu adamın kirlisarı saçları, temiz olduklarında bile, nedense, bende hep yağlıymışlar izlenimini bırakıyorlar."

— "Beyefendi, mağazanın arkasında el kadar bir yeşillik var. Bir zamanlar burada duran konağın bahçesinden yalnız o kadarını kurtarabildik. Biz de özel bir açık hava ısıtma sistemiyle donattık. İtibarlı dostlarımızı ağırlamak için... Size orada, yeni ithal etmeye başladığımız Mango çayından ikram edeyim."

34

— "Yavrum! Ne dedi bana biliyor musun?"

Sırdaş, daha masaya oturmadan konuşmaya başlamıştı.

— "Dur bir dakika, canım! Bünyamin benden telefon bekliyor. İtirazın yoksa o da daha sonra bize katılacak."

— "Tabii yok. Sevirim."

— "Peki, ne kadar sürer bizim özel konuşmamız? İki saat sonra gel, diyeyim mi?"

— "Yok canım! Benim anlatacaklarım, soracaklarım bir saati bile bulmaz... Dur ben telefon edeyim Bünyamin'e."

Düşünceli çocuk...

Bu kez Hacı Baba'dalar. Ama Lilit lokantanın Aya Triada'nın bahçesine bakan, hangar gibi salonundansa, İstiklal Caddesi'ne bakan, nispeten daha küçük salonunu tercih etmiş. Camın kenarında bir masada oturuyor. Beyoğlu gecesinin sevinçli ışıkları yüzüne vurmuş.

Sırdaşı karşısına otururken,

— "Bir tartışma grubu varmış," diyor. "Dokuz buçuk sularında burada olacak."

Lilit, gülümseyerek,

— "Boşver şimdi Bünyamin'i," dedi. "Sana ne oldu?"

— "Yezid'i hatırladın mı?"

— "Tabii. Şu senin yeni müşterin."

— "Evet. Bana sekiz çek vermişti. Birincisinde sorun çıkmadı. Bugün ikincisinin günüydü."

— "Ödemiyor mu?"

— "Ne teklif etti, biliyor musun?"

— "Ne?"

— "Pazartesi'ne kadar bulabildiği kadar nakit bulacaktı. Kalanını dükkânından aynı olarak alacaktım!"

Lilit gülmeye başladı.

— "Fena mı canım!? Bir ay boyunca bize sağlıklı, alternatif yemekler pişirirsin."

— "Komik olduğunu biliyorum, canım. Ama bu adam tehlikeli."

— "Neden?"

— "Çeksenet mafyasıyla ilişkili olduğu söyleniyor."

— "Gitme sen de o zaman, canım, üstüne. Hep söylüyorum sana: Sen birini icraya falan verdiğinde, günlerce için için yiyor. Üstüne üstlük ödeksin de... Onun için, —tabii, öderse ne âlâ— ama ödemezse, unut bu parayı."

— "Olur mu canım? O zaman benim bu işi yapmamam lazım."

— "Hayır, her işin bir firesi vardır. Bak! Mesela sen vergi ödemiyorsun. Vergi gibi düşün geri dönmeyen bu parayı!"

— "Belki, bu sefer haklısın."

— "Söylediğim yalnız bu seferle ilgili değil; genel bir kural haline getirebileceğin bir şey. Bir oran saptı; yüzde 6 ya da 7 diyelim. Her yıl toplam sermayenin %6'sı ya da 7'sinin geri dönmeyeceğini baştan kabul et!"

— "İlkece de haklısın galiba."

— "Ne kadar inatçı herifsin! Üstelik hırslı da olmadığın halde..."

Bir an durdular. Lilit üstelemenin bir fayda getirmeyeceğine karar verdi.

— "Ne zamana bundan sonraki çekin vadesi?"

— "Üç hafta sonraya... Bünyamin geliyor."

Lilit yanlarına gelen Bünyamin'e yanağını uzattı. Bünyamin hile yaptı; onu dudaklarından öptü.

— "Hiç usül erkân bilmiyorsun. Rezil edeceksin beni."

— "Ne yapayım? Seni çok özledim."

— "Öğle yemeğini birlikte yedik!"

— "Seni özlememe engel mi?" Sonra Sırdaş'a döndü. "Ne o? Yüzünden düşen bin parça," dedi ve Lilit'in yanına oturdu.

— "Yahu, sorma! Seninkilerden biriyle başım dertte."

— "Adı ne? Belki tanıyorumdur."

Anlık bir duraksamadan sonra, Sırdaş,

— "Yezid," dedi.

Lilit hayretler içinde... Yıllardır sırdaşı iş sorunlarını yalnız kendisiyle paylaşır; başkalarının yanında, değil müşterilerinin adını vermek işinden söz etmezdi bile. Nasıl oldu da Bünyamin'i, bu kadar kısa bir zamanda, bu kadar yakın hissetti kendisine?

Bünyamin'inse yüzü karardı.

— "Yezid Kavruk mu?"

— "Evet."

— "Keşke hiç bulaşmasaydın ona."

— "Neden?"

— "Berbat bir heriftir. Kaç tane leşi olduğunu bilmiyorum; ama bildiklerimin hepsi, üstelik de sol içindedir, rakip örgütlerden..."

Sırdaş'ın rengi attı.

— "Şahsen tanıyor musun?"

— "Tanışırız. Bir iki kere görüşmüşlüğümüz vardır."

Lilit dayanamadı.

— "Allahaşkına Bünyamin! Yangına körükle gidiyorsun. Çocuk zaten korkuyor; sen de tutmuş leşlerden söz ediyorsun."

Bünyamin silkindi.

— "Özür dilerim," dedi. "Konuyu değiştirelim."

Bünyamin Panomar'daki tartışma grubunda konuştuklarını anlatmaya geçti. Trajedi ile komedinin ilişkisinden, trajedi seven insanlarla komedi sevenler arasındaki farklardan bahsetti. Formundaydı. Ama birden vakit aklına geldi. Ne kadar tat alıyor olursa olsun bu konuşmadan, bu akşamki randevusuna yine geç kalmak istemiyor. Sırdaş garsona kahveleri söylerken, Bünyamin,

— "Ya, siz buradan bir yere gidecek misiniz?" diye soruyor.

Lilit, şaşkın şaşkın kaşlarını kaldırıp,

— "Neden?" diye soruyor.

— "Benim iki saatlik bir işim var. Size gittiğiniz yerde katılayım."

Sırdaş da hayretler içinde döndü:

— "Allahaşkına! Bu saatte ne işi!?"

— "Dönünce anlatayım. Şimdi gerçekten çok geç kalıyorum."

Lilit öfkeden çok şaşkınlıkla,

— "Sen bizden bir şey mi gizliyorsun?" diye sordu.

Bünyamin'in yüzünde bir çaresizlik ifadesi...

— "Peki canım git," dedi iyi huylu Lilit. "Biz Arnavutköy'deki Cafe'lerden birinde oluruz. Coala ya da Merhaba Cafe..." Bünyamin kalkarken ekledi. "Bir de unutmadan söyleyeyim: Senin çocuğun işi tamam. Bu akşam işe başladı."

— "Biliyorum. Onunla buluşmaya gidiyorum."

35

Lilit'in dükkânına girince gözlerinin karanlığa alışması bir iki dakika sürdü. Bu yüzden onları görmeden önce Çırak'ın sesini duydu:

— "Evet, iki kere gittim."

Sonra gördü onları. Ayakta karşı karşıya duruyorlar, büyülenmişçesine birbirlerine bakıyorlardı. Bünyamin'i görmediler.

Dayı'nın yüzü şaşırtıcı ölçüde yeğenininkine benziyor. Ama daha ince hatlısı, daha zarif.

— "Birincisinde de hiçbir şey yapamadım ama yine de zevk aldım. Kadın çok iyi davrandı. O yüzden bir daha gittim."

Bünyamin öldüğünde Dayı'nın 19 yaşında olduğunu öğrenmiş Neclâ Hanım'dan; ama o da yaşından genç gösteriyor.

— "İkincisi mi?"

Çocuk sanki bir cevap almış gibi devam ediyor konuşmaya. Oysa Bünyamin Dayı'dan hiçbir ses işitmiyor. "Gönül sesiyle konuşuyor olsa gerek," diye düşünüyor.

— "Çok kötüydü." Çocuğun sesi bir fısıltı halinde çıktı. Dayı, ince uzun parmaklarını yeğenin dudakları üzerinde gezdirdi. "Çocuğu da baştan çıkarmaya çalışıyor. Sanki hayat hatalarını onarmak üzere kendi üzerine dönüyor gibi..."

Biraz daha orada, öyle görünmeden kaldığı takdirde karşı karşıya kalacağı manzaranın hepsini mahcup edeceği korkusuyla, Bünyamin bir adım öne çıktı. Dayıyla gözgöze geldi. Bu bakışlarda kötülük ya da şiddet yoktu. İfadesiz de değillerdi. Bünyamin'in okuyamadığı, adını koyamadığı bir anlam...

Çocuğun sırtı Bünyamin'e dönüktü. Dayısının kendi gözlerinin üzerinden başka bir yere baktığını fark edince arkasını döndü.

— "Bünyamin Abi!" diye haykırdı. Bünyamin gözlerini Dayı'nın gözlerinin içinden çekmeden,

— "Merhaba canım," dedi. Sonra Dayı'ya doğru, "Demek artık geceyarısından önce de gelebiliyorsun?" diye sordu.

Dayı, onaylarcasına başını öne doğru eğdi.

— "Benimle konuşamıyor musun?"

Dayı, bu kez "Hayır" anlamına başını iki yana salladı. Çocuk, gözleri faltaşı gibi açılmış, ikisi arasındaki bu tuhaf iletişimi izliyor. Yine Bünyamin,

— "Yeğenine kötülük yapacak ya da bir zarar verecek misin?" diye sordu.

Dayı'nın yüzünde, çok uzaktan gülümsemeyi çağrıştıran bir ifade değişikliği, başını yine iki yana doğru sallıyor.

Yine Bünyamin:

— "Benim burada kalmamın bir anlamı var mı?"

Bu kez Dayı'dan bir karşılık yok.

Bünyamin silkindi. Çocuğa dönerek,

— "İşini ihmal edersen, beni mahcup edersin," dedi ve arkasını dönüp kapıdan çıktı.

Dükkânın önünde derin bir soluk aldı; bir araba çevirip çevirmemek konusunda bir an kararsız kaldı. Sonra Paşa Bakkal Sokak'taki evine doğru yürümeye başladı.

36

Kapısında "Üye olmayan giremez!" tabelası asılı bir lokal... Aslında sıradan bir meyhane... Tabela, çoktan rafa kaldırılmış bir mevzuat parçasının gereklerini yerine getirmek üzere oraya asılmış. Bir de, hîni hacette, olur da oraya bir serseri dadanırsa, onu püskürtmek için hâlâ orada tutuluyor.

İçeridekiler bizimkiler: Lilit, Bünyamin, ikisinin de eski sevgilileri, yarın Amerika'ya dönecek olan genç Ermeni çift, birkaç kişi daha... Arkadaş'la karısı yoklar. İşleri varmış.

"Neden beni 'EskiSevgili' diye anıyorsun?" diye sormuştu bir keresinde EskiSevgili. "Seninle doğru dürüst bir ilişkimiz hiç olmadı ki! Yattığımız birkaç kereyi ya bulur, ya bulmaz."

Bünyamin, cevap vermektense gülüp geçmeyi tercih etmişti. Şimdi ben cevap vermeyi deneyeyim:

Yaşanmamış bir olanağın anısını diri tutmak için mi?

Nasıl bir olanak o?

Dostların sevgili olabilmesi; ya da tersinden, daha da can acıtıcı biçimiyle söyleyeyim: âşıkların dost da olabilmeleri olanağı mı?

O olanağı diri tutmak için mi Bünyamin, hiçbir zaman sevgilisi olmamış EskiSevgili'yi "EskiSevgili" diye çağırıyor? O da bunun için mi razı oluyor bu adlandırmaya?

37

Gece ilerliyor.

Katrin'in karısının uykuya daldığından iyice emin olup, ayaklarının ucuna basarak, olmayan levendlerle buluşmak ya da hiç değilse onları görmek uğruna kapıya yöneldiği sırada Gazeteciler Cemiyeti'nde de gece ilerliyor.

Rembetiko, sirtaki, Zorba filminin süreğen anısı, EskiSevgili'nin gece ilerledikçe giderek kendi hakikatine daha çok yaklaşan yüzü, derinleşen hatları, hüznü, '68'lere yetişememiş olmanın yükü altında yaşanmış onca yılı unutmuşçasına yüzünü çerçeveleyen, yüzünü aydınlatan, kıvrır kıvrır, yanan bir çalı gibi kızıl saçları...

Şimdi yorgun... O yüzden masada beraber oturduğu, aslında sevdiği insanlara tahammülü azalmış. Gözlüklerini çıkarıyor. "Bu insanların açık seçik görünmesi gerekmiyor."

Ama birden...

Gözlüklerini çıkarınca bütün salon bir sis perdesine bürünmüş gibi oldu. Tek bir görüntü dışında.

Arkalarındaki masada oturuyor. Omuzlarını yine iki yanına düşürmüş. Üzerinde yine bol bir tişört var. Bolluğuna rağmen, tişörtün bedenine yapıştığı göğsünün üst kısmında kaburgaları seçilebilecek kadar cılız ve sıksa. Her zamanki gibi yine önüne bakıyor.

EskiSevgili, yerinden kalktı, sanki mıknatısla çekiliyormuş gibi ona doğru ilerledi.

— "Seni öldü sanıyordum. Lösemi olduğunu, kurtulamadığını söylemişlerdi."

Başını kaldırdı. Ancak onun bakabileceği gibi baktı. Başını salladı, "Hayır" anlamına.

— "Ne kadar az değişmişsin! Ne kadar genç kalmışsın!"

— "Sen de," dedi EskiSevgili'nin ilk sevgilisi. Ama o söylediklerini sanki kulaklarıyla değil de, yüreğiyle, safra kesesiyle, apışaralarıyla duydu.

— "Saçmalama! Çöktüm ben, ihtiyarladım."

Yine onu en ücra köşelerine kadar titreten sesiyle,

— "Hayır," derken ilk sevgilisi uzandı, eski sevgilisinin elini tuttu. Sonra ayağa kalktı. EskiSevgili başını onun koltuğunun altına soktu, eskiden yaptığı gibi. Ve eskiden olduğu gibi, bu kadar cılız, bu kadar çelimsiz bir beden, nasıl

olup da böylesine dirim çağrıştıran bir koku yayabildiğine şaşırdı.

Yürümeye başladılar. Ve Gazeteciler Cemiyeti'nin altıncı kattaki lokalinden birlikte çıktılar.

EskiSevgili'nin gördüklerini Bünyamin de görmüştü. Tam kapıdan çıkıyorlardı ki, Lilit'in dirseğine dokundu ve neredeyse kaba sayılabilecek bir hareketle ayağa kalktı. Yine de Lilit'in de kalkmasını bekledi. Sonra onların peşine düştü.

Ama kapıya ulaştıklarında EskiSevgili'yle ilk sevgilisinin bindikleri asansör, tam bir an önce hareket etmişti. Aşağı doğru inen ışıklarını gördüler. Lilit, şaşkın şaşkın,

— "Tuvalete gitmemiş miydi?" diye sordu. Bünyamin başını salladı. Durdular.

Asansör geri döndü.

İndiler.

Kendilerinden 150 metre kadar ötede, Cağaloğlu Hamamı'nın önünde idiler. Lilit,

— "Nereye gidiyor böyle tek başına?" diye sordu. Bünyamin içinden "Demek benim gördüklerimi o görmüyor," diye düşündü. "Gören yalnız ben miyim?"

Lilit ısrarlı olmamaya çalışacak ama ne yapsın!?

— "N'olur canım, bir şey söyle!"

Lilit'in gözlerindeki yakarı, en derin gizemden daha önemli.

— "Anlatmaya çalışacağım canım. Ama n'olur şimdi takip etmeye devam edelim."

Lilit içinden, "Çattık!" diye düşünüyor. "Bu da böyle bir deli." Ama Lilit sabırlı, yürümeye devam ediyor.

EskiSevgili, ilk sevgilisinin gövdesine sıkı sıkı sarılmış, sanki bir olmak istercesine, o olmak istercesine, kokusunu içine içine çekiyor, gözlerinde yaşlar.

Ayasofya'nın önünden böyle geçtiler. Aralıklı olarak da olsa sekiz yıldır kültür merkezi olarak kullanılan Sultanahmet Cezaevi'nin köşesine geldiklerinde

durdular. EskiSevgili elini çantasına attı.

— "Sana bakmak, bakmaya doymak istiyorum," dedi. Gözlüklerini çıkardı. İlk sevgilisinin gövdesinden koptu. Gözlüklerini taktı. Onun narin yüzünü iki eliyle kavradı. Kendi önüne çekti.

Ama göremedi. Karşıdan Kumkapı açıklarına demirlemiş gemilerin ışıkları ona göz kırpyordu. Gözleri karardı.

Onu karşılayan, yokuşun arnavut kaldırımı taşları değil, sedelediğini gördüğünde ani bir hamleyle Lilit'ten kopup, koşarak ona ulaşmış Bünyamin'in kolları oldu.

38

Ertesi gece... Bu sefer Arkadaş'talar. Lilit'in hikâyesinin —efsanesinin— devamını dinlemek üzere... Hikâyenin başlangıcıyla şimdiki devamı arasında, hepsi hepsi bir hafta geçmiş. Ne çok şey oluyor; bu mahşeri günlerde zaman ne kadar ağır ilerliyor.

Konuşan yine Bünyamin. Geveze herif!

— "'Bünyamin'i anlamak için Yusuf'u bilmek gerekir."

Abdülhak Hamit'in öldüğü dairenin üst katındalar. Bu nitelemeye herhalde en az lâyük şair olan Şairi Azam, Arkadaş'ın alt kattaki bürosunda, kollarında öldüğü karısının genç gövdesinin sıcaklığını arıyor.

— "Ama isterseniz önce birkaç adım geri gidelim. Size efsanenin neyi ya da neleri açıklamaya çalıştığını hatırlatayım. Açıklamaya çalıştığımız nihai soru, benimle —Bünyamin'le— Lilit'in hangi anlamda birbirleri için yaratılmış olduğuydu."

Toplanmış herkes gülüşmeye başladı. Kahkahaların arasından ilk konuşmayı beceren Arkadaş oldu:

— "Bünyamin, seni işte en çok bunun için seviyoruz. Aramızda böyle iri iri

cümleri hâlâ kullanmaya, bir sen cüret edebilirsin. Efsane kılığında da olsa iri cümlelerle konuşmakta ısrarlısın."

— "Sağol! Ama o kadar da uzun değildi kurduğum cümle."

— "Bok! Bal gibi anladın işte, ne demek istediğimi."

— "Tabii anladım. Ama istersen, ben yine de efsaneme kendi bildiğim tarzda devam edeyim."

— "Et tabii!"

— "Lilit hakkında biraz fikir sahibi olduk. Şimdi sıra Bünyamin'e geldi. Ama bir şey daha var."

Maçka Palas'ı Koyakkent'ten ayıran mesafeye karşın, oturma düzenleri bir hafta öncekine şaşırtıcı ölçüde benziyor. Bünyamin, yine yerde oturuyor, Lilit'in dizlerine yaslanmış. Genç Ermeni çift —biraz yabancı, biraz eğreti— Lilit'le aynı kanepede oturuyorlar. Sırdaş'la Havvakızı, kanepenin her iki yanındaki koltuklarda, karşı karşıyalar. Arkadaş, karısı ve EskiSevgili yemek odasından birer iskemle çekmiş, biraz daha ötedeler.

Bünyamin, sanki Lilit'in dostları tarafından kuşatılmış; kendi dostları ona daha uzaktan bakıyorlar.

— "Yaratıcı olmayan bir iyi Tanrı'dan söz ettik. Yaradılışa yegâne katkısı Lilit'in varlığı ve soyu olan bir Tanrı'dan... O, tabiatı gereği Yaradılışın dışında durur. Ama insanoğlu mayasındaki gözyaşının gücünü koyularak ondan haberdar olabilir, onunla ilişkiye geçebilir. Dil de bir tuhaflaşır o zaman; başka bir ölçüye göre hareket etmeye başlar. 'Çiçeklerden gelincik içinde Bünyamin sevgisi.'"

Durdu. Boşlukta Havvakızı sordu.

— "O ne demek öyle?"

— "Bir şey demek değil. Cemal Süreya'nın bir dizesi. Bir anlama gelmiyor. Ya da geldiğini ben sanmıyorum. Ama işte anlatmaya çalıştığım böyle bir şey. Dilin nedensonaç ilişkilerinden, gerekçelerden, genel olarak varoluşun yükünden kurtulduğu bir an."

Bünyamin bu akşam farklıydı. Geçen hafta yaptığı gibi eğlendirmeye çalışmıyordu. Dalgındı. Sık sık duraksıyor, sanki aradığı kelimeleri bulmakta güçlük çekiyormuş gibi konuşuyordu. Nereye varmak istediğini, varacağını bilmez gibi...

— "İstanbul'dan Ankara'ya trenle giderken doğanın kıraçlaşma sürecini adım adım izleyebilirsiniz.. Bilecik sanki bir geçiş ânıdır. Marmara'nın, Batı'nın taşkın

yeşilliğinin ulaşabildiği son nokta... Orayı geçtikten sonra artık bozkırdasınızdır. Kışın ve gündüz treniyle gidiyorsanız, artık gün batmaktadır. Bıraktığınız yer, anıları sizi artık uğraştırmayacak kadar uzakta kalmıştır. Can sıkıntısından, yol yorgunluğundan varacağınız yerde yapacaklarınızı, yapmanız gerekenleri de düşünemiyorsunuzdur. İşte o zaman bozkırda batan güneşi seyrederken bir şeyler hissedersiniz. "

Odada bulunan herkesin tüyleri ürpermişti. Bünyamin farklı bir ses tonuyla devam etti:

— "Belki de yanılıyorum. Daha doğrusu, bizim çocukların temsil ettiği heterodoks gelenek belki de yanılıyordur. Çünkü nedir onların da yaptığı? Resmîyetin terimlerini tersine çevirmekten ibaret değil mi? Birinin Tanrı dediğine öteki Şeytan ya da Yılan diyor."

EskiSevgili gülmeye başladı ve,

— "Kızma," diyerek söze girdi. "Sanki bizi azarlıyormuş gibi konuşuyorsun."

— "Kusura bakma. Kendimi fazla kaptırdım galiba. "

Lilit, bir yandan Bünyamin'in saçlarını okşamaya devam ederken, sıcacık bir fısıltıyla,

— "Lütfen devam et," dedi. EskiSevgili'ye biraz sinirlenmişti. Çünkü yıllar sonra, bütün bunlar olup bittikten, geçtikten sonra, kendisine "Bünyamin'in sana en yakın olduğu an hangisiydi?" diye sorulacak olsa, hiç tereddüt etmeden işaret edeceği an, EskiSevgili'nin hoyratça böldüğü şu an olacaktı.

Neden öyle olduğunu bilerek mi?

Belki o şimdi bilmiyor, yani daha zihninde bile dile getirmemiş ama daha sonra üzerine düşünürse, Bünyamin'in kendisinde, kendi gövdesinde, yalnızca gövdesinde de değil, manevi gövdesinde, tenle sözün buluşmasında aradığı, yalnızca aramakla da kalmadığı, kısa bir süre için bile olsa bulduğu şeyin, o bozkırdaki günbatımı imgesiyle anlatmaya çalıştığı sükûnet olduğunu söyleyebilecek.

Evet, üzerine düşünürse bulabilecek. Peki düşünecek mi? Bu mahşeri günler onda nasıl bir iz ya da yara bırakacaklar? Bunlar onun için de Bünyamin için olduğu kadar önemli olacak mı?

Bilmiyorum.

Ama şimdi EskiSevgili'nin bu âna karşı başlattığı komploya en beklemediği

kişi, canı ciğeri, en yakın arkadaşı, sırdaşı da katıldı. Ev sahibine dönerek,

— "Bugün benim boğazım çok kuruyor. Bir içki daha alabilir miyim?" dedi.

Arkadaş,

— "İyi fikir," diyerek yerinden kalktı. "Bu aralıktan istifade, herkesin içkisini tazeleyeyim."

39. Arkadaş ve Yezid

Modern şehrin, bir anlam örgüsü oluşturmadan, insanı hemşehri, hatta bazen hemcins bile kılmadan sayısız başka insanla ilişkilendiren rastlantılarından biri Sırdaş'ın da üzerine çökmek üzere. Bilmiyor ki kendisine şu an içki koymakta olan Arkadaş daha bu öğlen Yezid'le uzun bir yemek yedi.

Neden mi?

Çünkü Arkadaş ÖKGE üzerine, yalnız Panomar'da konuşmuyor; geçenlerde Panomar'da verdiği dersten, daha doğrusu Panomar yüzünden Çağlar Restoran'da verdiği dersten önce, Orhan aracılığıyla —hani şu Bünyamin'le birlikte kaportacılarla röportaj yapan Orhan; onun aracılığıyla— Emniyet'ten bir teklif aldı, ÖKGE'nin yapılanmasında danışman olarak hizmet vermesi için. Teklifi kabul ettiği görüşmenin sonunda Metin Nezir —evet, gerçi Metin Nezir beş yıldır Emniyet Müdürü değil ama, bunu çok az kişi bilse de, ÖKGE'nin yapılanmasının nihai sorumlusu o— evet Metin Nezir Arkadaş'a,

— "Bu konuda bir kural getirecek, ya da bir kayıt koyacak değiliz ama takdir edersiniz ki, bu görev belli bir ağızsıklık gerektiriyor," demişti.

O an Arkadaş bunu fazla önemsememişti. Ne de olsa ilk aylardaki görevi, tartışmaktan ibaretti. Yeni güvenlik sistemlerinin Amerika'da aldığı biçimle Avrupa'da aldığı biçim arasındaki farktan konuşuyorlardı; Mafya'yla ilişkisinden... Arkadaş, Topluluk için Mafya'nın ya da mafyaların nasıl hâlâ bir sorun teşkil ettiğini, oysa Amerika'da gerek Federal düzeyde, gerekse eyaletler düzeyinde güvenlik sistemi ile mafyalar arasında kurulan yarıresmi ilişkiler sayesinde mafyaların etkinliklerinin nasıl düzenin talepleriyle uyumlu hale getirildiğini anlatıyordu. Arkadaş'ın gönlü elbette, bütün kültüründen, yetişmesinden ötürü Avrupa modelinden yanaydı ama Türkiye için Amerikan modelinin daha "feasible" olduğunu o da kabul ediyordu.

Bütün bunlar Panomar'da da, hatta üniversitedeki kendi derslerinde bile

anlattığı şeylerdi. Bu yüzden, bunları bir de Emniyet'te konuşuyor olmak vicdanını fazla rahatsız etmiyordu. Gerçi tabii Emniyet'te çeşitli mafyaların toplam gelirlerinin nasıl hesaplanacağı, sözkonusu mafyaların faaliyetlerini sınırlandırmak üzere devlet bütçesinden onlara aktarılması gereken sübvansiyonların hangi fonlardan sağlanacağı gibi çok daha teknik ayrıntılara giriyorlardı ama gündelik kimliği ile Emniyet'te söyledikleri arasındaki bu aç farkından kaynaklanan rahatsızlığı, bu dünyada yaşamaya, bu dünyada iş yapmaya içkin olan diğer vicdan burkuntularından ayırt edilmiyordu.

Ta ki...

Ta ki sıra uygulamaya gelinceye kadar.

— "Bu söylediklerimden, sizin bilginizi, ya da eski deyimle söyleyeyim 'vukuf'unuzu, takdir etmediğimiz anlamını çıkarmayacağınızı umuyorum," demişti Metin Nezir. "Ama belki siz de tahmin etmişsinizdir, " —hayır, tahmin etmemişti— "bilginiz kadar geçmiş aidiyetiniz, oradan kaynaklanan ilişkileriniz de bizim için önemli."

Çeksenet mafyasındaki çetelerden bir ikisiyle, deneysel bir işbirliği uygulamasına gidilecekti. Elbette, Arkadaş da takdir ederdi ki, bu ilişkinin yarıresmi kanallar aracılığıyla kurulması gerekiyordu. Ona ne kadar güvendiklerini göstermek için olsa gerek, çeşitli nedenlerden ötürü böyle bir işbirliğine aday olabilecek ve kendi kabul edebilecekleri, bir kısmı ülkücümilliyetçi, bir kısmı eski solcu dört beş çete şefinin adını saydı. Aralarında Yezid de vardı. Arkadaş'ın tanıdığını zaten bildikleri Yezid...

Şimdi mutfakta içkileri koyarken "Neden kabul ettim bu işi?" diye soruyor kendi kendine; ama zihninde sorunun asıl yöneldiği kişi, herkesten önce Bünyamin, sonra da diğerleri, bürodaki ortağı, okuldaki arkadaşları... Ama işte bu öğlen Yezid'le yediği yemekten sonra artık Bünyamin'e ya da diğerlerinden herhangi birine sorması, onlarla tartışması olanaksız hale geldi. Yine zihninde Bünyamin'e yönelerek "Allah kahretsin! İçimizde karışık kuruşuk ilişkilere girmeye en hevesli olan sendin," diye sürdürdü düşüncelerini. "Şimdi niye beni suçluyorsun?" Ama tabii Bünyamin bu soruya cevap veremeyecek, ne de suçlamadığını söyleyip arkadaşını yatıştırabilecek. Kendisine bu fırsatlar tanınmayacak. "Bu kadar çabuk zehirlemeye başladı bu sır ilişkilerimi!" diye hayret etti. Bardakları dizdiği tepsiyi eline aldı, salona döndü.

Arkadaş'ın iki büklüm olmak zorunda kalmasına aldırmadan, içkisini oturduğu yerden alan Bünyamin sordu,

— "Nerde kalmıştık?"

Yanıtlayan Sırdaş oldu.

— "Heterodoks gelenekten yakınıyordun."

— "Evet yakınıyordum. Ama yine de insafli davranmak gerekiyor, haksızlık etmeyelim. Ne de olsa bir ortodoksinin, dogmanın bulunmayışı, yorum kapısını açıyor. Bir zenginlik getiriyor. Hayallere de zaman açısından bakmaya ya da zamanı hayalle ilişkisi içerisinde değerlendirmeye imkân veriyor. Ne demişti peygamber? 'Zamana karşı edepli olmak gerekir.'"

Mutfakta düşündüklerini zihninden kovmak için dikkatini iyice Bünyamin'in söyledikleri üzerinde yoğunlaştırmış olan Arkadaş bir kahkaha patlattı.

— "Allah müstahakını versin Bünyamin! Şeytana düzölmüş bir güzellemenin ortasında en az hazırlıklı olduğum şey, bir Hadisi Şerif işitmekti."

Bünyamin üzerine çökmüş ağırlığı, ciddiyeti gizlemeye, Arkadaş'ın sahte neşesine katılmaya çalışarak ama çok da başaramayarak cevap verdi.

— "Aslında yapmamaya çalıştığım, tam da böyle bir şeydi, yani Şeytan'a bir güzelleme düzmek. Ama heterodoks gelenekten de bunu yaptığı için, yani bütün radikal muhalefetler gibi, karşı çıktığı iktidarın arabı durumuna düştüğü için yakınıyordum. Oysa yorumlamak, politikanın terimlerine çevirerek söyleyecek olursak idare etmek, idarei maslahatçılık yapmak gerekiyor. Kemal yanılıyordu: 'Ehveni şer, şerlerin en iyisidir.'"

Arkadaş ürktü. Evet Bünyamin gerçekten de şaka yapmıyor, yapamıyor, onun sahte neşesine katılamıyordu. Bu dağınık, habire dağılmaya yüz tutan sözlerin berisinde Bünyamin'in bile kontrol edemeyeceği kadar derin ve karanlık bir enerji yatıyordu. Panik içinde,

— "Bünyamin'e dönsek," dedi.

— "Zaten ondan bahsediyorduk," dedi Bünyamin. "Ama istersen önce toparlamaya çalışayım; ortodoksi ile heterodoksi arasındaki ilişkilerden neden yakındığımı anlatayım. Resmiyetten ve muhalefetten bahsedeyim." Böyle dedi Bünyamin ve rakısından yüklü bir yudum aldı. Dışarıdan bakan biri onun zaten çoktan sarhoş olduğuna hükmedebilirdi. Halbuki Bünyamin arkadaşları arasında, tam da içtiği, içebildiği miktarın çokluğuna karşın kendisi kalabilmekle nam

salmıştı. Oysa şimdi daha hepsi hepsi ikinci kadehini içiyor. Yine de...

Devam ediyor.

— "Evet, iktidardan ve muhalefetten bahsetmiştik. Bir de yorumdan; ikisinin, iktidarın ve muhalefetin, iyiliğin ve kötülüğün ortak köklerini aramaya çalışan yorumdan; politik terimlere çevrildiğinde 'idare etmek' diye anılabilecek bir şeyden..." Derin bir soluk. Eli tekrar kadehine gidiyor. "Yorum her iki konumdan da yapılabilir; iktidardan yapıldığında bir meşrulaştırma aracı olur. Muhalefetten yapıldığıdaysa, daha doğrusu muhalefetin kendisini yarınki iktidar gibi görmediği bir anda yapılıyorsa..." Şimdi ürkme sırası Lilit'te; Bünyamin'in düşüncelerindeki dağınıklığı, dilinin peltekleşmesini kendi teninde açılmış bir yara gibi hissediyor. Bu sefer konuşmaya o müdahale ediyor.

— "Bir kahve molasına ne dersiniz?"

Bünyamin avuçlarının arasına aldığı başını iki yanına salladı. Lilit'in memnuniyetsizliğini sezmişti. Bütün iradesini seferber edecek, kendisini toparlamaya çalışacaktı.

— "Sahi, kahve çok iyi fikir!"

Arkadaş, bu kez kahve servisini kendisi yapmadı; karısından istedi. Düşünceleriyle başbaşa kalmaktan korkuyordu.

Sırdaş'sa EskiSevgili'yle göz teması kurmaya çalışıyordu. Başaramadıysa da takılmadan edemedi.

— "Dün akşam bizi yalnız bıraktınız."

EskiSevgili'nin yüzü solgun, çökkün. Günün büyük bir kısmını uyuyarak geçirmiş. Buna rağmen hâlâ kendini toparlayamamış. Üstelik bir gece önce yaşadıklarını Bünyamin'le ya da başka bir arkadaşıyla konuşma fırsatını da daha bulamamış.

— "Kusura bakmayın; gerçekten çok özür dilerim," dedi. "Ben aslında böyle şeyler yapmam, inanın!" Gözlerini önüne eğdi; buruk buruk gülümsedi. "Dün gece bu adamla yatmayı planlıyordum. Şimdi hâlâ sizlibizliliğin ötesine geçememiş durumdayız. Tebrikler doğrusu!" diye kınadı içinden kendi kendisini.

— "Rica ederim."

Kahve servisi konuşmanın sürmesini engelledi. Bir anlık bir sessizlik oldu. Bünyamin,

— "Devam etmemi istiyor musunuz?" diye sordu.

Arkadaş, Bünyamin'in sözlerinin berisinde yatan, o sözleri harekete geçiren karanlık enerji karşısında duyduğu paniği hâlâ üzerinden atamamış. Bu yüzden bir an için çaresiz kalıyor; ne söyleyeceğini bilemiyor. Lilit, hâlâ hafif hafif Bünyamin'in saçlarını okşayan Lilit, Bünyamin'in yüzünü göremiyor. Bu yüzden onun devam edip edemeyeceğinden emin değil. Bir saat içinde sanki roller tersine dönmüş gibi, bu kez onlara sinirlenip öne atılan EskiSevgili oluyor:

— "Lütfen! Lütfen devam et!"

Hem, EskiSevgili'nin gözünde Bünyamin bir tür değer duygusunu temsil ettiği, onun bunca sevdiği bu insanların yanında bile bir başarısızlığa uğramasına, bu başarısızlığın bu insanlar tarafından onaylanmasına tahammül edemeyeceği için, ama aynı zamanda da Bünyamin'in hikâyesine devam etmemesi durumunda doğması kaçınılmaz olan genel sohbete katlanamayacağından, bu hamle...

Bünyamin,

— "Önce özür dilemeliyim," diyerek başladı sözlerine. "Eleştirdiğim şeyi kendim yaptım. Resmîyetle heterodoksinin ortak kusurunu tekrarladım. Bu kusur da, hakikat üzerine kavramlar ve öğretiler aracılığıyla düşünmektir. Böyle düşünüldüğünde de uzlaşmaz karşıtlıklara, ikiliklere düşmek kaçınılmaz oluyor. Oysa hikâyelere, kutsal olanın dünyada tecelli etmesine dair hikâyelere baktığımızda, bu hikâyeleri özel bir dikkatle okuduğumuzda, bambaşka bir manzara ile karşılaşıyoruz."

Bünyamin'in dilinin peltekliği geçmişti.

— "Gerçi hikâyeler de bize habire bir ikilik sunuyorlar. Ama hikâyelerdeki ikilik her zaman bir karşıtlık olarak verilmiyor. Size 'Bünyamin'i anlamak için Yusuf'u bilmek gerekir' demiştim. Kimdir Yusuf? Tekvin'de doğal düzenin temsilcisi olarak görünür. Babası Yakup onu 'bereketli bir yemiş dalı' olarak anar. Göklerin olduğu kadar yeraltının da nimetleri tarafından beslendiğini söyler."

"Bravo Bünyamin!" diye geçirdi içinden Arkadaş. Lilit'in yüreğinde Bünyamin'e duyduğu sevgi yeniden uyandı. O dağılmadan sonra bu toparlanmayı kimse beklemiyordu.

— "Ya Bünyamin," diye sordu Bünyamin. "O kimdir? Tekvin'de bu sorunun yanıtı son derece muğlak, hatta çelişkilidir. Sanki iki Bünyamin varmış gibi... Yusuf ihanete uğradıktan sonra," diye devam etti; "ihanet," derken sesinde tuhaf bir çatlama... "yani kardeşleri tarafından satıldıktan sonra, Bünyamin, Yusuf'un

aynı anadan doğma küçük kardeşi Bünyamin, Yakub'un gözünde sanki Yusuf'un yerini alır. Bünyamin'i Yusuf'u sevdiği gibi sever. Hatta Yusuf'un kendisi bile öyle yapar; Mısır'da Bünyamin'i sanki kendi suretini severmiş gibi sever. Ama diğer yandan Yakup ölümünden önce oğullarını kutsarken Bünyamin'i bir 'kurt' diye niteler. Gündüzleri avını paralayan, geceleri leşi paylaşan bir kurt..."

Lilit, çok da yapmacık olmayan bir endişeyle,

— "Korkutma beni canım!" dedi.

Bünyamin,

— "Yok, yanlış anlama," diye onu yatıştırmaya çalıştı. "Ne Bünyamin'in kurt olduğunu düşünüyorum ne de Yusuf'un bir kopyası ya da sureti olduğunu. Bence nitelermelerin her ikisi de yanlış."

— "Ne, peki, Bünyamin o zaman?"

— "Ne olduğu, neyi temsil ettiği çoktan unutulmuş ya da hiçbir zaman tam olarak anlaşılammış biri. Hikâyeyi anlatan ya da anlatanlar, sanki böyle birinin varlığını hayal meyal hatırlıyorlar da, anlam ya da işlevine artık nüfuz edemediklerinden uydurmak zorunda kalıyorlarmış gibi... O zaman da aktarımlar silsilesi sırasında herkes başka bir şey uydurduğundan sonunda böyle çelişkili anlatılar çıkıyor ortaya. Ama anlaşılmasa da, kutsal olana dair neredeyse bütün hikâyelerde böyle bir ikinci şahıs vardır. Esas kahramanla kıyaslandığında çok daha silik, ne yaptığı, orada niçin bulunduğu anlaşılammayan bir şahıs..."

Sırdaş söze girdi.

— "Hepsinin adı Bünyamin mi onların?"

Bünyamin alaycı ama sıcak bir bakışla baktı ona:

— "Hayır," dedi. "Nasıl Yusuf doğal düzenle ilişkiliyse, Musa da yasanın, yasal düzenin ilk temsilcilerinden biridir. Onun da hemen yanbaşında 'kardeşi' diye anılan biri vardır. Yoldaşı olan, çoğu zaman onun sözcüsü gibi davranan ama aynı zamanda onun Tanrısı'na rakip koşabilen, insanları altından putlar çevresinde çırılçıplak soyunup dans etmeye kışkırtan biri... Yılanlarla oynaşmasından Harun'un neyi temsil ettiği ya da kimle ilişkili olduğu hakkında bir fikir sahibi olabiliyoruz."

Herkes birden gülmeye başladı. Sırdaş, kahkahalarının arasından,

— "Demek bu efsanede bana da bir yer varmış," demeyi becerebildi.

Çünkü onun da adı Harun'du.

Lilit, gülmekten yaşarmış gözlerini silerken,

— "Sırdaşım benim," dedi. "Benim hikâyemde sana yer olmaz olur mu?"

Gülüşmelerinin arasından Bünyamin'in konuşmaya devam ettiğinin, neden sonra, farkına varabildiler:

— "Demek istediğim, ortodoks olsun, heterodoks olsun öğretilerde bir karşıtlık ilişkisi içinde sunulan ikiliğin, hikâyelerde bir kardeşlik ya da hiç değilse akrabalık ilişkisi içinde görüldüğü... Gerçi zamanın akışı içerisinde düzen pekiştikçe, kardeşler arasındaki ilişki de giderek daha sorunlu bir hal alıyor. Yusuf'un Bünyamin'i neredeyse kendi sureti gibi sevdiğini gördük; onun sorunu diğer kardeşleriyle; kutsal olanın kutuplarından birini değil, dünyevi olanı, soyun çıkarlarını temsil eden diğer on kardeşiyle... Musa ile Harun arasındaki ilişki ise çok daha sorunlu. O kadar sorunlu ki, Altın Buzağı hikâyesiyle aralarında doğan anlaşmazlık giderildikten, Harun kendi taşkınlığından ötürü nedamet getirdikten sonra bile, onun, düzenin ideal biçiminin imgesi olarak yorumlayabileceğimiz vaat edilmiş topraklara girmesine izin verilmedi. Musa'nın Tanrısı onu bir dağ başında öldürdü."

Derin bir soluk...

— "Sözünü ettiğim bu geleneğin yalnız Yahudi ya da YahudiHıristiyan geleneğine özgü olduğunu sanmayın," diye devam etti. "Çok daha yakınlarda, bizim..." Bir an duraksadı. "Bizim demeye de dilim varmıyor ya; 'Müslüman' diyelim... Evet, bu ikiliği İslam geleneğinde de görmek mümkün." Derin bir soluk daha... "Muhammed'in şeriatının yanibaşında, Ali'nin şefaati, merhameti, gönlübollüğü durur. Muhammed'in akrabası, damadı, en yakını ama kimbilir belki de, ondan farklı bir ilkeyi temsil ettiği için halifesi olamayan Ali..."

Lilit'in hâlâ Bünyamin'in başının üzerinde duran eli kasıldı. İçinde ona karşı şimdi dalga dalga uyanmaya başlayan sevgi hayranlığın kumaşından dokunmuştu. Yalnızca Harun'u, en yakın arkadaşını, can yoldaşını değil, onun, Lilit'in sevgilisini, dolayısıyla kendi rakibini de hikâyesine katmış, içermeye çalışıyordu.

Elbette Bünyamin, kendisinin ortadan kaybolduğu gece Lilit'in sevgilisiyle, Ali'yle buluştuğunu biliyordu. Lilit'in kendisi söylemişti ona. Üzmek istediğinden değil; Bünyamin üzüldüğünde, hele kendisi yüzünden üzüldüğünde içi acıyor, yangın oluyordu.

Ama Lilit zaten gizli kapaklı işleri sevmez. Aşklarını, evlilik dışı ilişkilerini de gizleyerek yaşamıyor. Kocasını, son zamanlarda haftanın neredeyse her gecesi Bünyamin'le birlikte olduğunu biliyor; hatta tanıştılar bile ikisi... İlişkilerinin niteliği hakkında bir şey sormaması, adını koymak istememesinden; devekuşu

gibi kafasını kuma gömmeyi tercih etmesinden. Kendi iç huzuru uğruna ve başka her şeyi büyük bir keyifle konuşabildikleri halde, Lilit'in hayatının koskoca bir bölümünü, üstelik de önemli, Bünyamin'le birlikte belki daha da önem kazanmış bir bölümünü görmezlikten gelmesi, Lilit'e sanki kendi varlığının inkârı, inkârı değilse de daraltılması gibi geliyor, onu incitiyordu.

İşte Bünyamin'le ilişkisinin ayırt edici özelliği de zaten burada. Ama, girdiği her ilişkinin parçaladığını, kısmileştirdiğini hissettiği varlığını, bu tuhaf adamın sevgi sözleri bütünleştirecekse, onun önce bütün parçaları tanınması, ruhunun bütün girdi çıktısını, kuytu kovuklarını bilmesi gerek. İşte bunun içindi Lilit'in Bünyamin'in karşısında gizlenmemekle yetinmemesi, kendini açmak için olanca çabasını göstermesi... Allah için! O da, hiç değilse şimdilik, kendisinden bekleneni yerine getirmek için elinden geleni ardına koymuyordu. Lilit'in hayatının kendisini dışlayan yönlerine bile hikâyesinde...

Birden kopan bir şangırtı Lilit'in düşüncelerinin akışını kesti. Bünyamin'in avucunda tuttuğu kadeh kırılmıştı. Kırıldığında hâlâ doluydu. Bünyamin'in eli kesildi. Kesilen damar önemlilerden biri olsa gerek ki, dökülen rakıya karışan oluk oluk kan, daha şimdiden halıda koskocaman bir leke bırakmış.

Bir telaş, bir kargaşa. Bir de üstüne üstlük telefon çaldı. Saat 1'i 10 geçiyor. "Bu saatte kim...?" Arkadaş'ın karısı sargı bezini Lilit'e verirken, Arkadaş da telefona koşturuyor.

— "Hayır efendim, burası Bünyamin'in evi değil ama Bünyamin burada."

— "..."

— "Rica ederim! Tabii görüşebilirsiniz."

Herkes şaşkın şaşkın birbirine bakıyor. Bünyamin en nihayet ayağa kalkıyor; telefona doğru yürümeye başlıyor. Kanı durdurmaya, yarasını sarmaya çalışan Lilit de onun peşinden yürüyor.

— "Buyrun."

Telefonda Lilit'in kocasının, zaman zaman nezaketi ifrat derecesine vardırıran sesi.

— "Bünyamin, çok özür dilerim. Rahatsız ettim. Bendeki numaranın senin olduğunu sanıyordum."

Bünyamin allak bullak. Gerçi evet, Lilit'in kocasıyla daha önce tanışmış,

hatta ondan insan olarak çok hoşlanmıştı ama ilk kez telefonda konuşuyorlar. Üstelik bir yandan yarasının süren acısı, bir yandan Lilit'in elinin her zaman hem heyecandırıp, hem yatıştırmadan edemeyen teması... Bünyamin kekeliyor.

— "Rica ederim. Nu... nu... numara benim. Aktardım. Yani bağlantı."

Koca anlayışlı; Bünyamin'in ambale olduğunu seziyor.

— "Anlıyorum. Lilit orada mı? Görüşmem mümkün mü acaba?"

Lilit, kanı durdurma telaşından, bir de zaten, sevgilisi de olsa kimsenin özel hayatına, o istemedikçe burnunu sokmayı sevmediğinden, o âna kadar telefon konuşmasıyla ilgilenmemiştir. Şimdi Bünyamin şaşkın şaşkın onun yüzüne bakıp, "Kocan," deyince gözleri faltaşı gibi açılıyor; ahizeyi alırken Bünyamin'in eline sarmakta olduğu sargı bezi yumağını yere düşürüyor.

— "Alo."

Bünyamin de özel bir konuşmaya kulak kabartıyormuş izlenimini yaratmak istemediği için uzaklaşıyor; peşinde onu bir kuyruk gibi izleyen, avucuyla bağlantısı kesilmemiş sargı bezi yumağı. Ahizde Koca'nın kibar, müşfik sesi:

— "Canım! Yalnız olmadığına sevindim. Çünkü çok üzüleceğin bir haber vereceğim. Korkarım, babanı kaybettik."

— "Ne...!?"

— "Ben şimdi Nişantaşı'na, annenin evine gidiyorum. İstersen orada buluşalım."

Akıntı Burnu

*İnsan her şeyi elinde tutamaz hiçbir zaman
Ne gücünü ne güçsüzlüğünü ne yüreğini
Ve açtım derken kollarını, çarmıh olur gölgesi
Sarıldım derken ona, parçalar mutluluğu
Hayatı garip ve acılı bir ayrılıktır her an
Mutlu aşk yoktur*

*Hayat bu! Silahsız askerlere benzer
Bir başka kader için giyinip kuşanan
Neye yarar sabahları erken kalkmak
Aylak ve kararsızsa insan akşamlarda
Söyle bunları canım, ve bunca gözyaşı yeter*

Mutlu aşk yoktur

*Canım benim, güzelim, kanayan yaramsın
İçimde taşıyım seni yaralı bir kuş gibi
Ve onlar bilmezler, bakar geçerler
Yine de tekrarlarlar onca zahmetle ördüğüm sözleri
Ve onlar da can verirler iri gözlerin için*

Mutlu aşk yoktur

*Vakit çok geç artık hayatı öğrenmeye
Yüreklerimiz birlikte ağlasın sabaha dek
En küçük şarkı için nice mutsuzluk gerek
Bir ürperişi nice pişmanlıkla ödemek
Nice hıçkırık gerek bir gitar ezgisine*

Mutlu aşk yoktur

*Yoktur ki tek bir aşk garketmesin insanı acıya
Kalpte yara açmayan aşk yoktur
İnsanda iz bırakmayan
Yurduma da daha aşık değilim senden fazla
Gözyaşlarıyla*

Mutlu aşk yoktur

Seninle benim aşkımdan başka

Aragon

(Çeviri: Gertrude Durusoy, Ahmet Necdet.

Çeviride metnin gerekleri doğrultusunda

değişiklikler yaptım, özür dilerim.)

1

O günleri hatırlamayı sevmiyorum. Lilit'in de çok sevdiğini sanmıyorum. Herhalde, Bünyamin de hatırlamak istemezdi.

Yine de, birkaç cümleyle olsun, özetlemek gerekiyor.

Ölüm ilamı, defin ruhsatı, Hahambaşı'ndan alınan randevu, "Mezarlıkta ayırtılmış bir yeri var mıydı?", derken mülkiyet, "Veraset vergileri şimdiden ödenmeli mi?", "Hepsi birden mi? Yoksa her tek mülk için ayrı ayrı mı?" Bir cenaze töreninin gereksiz, hiçbiri önem kazanamayan binbir ayrıntısı. Gerçi işin içinde, ne kadar beklendik olursa olsun, ne kadar hazırlıklı olunursa olunsun ölümün her türlü önem duygusunu dumura uğratan hoyratlığı var. Yine de "Bu çoraklığa bile eşlik eden, bu bürokratik ayrıntılar olmamalıydı," der insanın içinden bir ses. "Evet, belki bir ayinin ayrıntıları da aynı derecede gerekçesizdir." Ama bunlar onlar gibi değil.

Lilit iyi bir evlat gibi davrandı. Zaten Dolapdere'deki dükkânının çevresindeki Kürt hamalları, Hacıhüsrev'in yankesicilerini, çingenelerini, torbacılarını, Kasımpaşa'nın bitirimlerini kontrol edebilmek için takınmak zorunda olduğu vakur ifadeyi bir perde daha koyulttuğunda yüzünde beliren hüznün, cemaat tarafından makbul, hatta şayanı takdir bir yas ifadesi olarak onay görüyordu.

Ama sadece o kadar da değil... Gerçi babası yaşarken de kocası onun için hep —Müslüman bir aileden gelmesi bir yana— iyi bir damat olmuştu ama babasının asıl istediği şeyi ona ancak o öldükten sonra sunuyordu: Klasik ölçüler içinde ideal bir çift görüntüsü. Evet, tam bir çift, ideal bir karıkoca gibi davrandılar

Lilit'le kocası ölümü izleyen iki hafta boyunca.

Ya Bünyamin...? O ne yaptı bu süre içinde?

Çok fazla göze batmadan izlemeye çalıştı Lilit'i. Örneğin kocasıyla birlikte vergi dairesinin koridorlarında dolaşırken birden Lilit'in karşısına çıkıyor, üfürük olduğunu onun hemen anlayabileceği ama kocasının da kabul edebileceği bir iş uydurup, gözlerinde şefkat, aşk ve muzipliğin birbirine karıştığı tuhaf bir ifade, belirlediği hızla ortadan kayboluyordu.

Ya da Lilit, bu iki haftalık sınavın kendisi için en zor düğümü olan Neve Şalom'daki tören sırasında, bu karlı Mart başında Galata Kulesi'ni gezmek üzere oraya nereden düşmüşse düşmüş turist kafilesinin son sıralarında birden Bünyamin'in yüzünü görüyordu. Saldırgan olmadan ısrarlı olabilen bakışlarını onun yüzüne dikmiş bakıyordu, sanki bir davet bekler gibi. "Elimden ne gelir!?" dercesine kollarını iki yana açmıştı Lilit. Bunun üzerine Bünyamin, Lilit'in bugün de "mükemmel" dışında bir sıfatla nitelendiremeyeceği bir manevrayla cemaatin içine dalmış, ona taziyet dileyenlerin arasına karışmış, ikisinin de birbirlerinin kulağına "Seni çok özledim," diyebilmeleri için bir fırsat yaratmıştı.

Bütün bunlar aslında Lilit'i çok şaşırtmamıştı. Çünkü daha ilişkilerinin ilk günlerinde, babasının geçirdiği kalp krizi karşısında Bünyamin'in verdiği destek, gösterdiği anlayışlılık, kendisini ona böyle kaptırmasını, ne kadar kaptırdıysa o kadar kaptırmasını mümkün kılan nedenlerin belki de başında geliyordu.

Yine de arada bir fark var.

O zaman kendisini sabit, Lilit için her zaman ulaşılabilir kılmıştı. Şimdi ise varlığı çok daha tesadüfi — Lilit açısından tesadüfi. Bir şaka gibi; bir görünüyor, bir kayboluyor.

Yanlış anlaşılmasın; Lilit şakaların tadını çıkarmayacak biri değil. Ama şimdi... Ölümün gölgesi altında...

Üstelik yalnız ölümün gölgesi altında da değil. Geçmişin, Bünyamin'le ilgili ilk hayal kırıklığının da bir ilişkisi var Lilit'in duyduğu huzursuzlukla. Bünyamin, o ilk günlerde verdiği güvenden sonra birdenbire ortadan kaybolmakla, verdiği güvenin pek öyle güvenilemeyecek bir güven olduğunu göstermemiş miydi? Şimdi de bu destek olma tarzına gölgesini düşüren, Bünyamin'in o zamanki sorumsuzluğu değil mi? Şimdiki çabanın yanar döner niteliği, belki de koşulların zorluğunu değil, Bünyamin'in kişiliğindeki bir uçarlılığı yansıtıyor. Bünyamin her an geri alınabilecek armağanlar veren biri mi?

2

Biraz fazla mı yüklendik Bünyamin'e?

Bu kötü zaman boyunca ikisi arasında ortaya çıkan mesafe, yalnız onun yaratmış olduğu hayal kırıklığından mı ötürü? Bir başkasının hiç mi payı yok?

İki hafta boyunca her gün aradı Ali,

— "Senin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordu Lilit'e.

Elbette enayice bir yanı var bu sorunun ve genel olarak Ali' nin çabalamalarının. Beş, dört, hatta üç yıl önce bile gösterilseydi kanını kaynatacak, yüreğinin yağın eritecek bu dikkat karşısında Lilit'in şimdi benimseyebildiği yegâne tavır, soğuk bir yargılayıcılık: "Vaktiyle neredeydin?"

Dolayısıyla yutmuyor Lilit Ali'nin ilgisini. O telefonlar onları birbirlerine yaklaştırmıyor.

Ama Lilit'le Bünyamin'in birbirlerinden uzaklaşmasına katkıda bulunmadıkları söylenebilir mi?

3

Biraz da Ali'nin açısından bakalım:

O neyi yapıyor? Ya da yapamıyor?

Zamana karşı edepli olunması gerektiği söylenmişti. Belki de Ali'nin beceremediği, tam da bu âdab.

Bir vaat vardı. Diyelim ki, Lilit'in temsil ettiği bir vaat; onun koynunda mutlu olma vaadi.

Elbette o vaadin varolmasında Ali'nin yeteneklerinin hatırı sayılır bir payı vardı. Lilit'i çağırmak her babayiğidin harcı değildir.

Ama işte, çağırmak bir şey, çağrılana lâyük olmak başka bir şey. Belki de arada geçen süre içinde Ali bu mesafenin, çağrı ile liyakat arasındaki bu farkın anlamını öğrendi.

Yine de öğrenemediği bir şey var: O zaman öğrendiğinin —ya da

öğrenemediğinin— bugüne yetmeyeceği.

Bir zamanlar yapmış olması gerekeni şimdi, Bünyamin'in rekabetinin baskısı altında yapıyor olmak, Bünyamin'le Lilit arasında doğmakta olan mesafeye katkıda bulunsa bile, onu Lilit'e artık yaklaştırmıyor.

Lilit çok yalnız.

4

Yine de Bünyamin sözlerin büyüsünü yardıma çağırarak, Lilit'in acısını dindirmek, daha doğrusu önce diri tutmak, anlamak üzere diri tutmak, sonra yatıştırmak üzere sözlerden yararlanmasına yardımcı olabiliyor. Bu yolla da olsa aralarındaki mesafeyi kapatmak yeteneğini tamamen yitirmiş değil.

Bir öğle yemeği... Bünyamin'in çirkin ve bayağı şeylerden aldığı çocukça zevkten ötürü sevdiği, Lilit'inse aslında tahammül dahi edemediği ama hem annesinin Nişantaşı'ndaki evine yakın olduğu için, hem de bu yağışlı, gri, berbat Mart gününde zaten her yer nasılsa aynı derecede sevimsiz görüneceği için, bugün burada buluşmayı kabul ettiği, Avrupa'nın metro istasyonlarına öykünerek tasarlanmış bir et lokantasındalar.

— "Bana biraz babanla ilişkini anlatsana."

— "Daha erken değil mi böyle şeyler üzerine düşünmeye başlamak için?"

— "Bence değil ama tabii sen nasıl istersen."

— "Haklısın herhalde," dedi Lilit yorgun ve bezgin bir sesle. "Böyle sürüklenmemek gerekiyor; sürüklenmemek için de konuşmak, olayların anlamına hâkim olmak... Bak, mesela bu, babamdan öğrendiğim şeylerden biriydi. Yok yanlış anlama, konuşmayı kastetmiyorum. Konuşkan bir insan değildi babam." Yüzüne hafif bir gülümseme yayıldı; yanaklarındaki dikey gamzelerin belirmesine yetmeyecek kadar uçucu bir gülümseme. "Çocukken ne yapardım, biliyor musun? Babam işten dönüp gazetelerini okumak üzere koltuğuna yığıldığında kucağına tırmanırdım. Benimle konuşmasını, ilgilenmesini isterdim; o gazete okumaya çalışırdı. O zaman kulak memeleriyle oynamaya başlardım.

Nadiren baştan çıkarabildiğim olurdu; çoğunlukla azarlardı. Ama herhalde azarlamasına bile razıydım."

Yavaş yavaş kendini sözlerine kaptırmaya başlıyor olsa da, hâlâ tutuktu. Mahcup mahcup gülümseyerek,

— "Çok dağınık konuşuyorum, değil mi?" diye sordu. Bünyamin çağrışımlarının arasına girmekten çekinircesine, fısıltıyla,

— "Dilediğin gibi, canım," dedi.

— "Yok, bana öğrettiği konuşmak, konuşkanlık değil, sürüklenmemekti. İnsanın güçlü olması gerektiğini babamdan öğrendim."

Birden durdu; aklına bir gelmiş gibi kaşları hafifçe çatıldı; alını kırıştı.

— "Tuhaf bir şey," dedi. "Şimdi aklıma geldi, daha doğrusu, yeni fark ettim: Hayatta kendimi hiçbir zaman, şu son iki hafta hissettiğim kadar güçlü hissetmemiştim."

Bünyamin, deminkinden biraz daha yüksek bir sesle,

— "Sen zaten çok güçlü bir insansın," diye araya girdi.

Lilit, kararsız bir sesle,

— "Tam öyle bir şey değil," dedi. "Güçlü bir insan olduğumu, gerekeni yaptığımı, kolay kolay dağılmadığımı biliyorum." Kısa bir duraksamadan sonra, "Bütün bunlar 'güç' demekse..." diye ekledi. Hâlâ ne demek istediğini anlatacak kelimeleri arıyordu. "Başka türlü bir şey bu; birtakım şeyleri becerebilmekten duyulan gurur değil de, sanki güvene ya da metanete benzer bir şeyin kendine insanın içinde kalıcı bir yer edinmesi gibi..." Birden yüzü aydınlandı. Aradığı örneği bulmuştu. "Geçenlerde, defin ruhsatı almaya çalışırken, hani şu seninle karşılaştığımız, daha doğrusu karşıma çıktığın günden önce, işimle ilgili bayağı yapısal bir sorunu nasıl çözebileceğimi keşfettiğimi fark ettim. Biraz utanmadım da değil, babamın ölümüyle benim arama giren bu keşiften."

Bünyamin söze hep Lilit'in monologunu bölmekten ürkerek, sırf ilgisinin sürdüğünü göstermek için, alçak bir sesle giriyor.

— "Nasıl bir sorun işindeki?"

— "Ayrıntılarla başını şişirmek istemiyorum. Kısaca özetlemeye çalışayım. Senin ölçülerine göre çok para kazandığımı biliyorum ama ben eninde sonunda bir esnafım. İthal arabaların yedek parçalarını satıyorum. Ama bizim piyasada para kazanmaya devam edebilmek için imalata yönelmemiz doğrultusunda büyük bir baskı var. Çoğu insan da yapıyor bunu zaten. Hyundai'den tut Chevrolet'ye

kadar bir sürü arabanın yedek parçaları burada üretiliyor. Ama değişmesi gerektiği konusunda herkes hemfikir olduğu halde hâlâ yürürlükte olan mevzuata göre, bu iş korsanlık sayılıyor. Gerçi şimdilik risksiz bir korsanlık. Çünkü yabancı şirketler için bu işin peşine düşmenin maliyeti, bunu önlemekten elde edecekleri ek kazançtan daha yüksek. Ama olsun. Belki azınlık psikolojisi diyeceksin ama ben yasal olmayan bir iş yapmam."

— "Hayır, demeyeceğim."

— "Sağol canım." Lilit uzanıp Bünyamin'in masanın üzerinde duran elini okşuyor. İlk buluştuklarında, neredeyse formalite gereği birbirlerini yanaklarından öpmelerinden beri tenlerinin ilk teması. Evet, hâlâ o kadar yakınlar; ikisi de ürperiyor.

— "Bugüne kadar rekabetin maliyet avantajını ben verdiğim hizmetin kalitesiyle dengelemeye çalıştım. Her neyse... Kalıcı çözümün ne olması gerektiğini uzun zamandır biliyordum: Yabancı şirketlerle bir 'joint venture' kurmak."

Bünyamin, bu kez gerçek bir merakla, gerçek bir soru sordu:

— "Hırslı bir insan mısın sen?"

Lilit güldü,

— "Hayır," dedi. "Ama anlatmaya çalıştığım şeyin bir yönü belki de hırsla ilgili. Bugüne kadar işimin bütün hayatımı yutmasını istemediğim için 'joint venture' fikrinden hep uzak durdum. Ne bileyim ben, Panomar'da senin derslerini dinlemeye, ilgimi çeken yeni bir bar açıldığında, iç huzuruyla oraya gitmeye, kitap okumaya, sinema festivalinde istediğim filmleri görmeye ayırabilecek vaktim olsun istedim. İşi büyütürsem bu vakti, daha da önemlisi iç huzurumu kaybedeceğimden korktum. İşte bu son hafta içinde üzerime gelen güven, bu korkuyu söküp attı içimden. Kendimi öyle kaptırmadan, boş vaktimden aşırı fedakârlık etmeden de büyüyebileceğime, işleri öyle örgütleyebileceğime artık güvenim var. Bir de, işte o karşılaştığımız gün, 'joint venture'la ilgili çeşitli pürüzleri nasıl çözebileceğimi buldum."

— "Bu 'joint venture' işi beni ilgilendiriyor. Bir gün pürüzleri nasıl çözdüğünü bana anlatır mısın?"

Lilit, bu sefer daha içten, daha aydınlık bir gülüşle güldü.

— "Canımın ilgilenmediği bir şey var mı?"

— "Seninle ilgili olanlar içinde, hayır yok."

— "Canım iltifat etmeyi de bilir."

Yasın kasveti sanki biraz dağılır gibi. Ama av kokusu almış bir tazı gibi Bünyamin konunun peşini bırakmaya niyetli değil.

— "Tuhaf bir şey," diyor. "Babanla ilişkin bir kadının babasıyla ilişkisinden çok bir erkek çocuğununkini andırıyor."

Lilit artık, Bünyamin'in zaman zaman sonda söyleyeceğini, hiçbir açıklama, girizgâh yapmadan başta söyleyerek insanları şaşırtmaktan hoşlanmasına alışmış. Yine gülerek,

— "Anlat," diyor.

— "Aslında çok karmaşık bir şey değil anlatacağım. Bir çok ünlü adamın hayatında, babalarının ölümüyle ilgili son derece önemli dönüm noktaları vardır. Yanlış hatırlamıyorsam Freud' un kendi hayatında da böyle bir an vardı."

— "Nedir bunun anlamı?"

— "Baba, erkeklerin hayatında yasağı temsil eder. Yasağın neyi yasakladığını biliyoruz: İlk anneyi, mutluluğu, çoğu zaman gerçek aşkı da..."

Lilit biraz ürktü. Tanıştıklarından beri Bünyamin ilk kez aşk hakkında böyle karamsar ifadeler kullanıyor.

— "Ama kimi zaman kastedildiğinden çok daha fazla şey yasağın kapsamına girebilir." Bünyamin, kendi kendisiyle alay etmekte olduğunu açıkça belli ederek güldü. "Para, sözgelimi. Başka bazıları için yakın dostluklar olabilir. Ama kastedilmeden yasaklananlar içinde en sık rastlanana belli bazı başarı türleridir. Baba'nın ayrıcalığı olarak görülen başarılar... İşte Baba'nın ölümü bunların yasağın kapsamından çıkması için bir vesile olabilir."

— "Biliyor musun? Sandığından da haklısın."

Gülme sırası Bünyamin'e gelmişti.

— "Şimdi de sen anlat."

— "Sana işyerimi nasıl, daha doğrusu niçin kurduğumu anlatmadım."

— "Oysa anlatmayı vaat etmiştin."

Lilit'in bakışlarında kırgınlık, sitem ve hayıflanma yer değiştiriyor.

— "Canım vaktimiz mi oldu ki?"

— "Kusura bakma. Sitem etmek istemiyordum."

Hızla, neredeyse hırsıyla birbirlerinin masanın üzerinde duran avuçlarını

okşuyorlar. Lilit,

— "Çalışmaya daha üniversite yıllarında başlamıştım," diye devam ediyor. "Çabuk yükseldim. Sorumlu bir insandım. Biliyorum, 'Hâlâ öylesin' diyeceksin. Boşver. Onu zaten biliyorum."

— "Üzgünsün."

— "Doğal değil mi?"

— "Tabii! Tabii, haklısın."

— "İyi referanslar edindim. Ama hakkını yememek gerekiyor; babam Türk Philips'te çalışıyor olmasaydı, bu referanslarla da olsa, orada o kadar yüksek bir mevkiden işe başlayamazdım. Ama ondan sonrasını ona borçlu olduğumu kimse söyleyemez. Çok kısa bir süre içinde, altı ayda terfi ettim. Babamın bunda bir dahli olmadığına eminim." Lilit'in alnı kıvrıştı ama konuşmaya devam etti:

— "Sonra karşı karşıya kalmaya başladık. Yanlış anlama, her zaman haksız olan o değildi. Aksine... Anlaşmazlıklarımızdan çok şey öğrendim. Ama sonra yavaş yavaş bir şeyin farkına varmaya başladım. Anlaşmazlıklarımızın sistematik bir yönü vardı ve hep benim hatalarımdan kaynaklanmıyorlardı. Ben rutin işleri iyi götürüyordum; bununla da babam iftihar ediyor, hatta destek verdiği bile oluyordu. Ama ne zaman şirkette farklı bir kulvara sıçramama imkân verecek bir buluş yapsam ya da karar versem, karşımda doğrudan ya da dolaylı yollardan babamı buluyordum. Doğrudan kendi uzmanlık ya da yetki alanına girmeyen konularda bile..." Bir an için anlattığı hikâyeden, hikâyeyi anlatan kendi sesinden sıkılmış gibi durdu. "Sonunda istifa ettim; bu işi sıfırdan başlayarak kurdum."

— "Baban nasıl karşıladı bunu?"

— "Çok kızdı. Altı ay dargın kaldık."

— "Sahiden oğlu gibi davranıyormuş baban sana. Babalar oğullarının kendileri gibi olmasını isterler ve istemezler."

— "Neden?"

— "Çünkü babaların oğullarını iğdiş etmesi, onlara hadlerini bildirmesi, bir kerede olup biten bir şey değildir. Hayat boyunca sürer."

— "Canım! Senin hesabına göre ben babamın oğlu mu olmuş oluyorum?"

— "Evet."

Bu kez sesini alçaltan Lilit oldu.

— "Ama canım; benim çüküm yok ki," diye itiraz etti gülerek.

— "Belki de varmıştır."

Lilit'in sesi daha şikâyetçi bir ton takındı.

— "Sanki görmemiş gibi konuşuyorsun."

— "Canım ben gerçek çüklerden söz etmiyorum. Bunların hayalileri de olabilir; daha doğrusu imal edilebilir."

— "Peki nerede öyleyse benim hayali şeyim?"

Bünyamin derin bir soluk aldı.

— "Doğal, doğuştan gelen güzelliğini kastetmiyorum; çatın, hatlarının mükemmelliği değil sözkonusu olan. Sen de teslim edersin ki, senin güzelliğin bunlardan ibaret değil. Bakımlılığın, görünüşüne gösterdiğin özen de hiç değilse aynı derecede önemli. Neyi, hangi hayali nesneyi imal etmeye çalışıyorsun bu bakım aracılığıyla? Belki de asıl üzerinde durulması gereken, gövdeni taşıma tarzın, edân. Dikilmiş bir kamış gibi değil mi senin güzelliğin?"

Lilit çok içmezdi. Bu öğlen de hepsi hepsi bir tek rakı söylemişti. Bünyamin şu son söylediklerini söylerken o da son yudumunu içiyordu. Kendisinden hiç beklenmeyecek bir şey yaptı; ağızındaki rakıyı püskürttü. Ama püskürtmesi yudumun genzine kaçmasını önlemedi. Bir yandan öksürürken, bir yandan da kasıklarını tutuyor. Gözlerinden yaşlar geliyor.

Neden sonra kahkahalarına hâkim olabildiğinde, hâlâ yaşarmaya devam eden gözlerini silerek,

— "Hayatta tanıdığım en sapık herifsin, Bünyamin," dedi. "Senden başka kimin aklına gelirdi, sevdiği kadına, onu dikilmiş bir kamışa benzeterek iltifat etmek!?"

5

İyi bir öğle yemeğiydi. Kendilerini daha iyi ve birbirlerine daha yakın hissederek ayrıldılar.

Ama devamı gelmedi. O öğleni izleyen günlerde de görüşemediler.

O kadar ki dört gün sonra Dönek Doktor Bünyamin'i telefonla arayıp "Bu akşam buluşalım mı?" diye sorduğunda, Lilit'le tanıştığından beri büyük bir kıskançlıkla, neredeyse cimrilikle sakındığı gecelerini nasıl geçireceğine Bünyamin artık aldırnamaya başlamıştı. Omuzlarını silktilti. "Olur," dedi.

— "Tuhaf bir şey oldu."

Yine Dönek Doktor'un çalıştığı ve yaşadığı dispanserdeler. Son buluşmalarından bu yana tam iki hafta geçmiş. "Ne kadar hızlı geçmiş zaman," diye düşünecek Bünyamin, düşünemiyor. Çünkü aynı anda "Ne çok şey olmuş," diye düşünmek istiyor.

"Bu kadar kısa bir zamanda mı Bünyamin? Öyle mi sürdürmek istiyordun düşüncelerini? Söylesene bana, hızlı mı geçti şu son iki hafta? Koşuyor mu zaman duruyor mu?"

Dönek Doktor arkadaşının içine düştüğü dalgınlığın farkına vardı. Bir süre onu kendi haline bırakmaya karar verdi. Mutfağa gitti.

"Tökezliyor," diye cevap veriyor Bünyamin içinde uyanan sorulara. "Ne duruyor, ne koşuyor. Tökezliyor." Haklısın belki Bünyamin. Belki de olaylarla zaman arasındaki bağ zayıfladı. Olaylar sanki zamanın dışında bir yerde oluyorlar. Mahşer...

Mutfakta arkadaşı da "Gerçekten tuhaf şeyler oluyor," diye düşünüyor. Zaten olan biten bu tuhaf şeyleri tartışmak için Bünyamin'i çağırmıştı. Ama yalnız bunun için değil... Bünyamin'i özlemiş, daha da önemlisi onun için endişelenmeye başlamıştı.

Dünyayla ilişkisini asgariye indirmiş de olsa Dönek Doktor kör değil. İki hafta önce geldiğinde Bünyamin'in yüzüne, Kansas yıllarından tanıdığı ama Türkiye'deyken hiç izini görmediği bir ışık

n yeniden doğmuş olduğunu fark etmişti. Belki biraz bu yüzden, aradan geçen iki hafta içinde, alışkanlıklarının dışına çıkarak, Taksim'e gitmiş, Bünyamin'i Panomar'da ziyaret etmişti. Ama kendisini karşılayan, ne Kansas yıllarından tanıdığı davetkâr aydınlık oldu; ne de son yıllarda Bünyamin'in bakışlarına yerleşmiş olan bezginlik. O bezginlik yerini açık, kanayan bir yarayı çağrıştıran acı bir bakışa bırakmıştı. "Tuhaf!" diye düşünmüştü.

Gerçekten de tuhaf Bünyamin! Tam iki hafta —ondört gün— oldu, Çırak'tan boş böğrüne o yumruğu yediğinden bu yana, değil mi? "Evet." Peki, Çırak'ın Dayı'yla buluşması ne zamandı? Onüç gün önce mi? Yoksa otuz yıl mı? Hangi zamanda yaşıyor bu sapık sevgi?

Evet biliyorum, senin de Çırak'a duyduğun ilgi bir sapıklık bileşeninden yoksun değil. Ama bunun seni çok rahatsız etmediğini de biliyorum. Çünkü seninkisi zamanın terbiyesinden geçmiş bir sapıklık. Zaman içinde onu başkalarını incitmeyecek bir şekilde yaşamayı öğrendin.

"Ama ya Dayı'nın sapıklığı...?" diye devam etmek istiyordum, kendimi Bünyamin'in vicdanı yerine koyarak ona yönelttiğim bu sorulara. Bunlar, zaten Bünyamin'in günlerdir, aylardır birlikte yaşamaya alıştığı sorular; dolayısıyla onların baskısı altında artık paniğe kapılmıyor. Ama, hiç kastetmediğim halde, şimdi, bu kötü Pazartesi gecesi, onun içinde sessiz bir çılgılık gibi yükselen başka bir soruyu kışkırtıyorlar: "Ya Lilit!?" diye haykırıyor Bünyamin'in iç sesi. "Ona duyduğum aşk sapık değil mi? Zarar vermeyecek, incitmeyecek mi?"

Ama şimdi Lilit'i düşünmek, onun yokluğunun azabını yaşamak istemiyor. Mutfaktaki arkadaşına sesleniyor:

— "Neredesin yahu?"

İşte, Dönek Doktor Bünyamin'in gözlerindeki acıyı gördüğü için, onu yalnızca konuşmak, son gelişmeleri tartışmak için değil, aynı zamanda ona iyi bir şeyler yapabilmek için çağırmıştı. Gece için Bünyamin'in en sevdiği şarküteri ürünlerini almıştı. Rokfor peynirini tereyağında ezmeyi demin bitirdi. Şimdi de, bir kutu ton balığıyla zenginleştirdiği İtalyan salatasını küçük sandöviç ekmeklerinin üzerine sürüyor. Bünyamin, daha küçücük bir çocukken, şarküteri ürünlerinin böyle her yerde bol bol bulunmadığı zamanlarda dedesinin çok özel günlerde ona sunduğu ayrıcalıkları tekrarlıyor.

Nereden biliyor bunları Dönek Doktor? Yıllar önce bir gece Kansas'ta...

Ama işte Bünyamin nasıl Lilit'in yokluğunu düşünmek istemiyorsa, arkadaşları da, Amerika'daki yılları hatırlamayı, daha da bir şiddetle istemiyor. Neyse ki, Bünyamin'in sesi Hızır gibi imdadına yetişti:

— "Neredesin yahu?"

Bünyamin Dönek Doktor'un hazırladığı sandöviçlere gerekli tezahüratı göstermekle kalmadı; gözleri de yaşardı. Yediler. Dönek Doktor Bünyamin'e Fransız konyağı teklif etti. Bünyamin mahcup mahcup gülümseyip rakıya sadık kalmayı tercih edeceğini söyledi. Doktor şaşırıldı.

— "Sen Fransız konyağı severdin."

Bünyamin biraz kekeleyerek, evet bir zamanlar gerçekten de Fransız konyağını sevdiğini, ama Türkiye'ye dönüp de tercihlerinin onu büyük ölçüde parasız bir hayat yaşamak zorunda bırakacağını kavrayınca, kısmen ideolojik gerekçelerden ötürü, kısmen de mahrumiyet duygusundan sakınmak amacıyla kendisini pahalı zevklerden arındırmak için nasıl bir disipline soktuğunu anlattı. Gerçi bugün o ideolojik gerekçeleri de, o çabayı da artık büyük ölçüde anlamsız buluyordu ama disiplin sonuç vermişti; artık damağı bile Fransız konyağının lezzetini reddediyordu.

Doktor armağanının bu açıklamalarla geri çevrilmesine çok fazla bozulmadı. Bünyamin'in tuhafliklarına alışkındı.

Şimdi yemeğe ara verip ikisi de birer sigara yakmış, oturdukları koltuklara daha bir yerleşiyorlar. Biri konyağını, öbürü rakısını yudumluyor.

Bünyamin,

— "Eeee, anlat bakalım! Neymiş olup biten tuhaf şeyler?"

— "Haliç üstünde levendleri gören hastamı hatırlıyor musun?"

— "Hani şu arkadaşlarının 'Katrin' diye takıldığı turizmci mi?"

Doktor biraz hayran Bünyamin'e baktı:

— "Ne tuhaf bir hafızan var Allahaşkına!"

— "İbne hafızası, ne olacak!" dedi Bünyamin ve gevrek gevrek güldü.

— "Tahmin edebileceğinden de doğru bir iz üzerindesin... Biraz daha rakı?"

— "Lütfen."

Doktor rakıyı koyduktan sonra yerine oturdu. Derin bir soluk aldı.

— "Bir süredir bana haftada iki gelmeye başlamıştı. İki hafta önce ilk kez bir randevusunu kaçırdı. Üzerinde durmadım. Ama o hafta ikinci randevusuna da gelmeyince biraz merak ettim; hafta başında aramaya karar verdim."

— "Ne günlerdi randevuları?" Sırf bir şey sormak için sorulmuş bir soru.

— "Salı, Perşembe. Geçen Pazartesi sabahı, ben daha aramaya fırsat bulamadan, karısı beni aradı. İnanılması güç bir hikâye anlattı."

— "Eeee?"

— "Benimle randevusuna gelmediği Salı gününün gecesi evine de gitmemiş. Onun için yadırgatıcı bir davranış... Gerçi evlilikleri duygusal açıdan iyi gitmiyor ama bizim Katrin evlilik yükümlülüklerini yerine getirmeye özen gösteren, 'korrekt' bir adamdır. Ertesi gün de ortada görülmemiş. Karısının beni aradığı Pazartesi günü hâlâ ortaya çıkmamıştı."

— "Tuhaf!"

— "Asıl tuhaf kısmı bundan sonra başlıyor. Benimle konuştuktan sonra bir arkadaşı kadını aramış; o günkü Sokak gazetesini almasını söylemiş. Kadın bir anlam verememiş ama arkadaşı o kadar ısrarlıymış ki, kapıcıya bir gazete aldırılmış."

— "Eeee...?"

— "Aldırılmış ve ilk sayfada kocasının, daha doğrusu kocasının yüzü morarmış cesedinin resmiyle karşılaşmış. Gazetede ki habere göre kimliği teşhis edilememiş bir ceset."

— "Neden teşhis edilememiş?"

— "Çünkü çırılçıplak ve ırzına geçilmiş bir halde bulunmuş. Üstünde kimlik bir yana, don dahil herhangi bir giyim eşyası yokmuş."

— "Tecavüz edildiği nereden anlaşılmış?"

— "Makatında sperm bulunmuş."

— "Tamam, o kadarını tahmin ettim. Ama tecavüz olduğu nasıl anlaşılmış?"

Doktor şaşkın. Bünyamin'in niçin özellikle bu noktaya takıldığını anlamıyor. Ama diğer yandan,

— "Evet, haklısın," diyor. "Boğulmuş olduğu için ölmekten önce kurulmuş ilişkinin bir tecavüz olması gerektiğini farzettik hepimiz, yani polisler, karısı ve ben. Oysa deliller yalnızca bir anal ilişkiye işaret ediyor; ilişkinin zorla kurulduğuna dair başka bir emare yok."

— "Anladım. Peki, her neyse; sen hikâyene devam et."

— "Öğleden sonra kadın beni bir daha aradı. Sesi ağlamaklıydı. Gazeteyi aramış; oradan cesedi bulanın Sütlice karakolu olduğunu öğrenmiş; Karakol'dan

da cesedin hâlâ morgda tutulduğunu öğrenmişti. 'Biliyorum, belki haksızlık ediyorum,' diyordu telefonda bana. 'Ama kocamın son aylardaki en yakın sırdaşı sizdiniz.'"

Bünyamin, ister istemez, Harun'u düşündü. Tabii, o anda kendisi Dönek Doktor'la konuşurken, Lilit'in de Harun'la konuşmakta olduğunu bilmeden. Çünkü Lilit babasının cenazesini kaldırmanın yükümlülüklerinden kurtulabildiği ilk akşam Bünyamin'le buluşmaktansa, onun hakkında Harun'la konuşmayı tercih etti. Şimdi Harun'a Bünyamin'in hayatında tuttuğu yerle sevgilisinin —Ali'nin— tuttuğu yer arasındaki farkı anlatmaya çalışıyor.

— "Lütfen, lütfen,' diye yalvardı kadın. 'Morga, teşhise benimle birlikte gelir misiniz?'"

— "Gittin mi?"

— "Tabii."

Bünyamin güldü,

— "İyi kalpli döneğim benim."

— "Oydu. Tabii ceset iki günlüktü. Morarmıştı. Dolayısıyla benim teşhisimin çok güvenilir bir yanı olamazdı. Ama kadın elbette kocasının gövdesini, mesela sağ baldırındaki başparmağı büyüklüğündeki beni biliyordu. Her şey yerli yerindeydi."

— "Peki kim öldürdü sence adamı?"

— "Dur daha bitmedi. O akşam ben kadını elimden geldiğince teskin etmeye çalıştım. Ama ertesi gün tekrar aradı. Katrin eve dönmüştü."

— "Ne!?"

— "Evet, kocası eve dönmüştü. Telefonda kadının deli gibi sevindiği, sevindirik olduğu her halinden belli oluyordu."

— "Peki, sen adamı gördün mü?"

— "Hayır. Gerçi çok istedim tabii... Ama kadın daha telefonda konuşurken bunu önlemeye, engellemeye çalışıyordu. 'Çok teşekkür ederim,' dedi. 'Çok yardımcı oldunuz.' Sonra bir hafıza kaybından söz etti. Kocası ortadan kaybolduğundan bu yana geçen günleri hatırlamıyormuş. Üstüne bir de tuhaf suskunluk gelmiş. Bütün bunlara rağmen 'Ama n'olur siz müdahale etmeyin,' diye yalvardı.

— "Sen ne yaptın?"

— "Ne yapabilirdim ki!? Soruşturmaya devam edilseydi, cesedin parmak izleriyle Katrin'inkilerin karşılaştırılmasını isteyecektim. Ama hâl böyle olunca, hiçbir şey yapmadım."

— "Haklısın. Hayaletlerin onları hayal edenleri düzüp boğduğu koşullarda, dönecek de olsa bir doktor ne yapabilir ki!?"

Alay mı ediyor Bünyamin, ciddi mi?

8

Kişisel olanla tarihsel ya da belki de tarihdışı olanın buluştuğu ölümcül bir kavşak mı?

Tutkunun bedeli ödenecek — ama bedel demek doğru mu?

9. Visi d'Arte

Lilit Bünyamin'i sonunda aradı, bir hafta sonra.

— "Hani bana yemek yapacaktın?"

Bünyamin ne diyeceğini şaşırmıştı.

— "Tabii, tabii! Ne zaman istersen, ne istersen."

— "Yarın. Ne yapacağına sen karar ver!"

Şimdi Tarlabası. Paşa Bakkal Sokağı. Günlerden 21 Mart.

Bünyamin'in evi.

Ve Lilit.

Bünyamin humus yapmıştı; nohutlar pişmemiş, üstelik Bünyamin'in mutfak

robotu da olmadığından yeterince ezilmemiş, tane tane kalmışlardı. Meze olarak bir de —Lilit'in sevmediğini unutup— çerkes tavuğu yapmıştı. Çoban salatası için semtteki manavdan aldığı domates ve hıyarlar da geçkin. Bünyamin alışık olduğu için fark etmiyor.

Allah için Lilit sofranın sefaletini sezdirmemek için az çaba sarfetmedi. Ağzında büyüyen nohut tanelerini kahramanca çiğnedi. Çerkes tavuğunu sevmediği, sevmediğini Bünyamin'e daha önce söylemiş olduğu halde, ondan da tabağına bir lokma aldı. Ama humustan ağzına bir lokma almak Bünyamin'in keyfini kaçtırmaya yetti. Somurarak,

— "Artık sıcaklara geçelim," dedi.

Lilit gülmeye başladı ve,

— "Canım, o kadar üzülme," diyerek uzanıp Bünyamin'in yanağını okşamaya çalıştı ama eli havada kaldı. Bünyamin humus ve çerkes tavuğu tabaklarını kaptığı gibi sofradan kalkmış, mutfağa yönelmişti bile. Lilit içinden "Öfff erkekler!" diye söylendi ama o da Bünyamin'in peşinden mutfağa gitti. Ona yaklaşıp arkasından kollarıyla omuzlarını sardı.

— "Canım senin bildiklerin bunlardan daha önemli."

Bünyamin sert bir sesle

— "Değil," dedi. Abusluğu daha geçmemişti. Önündeki kuru fasulye tenceresini kapıp tekrar yemek odasına döndü. Lilit de peşinden... Bünyamin'in bu somurtkan halinde sevimli bir yan bulmakla beraber, sabrı taşmak üzereydi. Yine de sofradaki yerine oturup,

— "Neden değil?" diye sorarken sesi yumuşaklığından bir şey yitirmedi.

— "Bir dakika! Gidip pilavı getireyim."

Döndüğünde Bünyamin'in yüzünde suçluluk duygusunu andırır bir ifade vardı..

— "Kusura bakma Lilit. Kendi beceriksizliğimden ötürü senin geceni piç ediyorum."

— "Sonuç başarısız da olsa benim için bunca uğraşmış olmana memnun olmuyor muyum sanıyorsun?"

— "Mesele yalnız o değil ki."

— "Canım anlamıyorum. Hiç yapmadı, o yüzden bilmiyorum ama bana temizliğe gelen kadın bile humusu senden daha iyi yapıyor olabilir. Böyle bir

alandaki başarısız olmak seni niçin bu kadar sarsıyor?"

— "Kuru bir aydından ibaret olmamanın bana kalan yegâne teminatıydı. Gençliğimde başka şeyleri de denemiştım; resmi, değişik müzik aletlerini, bir ara kilden küçük heykelcikler bile yapmaya kalkıştım. Ama hiçbirine fazla yetenekli değildim. Eleştireliliğim, dilersen 'zihnim' de ona, hep elimin önünde gidiyordu. Üstelik iyi yemek yapmanın, elemeğiyle çok daha yakından ilgili, daha mütevazı bir anlamı var, resim, müzik gibi şeylerle kıyaslandığında. Bana iyi geliyordu bu. Belki kendi hırslımı dizginleyebilmek için hep iri iri iddialardan kaçınmaya çalıştım. Sonunda bir sürü şey öğrendim. Ama nedir ki benim bildiklerim!? Kitabiyattan ibaret! Vaktin varsa hepsini herhangi iyi bir kütüphanede bulabilirsin."

Neyse ki, Bünyamin'in "benim spesiyalitem" diye nitelediği şaraplı ve fesleğenli kuru fasulye de, Lilit'in damak zevkine fazla diri gelse de, Bünyamin öyle tercih ettiği için fark etmediği zerdeçalı sarı pilav da iyi olmuştu.

— "Canım, senin de sanatkâr bir yanın olmadığını kimse inkâr edemez," diye iltifat etmekten geri durmadı. Başka şeylerden konuşmaya başladılar. Gülüştüler.

Ama Bünyamin bu! Sanki çuvallamaya, geceyi boka batırmaya kararlıymış gibi soruyor:

— "Bu gece bende kalacak mısın?"

Lilit'in içinde "Niçin? Niçin şimdi böyle bir soru?" diye bir çaresizlik çılgılığı

... Ama sesi yine yumuşaklığından bir şey yitirmiyor.

— "Çok isterdim canım. Yarın sabah erkenden Civan Usta'yla bir görüşmem var."

Neyse ki bu sefer —hiç değilse şimdilik— Bünyamin'in gözlerine çöken karanlık diline yansımıyor. Bakışlarını öne eğiyor.

Tekrar kaldırdığında sanki biraz yumuşamış gibiler. Bir şey söyleyecekmiş gibi ağzını açıyor. Sonra birden tekrar kapatıyor.

Lilit güldü.

— "Söylemene gerek yok. Civan Usta'nın beni dolandırdığını biliyorum. Çırac'ın bunun farkında olduğunu da..." Derin bir soluk. "Çırac beni sever. Herhalde uzunca bir zamandır bunu bana söyleyebilmenin bir yolunu arıyordu. Sen çok iyi bir kanaldın." Bir soluk daha. "Ama herhalde seninle konuşurken Civan Usta'yı gammazlamamak konusunda seni uyarmıştır."

Bünyamin teslim olur gibi oldu.

— "Seni en çok ne için, ne yüzden sevdiğime bir türlü karar veremiyorum. Çok güzelsin. Ama herhalde senin bu sezgin — belki sezgi de dememek gerekiyor; anlayışlılık ya da dikkat belki— işte her neyse o, o da güzelliğin kadar önemli. Belki daha da..."

Lilit bir daha öne doğru uzandı, Bünyamin'in dirseğine dokundu. Ama konunun fazla ağırlaştığına karar vermişti.

— "Biliyor musun?" dedi gülererek. "Civan Usta'nın adı aslında Civan değil."

— "Nasıl yani?"

— "Levanten bir aileden geliyor Civan Usta. Asıl adı Giovanni. Kimse 'Giovanni'yi telaffuz edemediği için yıllardır kendini 'Civan' diye tanıtıyor."

Güldüler. Bünyamin kalktı.

— "Duruma uygun bir müzik koyayım," dedi.

Yerine dönerken Maria Callas'ın sesi odayı doldurdu.

— "Biliyor musun?" dedi. "Sen gerçi annemi tanımadın ama benim annemle çok sevimli bir ilişkim vardır."

Tam Lilit içinden "Eyvah!" diye geçiriyordu ki, Bünyamin güldü.

— "Korkma," dedi. "Ben Anneci erkeklerden, Annesi'ne âşık olanlardan değilim."

Lilit gecenin başından beri belki ilk kez gerçekten rahatladı. Makaraları koyverdi.

— "Seni en çok bunun için seviyorum. Düşüncelerimi önceliyorsun. Ya da düşünüp de söyleyemediklerimi söylüyorsun," dedi.

— "Sağol."

— "Peki, neden şimdi aklına annen geldi?"

— "Gençliğimizde bir tartışma vardı. Yalnızca annemle benim aramda değil, genel bir tartışma; Maria Callas mı Renata Tebaldi mi, diye... Ben Tebaldici'ydim, annem Callasçı. Callas'ın sesi billur gibiydi ama sert ve soğuktu; Tebaldi'ninki ise sıcak ve yumuşak. İkimiz de ötekini sevmeyi birbirimiz aracılığıyla öğrendik. Benim Callas'ı sevmem, kühüne varmam Amerika'da, orada Callas'ın Norma'sını keşfetmemle oldu. Kendisini bekârete adanmış ama âşık bir rahibenin öyküsü, şarkısı... Belki annemi daha iyi anladım Callas'ın tadına varmakla. Sonra ona bir kaset gönderdim; Tebaldi'nin söylediği Aida. Aslında bir Habeş prensesi olan bir

kölenin aşkı. Callas'ın söyleyemeyeceği bir parti." Güldü. "Söylediklerimi kendi kendime yalanladığımı düşüneceksin."

— "Hangi söylediklerini?"

— "Anneme âşık olmadığım ile ilgili söylediklerimi."

— "Hayır, düşünmeyeceğim."

10

Hangi noktada sarhoş oldu Bünyamin? O gece ayıklıktan sarhoşluğa geçtiği ânı nasıl yakalayamadıysa Lilit, daha sonra, olup bitenleri hafızada yeniden yaşar, ya da hiç değilse gözden geçirirken de böyle bir nokta saptayamayacaktı. Oysa Bünyamin'i tanıyan birçok insan gibi Lilit de, o geceye kadar, onun kaldırabildiği içki miktarını şaşkınlıkla karışık bir takdirle izlemişti. Alkolik ya da ayyaş diye nitelendirebileceği tanıdıklarının çoğu içkiyi, herhalde bir cendere gibi taşıdıkları gündelik kimliklerinin dışına taşabilmek, farklı bir varoluş tarzını denemek için bir araç olarak kullanıyorlardı. Oysa Bünyamin, hiç değilse olağan koşullarda Bünyamin, yani o geceki halinin dışında kalan zamanlardaki Bünyamin, öyle değildi.

Onu ayyaş diye nitelendirdiği tanıdıklarından ayırt eden şey içtiği miktar değildi. Hiç değil...! O bakımdan Bünyamin'in hiç de onlardan aşağı kalır bir yanı yoktu. Ama Bünyamin içtiğinde öyle farklılaşmıyor; daha doğrusu farklılaşması daha farklı bir tarzda oluyordu. Bünyamin, Bünyamin olmaktan kurtulmak için değil, sanki daha da bir Bünyamin olmak için içiyordu. Sanki bir yıkanma aracı... Manevi gövdesi üzerinde birikmiş kiri, pası, yabancılığın bıraktığı tortuyu temizlemek üzere başvurulmuş bir sıvı...

Ama demek ki...

Demek ki, sarhoş olmuş da olsa Bünyamin'in o geceki kötülüğü kendi başına içkiyle açıklanabilecek bir şey değildi. İçki, o gece için, bir başka kötülüğe, Lilit'in kaynağını kestiremediği, o güne kadar Bünyamin'in gündelik hayatında pek fazla izini göremediği bir kötülüğe geçit vermişti.

Ama her neyse, bunlar daha sonraki bir zamana ait düşünceler, Lilit'in biraz da o feci gecenin sonunda, Akıntıburnu'nda dile gelen Bünyamin'in ölüm tutkusu üzerine düşünürken ulaştığı görüşler... Şimdi Bünyamin arabada, Lilit'in yanındaki koltukta oturmuş, sızlanıyor.

— "N'olurdu sanki bende kalsaydın? Her şey daha iyi olurdu."

— "Canım yapma! Beni de üzüyorsun.Tabii ben de isterdim kalmayı. Ama yarın sabah işim var. Üstelik sen de biliyorsun o görüşmenin önemli olduğunu. Ayrıca kocama da söylemedim bu akşam gelmeyeceğimi."

Yapma Bünyamin! Söyleme bundan sonra söyleyeceklerini! Ama biliyorum, söyleyecek.

— "Allah kocanın belasını versin!"

Bir bıçak gibi saplandı Lilit'in içine bu bela okuma. Ama Bünyamin sarhoş, Lilit ayık. Kendisine acı çektirmeye çalışan Bünyamin'in kendisinin de ıstırap çekmekte olduğunu görece kadar ayık. Gerçi Bünyamin gözyaşlarını hâlâ tutabiliyor —keşke tutmasa— ama Lilit onun titreyen dudaklarını görüyor.

— "Lütfen böyle konuşma Bünyamin! Sana anlatmaya çalıştım. O, aslında benim kocam falan değil. On küsur yılını paylaştığım bir arkadaşım, bir dost. Üstelik Koyakkent'teki evin de benim olduğunu, hayattayken babamın bana verdiği yegâne şey olduğunu da biliyorsun. Dolayısıyla ondan ayrılmak demek, onun kapının önüne koymak demek olur. Böyle bir şeyi ben nasıl yapabilirim?"

Dolmabahçe'yi Beşiktaş'a bağlayan ağaçlıklı yoldalar.

— "Allah Koyakkent'in de belasını versin!"

Yapma Bünyamin! Yapma be canım! Hani sen benden daha iyi olacaktın!? Hani bu sefer tutkuyu kötülüğünden, kötülükle eşanlı aşırılıklarından arındırarak yaşayacaktın!?

Lilit de artık dayanamıyor.

— "Bünyamin! Orası benim evim!"

Beşiktaş'ı geçtiler. İkisi de ağlıyor. Lilit Bünyamin'in ağladığını görüyor. Bünyamin Lilit'in ağladığını görmüyor.

"Onu Akıntıburnu'a götürsem," diye bir düşünce geçti Lilit'in zihninden. Ve "Akıntıburnu" kelimesi geçer geçmez anılar üşüştü.

Evet, Ali'yle birbirlerini baştan çıkarmaya giriştiklerinde, başbaşa geldikleri ilk yer Akıntıburnu olmuştu. Türk Philips'ten, babasının şirketinden ayrılması gerektiği düşüncesinin Lilit'in zihninde yeni yeni uyanmaya başladığı sıralardı.

Bir briç turnuvasında tanışmışlardı. Daha o geceden mi doğmuştu aralarındaki elektriklenme? Herhalde... Çünkü iki gün sonra Ali kendisini işyerinden telefonla aradığında Lilit şaşırılmamıştı.

— "Birlikte bir öğle yemeği yiyebilir miyiz?" O gün Lilit işte meşguldü; ertesi günü önerdi; Akıntıburnu'nu akleden de oydu. Ertesi gün orada tükürük köftesi yiyip çay içmişlerdi.

Daha sonraki yıllarda Lilit kendi kendine sık sık "Neden?" diye soracaktı. Çünkü, birlikte gittikleri ilk yer olmasına karşın, Akıntıburnu Ali'yle yaşadığı duygusallığın, erotizmin olağan dekorlarından biri haline gelmedi. Oraya bir daha birlikte gittiklerini anımsamıyor. Demek ki Akıntıburnu anlamını Ali'den de eski bir tarihten alıyor. Belki üniversite yıllarından... Bunaldığında giderdi oraya. Her zaman da iyi gelirdi. Hayali de olsa bir çözüm, bir kurtuluş...

Peki, Ali ile yenecek öğle yemeği sözkonusu olduğunda niçin orası aklına gelmişti? Ali'yi bir çözüm, nihai bir kurtuluş olarak gördüğü için mi?

Ama işte, Ali öyle bir kurtuluş olmadı ki hiç. Aksine... Bir daha Ali'yle birlikte oraya gittiğini hatırlamıyor ama onun yüzünden gittiği oldu, hem de sık sık... Mesela ondan ilk ve tek kez hamile kaldığında. Daha Ali'yle konuşmadan, ona bir şey söylemeden, kürtaj yaptırması gerektiğini, o kıyıda seyrettiği delişmen sular söylemişti ona.

Demek ki bir çözüm değil. Gerçi birlikte yaşadıkları güzel anları inkâr etmek haksızlık olur ama kesinlikle kurtuluş değil; sorunlarını katlayan, çoğaltan bir unsur olarak katıldı Ali Lilit'in hayatına.

Yalnızca kürtajda da değil... Onun açtığı başka nice yarayı daha sarmak, sarmak değilse de yatıştırmak için başvurdu Akıntıburnu'nun çırpınan sularına.

12

Peki niçin şimdi Bünyamin'i oraya götürüyor? Bir kurtuluş vaadi mi Bünyamin onun için, yoksa yeni bir sorun mu?

Cevap ne olursa olsun, her iki halde Akıntıburnu sorunlarının sanki bir aynası. Bu geceden sonra daha da öyle olacak.

13

Ama vardıklarında konuşmaya devam eden Bünyamin.

— "Sen aslında yalancısın. Beni sevdiğini söylerken yalancısın. Ben senin hayatında bir teferruattan ibaretim."

Bu söylediklerinin haksızlığı, bu haksızlığın içinde yarattığı isyan bile Lilit'in boğuk sesinin yumuşaklığını bastıramıyor.

— "Aşkolsun. Kimsenin karşısında senin karşısında olduğum kadar dürüst olmadım. Daha en baştan sana her şeyi anlatmadım mı?"

Ama Bünyamin işitiyor mu ki söylenenleri?

— "Yalancısın!"

— "Ne yalan söyledim sana!?"

Salya sümük bir sessizlik. Bir an için Lilit'i rahatlatıyor ama uzadığında tedirgin olmaya başlıyor.

— "Bak canım," diyor. "Karşıdaki ışıklar ne güzel." Çengelköy'le Kandilli arasındaki ışıklara işaret ediyor. Kuleli Lisesi'ninkiler hafif sağda kalmış. "Pırlanta gibi."

— "Sen de öylesin." Bünyamin'in sesi daha çok bir homurtuyu andırıyor ama Lilit yine de cevap veriyor.

— "Nasıl yani?"

— "Aynı derecede uzak, aynı derecede ulaşılmaz ve sahte."

Tam o sırada kâhya geldi.

— "Çay? Kahve? Bira?" diye sordu.

Lilit sade bir kahve söyledi. Bünyamin'in,

— "Bira," dediğini duyunca içi ezildi ve artık hâkim olamadığı gözyaşlarını koyverdi.

— "N'olur beni sahtekârlıkla suçlama!"

Ama Bünyamin'in gözleri hiçbir şeyi görmüyor. Kendi kendine konuşur gibi.

— "Birileri, bir şey, bu şehri çıldırtıyor. Sen de beni..."

Zavallı Lilit, artık ne yapacağını iyice şaşırılmış bir halde Bünyamin'in saçlarını okşuyor. O sırada Bünyamin arabanın kapısını açıyor; yuvarlanır gibi dışarı çıkıyor. Tabii Lilit de peşinden, yuvarlanmadan.

Açık hava Bünyamin'e iyi gelmiş gibi; tekrar konuşmaya başlamadan derin bir soluk alıyor.

— "Ne güzel her şey!"

Lilit Bünyamin'e sarılıyor, boynunu öpüyor.

— "Değil mi canım?"

— "Keşke bir de sen bu kadar maddiyatçı olmasan!"

Bu sözler üzerine artık yalnız Lilit değil, ben de isyan ediyorum. Ama cevap veren, vermeye çalışan Lilit oluyor.

— "Be.. be.. ben mi...? Mad..." diye kekeliyor ama Bünyamin konuşmaya devam etmesine izin vermiyor.

— "Maddiyatçı olmasan bu sular bizi arındırırdı."

Lilit, biraz kendini topladı. Ama ancak bir kere daha,

— "Nasıl yani?" diye sormayı becerebilecek kadar. Bünyamin'se,

— "Sen karşıdaki mücevherler gibisin," diyor. "Bense burada. Aramızda bu karanlık sular var."

— "Canım ben buradayım. Yanıbaşında."

— "Değilsin! Sen orada!"

Kızacak Lilit ama kolunun altında Bünyamin'in omuzlarının sarsıldığını hissediyor. Ne kadar kızmış olursa olsun, bu noktada asıl yardıma ihtiyacı olanın Bünyamin olduğunu düşünmeden edemiyor. Yanaklarını okşuyor.

— "Yapma canım! Yanıbaşındayım."

Bünyamin o an için ayıkmışçasına cevap vermeyi, böylelikle daha da kırıcı olabilmeyi becerdi.

— "Hayır, değilsin! Sen oradasın, pırlanta gibi. Ben burada, sarhoş sarhoş. Biz ayrı dünyaların insanlarıyız. Bizi ancak bu karanlık sular birleştirebilir."

Bundan sonra yaptığına tam olarak "Lilit'i silkelemek," denemez. Öne doğru bir adım attı; sert, hızlı bir adım... Ama yine de Lilit'in kollarından kurtulmaya çalışmıyordu, zaten de kurtulamadı. Daha çok onu sürüklemeyi yaptığı.

— "Yılanı uyandırmamalıydın."

Attığı ikinci adımda suyun kıyısına varmışlardı.

— "Haydi!" dedi.

Lilit ancak o zaman tam olarak bilince vardı Bünyamin'in önerdiği Şeyin ne olduğunun. Birlikte yaŐayamayacaklarına, neden, hangi gerekçelerden ötürü karar vermiŐe vermiş, birlikte sulara karıŐmak istiyordu. Boğulmak,  lmek... Üstelik, tabii, Lilit henüz bilemez sulara karıŐmanın boğulmayı aşan bir anlamı olabileceğinin...

— "Ben  lmek istemiyorum. Yaşamak istiyorum. Yaşamak, seninle birlikte yaşamak istediğim daha çok Şey var."

— "O zaman ben..." Bünyamin'in bir ayağı, rıhtımla, rıhtımın gölgesinde kaldığından ayıŐıđının aydınlatamadığı karanlık sular arasındaki boşlukta sallanıyor. Neyse ki Lilit ne cümlesini, ne de eylemini bitirmesine fırsat veriyor.

Sonradan o geceyi hatırladıkça Lilit'in en çok ŐaŐıracađı, anlamayacağı Şeylerden biri de, kendisinin Bünyamin'in hantal c ssesini kavrayıp arabaya sürükleyecek gücü nereden bulabildiği olacaktı.

Arabanın yanına vardıklarında Bünyamin hâlâ elinde tuttuğu bira kutusunu dudaklarına götürdü. Lilit,

— "N'olur artık içme!" diye yalvardı.

Bu cümle, nedense, Bünyamin'in gece boyunca onca söze, soruya, yalvarmaya kapalı kalmış olan zihninin üstüne  km Ő olan kötülük bulutunu yarmayı baŐarabildi. "Lilit Şimdiye kadar benim i kime hiç karıŐmamıŐtı" gibi bir düşünce geçti içinden. "Demek ki gerçekten sarhoŐum." Denize fırlattığı kutudan havaya saçılan bira ayışığı

nda bir an için sarışın sarışın yanıp söndü.

14

Bünyamin konuŐtukça EskiSevgili'nin Şaşkınlığı artıyor, gözleri faltaşı gibi açılıyordu. Sonunda dayanamadı, patladı.

— "Peki, niçin böyle oldu? Niye böyle davrandın?"

Olayın üzerinden iki gün geçmişti. Bünyamin ertesini sabahı uyuyarak geçirmişti. Sonunda saat 2'de ona telefon ettiğinde Lilit,

— "Meraktan  l yorum," demişti. "Bir saat daha aramasaydın Arkadaşı'ı arayıp, seni bulmasını istemek için bütün olanı biteni anlatmak zorunda

kalacaktım. Eninde sonunda, dostların içinde sana en yakın, en sadık olanı, bunları sana karşı kullanma olasılığı en düşük olanı odur, diye düşünmüştüm."

O akşamüstü bir saatliğine buluştular. Bünyamin kem küm etti, dilinin döndüğü kadar özür dilemeye çalıştı.

Olanlar ilişkilerine bir gölge düşürmemiş, bir hayal kırıklığı yaşanmamış değildi ama Lilit tabii ki darılmamıştı. Bünyamin ne derse desin, ne demiş olursa olsun, Lilit açısından bakıldığında yaşadıkları bir serüven değil, bir ilişkiydi. Bu gerçekliğin, gelgeç bir serüvenle, şu ya da bu şekilde, şu ya da bu kadar ama her halükârda sürekliliği olan bir ilişki arasındaki farkın gerçekliği karşısında, bir başka gerçekliğin, bu ilişkinin Lilit'in sandığı ilişki olmadığı gerçekliğinin önemi ikinci plana düşüyordu. Evet, Bünyamin yaptıkları ve söyledikleriyle kendisine Lilit'in ona güvendiği, güvenmiş olduğu kadar güvenilemeyeceğini kanıtlamıştı. Ama bu kadar da telaşlanmasına gerek yoktu. Nasıl olsa bunları konuşacak daha çok zamanları vardı. Şimdi ise kalkmaları gerekiyordu.

Kalktılar.

O gece Bünyamin, Lilit'e bir mektup yazdı ve Lilit'in daha önce telefonda söylediklerine rağmen Arkadaş'a değil, EskiSevgili'ye telefon etti. Ertesi sabah birlikte kahvaltı etmeyi önerdi.

İşte şimdi Yıldız Sarayı'nda bir yandan Bünyamin olanları anlatırken, bir yandan da kıştan hâlâ kurtulamamış İstanbul'un gri göğünü seyrederek kahvaltı ediyorlar. Ve EskiSevgili sorusunu tekrarlıyor.

— "Niçin öyle davrandın?"

— "Bilmiyorum."

— "Yapma Allahaşkına Bünyamin! Yakışmıyor bu cevap sana."

— "Çok özlemiştim."

— "Eeee...?"

— "Babası öldükten aşağı yukarı bir hafta sonra bir öğle yemeği yedik. Ertesi hafta annesini tatile çıkaracaktı. Gitmeden belki bir akşamını kendisine ayırabileceğini söyledi."

— "Sonra...?"

— "Beni aramadı."

— "Hâlâ hiçbir şey anlayamıyorum. Tek anlayabildiğim, iki hafta kadar görüşmediğiniz için onu çok özlediğin."

— "Ama kendine bir akşam ayırabildiğini biliyorum. Pazartesi gecesi ailesiyle birlikte değildi."

EskiSevgili nereden bildiğini sormadı. Bünyamin'in İstanbul'u nasıl izlediğini bilen birkaç kişiden biriydi.

— "Yani?"

— "Ali'ye gittiğini düşünüyorum."

— "Ali kim?"

— "Öteki sevgilisi."

Masaya anlamsız bir sessizlik çöktü. EskiSevgili bir süre daha boş bakışlarla bakmaya devam etti. Neden sonra kavradı Bünyamin'in ne demekte olduğunu. Gözleri bir kez daha faltaşı gibi açıldı.

— "Kıskanıyor musun!?"

Bünyamin cevap vermedi. Başını çevirdi, uzağa, Marmara'nın kurşuni bir ışıkla parlayan sularına baktı.

— "Bünyamin! Sen! Kıskanıyorsun!? Yıllar yılı kadınlardan bunalan; ilişki kurduğu kadınları, sırf rahat etmek, rahatsız edilmemek uğruna başkalarının kucağına iten sen! Ancak ondan sonra onlarla düzgün bir ilişki kurabilen sen...! Üçlü, dörtlü, her türlü çapraz ilişkinin adamı, Bünyamin! Sen mi kıskanıyorsun?"

Bünyamin başını çevirmedi. Çevirmedi çünkü artık gözyaşlarını zaptedemiyor. EskiSevgili ise bir çocuk gibi ellerini çırpıyor.

— "Beter ol, Bünyamin! Bize kan kusturmuştun! Kıskançlık gibi ilkel duyguların esiri olduğumuz için hepimizi suçlu hissettirdin! Şimdi sen beter ol!"

Ama bu taşkınlığının içinden bile Bünyamin'in yüzünü hâlâ ona çevirmemiş olduğu dikkatini çekiyor. Ona doğru eğiliyor, bakıyor, yanaklarındaki yaşları görüyor. Kıyamıyor, kıyamaz. Bünyamin'i bu halde görmeyi kalbi kaldırmaz. Yerinden kalkıyor, Bünyamin'in yanına geçip ona sarılıyor.

Bünyamin de artık ona dönüyor, masadan aldığı bir peçeteyle gözlerini siliyor.

— "Kusura bakma," diyor.

— "Yavrumsu benim! Ne kusuru?" diye karşılık veriyor EskiSevgili. "Ama biliyorsun, seni böyle görmeye dayanmam. N'olur yapma!"

Bünyamin dudaklarının titremesini kontrol etmeye çalışarak,

— "Ona kötülük etmek istemiyorum," diyor.

Bir zamanlar kendisinden esirgenmiş bir sevginin şimdiki bu bonkörlüğü karşısında EskiSevgili'nin içinde bir yerler acıyor mu? Onu bilemem. Ama Bünyamin'in kendisini iyi hissetmesini istiyor, buna yardımcı olabilmek istiyor. Bunlar kesin.

— "Yavrum," diyor. "Yavrum," diye bir daha tekrarlıyor. Ama nasıl devam etsin? "Belki de Ali'ye gitmemiştir," diyemez çünkü Bünyamin şımarık, şımartılmış biri. Çevresindeki kimse onun düşündüğü bir şeyin, hele kendi hayatı hakkında düşündüğü bir şeyin yanlış olabileceğine ihtimal vermez. O yüzden "Belki gitmemiştir," demek yerine,

— "Kızın seni tercih ettiği açık," diyor.

Bünyamin takılmış bir plak gibi,

— "Ben ona kötülük etmek istemiyorum," diyor.

EskiSevgili,

— "Tabii istemiyorsun," diyor ve Bünyamin'in sırtını sıvazlıyor.

Tuhaf bir şey ama Lilit'le ilişkisinin bu evresinde yabancı —gerçi herhalde "yabancı"dansa "başka" demek gerekiyor; hiç EskiSevgili'nin teması Bünyamin'e "yabancı" olur mu?— her neyse... Lilit'le ilişkisinin bu evresinde başka birinin teması, bu durumda eski sevgilisinin sırtındaki eli Bünyamin'e kötü geliyor. Başka bir evre olacak mı? Bünyamin, Lilit'le ilişkisinden ötürü sokakta gördüğü, gördüğü ve güzel bulduğu her gövdeye dokunmak isteyecek kadar azacak mı? Onu şimdiden kestiremiyorum. Şimdiden bildiğim EskiSevgili'nin temasının o sabah Bünyamin'in gövdesinin kasılmasına yol açtığı ve Bünyamin'in bu rahatsızlığı eski sevgilisini kırmadan iletecek bir yol bulmak için epey ter döktüğü...

— "Sağol," diyor. "Geçti. Şimdi biraz daha iyiyim."

Mesajı aldığı için midir bilinmez ama EskiSevgili Bünyamin'in yanından kalkıyor, yerine dönüyor.

— "Sana öğüt vermek durumunda olmak tuhafıma gidiyor ama yapma canım böyle kıskançlıklar," diyor. "Tekrar ediyorum; Lilit'in seni tercih ettiği çok açık."

Bünyamin konuşmanın bu kadar kendisi, acısı ve sorunları üzerinde

yoğunlaşmasından rahatsız olmuşa benziyor. Bir tür karşı saldırı olarak,

— "Niçin bu ilişkiyi bu kadar destekliyorsun?" diye soruyor. "Daha geçenlerde, kendi hayatında artık böylesi kaptırmalara, aşklara yer kalmadığını söylüyordun," diyor ama der demez de susuyor. Çünkü aklına Gazeteciler Cemiyeti'nde yaşananlar geliyor. Daha onları konuşma fırsatını bulamadılar; belki de yaratmadılar.

Ama Bünyamin'in aklına gelen EskiSevgili'ninkine gelmiyor.

— "Beni karıştırma! Farklı insanlarız. Bu kızın makul, akılcı, sağduyulu — terim seçmekte güçlük çekiyorum— şefkati sana iyi geliyor."

— "Ben de tekrarlayacağım: Ona kötülük etmek istemiyorum."

— "Etme o zaman!"

— "Bu koşullarda çok zor. Haklısın; kıskanıyorum; hem de deli gibi kıskanıyorum."

— "Ne yapmayı düşünüyorsun o zaman?"

Bünyamin cebinden bir önceki gece Lilit'e yazdığı mektubu çıkarıyor. Büyük boy ve çizgili bir haritametot defterinden koparılmış bir çift sayfa... Üzerinde, yıllardır, alkolden ötürü ellerinin titremesini kontrol edememeye başladığı zamandan beri eline kalem almamış Bünyamin'in acemi el yazısıyla karalanmış, kargacık burgacık olmasına rağmen okunaklı cümleleri. Bünyamin sayfaları EskiSevgili'nin önüne sürüyor.

Bünyamin'in Lilit'e Mektubu

Sevgilim,

Önce senden bu hitap için özür dilemeliyim. Beni affetmeden, affettiğini söylemeden sana böyle seslenmeye hakkım yok, biliyorum. Ama işte habire senin bana yabancılığından söz ettiğim o şüursuzluk gecesinden sonra, tam tersi bir doğrultuda kusur işlemeyi, sana duyduğum güvene sığınmayı, nasılsa sana "sevgilim" diye seslenmeme çok kızmazsın rahatlığının içinden davranmayı göze alıyorum.

Aslında önce bir şiir gibi düşünmüştüm sana bu akşam yazacaklarımı. Gerçi sen bilmiyorsun ama senden ayrı geçirdiğim geceleri senin için şiirler düşünerek geçiriyorum. Beni dünyayı, ya da daha doğrusu İstanbul'u, seyretmekle

yetinmekten vazgeçirdiğinin işaretlerinden biri daha... Çünkü, üstelik yazıyorum da şiir gibi düşündüklerimi. Ama yine de henüz kendimde yazıklarımı sana gösterecek cesareti bulmuş değilim. Ama olsun! Senin sayende edinmiş olduğum bu alışkanlıktan memnunum. Güzel bir teâmül...

Ama evvelki akşam olanlar güzel değildi. Dolayısıyla olanları güzel bir alışkanlığın içinden verilmiş bir tepkiyle geçiştirmeye çalışmak, en hafifinden kolaycılık olurdu.

Gerçi aklımda bir şiire kaynaklık edebilecek bir dize, cümle ya da söz kalabalığı yok değildi. Mesela "sevginin de fazlası olabilirmiş meğer" gibi bir fikir... Bunu, "bunu keşfetmek için bunca yıl yaşamak gerekmiyordu" gibi bir düşünceyle sürdürecektim.

Ama ilk dize —ya da fikir— bana ait değil. Yanlış hatırlamıyorsam Othello'dan:

I loved her too well

(Onu fazla iyi sevdim)

Othello'dan bahsetmem boşuna değil. Genel olarak kıskançlık temasını sözkonusu etmek istediğim için anıyorum zencinin adını.

Ama Othello'nun benim için önemli olmasının —hem genel olarak önemli olmasının, Fırtına'dan sonra en sevdiğim Shakespeare oyunu olmasının, hem şimdi önemli olmasının, sana yaptığım haksızlığı, ettiğim kötülüğü mazur göstermek için ona başvurmamın— başka nedenleri de var.

Oyunun sonunda karısı Desdemona'yı boğduktan sonra Othello son derece çaresiz, üstelik çaresiz olduğunu kendi de bildiği bir işe kalkışır: Ettiği kötülüğün kaynağının kötülük olmadığını göstermeye çalışmak. Dürüştür Othello... Kaynaktaki farklılığın sonuca yansımayacağını bilir. Hangi gerekçelerle işlenmiş olursa olsun cinayetin, kötülüğün kötülük olarak kalmaya devam edeceğini bilir.

Ama işte oyunun sonunda nesnellik düzeyine ilişkin bu ahlaki bilgisine karşın ve üstelik de çaresiz olduğunu bildiği bir şeyi yapmaya kalkışır.

Söylediği "yaptığım kötülük değildi"ye benzese de, o değildir. Öldürdüğü insanı en çok o sevdiğinden Othello yaptığı kötülüğün ağırlığının sahnedeki herkesten daha çok farkındadır.

Ama yine de, bu farkındalığa karşın, Othello'nun anlatmaya çalıştığı, ama nesnellik düzeyinde karşılığı olmayan bir fark vardır. Gerçi o kendisine, kendisine ve Desdemona'ya tuzak kurarak kıskançlığını —ya da belki de "deliliğini," demek

gerekiyor— ateşleyen Iago'nun komplosunun bir oyuncuğı haline gelmiştir; sonuç itibariyle Iago'dan farksızdır. Ama yine de kendisini Iago'dan ayıran mesafeyi anlatmak ister.

Bunu anlatabileceğı, anlayabilecek yegâne insana, Desdemona'ya da tamiri imkânsız bir kötülük yapmış, onu boğmuştur.

Othello'nun son sahnelerindeki şiir, gücünü, güzelliğini belki de bu çaresizlikten alıyordu. Muhatabını kaybetmiş bir sözün lirizmi, acı, acıklı güzelliğı...

"Bunları konuşabiliriz, konuşacak daha çok zamanımız var," diyordun. Ama nasıl bir konuşma olacak bu?

N'olur bu yazdıklarımı sana karşı en ufak bir öfke duygusuyla yazdığımı sanma. Affedemediğim biri varsa, o da benim. Sen beni hiç kandırmadın. Doğrudur, daha en başından, ilk haftadan beri biliyordum yalnız evli olmakla kalmadığımı, bir de başka bir sevgilin daha olduğunu. Ama belki kendimi yine de savunmak uğruna söyleyebileceğim birkaç şey var. Çünkü "en başından" diye nitelediğim zamanın da bir öncesi var.

Yıllar yılı çoklu ilişkilerin adamı oldum. Sanki kargaşa, karışıklık, başka insanların varlığı, olmayan tutkunun sağlayamadığı heyecanın yerini tutuyordu. Tâ ki sen ortaya çıkıncaya kadar...

Seni ilk gördüğümde, ilk kez arzuladığımda değil, gözlerim ilk kez güzelliğınle kamaştığımda, senin ulaşılmaz olduğunu düşünmüştüm. Yalnız benim için ulaşılmaz değil; o zamanlar sana ulaşmak fikrini dahi tasavvur edemiyordum, kendimi sana sokulamayacak kadar düşkün hissediyordum. Bu yüzden benim için, elbette ulaşılmazdın. Ama ayrıca kendi içinde de ulaşılmaz gibiydin. Güzelliğın kimseye geçit vermezmişçesine mutlak görünüyordu. (Tabii, o zaman daha o vakur ve mahzun bakışların ne kadar içten bir sıcaklıkla aydınlanabileceğini bilmiyordum.) Belki bu yüzden senin ilişkilerin olabileceğini, sen bana söylemeden, hiç düşünmemiştim. Hatırlar mısın o gece Beyoğlu'nda bana evli olduğunu söylediğinde ne kadar şaşırılmışım!

Yanıldım, yanılmışım. O kadar kanıksamışım ki çoklu ilişkileri, tutkunun yokluğunu başkalarının varlığıyla, o varlığın yarattığı kargaşayla telafi etmeye o kadar alışmışım ki, senin de bir kocan ve bir sevgilin olduğunu duyduğumda, bunu küçük bir ayrıntı sandım; kaldırabilirim sandım.

Oysa unutmuşum. Tutkunun kötülüğünü; kötülüğün kendisi değilse de onun ne kadar yakın bir akrabası olduğunu unutmuşum. Başka sevgilere tahammülü olmayan bir sevgi...

Sen, "Bunları konuşabiliriz," diyorsun, biliyorum.

Sen benden anlayış, anlayışlılık bekliyordun. Seni bana kıskırtan ya da hiç değilse yakınlaşmanı, yakın hissetmeni sağlayan; sana, bugünden bakıldığında talihsiz gibi görünen bir deneye girme cüretini veren, benim her şeyi anlıyormuş, anlayabilirmiş gibi görünmemdi. Bunları biliyorum.

Seni yanılttım. Evet, onu da biliyorum.

İhanet mi? Tabii ihanet. Hem de bir ihanet, tek bir ihanet değil. Herkes ve her şey, herkes ve her şeye ihanet ediyor.

Birileri "ten ve söz," demişti bu hikâyenin başında. Şimdi bu kelimeleri hatırlamak, onlarla konuşmaya çalışmak yanlış olur. Çünkü bir kere böyle söylendiklerinde bunlar sanki birbirlerinden ayrı, bağımsız iki unsuru adlandırıyor gibi duruyorlar.

Lilit ve Bünyamin. Ne kadar güzel duruyor değil mi adlarımız yanyana? Hatırlar mısın, saçma! tabii hatırlarsın, efsanemizi anlatacaktım. Neden birbirimiz için yaratılmış olduğumuzun efsanesini... Yapamadım, vakit kalmadı, yalnızca ikimizin ayrı ayrı efsanelerini kurmakla kaldım. Ne kadar hazin ama duruma ne kadar uygun değil mi?

Kusura bakma, kafam karışıyor. Konuyu dağıtıyorum. "Ten ve söz," demiştim; sonra da Lilit'le Bünyamin... Sanki ten sen, söz benmişim gibi. Ne kadar, ama ne kadar yanlış! Belki de yarım doğrular en büyük yanlışlar olduğundan. Mesela sen bana "Güzel canım," dediğinde, beni cazip bulduğunda, ben inanmakta güçlük çekiyorsam bu, belki de kendimi "ten" olarak göremediğimden ötürü. Ama tersi doğru değil... Sapık sapık senin dudaklarına — ya da başka yerlerine— baktığımda, beni baştan çıkararak yalnız onların teni değil aynı zamanda söyledikleri de...

Dedim ya; sen beni hiç kandırmadın. Ne teninle, ne söylediklerinle. Seni kandıran, ihanet eden ben oldum. Benim sözlerim...

Ama işte, allah kahretsin! söz tenden, onu harekete geçiren maddenin kötülüğünden, içinde telaffuz edildiği durumun berbatlığından kurtulamıyor. Bir türlü kendisini kurtaramıyor, arınamıyor.

Yanlış anlama! "Durum"la kastettiğim yalnızca senin durumun, ayrılamadığın kocan, kurtulamadığın sevgilin değil. Bunlardan çok bu sözleri söyleyen — yazan—, 45 yılla yıpranmış bu gövdenin zaaflarını kastediyorum. Tutkuyla barışamayan, onu nasıl yaşayacağı konusunda kararsız kalan bir hayat, bir ömür.

Evet tutku; tutulmak.

Tutkuyu unutmuş insanların şehrinde yaşıyoruz. Unutuşun kötülükle ilişkisi üzerinde uzun uzadıya durmaya gerek yok; daha önce konuşmuştuk.

Unutmayanlarsa onu hırsa dönüştürmüş. Daha zor, tehlikeli, belalı bir durum.

Bir de tutkuyu tanımayanlar var. Belki hiç tanımamış olanlar...

Ya ben? Ben ne yaptım? Vazgeçtim. Seyretmekle yetindim. Seyretmek ve anlatmakla. Ta ki seninle tanışmaya kadar...

"Peki," diyeceksin. "Tutkuyu unutmak, ondan vazgeçmek kötülük de, tutkunun kendisi iyilik mi?" diye soracaksın. Çok haklısın. Değil tabii. İnsanoğlunun mayası kötü, cılız. Hayranlıkta kalmayı, orada durmayı, hayranlığı çok uzun bir süre taşımayı beceremiyor. Çok geçmeden hayran olduğu kişiyi, ihtiyaçları doğrultusunda dönüştürmeye, onu kendi arzusunun nesnesi kılmaya kalkışıyor. Sözün şiir, daha doğrusu kaside, güzelleme olma hali çok kısa sürüyor; hemen yerini buyruk, talimat ya da yakarılar bırakıyor.

Yine de, tutkunun kendisi iyilik değilse de, iyilik ancak tutkunun enerjisiyle mümkün olabilir. Tabii, "iyilik"le kayıtsızlıktan, alelade bir aldırıışsızlıktan, birbirlerine zarar vermeme halinden daha fazla bir şey kastediyorsak.

Ama artık —belki tam da iyiliği keşfedemediğimiz, kayıtsızlıkla kötülük dışında duracak başka bir yer bulamadığımız için— hepimiz cezalandırılacağız. Tavırlar arasındaki —unutuşla vazgeçiş, hırsa dönüştürmekle hiç tanımamak arasındaki— farklılıklar aslında fark etmiyor. Hayatın dışında tutulan tutku —nasıl dışlanmış olursa olsun—, şimdi bütün hışımıyla geri dönüyor. İntikam almak üzere...

Hayır, daha tam olarak delirmedim. Eşiğindeyim. Ama şimdi kaçırıysam eğer, emin ol, n'olur inan, delilikten ya da çektiğim, çekeceğim acılardan değil... Sana ettiğim ve daha da ne kadar çok edebileceğimi evvelki gece Akıntıburnu'nda gördüğüm, gördüğümüz kötülüklerden kaçırıyorum.

Evet kaçırıyorum. Ortadan kayboluyorum. Bir süre için mi? Bilmiyorum, emin ol bilemiyorum.

Beni yazan insan —yaratana değil yazana— kendisinden daha iyi olmamı istemişti. Nereden mi geldi şimdi aklıma bu? Çünkü o da kaçmıştı. Onun elinden gelmediği gibi, kaçmamak benim de elimden gelmiyor. Demek ki ufku bu kadarmış. Kaçmamayı kendi becerememişti; şimdi de benim kaçmamı önleyemiyor.

Ama o kaçarken, niçin kaçtığını açıklayamamış, birdenbire ortadan kaybolmuştu. Farkımız bu kadar. Ben anlatmaya çalışıyorum. Becerebiliyor

muyum? Belki bunu hiç öğrenemeyeceğim. Ama herhalükârda — becerebiliyorsam bile— sözlerden ibaret bir fark. Oysa sözler tenden, teninden koptukça yine bir oyunu andırmaya başlıyorlar.

Artık sana anlatabileceğim tek bir şey kaldı: Umutlarım. Umut bir zamanlar aramızda pek gözde olan bir ruh haliydi. "Bizim", yani solcuların. Ama o zamanlarda bile ben mesafemi korumaya çalışırdım. Umut geleceğe gönderme yapan bir ruh halidir. Geleceğe güvenense ölümün ağlarına takılır.

Yani, şimdi ben sana umuttan bahsediyorsam, umutlarım dışında anlatacak bir şey bulamıyorsam; bu, bir yenilginin ifadesidir. Geleceğe güvenmek, ondan bir şeyler ummak, yaşanmakta olan hayatın inkârıdır.

Öyle olsun! İşte umduklarım: Sana kötülük etmeden yanında durmamı mümkün kılacak güce — "güç" de doğru kelime değil— iç dinginliğine kavuşmayı, sana öyle dönmeyi isterdim. Kimbilir, belki sen beni affetmiş olurdun o zaman.

Ama neden 80'lerin o kahrolası şarkısı hiç çıkmıyor aklımdan sana bu mektubu yazarken:

Zaman sadece birazcık zaman
Geçici bu öfke, bu hırs, bu intikam
Acılarımız tarih kadar eski
Nefes alıp vermek misali olağan
Gidiyorum bütün aşklar yüreğimde
Gidiyorum kokun hâlâ üzerimde
Sana korkular bıraktım bir de yeni başlangıçlar
Bir kendim bir ben gidiyorum.
Hoşça kal.

Bünyamin hemen gitmedi. Birkaç gün daha oyalandı. Haftasonunu İstanbul'da geçirdi. Bu sırada neler yaptığını daha sonra öğreneceğiz.

Pazartesi günü gündüz treniyle Ankara'ya doğru yola çıktı.

Bakışlarına yerleşmiş olan bezginlik, yerini açık, kanayan bir yarayı çağrıştıran acı bir bakışa bırakmıştı. "Tuhaf!" diye düşünmüştü.

Bünyamin Ankara'da

1

Bünyamin kaçıyor. İçinde suçluluk duygusu mu, endişe mi kestiremediği bir kıpraşma. Tekerleklerin raylar üstündeki aksak ritminin yatıştıramadığı bir hareket...

Bünyamin tutku üzerine düşünüyor. Tutkunun olanaksızlığı üzerine... Gençliğinde de düşünmüş, hatta yazmıştı tutku ve olanaksızlık üzerine. O zaman gençliğe özgü bir abartıyla olanaksızlığı "ölüm," diye adlandırmıştı. *"İki tür ölüm vardır. Tutkunun doruğundaki ölümle tutkunun tortusu olan ölüm."*

Şimdi 45 yaşında. Daha sakin değilse de daha görmüş geçirmiş. Zihninin üzerine, kimilerinin "olgunluk" diye adlandıracağı bir yorgunluk çökmüş.

Bünyamin kaçıyor. İçinde suçluluk duygusu mu, endişe mi olduğunu kestiremediği bir kıpraşma. "Tabii, bir ihtimal daha var," diye düşünüyor. "Tutkunun nefrete dönüşmesi."

Dışarıda bozkır. Bünyamin'in ölümün ve hayalin sükûnetiyle özdeşleştirdiği bozkır, şimdi cıvıl cıvıl. İstanbul'da bir ucu kıştan, bir ucu yazdan ayırt edilmeyen bahar bozkırın en gülbüz mevsimidir. Dirime adanmıştır. Kıraç toprak, kimi zaman makyajı andıran yeşil otlara bürünmüştür. Börtü böcek —ve yılanlar— oynar.

Bünyamin kaçıyor. Bünyamin tutku üzerine düşünüyor. İçinde suçluluk duygusu mu, endişe mi olduğunu kestiremediği bir kıpraşma.

Bozkır baharı onunla alay bile etmiyor.

2

Bir yıldır görüşmemişlerdi. Bünyamin'le annesi. Bünyamin geleceğini haber vermemişti. Gerek duymadığından. Annesiyse...

Dört ay önce sona eren kemoterapide dökülen saçları yeniden çıkmaya başladı; biliyor. 60 küsur yıllık hayatında atlattığı ikinci kanser.

Tedavinin sonu Bünyamin'in Lilit'le sevişmeye başladığı sıraya rastlamıştı. Ama zaten, tedavi sırasında da Bünyamin annesini ziyarete gitmemiş, her gün telefonla aramakla yetinmişti. Sonra telefonlarını haftada üçe indirdi.

Bünyamin vardığında annesi evde yoktu. Herhalde genel sekreteri olduğu Adsız Alkolikler'in bir toplantısında olmalı. Bünyamin kapıyı kendi anahtarıyla açtı.

İçeri girince bir an için öyle durdu; yıllardır tanıdığı bu manzarayı, annesinin evini içine almak istercesine. Sonra annesinin CD koleksiyonuna doğru yürüdü. "Hayır ne Aida ne Norma," diye düşündü. La Forza del Destino.

Sonra gitti kendine bir kahve koydu. Uvertürün 54. ölçüsünde salona geri döndü. Oturduğu koltuğun önüne bir sehpa çekti; ayaklarını uzattı.

Annesi döndüğünde opera daha yeni bitmişti. Bünyamin'i görünce küçük bir çığlık attı. Birbirlerine sarıldılar. Ama sonra, annesinin Bünyamin'in yüzüne bir kere bakması, oğlunun ihtiyacı olduğu sessizliği, mesafeyi anlamasına yetti. Ne de olsa yıllardır birbirlerini tanıyorlar.

Her neyse... Anne içeri, mutfağa gitti. Oğluna sevdiği, sevdiğini bildiği yemekleri yapmaya koyuldu. Şimdi sofradalar. Bünyamin bu sefer tutkuyu değil, kadınları düşünüyor. İçinde "Belki kadınlardan bunalmam, onlarla sevişmekten çok zevk almamam, annemi bu kadar sevmiş olmamla, sevmemle ilgili," diye geçiyor. Böyle düşünüyor ve birden Lilit'in çıplak gövdesinin hayali bir tokat gibi zihnine çarpıyor. Hiç beklemediği bir anda omuzları sarsılmaya başlıyor. Evet, ağlıyor.

Annesi, dokunsa mı dokunmasa mı karar veremiyor. Annelerin meraklılığından beklenmeyecek, sevgiyi ifade eden bir sessizlikten sonra alçak, neredeyse ürkek bir sesle soruyor:

— "Çok mu kötü bu sefer?"

Ama bu kadarı bile Bünyamin'e fazla geldi. Gözyaşı ve hıçkırıklarının arasından,

— "Bu sefer diye bir şey yok," diye terslenmeyi becerebildi.

Annesi başını önüne eğdi. Sonra yerinden kalkıp bulaşıkları toplamaya başladı.

3

Ertesi sabah.

45 yaşında, birdenbire yaşlanmış bir adam, döndüğü şehrin sokaklarında ne yapar; işsiz güçsüz bir adam...? "Beni kurtar!" diye yalvarır doğduğu şehrin sokaklarına.

Böyle düşünüyor Bünyamin, yanında alkolü yükseltilmiş dördüncü bira kutusu, ilişiverdiği bir bahçe duvarının üzerinde. "Ancak Ankara'da varolabilir trafiğin ana arterlerinden birinde yeralmasına karşın varlığını koruyabilen böyle bir bahçe duvarı," diye düşünüyor.

Gelip geçenlerin kendisine takılan yadırgayan bakışlarını hissetmiyor değil. Yine de "Ankara'da insan tek tek binaların yasını tutma imkânını buluyor," diye düşünmeye devam ediyor. "Belki de beni seyretmekle yetinmeye ikna eden İstanbul oldu. Orada, müdahale etme telaşından, yokedilen koca koca mahallelerin bile yasını tutamadık. Çünkü o imha edildikten hemen sonra, sırada başka bir mahalle vardı."

Bu yüzden müdahale edemeyen, denemeleri sonuçsuz kalan Bünyamin seyretmekle yetindi.

Ama şimdi Ankara'da...

4

Ankara küçük bir şehir. Başşehir bile olsa küçük bir şehir. 2000 yılında bile hâlâ küçük bir şehir.

Bünyamin Sakarya Caddesi'ne doğru yürürken bir üniversite arkadaşıyla karşılaştı. Üniversiteden sonra ilk kez değil karşılaşmaları. Bünyamin bundan onbeş küsur yıl önce aşkın uzak kıyısından döndüğünde de karşılaşmışlardı.

Kiminle mi? Bünyamin'in AnkaralıDostu: BAD diyelim kısaca ona.

Aradan geçen süre içinde değişmiş; evlenmiş ve yetinmişti.

Bir bakıma...

Karşılaştıklarında Bünyamin'i akşam yemeğini birlikte yemeye ikna etmişti. Şimdi yemek yerlerken eşi —"karısı" dememek için "eşi" diyorum— onlarla birlikte sofraya oturmamış, sohbete katılmamış, hizmet etmişti.

Bünyamin "Hırs basmış" diye düşündü ama bence "açgözlü" demek daha doğru. Binbir entrikadan sonra —çekinmeden, böbürlene böbürlene anlatıyordu çevirdiği dolapları— Türkiye'nin ilk özel üniversitesinde Astronomi bölümünün başkanı olmuştu. Aldığı maaş Bünyamin'in Panomar'dan aldığı sembolik ücretin on katından fazlaydı. Gerçi Bünyamin Panomar'dan aldığı ücretle geçinmiyordu; hayat tarzını arkadaşlarının kötü anlarında "sadaka" diye nitelediği katkılarına borçluydu.

— "Kira da ödemiyorum," diye sürdürdü BAD sözlerini. "Bu gördüğün iki buçuk katlı bina, Üniversite'nin lojmanı."

Gerçi "sadaka" nitelemesi, tabii ki, haksız! Kusursa bu, dostlarının yegâne kusuru Bünyamin'in sohbetini sevmekti. Ondan mahrum kalmamak için meyhaneye sofralarında hesabı ödüyorlardı. Bünyamin'in de her akşam dışarıda içecek kadar dostu vardı. "Sadaka değil," diye düşündü. "Orospuluk benimkisi. Bir tür fuhuş!"

Bir kez daha kesildi düşüncelerinin akışı, BAD'ın,

— "Evet; iyi para olduğunu biliyorum," diyen sözleri tarafından. "Ama yetmiyor, canım kardeşim yetmiyor! Bu iş memuriyetle olacak gibi değil!"

İş hayatına atılmaya karar vermişti bu yüzden. Aileden küçük bir miras kalmıştı. Gerçi tabii İstanbul'la mukayese bile edilmez, ama Ankara'da da son yıllarda bir sürü bar, lokanta, hatta bir Boşnak lokantası bile açılmıştı. Ama yine de bir boşluk yok değildi. Elbette zekâ gerekir, o kimsenin görmediği boşluğu görebilmek için... Giritli anneannesinden öğrendiği tariflerden hareketle, spesiyalitesi Ege yemekleri olan bir lokanta açacaktı. Hani şu Gaziosmanpaşa'da, bahçe içinde, iki buçuk katlı —yine "iki buçuk kat"— evlerden birinde... Bina tutulmuş, dekorasyon sona ermek üzereydi bile.

Sözler Bünyamin'in kulağında uğuldamaya başlamıştı ki, yemek sona erdi. Salona geçtiler. Evsahibi kahve fincanlarını topluyor; Bünyamin, baştan beri karşılaşmaktan kaçınamayacağını bildiği soruyla karşı karşıya:

— "Bende işler böyle... Eeee!? Söyle bakalım, sen neler yapıyorsun?"

Bünyamin cevap vermekte elbette güçlük çekecekti. Birkaç cümleyle Panomar'dan söz etmeye çalıştı. Kekeleyerek... Eski arkadaşı da rahatsızlığını sezmiş gibi; sanki ona bir destek olmak istermişçesine,

— "Ama hiç değilse, kendi işin," diyor.

Konunun fazla uzadığını düşündüğü

halde Bünyamin, bu lafa bir cevap vermeden edemiyor. Anlaşılmaz da olsa bir cevap...

— "Bu, o kadar açık değil. Panomar'ın basıncı, biraz da 'benim işim' olarak tarif edilmemesine bağlı..." duruyor ve "Fiilen bitmiş olsa da hâlâ hatırlanan bir ortaklığa ödenen bir borç," diye düşünse de bunu söylemiyor. Ama arkadaşı sanki söylemediklerini duymuş gibi,

— "Canım, bütün şirketler biraz öyledir," diyor. "Başarılı olmak için, kendi kârını başkalarının işiymiş gibi gösterirsin." Sonra ekliyor, "Ama hiç değilse, burada, anlaşılan sen kendi zamanını idare edebiliyorsun."

— "Haklısın herhalde."

Bünyamin'in hızla buğulanmakta olan gözleri eski arkadaşının dikkatinden kaçmıyor. Ne de olsa...

— "Hayrola...?"

Bünyamin, soru/nida karışımı bu söz üzerine, bir söyleşiden çok giderek bir eskrim müsabakasını andırmaya başlayan bu geçici ve gecikmiş ilişkide, bir an için "gard"ını düşürmeye karar veriyor; içten bir cevap veriyor:

— "Bilmiyorum. Herhalde işe olan ilgimi kaybedeyazdığımdan böyle bir tatil kullanabiliyorum."

Bundan sonrası güç... BAD'ın söyleyeceklerini, ilk işittiğimde bir düşmanlık ifadesi gibi yorumlamıştım.

— "Hâlâ mı karı meselesi?"

Ama şimdi emin değilim. Bu sözlerin berisinde, saf bir kötülüğün yanısıra gerçek bir şaşkınlık da kımıldıyor olabilir. Bünyamin de irkildi. BAD konuşmaya devam ediyordu:

— "N'oldu? Vermiyor mu?"

— "Evet. Yani bazen. Tam olarak öyle değil."

— "Bilmece gibi konuşuyorsun. Söylesene nedir problem!"

Bünyamin derin bir soluk aldı. Evet, kaçınamayacaktı.

— "Evli. Bir de başka sevgilisi var."

BAD bir ıslık çaldı.

— "Vay be! Karıya bak," dedi. "Yeni mi öğrendin bunları?"

— "Hayır. Başından beri biliyordum."

— "Bir sevgilisi daha olduğunu da mı?"

— "Evet."

— "Peki, nereden biliyordun?"

— "Kendisi söyledi."

— "Neden? Neden daha baştan itiraf etti? Seni baştan çıkarmak istiyorduydu?"

5

Nasıl bir şey bu? Bünyamin'in üzerinde hissettiği baskı...?

Ankara'ya gelmek, Bünyamin için geriye, geçmişe bir dönüştü. Geçmişten, onu doğuran şehirden bir kurtuluş, çıkış, değilse de bir teselli arıyordu.

Ama işte şimdi karşısında geçmişten gelen bir ses var; gençliğinin derinliklerinden kopup gelmiş bir dost... Ve onu bunaltıyor.

Çünkü gördüğü bu şekil geçmişteki ortak dostluklarının hayat ilkesini yitirmiş; başka, yabancı bir ilkeye göre hareket eden, bir gövde, bir kalıp. Varlığıyla Bünyamin'in zihninin geçmişe ait bölgelerini istila ediyor. Belleğinde, hatta gövdesinde, teninde birikmiş, anı bile denemeyecek kadar şekilsiz izlenimler — içinde yer aldığı çerçeve çoktan unutulmuş bir kahkahanın süren çınlaması, hayatta ilk kez pavyona gitmeye karar verdiklerinde omuriliklerine yerleşen kasılma— hiçbir cihaz aradaki farkı kaydetmese de o omurilik hiçbir zaman bir daha eskisi gibi olamayacaktır... İşte bütün bu izlenimlerin hayat hakkını yok ediyor şimdi BAD'ın varlığı. Sanki boğuyor; onlara can çekiştiriyor.

Kimbilir, belki de yanılıyorumdur. Belki de Bünyamin'in bulduğu, umduğu teselli değil, tam da ummadığı, cesaret edemediği için ummadığı, umamadığı çıkı

kurtuluş— imkânıdır. Geçmişin ancak geçmiş olarak kaldığı sürece kurtarıcı olabileceğine dair sezginin ilk tohumları belki de bu Ankara yolculuğunda atılmıştır.

Şimdi de öyle değil mi? Bünyamin'in üzerindeki baskının hafiflemesini sağlayan, Lilit'in anısının imdada yetişmesi değil mi? Evet. Ama hangi Lilit'in? İçiçe, soluk soluğa olduklarında, aynı anda hem yatıştırıcı hem de heyecanlandırıcı olabilen temasıyla tenini kamaştıran Lilit'in mi? Ama tek bir imgeden ibaret değil bu anı. Birlikte uyudukları kimi gecelerde, gördüğü rüyalardan sonra aralanan gözlerini kamaştıran sarışın ışık da ona ait.

Ama karmaşık da olsa geçmiş tarafından arındırılmış bir imge... Babasının ölümü üzerine Bünyamin'in hayatının dışına düşmesinin,

daha da önemlisi,

Lilit'in bir başkasını...

6

— "Peki anlatmaya çalışayım." Yine derin bir soluk.

— "Neydi gençliğimizde bizim için karı meselesi?"

— "Ne demek 'neydi'? Abazanlıktan geberiyorduk."

— "Ondan mı ibaretti? Keraneye gidebilirdik. O yıllarda hiçbir zaman gidemeyecek kadar parasız olmadık. Ama hiç de gitmedik." Bir an tereddüt etti. "Bildiğim kadarıyla sen de gitmedin."

BAD'ın ses tonu,

— "Doğru," derken ilk kez değişti; yumuşadı. Geçmişin gücü mü uyanıyor? BAD aleyhine bütün söylediklerime rağmen? Konuşmaya devam eden Bünyamin:

— "Abazan olduğumuz elbette doğru. Ama başka sorunlarımız da vardı. Hayatın siyaset koktuğu zamanlardı. Tabii, biz de solcuyduk. Ama asıl solcular tarafından küçümsenen solcular... Hümanist solcular! Günün deyimiyle, çizgisi

belirsiz solcular; örgütsüz olanlar!"

— "Ben sonra TİP'e girdim."

— "Doğru. Sonra da evlendin. Yollarımız bir çok bakımdan ayrıldı."

BAD,

— "Doğru," diye karşılık verdi. Sonra güldü. "Baksana hallerimize!" Sözlerindeki çıplak ve yakıcı alayın, şefkatin gölgesinde yumuşadığı artık iyice belirgin.

Bünyamin de güldü.

— "'Baksana haline!' demek istiyorsun galiba."

— "Yok canım! Alınganlık etme şimdi; devam et!"

— "Peki alınmayacağım. Ne diyorduk? Ha, evet: 'hümanistlik'. İnsanları seviyorduk. Ama bu insan sevgisinin bize bile kof, kekre gelen bir yanı yok muydu? Bizi dünyayla barıştırmıyordu."

— "Ben de işte o yüzden girdim ya TİP'e."

— "Herhalde."

BAD cevap gerektirmeyen bu lafa kekeleye kekeleye bir cevap vermeye çalıştı.

— "Yani, herhalde o yüzden girmişimdir, demek istedim."

Bünyamin, konuşma boyunca bakışlarını salonun çeşitli köşelerinde gezdirmiş; çoğunlukla da önüne eğmişti. Şimdi kaldırdı; ilk kez BAD'ın gözlerinin içine içine baktı.

— "Hatırlamıyor musun?"

Deminden beri, neredeyse sabit bakışlarla Bünyamin'i seyretmekte olan BAD, gözlerinin içinde onun bakışlarıyla karşılaşınca huzursuz oldu. Bakışlarını kaçırdı.

— "Çok zaman oldu."

Bünyamin tekrar başını önüne eğdi.

— "Konuşmuştuk," dedi. "Bütün bunları konuşmuştuk. Daha yollarımız ayrılmadan önce."

— "Allahaşkına!" diye isyan etti BAD. "Çok güzel konuşuyorsun ama bütün bunların konumuzla ne ilgisi var? Karı meselesinden konuşuyorduk; sen tutmuş

felsefe yapıyorsun."

İsyan; ama neye karşı? Geçmişin dirilen gücüne mi...? BAD' ın şimdiki hırsları, hesapları, kendinden memnuniyeti; an be an sürüklenmekte olduğu tutsaklığa, Bünyamin'in sesinden yayılan şikâyetçi sıcaklığa, ona bir kere daha, bunca yıl sonra bir kere daha hayran kalmaya isyan mı ediyor? BAD'ın varlığı — iradesi— geçmişe karşı seferber oluyor.

Ama bir kez uyandı mı geçmişin gücü, insanın üzerinden bu kadar kolay atılamaz. Geçmişin gücü —ya da daha doğrusu, aynı yaşta olmalarına ve daha sonra inkâr edilmiş olmasına rağmen, aralarında bir zamanlar kurulmuş olan ağabeykardeş ilişkisi— ağırlığını hissettirmeye devam ediyor. BAD'ın karısının camları açıp ilkbahar gecesinden çağırdığı yardıma rağmen.

— "Konuşmuştuk," diye mırıldanmaya devam ediyor, her şeye rağmen, Bünyamin. "Sen daha TİP'e girmeden önce, solcuların, o öteki solcuların, örgütlü olanların, aradığı şeyin bizim aradığımızla aynı, aynı değilse de benzer bir şey olduğunu, aradıkları şeyi yanlış yerde aradıklarını daha o zamandan konuşmuştuk."

— "Neydi peki aradığımız?" BAD'ın da sesi bir mırıltıya dönüşmüştü.

— "Yok hayır," diye sürdürüyor sözlerini Bünyamin, soruya aldırmadan. "Karı meselesi bizim için abazanlıktan ibaret değildi. Biz aşk istiyorduk. Onlar da örgüt dedikleri deneyimlerinde aşka benzer bir şey yaşıyorlardı."

— "Karımla TİP'te tanışmıştım."

Kendisinden bahsedilmesi, BAD'ın eşinin gözlerine bir perde gibi inmiş uykulu bakışları aşip zihninde ya da kalbinde bir yankı buldu mu? Kestirmek güç. Ama zaten iki erkek de onu kaydetmiyor; ilgileri birbirlerinin üzerinde yoğunlaşmış.

Konuşmaya BAD devam ediyor.

— "Sen niçin evlenmedin?" Hemen bir cevap gelmeyince BAD bir daha soruyor: "Hâlâ karşı mısın evliliğe?" Sesindeki belli belirsiz alaycılık sizi yanıltmasın; artık aynı anlama gelmiyor. Bünyamin'e teslim olmaya karar verdi. Çünkü, Bünyamin' le yollarının ayrılmasından sonra kendisine inşa ettiği kimlik —Bünyamin öyle düşünse de— içi ya da geçmişiyile hiçbir ilgisi kalmamış bir kalıptan ibaret değil. Kendisine aykırı unsurlar içermese de, onlara bir süre evsahipliği yapacak kadar esneyebiliyor. Hem zaten Bünyamin, şu düşkün ve mutsuz haliyle Bünyamin, kendisi için ne kadar tehdit oluşturabilir ki!?

— "Hayır. Fırsat olmadı," dedi Bünyamin.

— "Saçmalama!"

BAD Bünyamin'in,

— "Amerika'da," diye başladığı sözlerini,

— "Onu biliyorum," diyerek kesti. "Döndükten sonra niçin evlenmedin?"

— "Şöyle bir paradoks var. İnsan ikinci bir kez nasıl âşık olur? İlk aşktan sonra yaşanacak her aşk bir öncekine ihanet değil mi? İnsan bir kez kendisini ihanet eden, edebilen biri olarak kavradı mı, kendinde bir kez daha âşık olabilme cüretini nasıl bulur?"

— "Hep abartıyorsun. Hiç değişmedin."

— "Bırak bitireyim. Diğer yandan aşkın şarabını bir kez tadan, bir daha aşksız nasıl yaşayabilir?"

BAD tekrarladı.

— "Hep abartıyorsun. Hâlâ abartı. Hiç değişmedin."

7. Peter Pan

"Ağabeykardeş" mi demiştim? Sahte terimler bunlar! Aslolan üç kelime var: Ana, baba ve kardeş. Her biri bir ilişkiyi tarif eden üç sözcük. Sonsuz —hayır sonlu— çeşitlemelerini ömrümüz boyunca yaşadığımız, ömrümüz boyunca çeşitlediğimiz üç tema.

Anne... Bünyamin Ankara'ya gelmekle bir annesinden kaçıp bir başkasına mı sığınyordu? Bu sorunun yanıtını vermenin —ya da aramanın— yeri daha gelmedi.

Baba... Baba'dan söz eden annesi olacak. Ertesi sabah, kahvaltıda, biraz da ürkek bir sesle,

— "Babanı aramayacak mısınız?" diye soracak.

Ama şimdi, bu akşam, sözkonusu olan kardeşlik. "Ağabeykardeş," diye adlandırıldığında, çarpıtılmış olan bir ilişki tarzı. Çünkü ilk ikisi, —anne ve baba— tanım gereği eşitsiz, asimetric ve cinsiyetli olan ilişkileri adlandıran kelimeler. Oysa kardeşlik öyle değil. Başka diller bu ilişkiyi kızlara oğlanlara böldüklerinden, kardeşlerin birbirlerine duyduğu sevgiyi —ya da öfkeyi, nefreti— besleyenin, kendisini erkeklik, kadınlık gibi dar kalıplara hapsedmeyecek, bu yolla ehlileştirilmeye izin vermeyecek kadar ilkel bir arzu

olduğunu görmezlikten geliyorlar.

"Ağabey" ise ilişkinin bir ânını mutlaklaştırıyor. Elbette diğer bütün insan ilişkileri gibi kardeşlik de eşitlik esası üzerine kurulmamıştır. Gücün cazibesi ve uyandırdığı korku, haset, büyüklük küçüklük farkları, ayrışan yetenekler kardeşlik ilişkisinin dokusunu oluşturan şeylerin arasında yerlerini alırlar. Ama değişebilen şeylerdir bunlar.

Evet, ilk tanıştıklarında Bünyamin BAD için çok daha geniş bir ufku temsil ediyordu. Daha çok insan tanıyor; kitaplar dünyasında yolunu daha kolay buluyor, yol göstericilik edebiliyordu. Bir ağabey...

Ama şimdi...? Bu ikibin yılının Mart sonunda Ankara'da BAD'la karşı karşıya oturmuş konuşurlarken, nasıl görünüyor ilişkileri? Bünyamin adının gerçekliğine biraz daha yaklaşmış olmuyor mu? Büyümeye direnen, biraz küskün bir küçük kardeş...?

8

BAD o gece Bünyamin'in niçin evlenmediğini öğrenemedi. Lilit'le arasında neler geçtiğini, Lilit'in neden daha en başta bütün sevgililerini, bütün sırlarını Bünyamin'e anlatmış olduğunun gerekçelerini de öğrenemedi... Çünkü Bünyamin daha en başta, konuşmaya başladığında zihninde oluşmuş olan deyişi "tenle sözün buluşması," deyişini telaffuz etme fırsatını bulamadı. Lilit'le aralarındaki aşkın, yaşanmamış da olsa hâlâ aşk diye tarif edilmesi gereken o olanağın, neden en ufak bir mesafeye, gizliliğin gölgesine bile tahammül edemeyeceğini; aşkın aynı zamanda bir açıklık, Yunanca anlamıyla bir "açıklık", "aletheia", yani "hakikat" anlamına geldiğini; aşkın ancak böyle bir hakikat temelinde yükselebileceğini ama tabii bunun bir kararla gerçekleştirilebilecek bir şey olmadığını, böyle ifade edilemeyeceğini; kendisini Lilit'in pırıl pırıl bedenine teslim olmaya, Lilit'in de, kendisinde ne bulduysa ona, teslim olmaya sevkedenin ne olduğunu bilmediğini; burada sözkonusu olanın bir ardzamanlılık, yani mesela önce teslimiyet, sonra aşk gibi bir ardzamanlılık olmadığını, açıklığın, teslimiyetin, "aletheia"nın, aslında aşkın zamansal olmayan öngerektirimlerini adlandırdığını anlatamadı.

Sözlerine,

— "Kadınlardan sıkılmıştım," diye devam etmeye başladı ki, BAD,

— "Bırak bunları," diye araya girdi. "Saat geç oldu!"

Öfkeli değil BAD... Aşka kulak vermekten vazgeçmeyen, bu bir zamanların ağabeyini, şimdi karşısında bir küçük kardeşmişçesine otursa da, sevmekten vazgeçmiyor. Ama kendi düzenini de koruması gerekir.

— "Boşver bunları!" diye tekrar ediyor. "Bizim lokantanın açılışı yarın değil öbür akşam. Ankara'nın bütün afetleri orada olacak. Dişine göre birini bulursun."

9

O gece için söylenebilecekler bu kadar. Peki, ertesi sabah ne oldu? Annesi kahvaltıda,

— "Babanı arayacak mısın?" diye sorduğunda Bünyamin ne yaptı?

Annesiyle babası iki küsur —"buçuk" bile denemeyecek kadar "küsur"— yıl evli kalmışlardı. Babasının hiçbir zaman unutamayacağı iki küsur yıl.

Annesiyse öğrenmeye devam etti aradan geçen süre içinde. Erkekleri küçümsemeyi öğrendi. Onlardan vazgeçmese de...

Günahkâr kadın! En çok oğlunu sevdi.

Bünyamin, annesinin bu gecikmiş öğüdünü tuttu, bu Ankara yolculuğunda babasını aradı mı? Bilmiyorum.

10

Ertesi gün BAD'ın lokantasının açılışına gitti. Ve orada AnkaralıKadın'la karşılaştı.

Onu yıllardır tanıyordu. Yakından değil, öylesine... Yollarının arada sırada kesiştiği tanışlardan biri; paylaşılmış projelerin yükünü taşımayan tanışlıklardan...

Yine de —ya da belki bu yüzden— her karşılaştıklarında, aralarında bir elektriklenme doğardı. O kadar ki bir gece açıkça teslim etmek, söze dökmek zorunda kalmışlardı, birbirlerini ne kadar çekici bulduklarını:

— "Belki... Yatarız bir gün. Şartlar elverirse..."

Bünyamin 1 Nisan gecesi —açılışın 1 Nisan'a rastlatılması, özellikle hoş bir buluş olarak değerlendirilmişti— BAD'ın partisinde AnkaralıKadın'la kırıtırırken, İstanbul'da neler oluyor?

Arkadaş Vilayet'in yenen lahmacunlara, içilen kolalara bile nikotin kokusunun sindiği, havasız bir odasında, Metin Nezir'in yönettiği bir toplantıda, İstanbul'un Yeni Güvenlik Düzeni'ni tartışıyor. İlkelerde anlaşılmış, İstanbul'un üçlü bir Güvenlik Düzeni'ne kavuşturulması karara bağlanmış, sıra teknik ayrıntılara gelmişti.

Üçlü Düzen'in ayaklarından biri, Sistem'in bekası açısından belki de en önemlisi, zaten uzun zamandır üzerinde tartışıldığı gibi ÖKGE'ydi. Buraya alınacak elemanların çok sıkı bir eleme süzgecinden geçmesi gerekiyordu. Bir kere, başvuranların başvurularının kabul edilmesi için bile, Anadolu Liseleri sınavlarının ilk %30'u içinde yeralmaları gerekiyordu. (Bir ara, Lise sonrası en az iki yıllık bir Yüksek Eğitim gibi bir şart üzerinde de durulmuş, ancak potansiyel ÖKGE mensuplarına verilmesi düşünülen asgari dört yıllık eğitim de hesaba katıldığında, bunun fazlasıyla "yaşlı" bir ÖKGE'yle sonuçlanacağı düşünülerek, bu koşuldan vazgeçilmişti.) Başvurularda, tabii ki, cinsiyet farkı gözetilmeyecek; aksine, genç kızların da ÖKGE'ye başvurması teşvik edilecekti. Eğitim tabii paralı olacaktı ama burslar konusunda alabildiğine cömert davranılacak; zihinsel, eğitsel, fiziksel ölçütleri tutturabilecek hevesli gençlerden hiçbirisinin, sırf iktisadi gerekçelerden ötürü ÖKGE eğitiminden yoksun bırakılmasına izin verilmeyecekti. Ne de olsa, nüfusun biçimsel —resmi— eşitlik ilkesinin egemen olacağı, bu ilkeyi gözetecek, ayakta kalmasını, nefes alıp hayat bulmasını sağlayacak kesiminin, kendi dışından da beslenmesi gerekiyordu. Bu konularda ciddi bir ihtilaf yoktu; herkes aşağı yukarı görüşbirliği halindeydi. O yüzden geçelim...

İkinci ayak, yani geçmişten, hatta bugünden, devralınacağı şekliyle Emniyet Teşkilatı, nispeten daha sorunluydu... Elbette orada da kadroların yenilenmesi gerekiyor ama bir çırpıda yapılacak iş değil ki bu! Demek ki, kadroların yenilenmesi ile eski kadroların eğitilmesinin elele, içiçe işleyen süreçler olması gerekiyor. Yani, yeni kadrolara verilecek eğitim, potansiyel ÖKGE mensuplarına verilecek olanın bir tür "fakir"i, yani daha az içeriklisi olması gerekiyordu. Örneğin, ÖKGE mensupları, atıcılık, sürücülük gibi her güvenlik görevlisinin becerikli olması gereken alanlarda ders almakla kalmayacak, psikolojiden

maliyeye kadar, insan ilişkilerinin inceliklerine vakıf olmaya hizmet edecek bütün disiplinlerden de ders alacaklardı.

Belki bütün bunlar, ideal bir durumda, Emniyet Teşkilatı üyeleri için de gerekiyor ama, ne yapalım, şartlar elvermiyor! (Arkadaş'ın toplantı boyuncaki konuşma tarzı böyle özetlenebilir.)

— "Elbette haklısınız. Yine de unutmayın, ideal durumda bile, potansiyel ÖKGE mensuplarına verilen eğitimle, Emniyet Teşkilatı'nın yeni kadrolarına vermemiz gereken eğitim arasında bir fark olacaktır, olması gerekir. ÖKGE mensuplarının, doğal saldırganlıklarını zekânın hizmetine vermelerine yardım etmemiz gerekiyor. Oysa polislerin böyle bir lüksü olmayacaktır; olmamalı. Onların zekâsı 'biz' olmalıyız. Öyle olmalı, öyle kalmalı. Dolayısıyla onların fevri davranma, durup dururken yakıp yıkabilme yeteneklerini bastırmamız, yalnızca bizim tarafımızdan sınırlandırılabilir kadar ehliştirebilmemiz gerekiyor. Oysa ÖKGE eğitiminin amacı, bizim gibi düşünebilecek insanlar yaratmak. Polisler bizim gibi düşünmemeli. Arada böyle bir fark var; lütfen, bunu unutmayın!"

Bunları söyleyen Metin Nezir'di.

12

Peki niçin yattı o gece, 1 Nisan gecesinde Bünyamin AnkaralıKadınla?

Cevabı güç, çetrefil bir soru...

13

Arkadaş'ın kulakları uğuldarken, biri Metin Nezir'e,

— "Haklısınız efendim," diye itiraz ediyor. "Ama bu söyledikleriniz yeni kadrolarla ilgili. Oysa bizim asıl sorunumuz eski kadrolar."

Arkadaş, bıyık altından gülererek, itirazın sahibinin Teşkilat' tan olduğunu kaydediyor. Neyse ki, öyle davranan yegâne insan o değil.

Çünkü iki grup var toplantıda: Karar veren bir iç halka; bir de zaten verilmiş olan kararın meşruiyetini sağlamak üzere oraya çağrılmış olanlar.

İtiraz sahibi ikinci gruptan. Dolayısıyla eski personelin yetkilerinin nasıl

sınırlandırılacağına, onların ne tür bir yeniden eğitimden geçirileceğine ilişkin alınan kararları bilmemesi doğal.

Örneğin polislere bir çevre bilinci aşılarmaya, nerede neyi yapabilecekleri anlatılmaya çalışılacaktı. Yargısız infaz gerçekleştiremeyecekleri semtler bir bir sayılacaktı. Ama daha da öteye gidilecek, Emniyet Teşkilatı yerelleştirilecekti. Çünkü Merkez'in dışında kalan yerler de, elbette, homojen değildi. Polisten, sözgelimi bir Ümraniye'de beklenen sertliğin derecesi, Armutlu'da beklenenle aynı değildi.

Gerçi yerleşmenin —daha somut bir deyişle söyleyecek olursak, tayinlerin arasının açılmasının— polisin yerel mafyalarla sıkıfıkı ilişkilere girmesine yol açmak gibi riskleri yok değildi. Ama olsun; göze alınabilecek bir riskti bu. Zaten Yeni Güvenlik Düzeni'nin üçüncü ayağını oluşturanlar da, yerel mafyalar değil miydi?

14

Nedenleri bir yana bırakalım o zaman. Nasıl oldu olanlar?

Daha ilk karşılaştıklarında, o ânın geldiğini, şartların elverdiğini, yatacakları gecenin o gece olacağını anlamışlardı. İlk içkilerini içerken AnkaralıKadın,

— "Çok erken kaçmam," diye uyardı. "Ne de olsa davet sahibiyim."

— "Dans edelim o zaman."

Dansa ilk kalkanlar onlardı, ama dansı açtıklarını söylemek doğru olmaz. Kimse onları izlemedi; davetliler seyretmekle yetindiler. Çünkü dans pisti olarak ayrılan yer zaten çok küçüktü ama başka bir şey daha var.

Bünyamin'le AnkaralıKadın, gerçi ritme uyuyor, birbirlerinin ayaklarına basmıyorlardı ama öyle olağanüstü dansçılar oldukları da, doğrusu, pek söylenemez. Ama birbirlerine duydukları arzu, aralarında oluşan elektriklenme onları başkaları için de bir çekim merkezi haline getiriyor. Ama müstehcen değil dansları. Örneğin Bünyamin AnkaralıKadın'ın küçük ve biçimli göğüslerini kendi göğsüne bastırmıyor, dudaklarıyla onun uzun boynunu aramıyor; o da bacağına Bünyamin'inkilerin arasına yerleştirmiyor. Böyle kışkırtmalara ihtiyaçları yok gibi.

15

Toplantı uzun sürecek, öyle anlaşılıyor. Saat 10'a geldiği halde, gecenin en çetrefil sorunu olacağı önceden bilinen konu, daha yeni dile getirildi: Mafya.

Gerçi yerel mafyaların Yerel Güvenlik Düzeni'nin asli ayaklarından biri olması gerektiği konusunda, bu gecekinden de beter bir sürü toplantının sonunda, bir fikirbirliğine varılmıştı. Kolay olmamıştı ama bu sağlanmıştı. Metin Nezir, derin derin iç geçirdi. Tam 3 yıldır uğraşıyordu bu noktaya ulaşabilmek için. İstanbul'da suç oranının başdöndürücü bir hızda artıyor olması, kimilerini ikna etmeye yetmiyordu. Polisin artan gaddarlığı da, bu gaddarlığın şehir merkezlerine taşmaya başlamış olması da... Gerçi iki yaz önce Antalya'da dört polisin, üstelik de Club Mediterran'e'de kalan kızılı erkekli onbir kişilik genç bir turist grubunun her bir üyesine tecavüz ettikten sonra hepsini birden kurşuna dizmesi, bundan bir buçuk ay sonra da Sultanahmet'te çıkan bir silahlı çatışmada yaşlı bir turist çiftin polis kurşunlarıyla can vermesi, Metin Bey'in çalışmalarına belirli bir ivme kazandırmıştı. Emekliliğine karşın İçişleri Bakanlığı'ndaki ağırlığını koruyan Metin Bey, o güne kadar tek başına sürdürmüş olduğu mücadelede, birdenbire kendine hiç beklenmedik müttefikler buldu. Turizm şirketleri birleşmiş, kendi bakanlıkları aracılığıyla hükümete baskı yapmaya başlamışlardı.

Bu beklenmedik destek, belki, Nezir'in raporlarının rafa kaldırılmasını önledi ama asıl dönüm noktası, 1999 baharında gelmişti. 31 Mart 1999 sabahı — Bunları hatırlarken kendi kendine güldü Metin Nezir. "Tam bir yıl olmuş," diye düşündü. "İki yıl içinde yapabildiklerimizin mislini son bir yıla sığdırabilmişiz."

Evet, 31 Mart 1999 sabahı Bankalar Caddesi'nde taranmış bir ekip arabası bulunmuştu. Gerçi "taranmış" demek tam olarak doğru olur mu, bilmiyorum. Çünkü otda bulunan sekiz kişiden üçü dışarı çıkıp silahlarını çekme fırsatını bulmuş; hatta biri mukabele bile etmişti. Ancak geri kalanları arabada ölmüşlerdi.

Failler hâlâ bulunamadı. Gerçi Teşkilat "faili meçhul cinayetler" in yabancısı değil — kendi düzenlemediğinde bile nerede durması, neyi soruşturmaması gerektiğini bilir. Ama bu sefer doğrudan kendilerinden birine, kendilerine karşı ve gerçekten meçhul olan bir fail tarafından işlenmiş bir suçtu sözkonusu olan. Üstelik başka bazı esrarengiz unsurlar da vardı olayda. Örneğin cesetlerden çıkarılan kurşunlar balistik testlerine yanıt vermiyor, tedavülde olduğu bilinen kurşun tiplerinden hiçbirine girmiyorlardı. Metin Bey'in her toplantıda ısrarla, zevkle yinelediği gibi, soruşturmada hiçbir ilerleme kaydedilmiyordu. "Emniyet Teşkilatı, bugünkü haliyle, kendi kendini savunmaktan bile aciz."

Lilit mi?

Biri Lilit mi dedi? Kim?

Bünyamin mi?

Ama o AnkaralıKadın'la dans ediyor. Ankara'da. BAD'ın partisinde.

Bir dalgınlık izni. Böyle tarif edilebilir Metin Nezir'in hali. Toplantı sürüyor. Astların, zaten çoktan verilmiş kararları sindirmesine yardımcı olmak üzere söylenen sözlerin zaten pek bir ehemmiyeti yok. Bu yüzden Metin Bey kendine böyle bir izin verebiliyor. Hatta o iznin, geleneksel âdabın tayin ettiği sınırların dışına taşmasına bile...

Bir ayın sonunda ondan bıkmaya başlamışlardı. Açıkça böyle söylemeseler de "Eeee! Yetti be!" der gibi bir halleri vardı. "Bir olayı çözemeysek çözemedik. Ne olmuş yani?"

Haklı bulunabilirlerdi; 7 Mayıs sabahı, bu sefer Sütluçe'de, iki ayrı mahalde kurşunlanmış toplam 17 polisin cesedi bulunmasaydı.

Gerçi kimse Metin Bey kadar kani olamaz Emniyet Teşkilatı'nın beceriksizliğine. Mücadelesine can veren başlıca unsur bu bilinç... Ama 7 Mayıs'ı izleyen günlerde karşılaştığı manzaraya o bile hazırlıklı değildi. Tam 43 kişi öldürüldü o ay içinde Sütluçe'de yargısız infazlar yoluyla. Misilleme olarak. İkiisi ondört yaşından küçüktü; dördü altmışını aşmış. Buna rağmen soruşturmada kaydedilen ilerleme sıfırdı, sıfır. O kadar sıfır ki, 14 Haziran sabahı yaptığı toplantıda Metin Nezir'in kendisi açıklamak zorunda kalmıştı,

— "7 Mayıs katliamında kullanılan kurşunlar, 31 Mart'ta kullanılanlarla aynı türden," diye.

Bir dönüm noktasıydı.

18

Lilit mi?

28 Mart günü işe gitmedi. Hiç olmamış şey değil ama yine de yadırgatıcı. Ertesi gün gözlerinin şişi ancak çok dikkatli bir bakışa yakalanabilecek kadar inmişti. İşyerinde ona böyle dikkatli bakan kimse var mı?

Civan Usta...? Çırak...? Onu artık her öğlen işyerinde ziyaret eden annesi, Neclâ Hanım...?

Onları şimdilik bir kenara bırakalım.

Bırakalım ama Lilit üzerine doğrudan bir şey söylemek de güç. Zihnine, nüfuz edilemeyecek kadar kesif bir sis bulutu çökmüş.

19

Her dalgınlığın bir sonu var, olmalı. Metin Nezir silkindi. Teşkilatın eski kadroları kendi aralarında tartışıyorlardı. Vakit geç oluyordu; müdahale etmesi gerekir. Silkindi.

Ama söze başlamadan önce, sanki güç toplamak istercesine bakışları odayı doldurmuş sigara dumanının civamsı bulutunu yardı; Arkadaş'ı buldu. Tuhaf şey; onu daha hepsi hepsi iki ay önce tanımış olmasına rağmen, bu uzun maratonun son evresini koşarken, kendisine en büyük gücü ve güveni veren kimilerince "entel" diye tabir edilebilecek bu çocuğun —"çocuk," değil tabii, diye kendi kendini düzeltti; aralarındaki fark 20 yaşı aşmış olabilir ama Arkadaş da şimdi Metin Bey'in kendisini ilk kez yaşlı hissetmeye başladığı yaşlarda...

Ne diyorduk?

20

Şimdi Bünyamin soluk soluğa.

21

Metin Nezir toparlandı.

— "Arkadaşlar tartışacağımız teknik sorunlar var daha," diye sesini yükseltti. "Emin olun konular çok kolay da değil." Bir an durdu. En sevimli bakışlarını takındı. "İnanın bana! Çünkü ben de anlamakta güçlük çekiyorum."

Gülüşmeler.

— "Hayır, şaka yapmıyorum. Sahiden zor konular bunlar. Zor konular, çetrefil sorunlar. Merkezlerinde de 'ticari suç' diyebileceğimiz bir kavram yatıyor. Durumu kısaca şöyle özetleyebilirim: Çeksenet mafyasının artık önüne geçmemiz gerekiyor. İş dünyasının bizden kesin talebi bu! Öyle manidar manidar gülmenize gerek yok. Geçmişte hepsinin, en büyüklerinin bile gayrı nizami tahsilat yollarına tevessül etmiş olduğunu ben de biliyorum. Ama artık, bugün geldikleri noktada, özellikle Avrupa'yla ilişkilerinde imajlarını zedeliyor. Ama işin içinde çözülmesi güç bir çelişki var. Çeksenet mafyasını çökertmenin önündeki güçlükler, artık yalnızca geçmişte çektiklerimiz değil. Madem ki karar verdik, devletin gücü Seyranbeyli'deki her arsa ihtilafına hakemlik etmeye, Ümraniye'deki her ödeme vaadini takip etmeye, Armutlu'daki her gaspı, her şiddet olayını cezalandırmaya yetmiyor, o halde bu işlerin birileri tarafından yapılması, bu hizmetin de bir şekilde finanse edilmesi gerekiyor. Bildiğiniz gibi, tahsilatlardan alınan komisyon bu finansman için önemli bir kaynak teşkil eder."

Durdu. Yorulmaktan nefret eder ama yorulmuştu. Gerçekçi davranmamaktan, şartları, kısıtları hesaba katmamaktan, yorulmaktan nefret ettiğinden de fazla nefret eder. Biliyor, yaşayacak çok fazla ayı —yoksa "gün" mü demek gerekiyor?— kalmadı. Oysa bu projenin kalan enerjisinin her zerresine ihtiyacı var. Sakınılarak kullanılması gereken bir enerji... Konuşmasının devamını öngördüğünden kısa tutmaya karar veriyor.

— "Demek ki, ikili bir strateji izlememiz gerekiyor. Merkezde ticari ve mali

ilişkiler kurallaştırılacak, nizamileştirilecek; çevredeyse, her çevrenin, bizim dolaylı denetimimiz altında kendi kurallarını, kendi ilişkilerini yaratmasına imkân tanınacak. 'Peki, bu mümkün mü?' diye sorabilir bazılarımız. Biliyorsunuz, bir süredir gayrı resmi bağlantılar aracılığıyla sınırlı sayıda mafyayla bir ilişki sürdürüyoruz. Birtakım bilgiler edinmek için. Bu bilgiler bize ulaştı. Onlar temelinde teknik bir..." duraladı. Yorulduğunun bir belirtisi daha. Aradığı kelime aklına gelmiyordu. Gözleriyle gayrı ihtiyari Arkadaş'ın gözlerini aradı. Buldu. Arkadaş, etrafındakilere çaktırmadan aradığı kelimeyi ona dudaklarıyla heceledi. "Evet, teknik bir fizibilitesi yapıldı. Hesapları aramıza yeni katılan Arkadaş Bey yaptı. Önünüzdeki dosyada bulunan rapor da büyük ölçüde onun eseri. Raporun elden geldiğince kolay okunabilir olmasına çalışıldı. Ama hâlâ, ister istemez, benim de takip etmekte güçlük çektiğim bir sürü teknik ayrıntı içeriyor. Bu yüzden şimdi bize raporun fiilen ne anlama geldiğini anlatması için sözü Arkadaş Bey'e bırakıyorum."

22. Sen Mühimsin

Hayır, hesapları Arkadaş yapmamıştı; Orhan yapmıştı. Matematikten, istatistikten anlayan oydu; Arkadaş değil. Hani şu Lilit'le Bünyamin ilk tanıştıklarında yanlarında olan Orhan. Zaten Arkadaş'ın Belediye'yle ilişki kurmasına, önyak değilse de yardımcı olan da oydu. Bu hikâyenin kuytularında bir gölge gibi gezinen Orhan... Rolünü tam olarak kavrayamadığım bir gölge... Şimdi niçin bu metinde bu kadar ısrarla kendine, sırf kendine ait bir bölüm talep ediyor? Onu da anlamıyorum.

Bir orta nokta, üçüncü yol mu Orhan? Bünyamin'le Arkadaş arasında. Birinin hırsı ve gerçekçiliğiyle ötekinin hayalciliği arasında. Bilmiyorum.

Bünyamin'le birlikte Abla'yla tanıştıklarında kendi reklam şirketini kurmuş, Panomar çevresinden uzaklaşmaya başlamıştı bile. Gerçi daha önceden de reklamcılık dünyasının bir parçasıydı ama o zamanlar geçimini reklam müziği, "jingle" yazmakla temin ediyordu; bir yere bağlı değildi, "freelance" çalışıyordu; neredeyse 10 yıl önce bestelemeye başladığı operayı tamamlamak uğruna.

Kökleri çok eskilerde, belki çocukluğunda, belki çocukluğundan da öteelerde yatan bir iddianın kanıtlanması olacaktı opera tamamlandığında. Bir sentez iradesinin ifadesi... Artık kimsenin itibar etmediği bir iddia: Doğu ile Batı'nın sentezi; popüler kültürle yüksek kültürün sentezi.

Evet, gerçi belki çok eskiden besleniyordu ama çoğu kuşakdaşında olduğu gibi, onda da otuzlu yaşların sonuna yaklaştığında bu kökler kurumaya yüz tutmuş, sağladıkları hayatîyet, egemen alaycılığa ve köpeksiliğe direnemez olmuştu.

Sonra ne oldu, kestirmek güç. Belki kuruluşu sırasında alay ettiği Panomar'ın bütün olumsuz koşullara rağmen, kör topal da olsa ayakta kalabilmesi etkili oldu. Panomar sayesinde —ya da yüzünden— hayallerin de örgütlenebileceğini gördü — ya da öyle sandı.

Her neyse, bütün bunlar spekülasyon... Ama sonunda nota kâğıdını kapıp klavyesinin başına geçtiği koşulları biliyoruz. 1990'ların başında özel radyoların yayına geçtiği sıralardı. Magazin basın Türk popundaki devrimden söz ediyor, aydın çevrelerde beğenin soysuzlaşmasından yakınılıyordu. Orhan her iki tartışmaya da, son derece kişisel bir şekilde, sanki onun gördüğü bir imkânı kasten örtmek istiyorlarmışçasına, kızılıyordu. İşte ilk kez popüler olanla bilinçli, akli olan arasındaki mesafeyi kapatmanın imkânı doğmuştu. Bunu mümkün kılanın ticari ve hatta bayağı bir ortam olması nispeten önemsizdi; tabii "pop müzikte devrim" lafına itibar etmemek gerekiyordu ama daha önemlisi bu imkânı ihmal etmemekti.

Bunları birkaç kez anlatmaya çalıştı. Sonra vazgeçti. Yılmak değildi yaptığı, vazgeçmekti; konuşmaktan vazgeçmek. Nota kâğıdını yanındaki sehpanın üzerine koydu; adını o günlerin en popüler şarkılarından birinden alan bir opera bestelemeye başladı.

23

— "Senin böyle olacağını beklemiyordum."

— "Kusura bakma. Çok erken geldim, değil mi?"

— "Hayır, hayır! Öyle bir şey kastetmedim. Ben ilk defa seviştiğim bir erkekle zaten orgazm olamam." Bünyamin bu sesi, bu ses tonunu tanıyor. Hayal kırıklığına uğratılan bir kadının, yine de iyi davranmaya, yatıştırılmaya çalışmasının ifadesi.

— "Zevk almadın mı peki sevişmekten?"

— "Bilmiyorum. Yanlış anlama! Fena değildin; benimle ilgilendin; bencillik etmedin. Ama benim beklediğim böyle bir şey değildi herhalde."

— "Sen nasıl bir şey umuyordun?"

— "Azgın bir herif çıkacağını beklemiyordum. Galiba sende beni etkileyen şey, bakışlarının yumuşaklığıydı. Belki de uzun uzun konuşacağımızı düşünmüştüm."

— "Çok mu erken oldu yatak?"

— "Herhalde."

Tuhaf şey ama Bünyamin'in içine oturmadı AnkaralıKadın'ın söyledikleri. İçkiden, daha çok da düzüşmekten aldığı keyiften hafif sarhoştı. Elbette üzgündü karşısındakini memnun edemediği için, ama içinde hissettiği, acı ya da çöküntü değildi. AnkaralıKadın'ı kulak memesinden öperken,

— "Kusura bakma," diye fısıldadı. Saçlarını okşamaya başladı. Saçlarının okşanması AnkaralıKadın'ın hoşuna gitti. Bünyamin, dudakları kadının kulaklarından boynuna inerken,

— "Daha çok vaktimiz var," diye fısıldıyordu. Hoşuna bile gitmişti "Azgın herif" diye anılmak. "Konuşuruz, uzun uzun konuşuruz," derken eli çok hafif bir temasla AnkaralıKadın'ın göbeğinin üzerinde gezinmeye başladı. Elinin altındaki gövde gevşiyordu. Oysa okşadıkça, öptükçe Bünyamin yeniden heyecanlanmaya başladı. On dakika sonra yine AnkaralıKadın'ın bacaklarını açmaya çalışıyordu.

— "İstemiyorum," dedi kadın.

Bünyamin, oyuncağı elinden alınmış çocuk yüzüyle,

— "Gitmemi mi istiyorsun?" diye sordu.

— "Hayır; sana sarılıp uyumak istiyorum."

Bünyamin sertleşmiş kamışının sızısına aldırmamaya çalışarak AnkaralıKadın'ın yanına uzandı. Başını göğsünün üzerine çekti. Kapanmakta olan gözkapaklarının arasından, kendi buğday teninin üzerine yayılan siyah saçları seyretti.

— "Sen hiç çöle gittin mi?" diye soruyordu kadın.

— "Hayır."

— "Ben ilk kez beş yıl önce gördüm. Mısır'a gitmiştik. Herkes piramitlere, Karnak'a filan deli oluyordu. Bana gına gelmişti anıtlardan, ölü taşlardan. Sonunda Luksor'a vardığımızda ben gruptan ayrıldım. Nil'den 45 dakika ötedeydi çöl. Mümbit arazi bıçakla kesilmiş gibi sona eriyor, çöl başlıyordu. İnanılır gibi olmayan bir enginlik... Enginlik ve sessizlik. Işık bile değişiyor."

Bünyamin bunları duymadı. Uyuyordu.

24

— "Sanırım Metin Bey'in benden istediği, size raporun bir özetini sunmamdan çok, raporun önünü açtığı politika alanı, bu alanda mevcut olan seçenekler hakkında bir fikir vermek."

Metin Bey oturduğu yerden onaylarcasına başını salladı.

— "Hangi seçeneğin tercih edileceğine karar verecek olan, elbette, sizlersiniz. Benim yapacağım size teknik imkân ve kısıtlar hakkında bir fikir vermekten ibaret."

Metin Bey bıyık altından gülüyordu.

— "Bizim hesaplarımıza göre İstanbul nüfusunun %38'inin en azından bir kere, çoğunlukla birden fazla kere Mafya diye nitelenebilecek bir örgütlenmeyle işi olmuştur. %62 kadarının ise, doğrudan bir iş görmemiş de olsalar, şu ya da bu şekilde, akrabalık, ahbaplık ya da iş aracılığıyla böylesi örgütlerle bir teması olmuştur. Bu iki rakam arasındaki %24'lük farkın potansiyel Mafya müşterisini temsil ettiğini söyleyebiliriz. Bu rakamlarla ilgili olarak yanılma payımızın %6 küsur civarında olduğunu tahmin ediyoruz."

Durdu; bakışlarını kendisini dinleyenlerin üzerinde gezdirdi:

— "Bunları çıplak rakamlara tercüme edecek olursak, halen neredeyse 2.5 milyonluk bir Mafya müşterisi, 8 küsur milyonluk da bir potansiyel müşteri kitlesine ulaşırız."

Kendisini rakamların büyümesine kaptırmak üzere olduğunu fark etti. Toparlamaya karar verdi. Rakamlar zaten raporda vardı. Yine de...

— "Mafya tarzı örgütlenmelerin doğrudan bünyesinde barındırdığı insan sayısını kestirmek çok daha güç. Başlarındaki Babalar'ın adıyla anılan ve Mafya adına gerçekten lâıyk çetelerin sayısı 78'i geçmez. Bunlar 300400 kişiyi istihdam ve kontrol ediyorlar. Bunun altında iki ayrı düzey ayrıştırılabilir. Bizim asıl..." durdu; kendini düzeltmeye karar verdi. "Asıl hedeflenmesi gereken örgüt tipi, şu anda 100150 kişi sınırına ulaşmış bulunan ya da hiç değilse o sınırları zorlayan örgütlermiş gibi görünüyor. Ancak bu saydığım türden örgütlerden kaç tane olduğu hakkında, ancak son derece muğlak fikirlerimiz var. 30 da olabilir, 65 de." Evet, şimdi tabii Yezid'i düşünüyor. "Bir de her mahallede 1520 kişilik gençlik

çetelerinden tutun da, mahallenin nispeten eski kabadaylarından 89 tanesinin kurduğu himaye ağlarına kadar çeşitli yapılanmalar var."

Teşkilat'ın "liberal" diye anılan kanadının, kısa sürede yükselmiş, nispeten genç şeflerinden biri araya girdi.

— "Konuşmanız çok bilgilendirici Arkadaş Bey. Ama saat geç oldu. Sadede gelseniz."

Nasıl tınlarsa tınlasın, aslında kaba bir müdahale değildi. Aksine... Benimsenmesi gereken politikayı Arkadaş'ın dile getirme hakkını, alttan alta olsa da teslim ediyordu. Arkadaş da mesajı aldı.

— "Çok haklısınız efendim." Yine de sözlerinin devamını bir sitemle getirmedi. "Zaman alacak bir süreç olacak bu; dolayısıyla bizim de uzun soluklu olmamız gerekiyor. Bütün mesele, orta boy diye andığım örgüt türlerinden bazılarının, mesela başlangıç için 1213 tanesinin, önünü açmak. Ama bunun için önce onlara kimleri hedef alabilecekleri, kimlerden komisyon alabilecekleri iyice anlatılmalı. Bu da zaman alacaktır. Ama sonra onlar zaten nüfuz alanı için önce kendi boylarındaki diğer örgütlerle mücadeleye gireceklerdir. Bu mücadelede bizden görecekları, destek değilse de müsamaha sayesinde daha avantajlı olacaklardır. Sonra sıra büyük örgütlere, gerçek Mafyalar'a gelecek. Zaten biz de bu sırada Interpol'le geliştirdiğimiz ilişkilerin yardımıyla onlar üzerindeki baskımızı yoğunlaştırmış olacağız. Böylelikle, kaç yıl alacağını kestiremediğim bir süreç sonunda, hem merkezdeki değerli işadamlarımız Mafya'nın tasallutundan kurtarılmış olacak; hem de çevrenin güvenliği için, gayri resmi olmakla birlikte, yine de bizim denetimimizde bir ilişkiler ağı yaratılmış olacak."

25

Ama olmadı, olamadı.

Gerçi yenilgiyi teslim etmesinden bu yana —çok değilse de— bir süre geçtiği halde, sezgilerinin ve hatta kulağının yanılmış olduğunu hâlâ kabul etmiyor. Kulağına bugün bile güveniyor. Artık yalnız kırk yılda bir taksiye bindiğinde

kulağına çalınan pop müzik melodilerinden hangilerinin bir ciladan ibaret olduğunu, hangilerinin o bayağı yüzeylelerinin ardında keşfedilmemiş, keşfedilmemiş çünkü araştırılmamış bir anlam olanağının kımıldadığını bugün bile ayırt edebiliyor.

Ama işte ne zaman, ister nota kâğıdı üzerinde, ister klavyesinin başında araştırmaya koyulsa, aldığı sonuçlar onu ancak kısa bir süre —en fazla bir hafta boyunca— taşıyabiliyordu. O süre boyunca uyumuyor, araya zaman zaman içki de karıştırarak kahve üstüne kahve içiyor, çılgınlar gibi çalışıyor, kimi zaman ateşinin yükseldiği bile oluyordu. Sonra ister istemez sona erecek bu cinnetin sonunu haber veren 1012 saatlik uykudan uyanınca, çıkan sonuçların yarattığı hayal kırıklığını birlikte yaşamak üzere koşup bulduğu insan genellikle Bünyamin oluyordu.

Neydi sorun? Melodiye zengin bir çatı kurmakla yetinmeyip, bütün hüneri sandığı şeyi ortaya dökerek onu işleyip gidebileceği en uç noktalara götürdüğünde, melodi bütün akışkanlığını, kışkırtıcılığını kaybediyor; ortaya çıkan eser, zeki bir konservatuar öğrencisinin mezuniyet ödevi kadar sıkıcı oluyordu. Ama tersini yaptığında, yani melodiyi mümkün olduğunca orijinal halinde bıraktığında da, kendi kurduğu çoksesli mimari onun bayağılığını daha da ön plana çıkarıyor, müzik giderek bir yamalı bohçayı andırmaya başlıyordu.

Her şeyi denedi. Yıllar sonra yeniden esrar kullanmaya başladı. Hatta kokain bile...

26

Lilit kocasının yanına uzandı. Her akşam yatmadan önce, yıllardır kimi zaman bir dost, kimi zaman bir yabancı gibi yanında uyuduğu bu adamı bir süre seyreder, ona karşı duygularını tartmaya çalışırdı. Bu akşam öyle yapmadı; hiçbir şeye bakmadan soyundu. Aynada baktığının kendi yüzü olduğunu bile fark etmeden makyajını temizledi. Kocasının yanına uzandı. Şimdi onun soluk alıp verişlerini bile duymuyor. Uyuyamadığı halde... Yorgun olmasına, Bünyamin'in aksine uykuyla bir sorunu olmamasına, genellikle uykuya dalmakta güçlük çekmemesine

karşın, uyuyamıyor. Şaşırıyor. Bütün varlığı gergin bir bekleyişe kesmiş. Orada ne şaşkınlığa yer var artık, ne üzüntüye, yasa, ne de meraka. Bekliyor.

Adı konmamış, sınırları belirlenmemiş bir bekleyiş bu. Bünyamin'den vazgeçecekse ne zaman geçecek; arayacak, peşine düşecekse ne zaman...? Bu soruları sormuyor. Bekliyor. Kocasını olmayan kocasının yanına uzanmış, uyuyamıyor.

27

Vilayet'in önünde kışı üstünden atamamış Nisan gecesinin nemli soğuşunda, resmiyet yerini, yılların alışkanlıklarının ürünü gruplaşmalara, ayaküstü konuşmalara bırakmış. Örneğin demin Arkadaş'ın sözünü kesen yakışıklı genç, neredeyse koşar adım uzaklaşırken, dörderli beşerli iki grup arkasından gülümseyerek bakıyor. Biraz ötede, ortayaşlı bir adam kendinden genç iki memuru ayartmaya çalışıyor.

— "Bu toplantının sıkıntısını ancak Beyoğlu'nda atabiliriz."

Metin Nezir'in her zamanki gibi herkesten biraz uzakta durmasını, ancak daha da uzaklaşmadan tekbaşına oyalanmasını kimse yadırgamıyor.

Ama Arkadaş'ın tekbaşınalığı öyle değil; o rahatsız. Ne yapacağını bilemediği, yeni dahil olmaya başladığı bu grupta kime hangi mesafede duracağını kestiremediği için tekbaşına oyalanıyor. Tabii, her an bu saatte bile hâlâ yokuş boyunca vızır vızır işleyen taksilerden birine atlayıp evinin yolunu tutabilir. Ama istemiyor. Şimdi tekbaşına, ama gerçekten tekbaşına kalsa, bu akşam söylediklerinin de, düşünüp söylemediklerinin de olası sonuçlarıyla yüzleşmek zorunda kalacak. İstemiyor. Bu gece artık zekâsından kaçmak; zekâsını, bir suçortaklığı da olsa, ortak bir işin çevresinde örülen ılık dostluklarda uyuşturmak istiyor.

Ama nasıl? Bekleyecek. Beklemesi gerekiyor, birinin ona bir el uzatmasını, ne bileyim sigarası için bir ateş istemesini...

Beklenen can simidi en beklenmedik yerden geldi. Metin Nezir, yıllardır kimseyi şaşırtmamış, irkitememiş Metin Nezir, ona doğru,

— "Arkadaş Bey, sizi evinize ben bırakayım," diye seslenerek orada bulunan, Arkadaş dahil, herkesi şaşırttı.

Karanlıklardan çıkan sivil giyimli bir şoför kapısını Metin Bey için açtıktan

sonra arabanın arkasında dolanıp öteki kapıyı da Arkadaş için açtı. Ve Arkadaş da bindikten sonra araba, ardında Vilayet'in önünde bekleyenlerin şaşkın bakışları, hareket etti.

Evet şaşırmışlardı. Metin Bey'in ilk kez birine böyle bir yakınlık gösterdiğine, haydi onların deyişiyle söyleyelim, "kıyak geçtiğine" tanık oluyorlardı. Şaşırmışlardı. Ama Metin Bey'in ne yaptığını anlamadıklarından değil; aksine, yaptığının ne anlama geldiği hepsi için apaçıktı: Gayrı resmi de olsa bir veliaht tayini. Ama bunu kimse söylemedi. Bekleyenlerin üzerine rahatsız, kıpır kıpır bir sessizlik çöktü. Olanı sindirmeleri gerekiyordu. Söylenmeye, dedikodu etmeye başlamak için sabahı bekleyeceklerdi.

Onlar şaşıradursunlar araba, gecenin o saati için bile tehlikeli sayılabilecek bir hızla, artık çoktandır "yeni" diye anılmayan Galata Köprüsü'nü geçmiş Unkapanı Köprüsü'ne doğru ilerliyordu. Metin Bey Arkadaş'a döndü; alabildiğine yumuşak, dostane bir sesle konuşmaya başladı:

— "Umarım genç dostumuzun müdahalesi canınızı sıkmamıştır."

Arkadaş da hâlâ şaşkınlığını üzerinden atamamış, cevap verirken kekeliyordu:

— "Ri.. rica ederim, efendim. Aksine... Bana yardımcı olmaya çalıştığını düşündüm." Bir an durakladı; sonra düşünceli bir sesle devam etti. "Umarım o benim cevabımdan alınmamıştır."

Metin Bey gülümsedi:

— "Merak etmeyin. Öyle tafralar bizim Kral'ın hoşuna gider."

— "Kral mı!?"

Araba Unkapanı Köprüsü'ne çıkmıştı. Metin Bey öne doğru eğildi; şoförün omzuna dokundu.

— "Evlâdım, bu akşam bu kadar hızlı gitmeyelim," dedi. Arabanın yavaşlamasıyla birlikte yerine yaslanırken Arkadaş'a "Evet, Teşkilat'taki lâkabı Kral'dır onun. Çok sevilir," dedi. Bir an için başını koltuğa yaslayıp, gözlerini yumdu. "Bir zamanlar Beyoğlu'nun en bıçkın, en kabadayı polislerinden biriydi."

— "Liberallerden olduğunu sanıyordum."

— "Onlarla birlikte davranıyor. Onlardan değil. Kimseden değildir."

Tarlabaşı Bulvarı'na vardıklarında şoför vitesi üçe aldı. Artık sanki bir gezintiye çıkmışçasına rahvan ilerliyorlardı. Metin Bey sözlerine,

— "Nevi şahsına münhasırdır," diye devam etti. "Kabadayıyken de kabadayılardan değildi. Hep namuslu kaldı..." Döndü, gülerek Arkadaş'ın yüzüne baktı. "Teşkilat ölçülerinde tabii," diye ekledi. "Ben tanıdığımda 26 yaşındaydım. Daha içki de içmiyordu. Yine de kimse Teşkilat'ta yükseleceğine ihtimal vermiyor, istikbaline bitmiş gözüyle bakıyorlardı."

— "Neden?"

— "Kendine bir dost tutmuştu. Beyoğlu'nda kalan son pavyonlardan birinde çalışan bir Rus kızını... Gerçi bunda yadırgatıcı bir yan yok. Ama bizim herif âşık olmuştu; tam eski bir Yeşilçam filmi gibi."

Metin Bey bir an durakladı. Arkadaş,

— "Sonra ne oldu?" diye sordu.

— "Kızı bir sabah odasında ölü buldular. İntihar dendi. Bizimki olaydan sonra beklendiğinden çabuk toparlandı. Yine de, kontrol altında tutmayı beceriyor olsa da hâlâ süren içki problemini o aylarda edindi." Yine bir an durakladı. "Size bütün bunları, yeni görevinizde birlikte çok iyi çalışacağınıza inandığımdan anlatıyorum. Ama Kral'ın kimseden olmadığını, olmayacağını unutmadan gerekiyor. O tamamen kendi başına buyruktur. Damadım olduğu halde benim bile adamım olduğunu söyleyemem."

Taksim'e varmışlardı. Metin Bey Arkadaş'ın şaşkınlığını ifade etmesine fırsat vermeden, bu sefer düz bir sesle sordu:

— "Siz Maçka'da oturuyordunuz, değil mi?"

— "Evet efendim. Maçka Palas'ta."

Metin Bey'in kaşları çatıldı.

28

Sonra ne oldu? Niçin vazgeçti sonunda? Birikmiş başarısızlıklarla biriken yılğınlığın bir payı var elbette. Ama yıllar yılı, neredeyse sekiz yıldan fazla bir zaman boyunca yılmadıktan sonra birdenbire bütün geçmiş denemeleri, eskizleri, melodi parçacıklarını dosyalayıp neden uzak bir rafa kaldırdı?

Kesin bir yanıt vermek güç; ama Bünyamin'in bir katkısı olmuş olabilir. Kuruluğu, ruhsuzluğuyla daha önceki örnekleri de aşan bir denemeden sonra Bünyamin gülerek,

— "Allahaşkına Orhan!" diye isyan etmişti. "Âşık olsana!" O an incindiğini yalnız Bünyamin değil, büyük bir ihtimalle Orhan'ın kendisi de fark etmedi. Ama yer etti içinde bu söz; bir iltihabın işlemediği gibi işledi.

Yine de çalışmayı hemen bırakmadı. Ama bu sözü izleyen haftalarda, önce Belediye'deki, sonra iş dünyasındaki eski arkadaşlarını aramaya başladı. Tavrında hem Bünyamin'i, hem Arkadaş'ı rahatsız eden, neredeyse yaltaklanmayı andırır bir yan vardı. Sonradan anlaşılacaktı kuracağı reklam şirketine müşteri temin etmeye çalıştığı. Belediye'nin yanısıra ortaboy iki işletmeyi de garantiye aldıktan sonra şirketini kurdu. Operayı daha önce rafa kaldırmış olmalı.

Aralarındaki eski dostluğa, birbirlerine duydukları sevginin içtenliğine karşın Arkadaş da, ama özellikle Bünyamin, kötü konuştular Orhan hakkında.

— "Millet andropoza girince karı peşinde koşar; bizimkisi para peşine düştü," dediler.

Kendilerini, kendilerini ve Orhan'ı onbeş küsur yıl önce yaşanmış yaprak dökümünden arta kalanlar diye düşünüyorlardı. Orhan'ı kaybetmek, şimdi kaybetmek canlarını acıyordu.

Oysa yanılıyorlardı. Kaybettikleri konusunda değil; Orhan'ı gerçekten de kaybetmişlerdi. Onun seçtiği doğrultu konusunda yanılıyorlardı. Bir iddiayı terk edip başka bir iddianın peşine düşmedi Orhan. Durdu; yetenekleriyle idealleri arasındaki mesafeye baktı. Neredeyse on yıl sürmüş uğraşma ve didinmenin, bu mesafenin çabayla, emekle kapatılamayacağını kanıtlamaya yettiğine karar verdi. Ama yaptığı, hayallerini yeteneklerine daha uygun yeni bir dizi hayalle değiştirmek değildi. Hayatın küçük ve gerçek zevklerine döndü.

Başlangıçta kendine tanıdığı yegâne lüks, nazının geçtiği müşterilere kendi bestelediği jingle'ları dayatmak oldu. Ama kendi de biliyordu, kendinden iyi müzisyen bulma ve yanında çalıştırma yeteneği, ezgi bulma yeteneğinden daha gelişmişti. Tıpkı Bünyamin'in operasıyla ilgili hoşnutsuzluğu gibi, müşteriler de bestelediği jingle'ları kuru buluyordu. Oysa hırssızlığı onu iyi bir yönetici kılıyordu.

Yine de beklenenin aksine işi fazla büyütmedi. İşe başlarken yaslandığı müşterilerin sayısını ikiye katlamakla yetindi. Belediyeye ilişkilerini başısonu belirli projelerle sınırlı tuttu; politikaya atılmadı, partiye bile üye olmadı.

Metin Nezir'le de önce tanışan oydu. Metin Bey daha sonra Arkadaş'ı

kışkırtacağı gibi onu da yokladı. Orhan anlamazlıktan geldi. Metin Bey ısrarlıydı. Üçüncü görüşmelerinde Marmara Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan bir Arkadaş Bey'den söz etti.

— "Siz de tanıyormuşsunuz galiba."

— "Evet; yakın dostumdur."

— "Kendisiyle tanışmak istiyordum. Belki siz tavassut ederiniz?"

Artık bu sözden kaçmasına olanak yoktu. Kasım'ın son günlerinde bir öğlen, Karaköy'de Liman Lokantası'nda buluştular. Arkadaş'la Metin Nezir'in görüşmesi o gün olanlardan ibaret kalsaydı, o öğle yemeği aklında bile kalmazdı Orhan'ın. Ama sonra Arkadaş bahane olduğunu gizlemeye bile gerek görmediği bir vesileyle Orhan'ı aradı ve Metin Nezir hakkında sorular sordu; onun kendisi hakkında ne düşündüğü, kendisinden ne istediği hakkında... Hatta ikinci bir görüşmeye istekli olabileceğini bile ima etti.

Bundan sonra olanları Orhan buruk bir istihza ile izledi. Metin Bey'le Arkadaş'ın ikinci görüşmelerini o hazırladı; üçüncü görüşmelerinde de hazır bulundu. Hatta Arkadaş'ın yüzü suyu hürmetine, projeye birlikte katılıyorlarmış izleniminin doğmasına ses çıkarmadı. Daha bile ileri gittiğini biliyoruz. Çeşitli mafyaların gelirlerinin hesaplanması için kullanılması gereken istatistik tekniklerini Arkadaş'a anlatmakla kalmadı, oturdu hesapları kendi yaptı; çıkan sonuçlardan hareketle çeşitli modeller kurdu.

Ama hep mesafesini koruyarak... Ve işte bu yüzden, bu geceki toplantıya o değil Arkadaş çağrıldı. Toplantıdan elbette haberi vardı. Bu yönüyle biraz Bünyamin'e benziyor. Seyretmeye onun kadar tutkun olmasa da, katılmayacağı, müdahale etmeyeceği olaylardan yine de haberdar oluyor, buna önem veriyor.

Nasıl hissediyor şimdi peki kendini? Bunu kendi istemiş olmasına karşın, es geçilmiş olmaya tamamen kayıtsız kalamıyor; biraz kırgın. Belki bu yüzden aylar önce rafa kaldırdığı operayı şimdi, bu gece ilk kez yeniden önüne alması, akorların arasında dalgın dalgın gezinmesi. Dışarıda bırakılmışlığın öksüzlüğünü yatıştırmak için.

Herhalde çağrılmayı, çağrılıp da gitmemeyi, gitmemeye karar verenin kendisi olmasını tercih ederdi. Ama önemli değil. Önemli olan gitmeyeceği; kesinlikle...

Çünkü biliyor; alacağı somut biçimleri kestiremese de bu projenin sonuçlarından ancak bir kötülüğün çıkabileceğini, bu kötülüğün paylaşılmamakla eski dostlukları zehirleyen bir sırrın kötülüğüyle kalmayacağını, onu kat be kat aşacağını çok iyi seziyor. Uzak durması, bu gecenin hüznünü, öksüzlüğünü göze almak pahasına uzak durması, bu yüzden.

Bir üçüncü yol mu demiştik Orhan için? Bünyamin'le Arkadaş arasında...?
Yalnızlığa ikisinden de daha kolay (iyi) tahammül edebildiğinden mi?

29

Uyuduktan sonra bile, AnkaralıKadın'ın gözyaşları gece boyunca Bünyamin'in göğsündeki ağarmaya başlamış kılları ıslatmaya devam etti.

Sabah uyandıklarında piknik yapmaya karar verdiler. AnkaralıKadın'ın arabasıyla, Bünyamin'in çocukluğunda "30. km." diye anılan mevkiye gittiler. Gerçi bölge artık çoktan şehir tarafından yutulmuştu ama piknik yeri hâlâ onu çevreleyen tepelere kurulmuş sitelerin ortasında korunuyordu.

Ateşi AnkaralıKadın yaktı. Köfteleri Bünyamin yoğurdu. AnkaralıKadın,

— "Ne baharat koydun onların içine?" diye seslendi, gözaltlarında oluşmaya başlamış ter damlacıklarını silerek.

Bünyamin gözlerini, endişeli bakışlarla seyrettiği tepedeki villalardan ayırmadan,

— "Sarmısak, tarçın ve kekik," dedi.

Evet, işte şu karşıdaki iki buçuk katlı uçuk eflatun villayla yanındaki tek katlı, seyreltilmiş çini mavisi ev arasındaydı 13 yaşındayken asılı kaldığı boşluk.

— "Çılgın!" dedi AnkaralıKadın.

Yükseklerden korkardı; hâlâ da korkuyor. Ama o gün hiç korkmamıştı. En yüksek tepeye tırmandığı halde... Ayağı kaydı. Tam dik yardan boşluğa uçacaktı ki, ellerini, şimdi orada duran iki binanın tahrip ettiği kayalara yasladı, uçmadığı boşlukta asılı kaldı. Boşlukta debelenen ayaklarını, sanki kendisine yabancı nesnelermişçesine seyrediyordu.

"Niçin kendisini benimle paylaşmıyor?" diye kendi kendine sordu AnkaralıKadın.

Aşağıda şimdi kendilerinin —kendisinin ve AnkaralıKadın'ın— bulunduğu yerde annesi, kardeşi ve diğerleri küçücük görünüyorlardı. Onun, 13 yaşında boşluğa asılmış o çocuğun gözlerinden şimdiki kendini görmeye çalıştı.

AnkaralıKadın somurtması gerektiğini düşündü. Somurtmanın kendisini güzelleştirdiğini, etli dudaklarına yakıştığını biliyordu. Ama Bünyamin'i öyle baştan çıkarmak istemiyordu.

Köfteleri yemeye başladıklarında Bünyamin hâlâ o 13 yaşındaki çocuğa nasıl görüneceğini, görünmesi gerektiğini kestirmeye çalışıyor, başaramıyordu. Kendisi farkında değil ama bu arada ateşi de 38'e yaklaşmış durumda; geceyin daha da yükselecek. AnkaralıKadın'ın içinde derin bir bezginlik... Bezginlik ve üç gün sonra patlak verecek öfkenin ilk tohumları...

Gece yine birlikteler. Bünyamin bir gece öncesini telafi etmeye kararlı... Ama azgınlığı hâlâ sağduyusunun önünde gidiyor; "telafi etmek," diye düşündüğünde aklına bir gece önce yaşatamadığı orgazmı yaşatmaktan başka bir şey gelmiyor. Bu yüzden de parmaklarını ve avucunu kullanıyor. İsteddiği bu olmadığı halde AnkaralıKadın onun parmaklarına yol gösteriyor, kılavuzluk ediyor ve sonunda boşalıyor, coşkusuz, sevinçsiz bir kasılmayla. Sonra da bir gece öncesinden de derin bir yalnızlık duygusuyla uykuya dalıyor.

30. Bünyamin İstanbul'a Dönmeye Karar Veriyor

Bünyamin Lilit'in hayatına nasıl bir gölge düşürdü?

Ama bu soruyu sormadan önce, Lilit'in niçin bütün ilişkilerini varlığında bir eksilme gibi yaşadığını sormalıyız.

Ancak ondan sonra...

"Herkesin,

kim bilir, belki de ancak 'çoğu insanın' demeli ya,

giyinmek için uğraşıp didindiği bir dünyada insanların

arkasını kat kat kalınlaştırmak için olmasa bile,

kış aylarının acı soğuğu estiği zaman sırtını pek tutabilmek için çalışıp yaşadığı bir ülkede,

soyunmaktan başka bir şey bilmeyen bir adamın masalı bu."

Ufuk çizgisinde Akrep burcu yükseliyor. Lilit'in solukları düzenlerini yitiriyor, sıklaşıyorlar; göğüsleri sarsılmaya başlıyor; meme uçları titreşiyor. Çünkü rüyasında kendi çocukluğunun hiç hatırlayamadığı, şimdi bile zar zor hatırladığı yüzü ona bakıyor.

İsyankâr bir kız mıydı çocukluğunda Lilit? İnatçı...? Dikkafalı...? "Hayır! Hayır!" diye isyan etmeye çalışıyor uyuyan Lilit.

Bir dehşet var uykuda. Kendi çocuk yüzüyle, hatırlamıyor olsa da kendi yüzüyle açıklanamayacak bir dehşet... Uyuyan Lilit o yüze değil, o duyguya karşı mücadele etmeye çalışıyor.

Ama sanki başka biri, bir ses, rüyasına da, bu çabasına da müdahale etmeye, isyanını frenlemeye çalışıyor.

Bünyamin'in bedeni terliyor. AnkaralıKadın'ın, oda bahar havası alsın diye açık bıraktığı camdan giren ayaza rağmen terliyor. O da rüya görüyor. Rüya gördüğünün, gördüğünün rüya olduğunun farkında olarak.

Sıvı mı buhar mı olduğunu kestiremediği gümüşsü bir aydınlık/karanlık içinde yüzüyor. Uyanık Bünyamin —ya da onun uyanıklığını temsilen orada hazır bulunan zihin— o ışık/ gölgeyi hatırlıyor. Çocukluğunun ilk rüyası... Ya da belki çocukluğundan hatırladığı son rüya... Yaban bir ormanda, kar taneciklerini andıran kar yıldızlar çıplak çocukları daldan dala taşır, birbirlerine kavuştururlardı.

Peki, niçin onu suçlarmış gibi bakıyor rüyasında Lilit'in çocukluğu, uyuyan Lilit'in yüzüne? Sarışın başı yastığın üzerinde bir o yana bir bu yana dönmeye başladı; saçları savruluyor. Ama yatağı, kocasını uyandıracak kadar sarsmadan.

EskiSevgili'nin yüzü belirdi gümüşsü alacakaranlığın ortasında. Dudaklarını kıpırdattı. Bünyamin bir şey işitmedi ama ne dediğini anladı: "Lilit'in şefkati..." Herhalde dudaklarını okuyor.

Lilit birdenbire annesine seslendi; rüyasına nereden, nasıl girdiğini görememişti. "Hep senin istediğini yaptım." Sonra babasına döndü. "Senin de..." diye seslendi ona da rüyadaki Lilit. "Havva'ya teslim oldun sen de! Onun istediğinden farklı bir şey istemedin." Uyuyan Lilit "Bunlar kimin sözleri?" diye merak etti.

Evet, Bünyamin, uyuyan da rüyadaki Bünyamin de EskiSevgili'nin bu sözleri söylediği günü hatırlıyor. Kendisi, "Sen kendin aşktan vazgeçtiğin halde, Lilit'le benim ilişkiyi niçin bu kadar destekliyorsun?" diye isyan etmişti.

"Onun akılcı şefkatinin sana iyi geldiğini, seni bunaltmadan iyi ettiğini düşünüyorum." İçini kasıp kavurmakta olan kıskançlık ateşine karşın Bünyamin duraklamış, işittiği sözü tartmaya çalışmıştı.

Hayır, doğru olduğunu düşünmüyordu. Evet, dışarıdan bakıldığında Lilit'te en çok göze çarpan, insanı büyüleyen şeyin —güzelliğinden sonra ve normal olarak o güzellikten beklenmeyecek— bir tür şefkat olduğu doğru... Ama o, kendisinin başka bir şeyi, bir başka varlığı sezdiğini düşünüyordu. Görseler, belki başkalarının kötülük diye adlandıracağı bir şey... Ona ulaşmaya çalışmış, başaramamıştı. Lilit'in bakımlı bedeninin ardına, içine gizlenmiş yabancı çocuğa. Dünyanın düzenine yabancı, onunla barışmamış bir çocuğa. Aç bir çocuk...

Kar topluyor İstanbul'un göğü. Bir bahar gecesi olması gereken bu gecede, nereden çıktığı belli olmayan şiddetli bir rüzgârın hışmında. Koyakkent'in iyi inşa edilmiş apartmanlarının camları bile zangırdıyor. Rüzgâr pencerelerdeki olmayan aralıkları, çatlakları bile zorluyor. Üşüyeceksin Lilit, üşüyeceksin canım! Yanındaki yabancı gövdeye sokul! Kocan bile olsa, ona sokul! Senin yardıma ihtiyacın var.

"Benim yardıma ihtiyacım var," diye düşünüyor uyuyan Lilit.

Atmosferin insanların üzerindeki ağırlığı hafifliyor. Doğan boşluğu rüzgâr dolduruyor. Rüzgâr, soğuk ve işte şimdi tipi... Poyraz İzmit'e doğru hamle ediyor, herhangi bir engelle karşılaşmadan. Orada tipiye bir kez daha yardıma çağırıyor. Kızılca değil beyazca bir kıyamet kopuyor. Ulaşan Turizm Acentası' nın saat 22 seferinin tecrübeli kaptan şoförünü Bolu Dağı sırtlarında gafil avlıyor. Alamadığı virajın ucunda onu yol değil, boşluk, gökyüzüne akraba boşluk karşılıyor.

Oysa gökyüzü kendisine yeni katılan bu yabancı konuğa, içinde 37 can barındıran bu madeni yaratığa karşı kayıtsız... Orada, gökyüzünde Ankara'nın baharı ile İstanbul'un boranı çatışıyor.

Ne düşünür boşluktaki serüvenleri biraz sonra, ben daha bu cümleyi sona erdiremeden bitecek olan o 37 can? Kestirmek mümkün mü?

Camlara vuran kar taneleri onlara aldırıyor. Sanki "Biz cansızız. Sizin de şimdi canınızdan oluyor olmanızın ne önemi olabilir ki!?" der gibiler.

Ama Eskişehir göğünde çakan şimşek onlardan habersiz değil. Çünkü başka güçlerin, gerçekçi anlatıların kasvetli dokusuna yabancı güçlerin bir temsilcisi gibi aydınlatıyor gece göğünü.

Onları, o güçleri yardıma çağırıyorum.

Bunları söyleyen kim?

Ölenlerden biri mi? Uyuyanlardan biri mi? Yoksa rüyasını gördükleri mi? Herhalde hiçbiri...

Herhalde benmişimdir bunları böyle düşünen, dile getiren. Hayatta buluşmamış bu iki kişiyi sayfalarında buluşturmak için kaleme kâğıda sarılan, doğaüstü güçleri, koca bir İmparatorluğun geçmişini ve sevdiği kendinden iyi yazarları yardıma çağırın biri... Bir yazar... Bir romancı...

Bir aczin ifadesidir roman yazmak.

31. Ali de Uyuyor

Bütün bunlar olur, İstanbul'un karla yüklü bulutları karşısında gerileyen elektrik Eskişehir'in duru göğünde çakarken; yılanlar, tarla fareleri, kirpi ve köstebekler yaklaşan fırtınaya karşı toprağın derinliklerinde kendilerine bir yuva ararken, Ali ne yapıyor?

O da uyuyor. Diğerleri gibi: Tenini tutuşturan Lilit gibi; tenini tutuşturan Lilit'in tenini tutuşturduğu Bünyamin gibi; Bünyamin'de hiç bulmadığı, bulamayacağı bir medet arayan AnkaralıKadın gibi; uykusu henüz adını koyamadığı suçlarla zehirlenen Arkadaş gibi; bu zehri tatmamakla da uykulara kavuşamayan Orhan gibi; ve tam şu sırada düzüp de uğurladığı son kadından sonra yorgun düşmüş ve o yorgunlukla Lilit'in rüyasını görmek üzere ve kendisi bilmese de, Lilit'in rüyasına girmek üzere uykuya dalan Harun —yani Sırdaş— gibi, o da, Ali de uyuyor.

İçerideki odadan gelen annesinin hırıltılı soluğu uykusunun olağan bir dekoru. Tedirgin etmiyor. Ama gecede başka sesler de var. Kocasından ayrılan kızkardeşi bir süredir iki çocuğuyla birlikte onlarda kalıyor. Çocukların genç solukları evin içindeki havayı hareketlendiriyor; Ali'nin uykusunda Lilit'in kokusuna karışıyorlar.

Düşsüz düşünceler geçiyor Ali'nin zihninden. Onların, yeğenlerinin kaderini merak ediyor. "Bizim gibi mi olacaklar? Bizi görünmeyen bağlarla" — "hırıltılı bir solukla," diye ekliyor rüya bilincinin sesi— "tutsak eden bu evden hiç kurtulamayacaklar mı?"

32

Bünyamin içinde yüzdüğü alaşımın zamana akraba, büyülü özellikleri olduğunu sezmeye başladı. O gümüşsü zerrecikler boşuna orada değil.

Biraz gayret etse —edecek— düşündükleriyle, kimi zaman bir lağım çukurunu andıran zihniyle, o zerrecikler arasında bir bağlantı kurulacak. Uzakları yakınlaştıran zaman gibi Bünyamin'i Lilit'e kavuşturacak. Gayret ediyor, edecek. Düşünceleri Homeros'un kanatlı sözleri gibi gidip yâre kavuşacak.

Gümüşün katkısı bu olacak. Gümüşün, altından önce olan, altından önce olduğu için sevilen gümüşün katkısı... Düşünde Bünyamin Lilit'le buluşacak.

33

— "Harun!" diye seslendi rüyadaki Lilit sevinçle. Onu burada görmeyi beklemiyordu. Harun'sa çevresine şaşkın şaşkın bakıyor, gördüğü ama "görüntü" diye bile adlandırmakta güçlük çektiği bu şeylerin ne olduğunu kestirmeye çalışıyor.

Tanıdık unsurlar yok değil. Örneğin şuradaki raflar, gençliğinde Lilitler'in evinde gördüğü "bibliothèque"i hatırlatıyor. Kendi evinde hiç görmediği için onu hep ürkütmüş olan görkemli bir mobilya parçası... Havada da —"hava" mı demeli "buhar" mı?— Lilit'in babasını haber veren bir endişe var.

Besbelli Lilit'le seviştiği günlerin zamanı bu. Ama Lilit'i, gençliğinde sevdiği, gençliğini sevdiği kadını göremiyor. Ondan, rüyadaki Lilit'in neşesinden önce, uyuyan Lilit'in memnuniyetsizliğiyle karşılaşılıyor. Onu da göremiyor ama yüzünü,

Lilit'in bulunduğunu sandığı karanlığa çeviriyor.

Lilit, uyuyan Lilit, Harun'un kendisine baktığını görüyor.

— "Sen ne arıyorsun burada?"

Harun'un yüzü asılıyor. "Sen beni gördüğüne sevinirdin!" Ses yok. Ses çıkmıyor. Bir düşünce. Bir şikâyet.

— "Kıçından anlama lafları!" diye sert çıkıyor, kaşları iyice çatılmış uyuyan Lilit..."Seni görmekten gerçekten sevinirim." Duruyor, düzeltmeye çalışıyor. "Seni gerçekten görmekten sevinirim." Harun anlamıyor. Lilit bir daha deniyor.

— "Sen gerçeksin, rüya değil. Burada işin yok senin."

Devam edecek oluyor, sözleri bir çılgınlıkla kesiliyor. İkisi de çılgınlık

n geldiği yere doğru hamle ediyorlar: Orada rüyadaki Lilit, genç Lilit, genç kız Lilit. Eski Mısır'dan getirilmiş bir lahid gibi bir duvara yaslanmış: Duvar süslü, oymalarla, fresklerle süslü; altın gibi süslemeler... Yine de en güzel şey, mumyalanmış gövdesinin üzerinde dehşetle ama bir yandan da bütün bu olanları pek fazla ciddiye almadan cıvıl cıvıl etrafa bakan genç kız Lilit'in canlı yüzü.

Harun ona doğru ilerleyecek oluyor. Ve kayboluyor.

Kaybolduğunda da gözlerinin önünde kendi yatak odasının tanıdık tavanı beliriyor. "Neyse kâbus bitti," diye söyleniyor kendi kendine. Ama komodinin üzerinde duran su bardağına uzanırken,

— "Kim!?" diye bir çılgınlık onun da kulaklarında çınlıyor.

— "Kim kurtaracak!?" diye haykırıyor rüyadaki mumyalanmış genç kız Lilit.

— "Onu?" diye tamamlıyor çılgınlığını uyuyan Lilit. Ama yine de kontrolünü kaybetmeden, ses çıkarmadan, uyuyan kocasını uyandırmadan.

Yabancı, rüyada o âna kadar işitilmemiş bir ses yanıtlıyor soruları:

— "Rüya, zaman, belki de ölüm..."

Uyuyan Lilit dikkat etmiyor YabancıSes'in söylediklerine; dikkat edemiyor. Çünkü görüntü yine değişti. Mumyalanmış Lilit'in, rüyadaki Lilit'in genç gövdesini barındıran lahid kanamaya, mahrem yerlerinden kan akmaya başladı.

— "Ali'nin kanı bu," diyor uyuyan Lilit kendi kendine.

Ali'nin uyuyan gövdesi kıvranmaya başladı. Rüyasında Lilit'in kokusu, onun kendi teni üzerindeki dokunuşuna ve rüyada akan kanına karışıyor. Kamışı sertleşiyor; boşaldı boşalacak.

Lilit'in rüyasındaki yabancı ses tekrarlıyor:

— "Rüya, zaman, belki de ölüm..." diye.

Herhalde yine benimdir o ses. Hayatın, gerçekliğin izin vermediği bir imkânı sayfalarında deneyen bir yazarın —bir romancının— sesi...

Ya da belki...

34

Başka sözler uğulduyor Bünyamin'in uykusunda.

"İnsan soyuna soyuna deriye varır, onura, öz saygısına varır."

Uğuldayan sözlerle birlikte Bünyamin'in dönüş yolculuğu da başlamış oldu. İstanbul'a... Kendi kaderine... Aşka...

"Bunları yüzmek, koparıp atmak, güçtür ya, soyunmayı yürekten benimsemiş kişi, sırası geldiğinde, bu son adımı atmağı değer bellediğinde..."

Ama kim, ne yapıyor bu gümüşü sözleri Lilit'e iletmeye çalışmakla? Kime ya da neye karşı?

"Ama kişi bir tek kez yapılabilecek bu işi, böyle bir eylemin değerini anlayabilecek kişiler karşısında yapmak ister."

İşitiyor mu bu sözleri Lilit? Artık Eskişehir Ovası'nı da tamamen egemenliği altına almış fırtınanın içinden kendilerine bir yol bulup onun rüyasına ulaşabiliyor mu sözler?

"Yanılır da sırası geldi diyerek, olmayacak bir yerde girişerseniz bu işe, acı bir masal olur çıkarsınız."

Kendisine karşı mı uyarmaya çalışıyor Bünyamin Lilit'i? Ona dönmeye karar vermiş olan kendisine?

Bünyamin rüyasında verdiği kararın gereklerini hemen yerine getirmede. Uyandıığında daha farkında bile değildi böyle bir karar vermiş olduğunun. Etkililik kazanmak için, rüyada verilmiş kararların gündüz ifadelerini bulmaları gerekir. Bu yüzden önce AnkaralıKadın'ın öfkesine maruz kalması gerekecek.

Onun, AnkaralıKadın'ın o sabah işe erken gitmesi gerekiyordu. Çünkü daha Maliye Bakanlığı'ndaki müsteşarlık görevinden ayrılmamıştı. Önce lokantanın başarılı olması, gerçekten para kazanmaya başlaması gerekiyordu. O zamana kadar iki işi birden götürecekti.

Kapıdan çıkarken, daha yataktan çıkmamış olan Bünyamin'e seslendi:

— "İstersen bu akşamı olan biteni sindirmeye ayıralım. Yarın akşam lokantada buluşuruz."

— "Olur canım."

— "Çıkarken kapıyı çekmen yeter. Kapı kendiliğinden kilitleniyor."

— "Tamam canım. Yarın saat sekizde lokantada olurum."

Kendisini yeniden Ankara sokaklarına vurduğunda Bünyamin'in neşesi yerindeydi. Ankara göğüne varana kadar güçten düşmüş fırtına, kendisini sabaha karşı bir sağanakla tüketmişti. Şimdi ıslıl ıslıl bahar göğü ıslak toprak kokuyordu. Evet, 2000 yılında bile Ankara hâlâ ıslak toprak kokmayı başarabiliyordu.

Kuğulu Park'ın oraya vardığında, Ankara'ya, sanki onu son kez görecekmış gibi baktığını fark etti. Bir tür hüzün, ama neşesine gölge düşürmeyen bir hüzün. Paris Caddesi'ne saptı. "Türk aydınının Paris'te başlamış serüvenini, bilinçli olarak, artık sona erdiği her şeyiyle belli olduğu bir anda vekarla, hatta trajik bir edayla üstlendim." Kendi kendisiyle böyle alay etmekten çocukça bir keyif alıyordu.

Sonra hâlâ hiç Paris'e gitmemiş olduğuna bir daha şaşırıldı. "Ama ne yapayım? Yolculuk etmeyi sevmiyorum," diye düşündü. "Benim yerim İstanbul; İstanbul'un da Beyoğlusı." İstanbul ve Beyoğlu ile birlikte Ankara'nınkine değilse de kendi zihninin bulutsuz göğüne ilk kez bir gölge düşmüş oldu.

Ama hayır, şimdi üzölmeyecekti. İşte Paris Caddesi 1 numaranın karşısındaki bahçede güller yerli yerlerinde duruyorlar. Geçen zamanın yegâne işareti oturdukları yarızemin, yarıbodrum dairenin pencerelerine takılmış ızgaralar. Bir de binanın tepesine kaçak olarak eklenmiş komik çatıkacı.

Çocuk gözleriyle bir kere daha görebilse o gülleri! Ne kadar aydınlıktı o daire; yarıbodrum olmasına karşın... Başını camlara doğru kaldırdığında gördüğü o iri güller miydi daireyi, hayatını öyle aydınlatan?

Bahçeye girecek mi? Hayır; eli, açmadan bahçe kapısının üstünde asılı kaldı. Geçmişe ancak ucundan ilişilebileceğini bildiğinden... (Bu bilgiyi unuttuğunda başına gelecekleri henüz bilmiyor.) Bir iki adım geri atıp, bu noktada artık caddelikten çıkıp bir sokağın mütevazı boyutlarına kavuşmuş caddenin ortasında durdu. İşte karşısında Meclis duvarı.... At sırtına ilk kez o duvarın önünde binmişti. 27 Mayıs sabahı... O sabah yine her zamanki gibi geceyarısından biraz sonra uyanan dedesi, radyodan açıklamaları duyunca, bir koluna Alman karısını takmış, öbür eline keman kutusunu almış, arka sokaklardan, hiç bir noktada durdurulmamayı başararak bu adrese gelmiş, kızıyla torunlarına "ihtilal"i haber vermişti.

Çocuklar, yani Bünyamin'le kardeşi daha sonra, jetler Meclis üzerinde alçak uçuş yapmaya başlayınca uyandılar.

36

Evet, Bünyamin'le kardeşi. Daha önce söylememiş miydim size...? Adına rağmen Bünyamin bir küçük kardeş değil. Bir küçük kardeş gibi şımartılmış olsa da, o bir ağabey, hatta bir veliaht. Ne kadar şımartılmış olursa olsun... içine doğduğu dünyanın düzeninin sorumluluğunu üstlenmesi bekleniyor ondan. Bünyamin değil Yusuf olması bekleniyor.

Annesinin şimdi ona bu kadar iyi, bu kadar anlayışlı davranması da belki bu yüzden. İmkânsız olduğunu bildiği halde, onu "Bünyamin" diye adlandırmakla, ona öyle davranmakla yaptığı hatayı tamir etmek istiyor.

37

Evet, artık Bünyamin'i Ankara'dan geri getirmek gerekiyor.

Lokantadalar. AnkaralıKadın, üstüne sinmiş mutfak kokusunu atmak için, binanın kaçak odalarından birine gizlenmiş banyoda duş aldıktan sonra Bünyamin'in karşısına oturmuş, gülümsemeye çalışıyor. Yani dişlerini gösteriyor. Daha şimdiden... Gecenin başından...

Şarap ısmarladı AnkaralıKadın. Bünyamin yıllardır ilk kez şarap içiyor.

İlk salvo birinci kadehten sonra geliyor.

— "Neden benimle hep havadan sudan şeylerden konuşuyorsun?"

Bünyamin çok anlayışlı değil.

— "Seninle ne istersen konuşurum."

AnkaralıKadın tükürür gibi gülüyor.

— "Ama beni ciddiye almadan."

— "Neden böyle söylüyorsun?"

AnkaralıKadın öfkesini dizginliyor. Şimdilik.

— "Senin dostun olmak isterdim." Ses tonu belirgin bir şekilde değişmiş. "Boşver! Haydi dans edelim."

Dans ettiler. Oturduklarında AnkaralıKadın daha hızlı içmeye başladı; Bünyamin fark etmedi. Düşünceliydi; zihni ve gönlü başka yerde —yolda— olsa da, AnkaralıKadın'ın söylediklerini —elinden geldiğince— ciddiye almıştı. Ona dostluk etmek isterdi. Dolayısıyla aralarındaki mesafeyi kendince yorumlamaya çalışıyordu.

Kadını beğeniyordu. Kendisinin de kaydettiği bütün sorunlara, ona orgazm yaşatmakta çektiği güçlüğe karşın ona bakmak, onu koklamak, yine de onu heyecanlandırıyordu. Oysa yıllardır, yani Lilit'le karşılaşana kadar kadınlarla bir görev gibi sevişmişti; şimdi Lilit dışında bir kadın karşısında böyle heyecanlanabilmesinin kendisi için önemli olduğunu seziyordu. Yine Lilit'in verdiği bir armağan.

— "Ne düşünüyorsun öyle Arpacı Kumrusu gibi?" AnkaralıKadın muzip muzip gülümsüyordu ama sesinde yine daha sonra patlak verecek öfkenin izleri...

Bünyamin uzandı; yanağından bir makas aldı.

— "Peki, niye dost olamıyoruz o zaman?"

AnkaralıKadın başını önüne eğdi. Göz çukurlarında beliren yaşlı gizlemek için. Gayret etmesi gerekiyor, edecek. Bir herifle, Bünyamin'den önce bir herifle sevişmeyeli bir yıl olmuştu. Fazla uzun sürmüş bir yalnızlık... Bünyamin'in de,

onca yıldır tanıdığı Bünyamin'in de bulunabilecek herifler içinde nispeten iyilerinden biri olduğunu biliyor. O yüzden de gayret etmesi gerekiyor. Ama canı acıyor.

— "Bana kız çocuğu muamelesi yapma! Neredeyse aynı yaştayız."

— "Aşkolsun," dedi Bünyamin şaşkın şaşkın. "Senin zekânı ne kadar takdir ettiğimi bilirsin."

Evet, vakterdi.

— "Zekâmı sikiyim," dedi AnkaralıKadın patlayan bir sesle.

Artık Bünyamin de sinirlenmişti.

— "Sikilmekle ilgisi senin kadar az olan biri için tuhaf bir söz," dedi.

Bundan sonra olanları anlatmaya içim elvermiyor. Havada uçan bardakları.... AnkaralıKadın'ın yerinden kalkıp ortağına, BAD'a doğru gitmesini...

— "Defet, arkadaşın mıdır nedir şu edepsizi buradan!" demesini. Bünyamin'in yerinden kalktıktan sonra ayağını burkup düşmesini... Toparlanıp topallaya topallaya kapıya vardığında Egeli garsonlardan birinin onu,

— "Hesap beyefendi!" diye durdurmasını.

AnkaralıKadın'ın ciyak ciyak,

— "Bırak pisliği! Gitsin!" diye seslenmesini...

Anlatmak istemiyorum.

Ertesi gün Bünyamin, yüzünde bir bahar esintisi, İstanbul'a, tekinsiz bir ölümsüzlüğe doğru hareket ediyor.

Sondan Önce

What we call the beginning is often the end
And to make an end is to make a beginning
The end is where we start from.

T. S. Eliot

(Başlangıç dediğimiz çoğunlukla sondur.
Ve bir şeyi sonuçlandırmak bir başlangıçtır.
Son, yola çıktığımız yerdir.)

1

Telefon Lilit tam kapıdan çıkmak üzereyken çaldı.

— "Merhaba."

— "Merhaba."

— "Ben Bünyamin."

— "Biliyorum. Sesini aldım."

— "Bu akşam birlikte bir içki içelim mi?"

— "Memnuniyetle."

Lilit yatak odasına geri döndü. Mayıs'a rağmen havalar daha ısınmamıştı. Ama Bünyamin'in dışarıda oturmak isteyeceğini biliyordu. Dolaptan bir hırka aldı.

2

— "Dün akşam Arkadaş'ı gördüm. Tuhaf bir şey yaptı."

Elbette gizlemeyecekti Bünyamin'den Arkadaş'ın yaptıklarını. Aralarındaki ilişki yeniden kurulacaksa, yine saydamlığa dayalı olmalıydı. Ama ikinci kadehin sonunu beklemişti anlatmak için. Önce Bünyamin onu görmekten ne kadar memnun olduğunu, kendisini ona ne kadar yakın hissettiğini iyice görsün, anlasın istemişti.

— "Biliyorum."

— "Arkadaş'ı mı gördün?"

— "Hayır. Bugünlerde beni aramaktan kaçınıyor."

Lilit soran gözlerle bakmakla yetindi.

Bünyamin uzandı; Lilit'in mor bluzunda parıl parıl parlayan arı biçimindeki altın broşu tuttu. Broş, Lilit'in en sevdiği takısıydı. Yılbaşında işyerindeki çalışanları hediye etmişti.

Ama Bünyamin'in elleri çok titriyordu. Broşun iğnesini çözemedi. Lilit okşayarak uzaklaştırdı elini. Takıyı kendi çözüp Bünyamin'in avucuna koydu. Bünyamin tırnaklarıyla takıyı ikiye ayırdı. Tekrar Lilit'e uzattı. İçindeki cihazı Lilit'in tanınmasına imkân yoktu.

— "Kamera mı?" diye sordu.

Bünyamin güldü.

— "Hayır, mikrofon," dedi.

— "Eeee; o zaman...?"

— "Herhalde yazarak söylemiştir beni aramanı. Peçeteyi mi kullandı?"

— "Evet. Ama hiçbir şey anlamıyorum." Bir an durdu. "Beni dinlediğini bildiği için mi öyle davrandı?"

— "Evet, herhalde."

— "Peki sen nasıl biliyorsun o zaman?"

— "Arkadaş'ı tanırım. Hayatıma müdahale edilmesini sevmediğimi bilir. Yine de beni kollamak ister." Nasıl devam edeceğine karar veremiyormuş gibi bir an durdu. "Ankara'dan döndüğümünden beri bütün arkadaşlarım benim için çok endişeliler. Arkadaş da..."

— "Ankara'da olduğunu da dün öğrendim. Niçin endişeliler?"

— "Çok fazla içki içiyorum. Ayrıca, baksana halime!"

Gerçekten çok bakımsızdı Bünyamin. Traşlı yüzünde gözleri birer çukuru andırıyor, yağlı saçları omuzuna dökülüyordu. İnsan onu sokakta görse yolunu değiştirmek isteyebilirdi.

— "Seni görmenin bana iyi geleceğini düşünüyorlardı."

— "Sen? Sen öyle düşünmüyor muydun?"

— "Tabii. Ama biraz daha toparlanabilmeyi umuyordum seni aramadan önce."

— "Peki, niçin aradın bu sabah?"

Bir süredir Lilit'in gözlerinin içine bakamayan Bünyamin garsonun bakışlarını yakaladı. Yanlarına gelince Lilit'e dönüp,

— "Alacak mısın bir tane daha?" diye sordu.

Lilit,

— "Evet," derken hayretler içinde Bünyamin'in daha birinci kadehini bitirmemiş olduğunu gördü. Bünyamin,

— "Biraz Arkadaş'ın yaptığı, yaptığını tahmin ettiğim şey, zorladı beni buna," diye sıkıntılı bir sesle sözlerine devam ediyordu.

— "Niye?"

— "Arayıp aramamaya karar verme çabasının sende stres yaratmasını istemiyordum."

— "Arayacaktım."

— "Sağol," dedi Bünyamin ama hâlâ bakışlarını kaldırmadan. Sonra devam etti: "Ama ilk arayanın da sen olmanı istemiyordum."

— "O neden?"

— "Besbelli değil mi?"

— "Değil ki soruyorum."

— "Bak, her ilişki, bizimki bile, aynı zamanda bir iktidar mücadelesidir. Seni, arayan, benden bir şey isteyen, dilenen, konumunda bırakmak istemiyordum."

Lilit hayretler içinde Bünyamin'e bakıyordu. Adını belki ancak şimdi koyabiliyordu ama, Bünyamin'in öyle birdenbire ortadan kaybolmasıyla cezalandırılmış hissetmişti kendini. Şimdi karşısındaki öpmek istediği o etli dudaklardan dökülen ve içtenliğinden hiç kuşku duymadığı sözlerle, o sözlerin ifade ettiği düşüncelilik cezalandırıcılıktan o kadar uzak ki...

— "Biliyor musun," dedi. "Bütün önceden kestirilmezliğine, berbatlığına, zorluğuna rağmen çok iyi bir insansın sen."

Bünyamin,

— "Sağol," diyecekti ki hızla çevresini kolaçan eden Lilit, kimsenin görmeyeceğinden emin olduktan sonra uzanıp dudaklarına bir öpücük kondurdu.

Gecenin ondan sonrası daha kolay oldu.

Lilit gülerek,

— "Röntgencilik de ettin mi?" diye sordu.

Bünyamin, bu kez suçlu çocuk bakışlarını özellikle takınarak,

— "Çok özlediğimde seni işyerinde seyrediyordum," dedi. "Özel hayatına girmiyordum."

— "Nasıl karar veriyordun ne zaman dinleyeceğine peki? Saatle mi?"

— "Hayır, daha çok kiminle beraber olduğuna göre."

O gece uykuya dalmadan önce Lilit nasıl olup da başkasında görseydi

kendisini çileden çıkaracak şeyleri Bünyamin'de gördüğünde içini büyük bir sevecenliğin doldurduğunu düşündü.

3

Bünyamin Lilit'e dükkânında seyrettiği her şeyi anlatmamıştı. Özel hayatına girmekten kaçındığı yegâne insanın kendisi olmadığını da. Fırsat bulamamışlardı her şeyi konuşmaya. Fırsat bulduğunda —bulursa eğer— anlatacak. Her şeyi...

Ama şimdi, Lilit'in uykuya daldığı şu sıralarda içinde yeniden dirilen bir tutku, kronik uykusuzluğuna tahammül etmesini kolaylaştırıyor. "Lilit'i yeniden görmekten olsa gerek." Ama hazırlıklıydı. Lilit'in etkisinin böyle olacağını kendisi de bekliyordu.

İstanbul'a döndükten sonra çok az şey yapmış, bütün ilişkilerini asgari ölçekte diriltmişti. İnsanlar kendilerini film festivali sarhoşluğuna kaptırdığından, zaten tanıdıklarının çoğu döndüğünden haberdar bile olmamıştı. Yalnız Panomar'ın sadık müşterileri çay falan içmeye geldiklerinde Bünyamin'in yeniden bilgisayarının başına oturmuş olduğunu gördüler. Ama çalışmıyor, o tuhaf sanal gerçeklik oyunları oyalanıyordu. Kötü bir dönem geçirmekte olduğu her halinden belli oluyordu. Onunla ahbaplık etmeye kalkışanlara ters ters bakmakla yetindi. Ürktüler, üstelemediler.

O da kimsenin üstüne gitmedi. İstanbul'u bıraktığı sırada temas halinde olduğu serüvenlerin ne durumda olduklarını yoklamakla yetindi.

Dönek Doktor'u bir kez telefonla aradı:

— "Neredesin Allahaşkına!? Burada işler zıvanadan çıkmış durumda. Mutlaka görüşmemiz lazım."

— "Boşver! Elimizden bir şey gelmediğini, gelmeyeceğini hâlâ anlamadın mı?"

Ahizenin ucunda bir anlık sessizlik...

— "Bunlar sana yakışmayan sözler Bünyamin. Biliyorsun, en azından anlamamız gerek olan biteni."

— "Haklısın. Ama pek umudum ya da ilgim kalmadı galiba."

— "Bak. Sen anlaşılın çok iyi değilsin. Gel bir süre benimle dispanserde kal. İş yüküm artık benim kapasitemi aştı. Birlikte hasta bakarız. Hem bana yardım

etmiş olursun, hem de senin için iyi bir nekahat dönemi olur." Durdu; güldü. "Hem de cebin biraz para görmüş olur."

— "Sağol dostum. Çok düşünceli ve yerinde bir teklif bu. Ama hazır değilim. Biraz daha vakte ihtiyacım var."

Dönek Doktor cephesi böyle.

Çırak'a gelince...

Artık fiilen dükkânda yaşıyor. Ama bu, hayatını altüst etmedi. Aksine... Eski neşesi yerine geldi; dersleri düzeldi. O kadar ki, oğlunun orta zekâlı olduğunun pekâlâ farkında olan Neclâ Hanım, ilk kez onun üniversiteye girebileceğine dair umutlar beslemeye başladı. Üstelik deliliği de geçmiş gibi. Artık kimseye dayısından söz etmiyor.

Oysa Bünyamin tabii ki biliyor onun her gece dayısıyla görüştüğünü. Görüşmekle de kalmadığını... Ama onun da özel hayatına müdahale etmedi. Röntgencilik yapmadı.

Hem niye müdahale etsindi ki!? Ne yapıyor ya da veriyorsa adam ona, besbelli ki çocuğa iyi geliyor. Hem sonra müdahale etmeye niyet etse, dahil olacağı, karşı karşıya kalacağı şeyin ne olacağını biliyor mu ki!?

O yüzden her gece, geceyarısını biraz geçtikten sonra, bodrum katındaki Abla'nın dükkânını izleyen ekranı söndürüyor.

Bu geceye kadar...

4

— "Alo."

— "Buyrun Metin Bey."

— "Sesimi almanıza şaşırdım."

— "Ama ne demek Metin Bey? Elbette!"

— "Sizi ilk defa evinizden arıyorum da. Sağolun. Bunu bir iltifat telakki ediyorum."

— "Sağolun. Asıl mültefet olan biziz."

Sıkılmaya başlamıştı her iki taraf da bu resmiyet oyunundan, iltifatlardan. Birbirlerine duydukları yakınlık daha fazlaydı.

— "Davetin bu saatte vâki olmasını samimiyetime verin. Bir işiniz yoksa bu akşam eşinizle bize yemeğe gelir misiniz?"

— "Elbette Metin Bey. Bizim için büyük şeref."

— "Mübalâğa etmeyin." Durdu, güldü. "Ya da siz gençlerin söylediği gibi söyleyeyim: Abartmayın."

5

Lilit'le Bünyamin erken ayrıldılar bu gece. Geceyarısında... Birbirlerinden çabuk sıkıldıkları için değil. Aksine... Birbirlerini yeniden görüyor olmanın heyecanına daha fazla dayanamadıkları için.

6

Onlar ayrılmak üzere birbirlerine sarılmış ve ayrılamayarak öyle dururlarken Metin Bey, yüzünde şeytani bir gülümseme Arkadaş'a sordu.

— "Ne dersiniz Arkadaş Bey? Kötü bir şeyler olacak mı bu gece?"

— "Neden?"

— "Bu gece 6 Mayıs."

— "Beni ürkütüyorsunuz Metin Bey."

— "Ben miyim ürküten?"

— "Siz de..."

— "Ürkmek bugünlerde benimsenebilecek gerçekçi tavırlardan biridir, gibi geliyor bana," dedi Metin Bey. Sonra Arkadaş'ın gözleriyle rakıyı arandığını gördü. Anlaşılan gece uzayacak, gece uzayacak, ömrü daha da kısılacaktı. Olsun! Arkadaş'a yaptığı yatırıma değer. "Hanım karafakiyi doldur," diye seslendi karısına.

Arkadaş kadehini doldururken,

— "Tuhaf bir şey ama bana bir gençlik arkadaşımı..." diye sözü aldı. Sonra

durdu. Su şişesini aldı. Kadehini doldurduktan sonra devam etti. "Beni habire 'genç' diye nitelemenizden olsa gerek şimdi Bünyamin'i 'gençlik arkadaşım' olarak anmam..." Karısı elini Arkadaş'ın kolunun üzerine koydu. Sarhoşlamaya başladığının farkına varmıştı. "Oysa Bünyamin karşı çıkardı bu nitelemeye. Yani burada olsaydı. 'Bizim dostluğumuzun en önemli yönü gençlikten sonra kurulmuş olması' derdi."

— "Tanışma şerefine nâil olmadım ama Bünyamin Bey hakkında çok şey duydum," dedi Metin Bey ihtiyatlı bir sesle. Arkadaş'ın içinden bir üşüme geçti. Bünyamin hakkında, onu polis kayıtlarından tanıyan biriyle konuşuyordu.

7

Bünyamin bodrum katına indi. Ekranlı odaya... İstanbul'a döndüğünden beri bu saatte, bu kadar geç bir saatte ilk kez... Evet farklı bir şey vardı bu gecede. Bünyamin'in Lilit'le yeniden görüştüğü bu gecede...

Bünyamin'in cesareti uyanmıştı. "Cesaret mi merak mı?" diye sordu kendi kendine parmakları ekranı aydınlatacak düğmeye uzanırken. "Ne fark eder? Aynı anlama gelmiyorlar mı?"

Ekran aydınlandığında sevişmeye yeni başlamışlardı. Ama besbelli ilk kez sevişmiyorlar. Birbirlerini tanıyan iki gövdenin tutuşlarıyla tutuyor, okşuyorlar birbirlerini. Çırak da tutukluğundan büyük ölçüde kurtulmuş. Ama yine de onun gömleğini sıyırın, kemerini çözen, kendisi ilk soyunmaya başlayan Dayı oldu.

Bünyamin hayatında ilk kez röntgencilik yapıyor.. Oysa şimdiye kadar röntgencilik Bünyamin'in neredeyse gurur duyarak, açıkça benimseyerek saydığı sapıklıklar arasında yer almıyordu. ("Erotik röntgencilik" anlamında... Yoksa bir süredir İstanbul'la sürdürdüğü ilişki, aşk, "röntgencilik" diye tarif edilemez mi?)

İşte şimdi çırılçıplak kalmış öpüşüyorlar. Dayı ve yeğeni. İki genç erkek.... Avuçları birbirlerinin ensesini, sırtını, kaba etlerini yokluyor, araştırıyor. Sertleşmiş erkeklik organları birbirlerinininkine sürtünüyor.

Tahrik oluyor mu Bünyamin? Onları seyreden, onların haberi olmadan seyreden Bünyamin? Emin değilim, kestiremiyorum ama sanmıyorum. Heyecandan çok merakı andırıyor Bünyamin'i harekete geçiren, bakışlarını karşısındaki ekrana mihlayan duygu.

8. Merak

"Seni merak ettim," deriz.

İngilizce'de "*curiosity killed the cat*," denir. Bizim eski ahlakımızda da "tecessüs" bir erdemden çok bir kusur, günah değilse de kusur olarak anılır.

Oysa "seni merak ettim"i sevdiklerimiz için deriz. Bir sevgi, ilgi ifadesidir.

Yine de kötülükleri çağırır. Olmamış, olabilecek, olası kötülükleri... Hayal edilmiş, kurgulanmış kötülükleri... Üstelik de sevilenle ilişkili olarak hayal edilmiş kötülükleri... Ama nerededir bu kötülüğün kaynağı? Kendi güçsüz olan hayalimizde değilse nerededir?

"Seni merak ettim," deriz, demekle de merak edileni, demek ki sevileni, bir kötülükle, hayali bir kötülükle, tehlikeyle ilişkilendirmiş oluruz. Daha doğrusu o öyle karşımızda pırıl pırıl, gözalıcı, gönül oynatıcı bir şekilde durmazdan önce, onu hayali bir kötülükle ilişkilendirmiş, yokluğunun —onun öyle *bizim* karşımızda durmazdan önceki varlığının— bedelini ona hayali bir ölümle ödetmiş olduğumuzu itiraf etmiş oluruz.

Elbette "gerçekçi" bir boyuttan yoksun değildir merakımız. Hava yağışlıydı. Üstelik kaç zamandır da arabanın lastiklerini değiştirmen gerekiyor. Araba kayabilir, direksiyon kontrolünden çıkabilirdi.

Elbette bütün bunlar —ve daha kötülerini de— olabilirdi. Gerçeklik, gerçek kötülükler, aradaki mesafe ne kadar açılırsa açılsın, hiçbir zaman hayallerimize tamamen yabancı değildir.

Ama işte karşımda duruyorsun. Duruşunla beni yatıştırıyorsun. Korktuklarım, sen karşımda öyle durmadığın için duyduğum endişe, o endişeden ötürü hayal ettiğim kötülükler gerçeklik kazanmadı; kazanmamış. Yokluğunun cezasını sana senin için kurduğum hayali ölümlerle vermiştim. Ama işte karşımdasın. Benim için yok olduğun zamanla şimdi karşımdaki duruşun arasındaki mesafeyi "Seni merak ettim," diyerek kapatıyorum.

Neyi merak ediyor Bünyamin? Ya da kimi...? İki ayrı soru...

İkincisine cevap vermek nispeten daha kolay. Çıracık'ı merak ediyor. Onun başına kötü bir şey gelmesini istemiyor. (Ya da daha önce söylediklerimiz doğrultusunda: Hayal ettiği kötülüklerin onun başına gelmesini istemiyor.)

Ama başka bir şeyi daha merak ediyor. Çıracık'ın "Dayı" diye andığı ve işte şimdi şu anda gözlerinin önünde sevişmekte olan şeyin ne —kim ya da ne— olduğunu merak ediyor.

Yok, daha da özgüleştirebilir soru. Ne adla adlandıracağını bilemediği — "hortlak" mı, "hayalet" mi, "geçmişin dirilen, kefaret ödemeye çalışan ruhu?" mu, yoksa gerçekten Çıracık'ın dediği gibi "Dayı" mı?— zihninde bile nasıl çağıracağını bilemediği bu şeyin —ya da kimsenin— varlığına dair bir ipucu arıyor.

Niçin ille bu yoldan?

Bünyamin'in sapıklıktan başka bildiği bir yol var mı ki? Gerçi evet, belki bu geceye kadar röntgencilik övündüğü sapıklıklar arasında yer almıyordu. Ama işte şimdi...

Şimdi gövde olup olmadığını bile kestiremediği bu yabancı'nın gövdesinin, kendi hayatı boyunca hep en çok önemseydiği, nedenini her zaman anlamasa da, tat almadığı, hatta imtina ettiği, geri durduğu zamanlarda bile önemseydiği bu fiil aracılığıyla, bu yabancı'nın bir ruhu olup olmadığını anlamaya çalışıyor.

Çok uzun sürmüyor anlaması. Bedenin kasılmasını görüyor; içine nüfuz etmekte olan organı reddetmek, içine almamak, püskürtmek üzere kasların her birinin tek tek gerilmesini izliyor. Dayı'nın yüzü acıyla buruşuyor; ince, güzel dudaklarının arasından bir inilti kopuyor.

"Artık sesini işitebiliyorum," diye düşünüyor Bünyamin. Dayı'nın alnında ter damlacıkları belirmeye başladı.

Ardından gayret geliyor. Tuhaf bir gayret... Bünyamin'in tanıdığı bir şey. Gayretsizlik uğruna girişilmiş bir gayret... Ölü Dayı yeğenine teslim olmaya çalışıyor. Ve başarıyor.

Dışarıdan bakıldığında kaydedilmeyebilir; kıpırtısızmış zannedilebilir birbirlerine kenetlenmiş iki gövde; ama aslında Dayı'nın kaslarının hareketi daha ritmik bir nitelik kazandı. Küçük küçük dalgalanmalar tarazlıyor tenini. Çünkü artık serüven gövdenin içinde, içerilerinde sürüyor. Dayı'nın içi Çıracık'ın yabancı

organına bir yuva olmaya çalışıyor.

Artık Bünyamin'in bir kuşkusu kalmadı. Dayı'nın yüzündeki o ifadeyi, içindeki o tutkuyu tanıyor. Kendi yüzünden, içinden tanıyor. Artık emin... Kendisinin ne kadar canı, ruhu varsa, geçmişten kopup gelmiş bu hortlağın da o kadar...

Solukları sıklaştı. Bünyamin'in değil sevişenlerin.

Tahrik oluyor mu Bünyamin?

Sanmıyorum.

İzliyor, kaydediyor.

Şimdi gayret eden o... Anlamak uğruna.

10

Beklenenin aksine o gece kötü bir şey olmadı. Sanki geçmiş İstanbul'a bir izin vermiş, bir an için olsun şefkat göstermeye karar vermiş gibiydi.

Katrin bile, her gece Dayı'nın aksine sessizlikte, dilsizlikte ısrar eden leventlerle buluşmak uğruna kendini sokaklara vuran Katrin bile o geceyi karısının tadını, kokusunu nicedir unuttuğu koynunda mışıl mışıl uyuyarak geçirdi.

11

Öykünün kötü sonu bundan sonra başlıyor. Ertesi sabah. Arkadaş'ın Yezid'le buluşmasıyla. Yine Bağdad Caddesi'ndeki dükkânın arka bahçesindeler. Ama artık mevsim sayesinde, ipil ipil yağın yağmura rağmen ısıtma cihazlarına gerek kalmamış.

Bir saattir Arkadaş Yezid'e bir ay önceki toplantıların ve onu izleyen gelişmelerin sonuçlarını anlatıyor. Yezid bir saat boyunca hiç konuşmadı. Ancak şimdi ağzını açıyor.

— "Doğru anladım mı diye bir örnek vereyim," diyor. "Mesela şimdi benim bir alacaklım var. Adını da vereyim. Harun Rosenberg."

İsmi işitince Arkadaş'ın içinde bir cam sonsuz parçalara ayrılıyor. Canı acıyor, camlar kırılıyor. Bunu kastetmemiştir.

12

Öykünün kötü sonu bundan sonra başlıyor. Aynı saatlerde Lilit Bünyamin'i telefonla arıyor.

— "Bu akşam Varkas beni yemeğe çağırıyor. Harun falanla birlikte... N'olur sen de gel."

— "Varkas mı? O gitmedi mi?"

— "O tuhaf bir hikâye. Seninle konuşmak isterdim. Ama n'olur gel!"

Bünyamin tabii ki gitti. Ama Varkas'ın hikâyesini o akşam öğrenemedi. Çünkü o akşam, döndüğünden beri Lilit'in koynuna sokulduğu ilk gece oldu.

Ama ben yine de size Varkas'ın hikâyesini anlatayım.

13

Bünyamin'in Ankara'ya gitmesinden biraz önceydi. Planlarına göre Varkas'la eşi dönecekler, Varkas'ın "sabbatical" ının geri kalan kısmını Pasifik Okyanusu'nun kıyısında dinlenerek geçireceklerdi. Uçak biletleri bile alınmıştı.

Ama Varkas kendi başına, uçuşa bir hafta kala 115 dolar fark ödemeyi de göze alarak, uçuş tarihlerini okulun açılış gününe erteletti. Üstelik karısıyla konuşmadan... Ona sonradan,

— "Uçuş tarihini ertelettim," demekle yetindi. "Yazı burada geçirmek istiyorum."

Karısı önce şaka yaptığını sandı. Ciddi olduğuna inanması 45 dakika sürdü. Ancak ondan sonra bu ani plan değişikliğinin önündeki engelleri sıralamaya

girişti.

— "Pasadena'daki rezervasyonlarımız ne olacak?"

— "Yarın iptal ederim."

— "Ama niçin?" diye bir kere daha isyan etti karısı.

— "Öyle istiyorum."

— "Lütfen böyle yapma! Bir sebebin olmalı. Anlat bana!"

— "Çok istiyorsan sen yalnız git. Eylül'de Şikago'da buluşuruz."

Bu noktada Varkas'ın bakışlarına yerleşen donuk ifade karısını ürküttü. Tartışmaya devam etmemeye karar verdi. Zaten akşam olmuş, çıkma vakitleri gelmişti.

O gece Varkas'ın, sonradan hariciyeci olmuş bir çocukluk arkadaşının verdiği bir suppe'ye davetliydi. Daha önce de konuşmuşlardı; ikisi de sıkıcı bir gece geçireceklerinden emindiler. Ama gece boyunca Varkas'ın karısı elinden geleni ardına koymadı. Herkesle konuştu; espriler yaptı; uygun anda CDplayer'a uygun müziği koydu; dans etti, tekbaşına ve herkesle... Onun sayesinde herkes o gece çok eğlendi.

Gece evlerine dönüp yattıklarında kocasını sevişmeye kışkırtmaya çalıştı. Ve tanışıklarından beri ilk kez kocası onu üstünden itti.

— "Uykum var," dedi. "Yorgunum."

Gerçekten uyudu da. Karısınınsa, gözyaşları uyumasına izin verdiğinde gün ağarıyordu.

Uyandığında kocası yanında yoktu. Düşünmesi, bunun için de serinkanlılığını yitirmemesi gerekiyordu. Üstüne ne giyeceği konusunda bir an duraladı. Sonra vücudunun en çok gurur duyduğu yanı olan sivri göğüslerini ön plana çıkaran balıkçı yaka bir kazakta karar kıldı. Sokağa çıktı.

Gümüşsuyu yokuşu yine ciğerlerini zorluyordu. Hava raporlarında parçalı bulutlu tabir edilen bir gökyüzü... Yine de Taksim'e gölgesini düşüren bulut perdelediği bahar güneşinin parlaklığını gizleyemiyor. "Oysa sevmiştim bu şehri," diye düşündü Meydan'a adım attığında. "Bir gün onunla rekabet etmek zorunda kalacağımı tahmin etmezdim."

Nereye gidecek?

Tabii Lebon'a... Çünkü ilk geldiklerinde kocası onu oraya götürmüştü.

— "Annemle babamın ilk kez başbaşa buluşmaları burada gerçekleşmiş," diye anlatmıştı. "Tabii tam olarak burada değil. Karşı köşede aynı adı taşıyan bir pastane varmış. Burayı galiba 10 yıl önce yaptılar. Zamanın nostaljik rüzgârlarının etkisi altında."

Ne yapacak? Lebon'da otururken bunu düşünüyor. Bir süre karar veremiyor. Sonra gelen garsona İngilizce soruyor.

— "Bir telefon etmek mümkün mü?" Bir yandan da kendi kendine kızıyor "Daha iyi sökebilmeliydim bu dili," diye.

Ne yapmalı? Yabancı bir adamla evlenmiş, o adamı sevmiş bir kadın, onun şehrinde o şehri birdenbire bir rekabet ortamı olarak buluverirse ne yapmalı?

Akıllı bir kadın Varkas'ın karısı. (Onu "YabancıKadın" diye analım.)

Lilit'i aramaya karar veriyor. Kocasının çocukluk arkadaşı, gençlik sevgilisi.

— "Bana yardım edebilir misiniz?"

— "Tabii, elimden gelirse."

14

Şimdi Lilit'in Koyakkent'teki evinde sabah kahvesi içiyorlar.

İkisi de güzel ve güçlü birer kadın.

Paylaştıkları bir başka özellik daha var, belki çoğu güzel ve güçlü kadında bulunmayan: İkisi de rekabet etmeyi sevmiyor. Belki bu yüzden o âna kadarki ilişkileri biraz uzak olmuş.

Şartlar ve ortalama beklentiler yakınlaşmalarını güçleştiriyor. İki güzel ve güçlü kadın; biri ötekinin kocasının gençlik sevgilisi...

Bu noktanın ötesine geçmek ya özel bir çaba ister, ya da özel bir durum. Öyle özel bir çaba göstermeye o âna kadar ikisi de gerek duymamıştı. Şimdi özel bir durum doğdu.

Varkas'ın ani kararı sayesinde bir dostluğun ilk adımı atıldı o Nisan ayında,

2000 yılında.

YabancıKadın serinkanlılığı elden bırakmamaya çalışıyor. Olan biteni, karşısındakini sıkmamaya da özen göstererek ama bütün ayrıntılarıyla, elinden geldiğince nesnel bir dille anlatmaya çalışıyor.

Lilit böyle bir kriz ânında bile sağduyusunu koruyabilen YabancıKadın'ı takdir ediyor.

— "Peki dünden önce, son günlerde olağandışı bir şey fark etmemiş miydin?"

Bu soruyu bekliyormuş gibi cevap verdi YabancıKadın.

— "Biraz dalgındı. Ama onun öyle dalgınlıklarını bilirim. Genellikle işle ilgili olur. Fazla önemsemedim." Yüzünü bir çaresizlik ifadesi bürüdü. "Belki önemsemeliydim."

Lilit böyle bir kadın karşısında dürüst davranabileceğine, dürüst davranması gerektiğine karar verdi. Derin bir soluk aldı. Yekten sordu:

— "Başka biri var mı?"

— "Evet, böyle bir soruyu bekliyordum," dedi YabancıKadın. Lilit'in bu soruyu sorabilmek için gösterdiği gayreti çok da fazla kaydetmeden... Ama iyi geldi Lilit'e bu kayıtsızlık. Yabancı'nın gözündeki değerini bir kat arttırdı.

— "Sanmıyorum," diye devam etti sözlerine YabancıKadın. "Bunun enayice bir özgüven olduğunu düşünmeyin lütfen. Birlikte geçirdiğimiz zamanları, dolayısıyla başka biriyle birlikte olabileceği zamanları hesap ettim. Yok böyle bir imkân..."

— "Anlıyorum."

YabancıKadın Lilit'in yüzünde dalgalanmakta olan gölgeleri ilk kez o zaman fark etti.

— "Sahi, Bünyamin nasıl?"

Lilit, dürüst davranmaya karar verdi ya,

— "Beni terk etti," dedi. Neden sonra, Bünyamin'in Ankara'da olduğu süre içinde bu cümleyi tek telaffuz ettiği insanın o olduğunu hatırlayacaktı.

YabancıKadın kendi ıstırabına karşın sarsıldı. Bir an durdu; bu sarsıntıya bir zaman tanımak için... Ancak ondan sonra,

— "Çok üzüldüm," diyebildi. Bir an daha durdu. "Emin olun, geri dönecektir. Sizi nasıl sevdiğini gördüm. Gözlerinden, size nasıl baktığından belli oluyordu."

Lilit'in zihninde kaynağını kestiremediği ama herhalde kötülükle ilgili bir düşünce, "Ama Varkas sana dönmeyecek" düşüncesi şimşek gibi çaktı. Söylediği tabii ki bu olmadı:

— "Anlıyorum. Ama bir yandan da anlamıyorum. Varkas gençliğinde böyle değildi."

Nereden biliyor Lilit? Varkas'ın karısına dönmeyeceğini nereden biliyor? Bir yandan YabancıKadın'la konuşur, onun olgunluğunu, sıcaklığını takdir ederken, diğer yandan zihninde bambaşka imgeler, Varkas'a dair ve başka bir zamana ait imgeler uyanıyor.

Yelken kullanırdı Varkas. Ufak bir teknesi vardı. Daha 17 yaşını yeni bitirmişti ki, ailesinin çoktan gözden çıkardığı metruk bir evin çatikatını restore etmiş, kendisine mekân edinmişti.

Varkas'ın yarı belinden yukarısı çıplak, ter içinde kalmış vücudu... Yaşının gençliğine, ailesinden aldığı harçlığın azlığına karşın, çalışmasıyla, enerjisi ve sağduyusuyla, birlikte çalıştığı, çalıştırdığı usta ve işçilerin saygısını kazanmayı bilmişti.

Ama bir yandan da sözlerini sürdürüyor Lilit:

— "Bir sağduyu timsali gibiydi. Gerçi benden birkaç yaş büyüktür; belki o yüzden bana öyle görünüyordu."

Ona hayrandı.

Nasıl değişti aralarındaki ilişki...? Daha doğrusu denge...?

Zamanla...

Lilit büyüdü, olgunlaştı; Varkas yoruldu, yaratıcılığının sınırlarına vardı.

Lilit'in üniversiteye girdiği yıl, Varkas lisansüstü eğitim görmek üzere yurtdışına gitti. Yazları görüşüyorlardı. Bu yüzden Lilit'in Varkas'taki değişikliği fark etmesi zaman aldı; üç ya da dört yıl...

Bir yandan da kelimeler, neredeyse otomatik bir tarzda dudaklarından dökülmeye devam ediyor:

— "Bilirsiniz o yaşlarda birkaç yaşlık fark daha önemli görünür."

Yorulmuştu Varkas; sorumluluk duygusuyla serüven ihtiyacını bir araya getirebilecek bir hayat tarzı kurma çabaları akim kalmıştı. Doktorasını tamamlamadan İstanbul'a döndü. Kendine bir iş kurmaya çalıştı. Beceremedi. Tekrar yurtdışına —bu kez Amerika'ya— gitti.

Bu noktada YabancıKadın, artık biraz sabırsızlanmış, Lilit'in düşüncelerinin arasına girdi,

— "Peki, ben ne yapayım!?" diye.

Onunla Amerika'da evlenmişlerdi. Daha önceki ilişkilerinin aksine, Varkas'ın YabancıKadın'la ilişkisi hep bir aşk ilişkisi olmuştu. Lilit'in bundan hiç kuşkusu olmadı.

Yine de...

Varkas'ın YabancıKadın'da bulduğu aşk, ona gençlik heyecanını, genç Lilit'in tanıdığı Varkas'ın hayat karşısındaki duruşunu iade etmedi. Varkas'ın mutluluğu hep eksikli kaldı.

Kendini toparlama karar veren Lilit,

— "Bilmiyorum," diye cevap verdi. "Kusura bakmayın, gerçekten bilmiyorum. Elimden gelirse yardım edeceğimi söylemişim. Kusura bakmayın! Elimden gelen sizinle dertleşmekten ibaret... Lütfen bundan keyif almadığımı düşünmeyin!"

O gece YabancıKadın kocasını baştan çıkarmaya çalışmadı. Yanına sokulmakla yetindi. O da, sanki yaptıklarını tamir etmek istercesine sıkı sıkı sarıldı karısına. Sevişmediler, bütün gece sarmaş dolaş uyudular.

Sabah kahvaltısında YabancıKadın, yumuşak olmasına elinden geldiğince özen gösterdiği bir sesle,

— "Canım," dedi. "Pratik bazı sorunlar var. Bu daireyi ay sonuna kadar tuttuk. Bildiğim kadarıyla da sahipleri Haziran başında dönüyorlar."

— "Dün bir daire tuttum."

YabancıKadın, hayretler içinde,

— "Bensiz mi!?" dedi. Der demez de pişman oldu.

Kocasını suçlu bakışlarını önüne eğdi.

— "Kalacağından emin değildim."

Kadın yerinden kalktı. Kocasının yanına gitti. Kollarını omuzlarında doladı.

— "Seni bırakabileceğimi nasıl düşünebilirsin?" dedi. Kocasını yüzünü ona çevirdi. Uzun uzun öpüştiler. Sonra,

— "Haydi çikalım da bana yeni evimizi göster," dedi Yabancı Kadın şen ya

da ŐenmiŐ gibi görünen bir sesle.

Nedense artık her Şey sahte tınlıyor.

15

İŞte Şimdi Elmadağ'ın ara sokaklarındaki o evdeler Lilit'le Bünyamin, Arkadaş'ın Yezid'le buluştuğu sabahın akşamı... 1950'lerde, hemen bitiŐiŐindeki som taŐtan yapılarla hiÇ aldırış etmeden bitişik bir nizama yerleŐtirilmiŐ, cephesi betebe kaplı, kötü bir binanın kötü bir dairesi... İçerideki her Şey de binaya yakışıyor: eğreti; besbelli geçici olduğu gerekçesiyle, oradan buradan, ucuza alınmış.

Lilit'le Bünyamin nce Taksim Gezi'deki Borsa Fast Food'da buluştular. Buluştuklarında Bünyamin'in yüzü gülüyordu ama hâlâ aynı derecede bakımsızdı. Lilit'in içi burkuldu. T ki, Bünyamin konuşmaya baŐlayıncaya kadar... O zaman unutturabiliyor.

— "ok fazla deđiŐmemiŐ," diyordu Bünyamin etrafını süzerek. "Eskiden sık gelirdim buraya. Tam bir 'cruising' yeriydi."

— "Ne demek 'cruising'?"

— "Aslında gezinmek demek. Ama erkeklerin keŐiŐerek birbirlerini tavlaması, iş araması için kullanılır... Bak işte mesela Şuradaki adam: Tam bir jigolo."

— "Jigolo'nun kadınlarla para için seviŐen adam demek olduğunu sanırdım."

— "İlk anlamı öyledir," dedi Bünyamin gülerek. "Ama bizim kültürde, özellikle benim gibi yaşlı ibneleri parayla düzenlere denir."

Lilit de güldü. Sonra ciddileŐti.

— "yle mi yaptın Ankara'dayken?"

Bünyamin de Ankara'da yaptıklarını, AnkaralıKadın'ı, onunla başından geçenleri anlattı. O yüzden biraz geciktiler.

Şimdi Varkas'ın evinde de konuşmaya Bünyamin hâkim... Lilit içinde onunla ilgili sürekli bir gelgit yaşıyor. Konuşmasının akıcılığı, hatta kıŐkırtıcılıđı onu cezbediyor, büyülüyor. Onun kadını olmaktan gurur duyuyor, kanı kaynıyor, ona dokunmak istiyor. Ama diğer yandan Bünyamin'in bakımsızlığı, pisliği önüne bir duvar gibi dikiliyor, onu duraksatıyor.

Yaz boyunca, o sıcak, yapış yapış, kötü yaz boyunca yaşayacağı bir gelgit...

Gece uzadı. Kalmaları için ısrar ettiler. Özellikle YabancıKadın.

— "Kalın," diyordu. "Lütfen! Bu berbat evde bol bol oda var." Muzip muzip gülerken kocasına baktı. Nafile... Kocasının yeni ortaya çıkan bu tuhaflığını bir şakaya dönüştürme çabaları para etmiyor. Ne zaman, kötü geçeceği daha şimdiden belli olan yazı burada geçirme kararına değinse, o ilk sabah gözlerinde gördüğü, kanını donduran, tartışmayı kesmesine yolaçan bakış yine gelip gözlerine yerleşiyordu. "N'olur kalın!" diye bir kere daha tekrarladı. Bu sefer bitkin bir sesle...

Lilit'in de üzerine bir yorgunluk çökmüştü. Bünyamin soran gözlerle ona bakıyor, bir işaret bekliyordu. Alamayınca konuşmaya devam etti. Cümlesinin orta yerinde Lilit araya girdi.

— "Üstüme bir yorgunluk çöktü. Kalalım bari."

YabancıKadın sevinçle ayağa fırladı.

— "Sana odanızı göstereyim."

Bünyamin sözlerinin geri kalanını yalnız Varkas'a söylemek durumunda kaldı.

— "Yani anlayacağınız İstanbul'un ne kadar güçlü bir halka olduğunu kestiremiyorum, artık yeni olmayan bu dünya düzeninde," diye kestirmeden bitirmeye çalıştı söyleyeceklerini. "Pamuk ipliğiyle mi bağlı? Kopması, düşmesi neyi değiştirir? Bilemiyorum," dedi.

Ve durdu.

Varkas donukluğundan sıyrılmıştı. Aynı zamanda hem sıcak hem de medeni —mesafeli— tınlamayı becerebilen sesiyle, Bünyamin'in de için için beklediği soruyu sordu.

— "Artık biz de yatmasak mı?"

Neden Lilit gecenin sonunda birden Bünyamin'den kopmuş, kopmak değilse de uzaklaşmıştı? "Oysa bütün gece ne kadar da sevimli bakışlarla bakmıştı," diye düşünüyordu Bünyamin içinden.

Yatacakları, Lilit'in yatmakta olduğu odaya bu tür düşüncelerle, endişeyle, şüpheyle girdi. Lilit çoktan soyunmuş, yatmış, uykuya dalmak üzereydi bile. Bünyamin'in içeri girdiğini, yastıktaki başını, güzel başını ona doğru çevirerek

kaydetti. Gözleri aralandı, sonra yeniden kapandı. "Uyku mu, soğukluk mu...?"

İçerisi soğuktu. Kaloriferler yeni sönmüş ama hava daha ev içlerini de ısıtacak kadar ısınmamıştı. Bünyamin soyunurken ürperdi.

Yorganın içine girdi. Lilit'le aralarında bir kol boyu mesafe vardı. Lilit'in zihninden belli belirsiz geçen son düşünce "Niye yanaşmıyor?" oldu. Sonra uykuya daldı.

Gece uzuyor. Lilit uyuyor. Bünyamin onu seyrediyor.

Kaç saat geçti böyle?

Bilmiyorum. Ama bir süre sonra Lilit uyanır gibi oldu. Bünyamin'in kendisini seyretmekte olduğunu gördü. Mahmur bir sesle, "Niye uyumuyorsun?" diye sordu. Uzandı. Bünyamin'in yanağını okşadı. Bünyamin yanağını okşayan eli avucuna aldı; tuttu. Lilit'e sokuldu. Lilit çoktan yeniden uykuya dalmıştı bile.

Bünyamin de uyudu.

16

O uyuyamaz, Lilit'i seyrederken, Arkadaş da yatağında debelenip duruyor, uyuyamıyordu.

Ertesi gün Harun'un başına gelebilecekleri, tam olarak değil, üç aşağı beş yukarı biliyor, bildiğini düşünüyordu.

Ama neden bu kadar derin Harun'un başına gelebileceklerin Arkadaş'ın içinde açtığı yara?

İlk tanışmalarından sonra, Bünyamin Ankara'ya gitmeden önce birkaç kez görüşmüşlerdi. Bünyamin gittikten sonra hiç... Çok da fazla hoşlandığı söylenemezdi. Onu, sarktığını sezdiği EskiSevgili'ye layık bulmamış, hatta kendince biraz kabalık etmek pahasına, bunu ifade de etmişti.

Peki öyleyse şimdi neden...?

Bünyamin'in sevgilisinin Sırdaş'ı. Sorunun cevabı besbelli Bünyamin'le ilgili.

17

Ertesi gün çok şey oldu. Kötü şeyler.

Gazete haberlerinden başlayalım.

Cinayet haberleri her zaman olduğu gibi yine her gazetede bol bol... Ama bir tek *Devran* gazetesi müthiş bir gazetecilik başarısıyla diğer gazeteleri atlatmış, bir gece önce —yani bizim kötü bir şey olmadığını söylediğimiz, 6 Mayıs'ı 7 Mayıs'a bağlayan gecede— İstanbul'un değişik yerlerinde işlenmiş 12 cinayet arasındaki çarpıcı paralellikleri keşfetmişti.

Birinci ortak nokta cinayetlerin işlendiği yerlerle ilgiliydi. Gerçi semtler cinayetlerin aynı sapık tarafından işlenmiş olmasına ihtimal bırakmayacak kadar birbirlerinden uzaktı ama hepsi de Haliç yakasında yer alıyorlardı. Kâğıthane'de 4, Söğütözü'nde 3, Tophane'de 1, karşı tarafta Balat'ta ve Sultanahmet'te 2'şer.

İkinci ortak yön, magazin basınına en bol görsel malzeme sunan, okurların en fazla tüylerini ürperten özellik ise, cinayetlerin son derece kanlı olmalarıydı. Gerçi kurbanlar kan kaybından ölmemişlerdi ama bulunan cesetlerin hiçbirinin damarlarında bir damla bile kan kalmamıştı.

Kurbanların kimlikleri ya da kullanılan cinayet aletlerinde ise bir benzerlik yoktu.

Ama *Devran* gazetesinin manşetinin esin kaynağı olan ve Mayıs boyunca sürecek cinayetler dizisine adını verecek olan, cinayetlerin üçüncü ortak özelliği idi. Cesetlerden her birinin özellikle boynunda, ama yalnız boynunda değil, diğer kesiklerinin civarında da dış izleri vardı.

8 Mayıs 2000 tarihli *Devran* gazetesinin birinci sayfadaki sürmanşeti, "İstanbul'u Vampirler Bastı"ydı.

Başka şeyler de oldu. 8 Mayıs gününde Harun Lilit'i işyerinde ziyaret etmeye gitti. Biliyorum, bunda olağandışı ya da kötü bir şey yok. Lilit Harun'u görmekten genellikle memnun olur. Hele, kendisini bütün bir haftanın yükünü taşımaya henüz hazır hissetmediği bu hafta başında, onu, biricik sırdaşını görmek Lilit'e iyi gelirdi.

Ama Harun arabasını park edip karşıya geçmek üzere caddeye daha ilk adımını attığında boş böğrüne inen bir yumrukla iki büklüm oldu.

Evet, Arkadaş'ın korktuğu şey Harun'un başına geliyor; Yezid borç sorununu kendi bildiği yöntemlerle çözüyor.

Vaktin öğlen olmasına karşın çevreden müdahale eden olmadı. 2000 yılının İstanbulu'nda, hele Dolapdere'de kabadayı olduğu her halinden belli üç adamın dövdiği bir yabancıya yardım etmek, kimsenin aklının ucundan bile geçmez.

Ama Harun, Çırac'ın yabancıları değildi. Onu dükkâna geliş gidişlerinden tanıyordu. Olan biteni camekândan gördü.

— "Abla Harun Bey'i dövüyorlar," diye bağırdı ve fırladı dışarı. Hemen ardında da Civan Usta'yla Lilit...

Bundan sonra olanlar karışık. Çırac, Civan Usta ve Lilit' in gördükleri manzara şu: Yediği kıyasıya dayağa karşın o âna kadar ayakta kalabilmeyi başarabilmiş Harun, çenesine yediği bir yumrukla devriliyor; alnı kaldırım taşına çarpıyor ve şakağından kan sızmaya başlıyor. Oluk oluk değil, yalnızca bir sızıntı. (Daha kötü olduğunu daha sonra öğreneceğiz.)

Çırac hamle etmek, yetişmek istiyor; caddedeki vızır vızır trafik izin vermiyor.

İtlerden biri yerde kıvranan Harun'un yüzüne bir tekme vurmaya üzere ayağını kaldırıyor. Ve kendisi yere düşüyor. Diyelim ki sendeledi.

Ama onu soluk soluğa seyretmekte, yalnızca seyretmekte olan arkadaşının da birden ayakları yerden kesiliyor ve yere savruluyor.

Sonra iki it birlikte doğruldular devrildikleri yerden. Üçüncü arkadaşlarıyla birlikte ara bir sokağa park ettikleri arabalarına doğru kaçmaya başladıklarında Lilit trafiği yarmayı başarmış, Harun'un başucuna ulaşmıştı bile. Çömelip kanayan başını kucağına aldığından ardından yetişen Civan Usta bir araba çevirdi. Onun ardından yetişen Çırac'la birlikte Harun'u arabanın arka koltuğuna yerleştirdiler. Önce Lilit oturdu; Harun'un kanayan başının etekliğinde ya da arabanın döşemesinde bıraktığı lekelerle aldirmeden, özenle dizlerinin üzerine yerleştirdi.

Civan Usta'yla Çırac öne, şoförün yanına oturdular.

O kadar telaşlıydılar ki, bindikleri arabanın içinin ne kadar geniş, döşemesinin ne kadar lüks, hatta antika olduğunu fark edemediler. Civan Usta, yalnızca soluk soluğa,

— "Hastaneye!" diyebildi.

Heybetli araba Dolapdere Caddesi boyunca süzüldü. Unkapanı Köprüsü'ne kavuşmak üzere çevre yolu bağlantısına saptığında Lilit, sinirliliğini gizleyemeyen bir sesle, öne doğru eğilip,

— "Biraz daha hızlı gidemez misiniz?" diye seslendi.

Şoför, anlayışlı bir sesle,

— "Gidebileceğim kadar hızlı gidiyorum hanımefendi," diye cevap verdi ama sanki o da onları VIZIR VIZIR geçen arabaları şaşkınlık içinde seyrediyordu.

Lilit'in hayatında serinkanlılığını yitirdiği seyrek anlardan biri. Ancak Vatan Caddesi'ne girdiklerinde nereye gittiklerinin farkına vardı ve o noktada hızın daha önemli olduğuna karar verdi. Yoksa müdahale eder, Harun'u Çapa'ya değil Nişantaşı'nda Amerikan Bristol Hastanesi'ne filan götürürdü.

Hasta yakınlarının bütün dertlerine karşın hayran bakışlarını üzerinden ayıramadıkları 1946 model Cadillac Çapa'nın ana kapısından süzülüp Acil Servis'in önünde durduğunda Civan Usta dönüp şoföre sordu:

— "Borcumuz ne kadar?"

— "Rica ederim beyefendi. Bu şartlarda lafı mı olur?"

Ancak o zaman fark etti Civan Usta şimdiye kadar yanında oturduğunu sandığı taksi şoförüyle, şimdi kendisiyle konuşmakta olan, şakaklarına hafif kır düşmüş beyefendi arasındaki mesafeyi, aykırılığı. Yine de tartışmaya devam etti.

Onlar tartışadursun, Çıracık çoktan arabadan fırlamış, ortalığı velveleye vermiş, iki müstahdem ve bir sedyeyle arabanın başına dönmüştü.

Çıracık, Lilit ve evet, o da artık arabadan çıkmış olan Civan Usta'yla birlikte Harun'u sedyeye yerleştirmeye çalışıyordu. Şoför beyefendinin arabadan,

— "Cümlenize geçmiş olsun; acil şifalar dilerim efendim," diye seslendiğini işitmediler.

1946 model Cadillac gözden yitti.

İçeri girerken Lilit'in aklına Bünyamin'in Dönek Doktor'la ilgili anlattıkları geldi; onun Çapa'yla bir ilişkisi olduğunu hatırladı. Sedyenin yanından koşar adım yürürken, Harun'un elini bırakmadan öbür eliyle yanbaşımda onu izleyen Çıracık'ın omuzunu kavradı.

- "Bünyamin Abi'nin nerede olduğunu biliyor musun?"
- "Bilmiyorum; ama bulurum."
- "Bul o halde!"

18

Bünyamin Panomar'da değildi. Telefona cevap veren sazbenizli, uzun boylu, sıska yaveri durumun vahametini kavradı. Ama ne yaptıysa Çırak'ın telaşını, paniğini yatıştıramadı.

- "Anlamıyorsunuz," diye bağıyordu Çırak. "Çok önemli bu"
- "Lütfen sakin ol," dedi yaver.

Çırak bir kere daha,

— "Ama anlamıyorsunuz," diye haykırdığında omuzları sarsılmaya başlamıştı. Ağlıyordu. Yaverin,

— "Anlıyorum, elimden geleni yapacağım. Garanti edemem ama büyük bir ihtimalle Bünyamin iki saat içinde Çapa'da olur," dediğini duyup duymadığını bilmiyorum. Çünkü o sırada omuzuna bir elin dokunmasıyla Çırak arkasını dönmüş ve dayısını ilk kez gündüz gözüyle görmüştü. Şimdi ona sarılmış hıçkıra hıçkıra ağlıyor.

Yaver ne yapacağını biliyor. Taksim'den Tarlabaşı'na doğru indi. Neyse ki kapıyı açan Bünyamin giyinik. Yaver onun kendisini içeriye buyur etmesine fırsat bırakmadan Çırak'ın anlattıklarını kısaca özetledi. Kapı ağzında konuşuyorlardı. Bünyamin ayakkabılarına davranmadan önce, kapının önünde oynayan çocuklardan birine sertçe seslendi:

- "Bana çabuk bir taksi bul!"

Bağcıklarını bağlayıp doğrulduğunda taksi sokağın ucunda görünmüştü bile. Taksinin kapının önüne varması sırasında geçen süre içinde Bünyamin yaverine Çapa'nın ve Dönek Doktor'un dispanserinin numaralarını verdi.

— "Mutlaka orada olsun," dedi. Adımını taksiden içeri atacaktı ki yaveri sordu:

- "Paran var mı?"

Bünyamin soruyu anlamamıştı. Boş bakışlarla baktı. Yaveri bir kere daha tekrarladı,

— "Paran var mı?" diye.

— "Sahi," dedi Bünyamin. "Hiç para yok üstümde."

Yaver zaten elinde tutmakta olduğu cüzdanından bir tomar çıkartıp Bünyamin'e uzattı. Bünyamin paraları saymadan aldı, cebine koydu. Saysaydı yaverin bir aylık maaşı kadar olduğunu görecekti. Yalnız,

— "Panomar'da yedek para var mı?" diye sormakla yetindi.

— "Merak etme! Sen merak etme!"

19

Sahi nedir dostluk?

Bir alışkanlıktır.

Gerçi şöhreti kötüye çıkmış bir kavram alışkanlık, ama dostluk yine de bir alışkanlıktır. Bütün alışkanlıklar gibi bize hayatı tanıtan bir alışkanlık. "İhtiyaç" —ve hatta "hayat"— kavramlarını hafife aldığınızı bilmesem, "ihtiyaçlarınızı karşılayan bir alışkanlık," diyeceğim...

Kavramın henüz hayatı tam olarak tanımadığımız bir zamanla, gençlikle ilişkili olması biraz da bu yüzden...

Çünkü gençlik, insanın hayatı sınamakla ona alışmak arasında kararsız kaldığı dönemin adıdır.

Bu yüzden kimi genç insanlar intihar ederler. Hayatı sınamış, hiç değilse orasından burasından yoklamış ve yetersiz bulmuşlardır. "Ölümü siyah bir kahkül gibi alınlarına düşürmeyi bilirler."

Eleştirebilir miyiz onları? Hasta ya da zayıf insanlar diyebilir miyiz? Yaşayabilecekleri, yaşayabilecekken yaşamaktan vazgeçtikleri olanaklar adına hayıflanabilir miyiz?

Evet biliyorum, yaparız bütün bunları. Utanmadan, ama biraz da utanarak yaparız. Çünkü biz alışmışızdır. Kötülük etmeye, düşüncesiz olmaya, işleri vaktinde yetiştirmeye, başka şeyleri işleri vaktinde yetiştirmeye feda etmeye, aysonlarında parasızlıktan şikâyet etmeye, bedel ödemeye, dostlarımızdan kazık yemeye, onları yine de sevmeye, ölümlerimizin yasını tutmaya, bu ağırlıkla birlikte

yaşamaya, İstanbul'un sonbaharını sevmeye, sonbahar geldiğinde bunu kaydetmeye yeterince vakit ayırmamaya alışmışızdır.

Büyük ölçüde —kimilerini yitirmiş de olsak— dostlarımız sayesinde...

Yitirdiklerimizle ve hâlâ sahip olduklarımızla birikmiş gücümüzün bir parçasıdır dostluklarımız. Bu yaşta artık çok da fazla önemsememeyi öğrendiğimiz, hatta biraz bir yük gibi taşıdığımız gücümüzün...

Bu yüzden değil midir eski dostların hep biraz cansıkıcı olması...? Kendimize itiraf etmekten çekinsek de...?

Bünyamin, Harun, Dönek Doktor ve diğerleri... Aralarındaki bütün farklara karşın ortak bir yönleri var: Hepsi de ortayışlı insanlar. Güçleri seçtikleri hayata yeten, yettiği kanıtlanmış insanlar. Sınavlar geride kalmış. Öyle hissetmek istiyor, bundan çok tat almasalar da öyle yaşıyorlar.

Ama şimdi ben, yani onların yazarı, bir oyun, kötü bir oyun oynuyorum onlara. Kavrayamayacakları durumlar, verili alışkanlıkları, dostlukları çerçevesinde çözemeyecekleri sorunlar yaratıyorum. Bunun için doğüstü güçleri, geçmişi ve efendim olan dilin bütün imkânlarını yardıma çağırıyorum.

Gençlerin intiharından söz etmem boşuna değildi. Bize hatırlatırlar. Sözelimi gazetede okuduğumuz bir haber dostluklarımız, alışkanlıklarımız sayesinde inşa ettiğimiz bu düzenin ne kadar kof olduğunu, bir zamanlar bizim de ne kadar zayıf, ne kadar kırılğan olduğumuzu bir an için olsun hatırlatabilir. Bütün bir gece boyunca o haber üzerine konuşabilir, kendini öldüren kızın resmine bakıp "yazık! ne kadar da şirin," diyerek hayıflanmamızı bir kat daha koyultabiliriz.

Sonra da... Unuturuz.

İzin vermeyeceğim. Geçmişin gücünü yardıma çağırıyorum.

Lilit...!

20

Cerrahi Acil Servis'teki odasında Harun gözlerini açtığında ilk sorduğu soru, — "Beni kurtaranlar nerede?" oldu. Bünyamin daha Çapa'ya varmamıştı. Lilit Harun'un elini bırakıp omuzlarına sarıldı.

— "Buradayız yavrum!"

Harun şaşırđı. Lilit'in sesini duymak ona iyi gelmişti. Ama...

Karışık olan nokta şu:

Şakağı kaldırım kenarına vurduğunda Harun henüz bilincini yitirmemişti. Bundan emin. İki kişi vardı orada; kılık kıyafetini yadırgadığı iki kişi.... Yüzüne tekme atmak üzere olan iti de, onu seyreden de, yüzlerine aşkettikleri birer tokatla deviren onlardı. Harun'un sorduğı onlardı. Ama sormaya devam etmedi; Lilit'e,

— "İyi ki sen varsın," demekle yetindi.

O sırada kapı açıldı. Lilit Harun'u bırakmadan arkasını döndü. Yanında bir yabancı Bünyamin içeri girdi. Lilit Bünyamin'i gördüğüne sevindi ama nedense içi rahatlamadı — beklediğı o olduğı halde...

Belki de Bünyamin çözüm değil sorunun kendisi olduğı için. Kendisi değilse de bir türevi. Hiç değilse Lilit'in hayatı açısından bakıldığında...

Dönek Doktor Harun'un üzerine eğildi.

— "Tanışmıyoruz Harun Bey ama adınızı Bünyamin'den çok sık işittim."

Muayenesi bittikten sonra kırışan alnını Lilit'le Bünyamin'den gizlemeyi başardı. Yüzünü ancak telefonla başhemşireyi çağdırdıktan, onunla konuştuğundan, ona talimatlarını verdikten sonra onlara döndü.

— "Şimdi Harun Bey için yatıştırıcı bir ilaç getirtiyorum. İsterseniz birkaç dakika daha sohbet edin ama dinlenmesi gerekiyor." Gevşedi, omuzlarını düşürdü. Mesleki ses tonunu bir yana bıraktı. "Burada kalmakla yapılacak bir şey yok. İsterseniz, başka bir programınız yoksa, benim dispansere gidelim."

Bünyamin Lilit'e baktı. Lilit onay anlamına başını salladı. Bünyamin Harun'a döndü.

— "Bulduğumuz yerin telefonunu komodinin üstüne bırakıyorum. Sırf sohbet etmek için bile olsa, istersen telefon et. Oradan ayrılırsak, telefon eder gideceğimiz yerin telefonunu Hemşire Hanım'a bildiririm."

Harun da uykunun ağırlığını zaten hissetmeye başlamıştı.

— "Tamam," dedi.

Neden iyi gelmiyor Lilit'e Bünyamin?

Cevabını bu cildin kapsadığı zaman aralığında bulamayacağımız bir soru... Çünkü göz gözü görmüyor bu zaman aralığında, 2000 yılının tutkuyla örülmüş bu ilk yarısında. Ama aşkın köreltici ışığı

ndan mı bu belirsizlik, herkesin ve İstanbul'un üstüne gölgesini düşüren bir musibetten mi? Yoksa ikisi aynı şey mi? Bilmiyoruz.

Ama yine de bir atış yapılabilir, belki soru ayrıştırılabilir: Niçin iyi gelmiyor Bünyamin Lilit'e? Onu görünce sevindi ama içi rahatlamadı, huzur bulmadı. Şimdi de huzursuz... Ve üstelik huzursuz olduğu, Bünyamin de huzursuzluğunu azdırdığı halde, onunla birlikte Dönek Doktor'un dispanserine gidiyor.

Neden?

Cevap kolay; hatta basit ve ucuz... Aşklarımız bize nadiren iyi gelir, huzur verir. Ama sormak gerekiyor: "Eğer dostluklarımız bize yetiyorsa, niye onlarla yetinemiyoruz?" diye...

Dostoyevski'nin ilk romanlarından birinin kadın kahramanı erkeğe sorar "Neden sen, o değilsin?" diye... Erkek, ona, o güne kadar gördüğü en derin dostluğu sunmuş pınardır. Oysa kadının asıl sevdiği —ya da istediği— hitap ettiği erkeğin "o" olmasını istediği öteki, kadını aldatmış, hırpalamış, terk etmiştir. Yine de, romanın sonunda ona döndüğünde, bir kere daha ona teslim olacaktır. Bir kere daha kırılmak, hırpalanmak pahasına...

Çünkü aşk olağan, gündelik kimliğimizi kurmak için varlığımızdan sürgün ettiğimiz, etmek zorunda kaldığımız şeylere hâlâ duymadan edemediğimiz arzudur; onların çağrısıdır. Bu yüzdendir bizi huzursuz etmesi, yaralaması; aşk bir taşkınlık olduğu için... Alışkanlıklarımızca, dostluklarımızca çizilmiş ufkun ötesindeki bir olanağa doğru bir taşma...

Ama nasıl bir olanağı temsil edebilir Bünyamin Lilit için? Düşkün, dağınık Bünyamin neyi temsil edebilir?

Harun hastanede üç hafta yattı. Bir gözünü yitirmişti. Şakağı kaldırıma çarptığında sol gözünü beyne bağlayan sinirler incinmişti.

Birinci haftanın sonunda körlüğün kalıcı olduğu kendisine ilk kez söylendiğinde... —daha doğrusu ötekilerin, o sırada odada bulunanların Harun'un bunu ilk kez işitmekte olduğunu sandıkları sırada— Harun çok belirgin bir tepki vermedi;

— "Anlıyorum," demekle yetindi. Odadan herkesin çıkmasını, Lilit'le başbaşa kalmayı bekledi. Sonra,

— "Biliyordum," dedi.

Lilit bir şey söylemedi; Harun'un elini avuçlarının içine aldı. Harun'sa,

— "Sahiden biliyordum," diye tekrarladı. "Bunları sana anlatmak için bugünü bekliyordum."

Lilit'in güzel alını kırıştı; kaşları kalktı. Şaşırılmıştı. Harun'u avutmak, avutmaya çalışmak için orada bulunması gerektiğini sanıyordu. Oysa şimdi Harun, yani sırdaşı, ona şimdiye kadar anlatmadığı bir şeyi anlatmayı vaat ediyor, yepyeni bir bilgiyle tehdit ediyordu.

Harun söze,

— "İlk geceydi," diye başladı. "Hani bizi buraya getiren şoför var ya; o geldi odama. Galiba geceyarısı civarıydı."

Lilit ürperdi. Harun,

— "Başhekimmiş," dedi.

Lilit dayanamadı, isyan etti.

— "Saçmalama Harun! Başhekimle ben kendim konuştum; alakası yok o şoförle."

Niye bu kadar sert konuşuyor Lilit? Üstelik de Harun'un kendisine, onun anlayışlılığına muhtaç olduğunu bildiği şu sırada...?

Çünkü bir tür deliliğin izlerini seziyor Harun'un sözlerinde. Paniğe kapılıyor.

("Neyi temsil edebilir düşkün, dağınık Bünyamin," diye sormuştuk. "Lilit için?" Deliliği mi...?)

Ama bir olanaksa delilik bunun Lilit tarafından kabul edilebilir biçimi sözle ilişkilendirilmiş, dil tarafından terbiye edilmiş olanı... Bünyamin'in önemi belki de burada...)

Harun sözlerini yatıştırıcı olmaya çalışan bir tonda sürdürüyor.

— "Biliyorum," diyor. "Ben eski bir başhekimden sözediyorum."

Lilit kendini toparlamaya çalışıyor. Sakin bir sesle,

— "Hangi başhekimden?" diye soruyor. "Ne demek istiyorsun?"

— "'Her şey çok değişmiş,' dedi bana. 'Bizim zamanımızdan bu yana.' Çok açık seçik konuşuyordu. Söylediklerini cümle cümle hatırlıyorum. 'Ama bu çok önemli değil,' dedi. Sonra kendi kendini düzeltti 'Daha doğrusu sizin için önemli olan bu değil,' diye."

Lilit elinden geldiğince yumuşak bir sesle,

— "Bir rüya görmüşsün, canım," diyor.

Harun, olağandışı bir sertlikle,

— "Rüya değil!!" diyor.

— "Peki."

— "Boşuna beklemedim bir hafta boyunca. Ama ne demişti bana o ilk gece?" Soran, meydan okuyan bakışlarla baktı Lilit'in yüzünde. O soran, sorgulayan gözlerden birinin artık görmediğinin bilgisi Lilit'in içine bir hançer gibi saplandı. Yumuşak olması, öyle davranması gerektiğini hatırladı.

— "Ne dedi, yavrum?" diye sordu.

— "'Bir gözünüzü yitirdiniz,' dedi." Durdu. Lilit'ten gelecek bir tepkiyi beklermişçesine onun gözlerinin içine baktı. Beklediği tepki gelmeyince devam etti:

— "Bu yüzden bekledim. Bugün ne olacağını çok merak ediyordum."

Lilit artık ne söyleyeceğini şaşırılmıştı.

— "Ne oldu?" diye sordu.

— "Dediği oldu! Bana kör olduğumu bugün söylediler!"

— "Peki kim, o zaman bu adam canım? Sana bütün bunları söyleyen? Kim olduğunu sanıyorsun onun?"

Harun'un cevap veren sesi sakin, ürkütücü; Lilit'i ürküten bir sükûnet...

— "Kendi anlattı bana kim olduğunu. 1940'ların sonunda başhekim olmuş. Sonra rejim değişikliğine rağmen görevde kalmayı başarabilmiş. Bunu kendi başarı hanesine yazıyor."

— "Sonra...?"

— "Sonra mı... Sonra ölmüş."

Lilit'in bir kez daha sabrı taşıyor.

— "Saçmalıyorsun Harun!"

Harun'un sesi yumuşak ama kararlı... Lilit'i yatıştırmaya çalışıyor ama aynı zamanda anlamasını da istiyor.

— "Saçmalamıyorum, yavrum. Bir rüya değil bu."

— "Elbette rüya!"

Harun,

— "Bünyamin'e anlat!" diye cevap veriyor. "O anlayacaktır."

Neyi anlayacak Bünyamin? Delilik, sağduyunun anlamadığı neyi anlayabilir?

Harun'un kör, körelmiş gözü şimdi neyi görüyor?

Lilit'in göremediği...?

23

Ertesi gün Arkadaş Harun'u ziyaret etti. Harun sevindi ama pek bir anlam veremedi. Ne de olsa, kendi kör oluşunda, kör kalışında Arkadaş'ın oynadığı rolü bilemezdi.

Zaten anlamsız bir ziyaretti. Herkes açısından...

Harun şaşırarak yetindi. Arkadaş vicdan azabını yatıştıramadı. Olsa olsa, belki Bünyamin'in işine yarayabilirdi. Çünkü Bünyamin tabii öğrendi Harun'dan Arkadaş'ın onu ziyaret ettiğini. Zaten bir süredir onu, arkadaşını, özlüyordu. Bunu ona telefon etmek için bir vesile bildi.

— "Buluşalım," dediler.

Gerçi buluştular da. Ama kasetmedikleri, planlamadıkları bir şekilde. Üstelik başbaşa da kalamadılar. Yalnız değillerdi. Başka şeyler konuştular.

Onu daha sonra anlatacağım.

Sondan önce...

24

Başhekim o gece Harun'u bir kez daha ziyaret etti.

— "Söylediğim her şeyi Lilit'e anlatmadın," dedi.

— "Nereden biliyorsun?" diye sordu Harun, saflığa yatarak. Oysa biliyor. Kendi bildiği her şeyi karşısındakinin de bildiğini biliyor. Ama o da direnmeye çalışıyor. Kendi bilgisine... Deliliğe...

Başhekim gülümsemekle yetindi.

Harun direnmekten vazgeçti.

— "Anlamayacaktı. Daha da kötüsü, anlayışsız davranacaktı."

— "Anlatmak gerekir. Ona anlatmaya çalışmak gerekir. Lilit önemli," dedi Başhekim. "Ben de..." dedi, durdu. Kendi kendini düzeltti. "Ben bile bilmiyorum neden; emin de değilim ama Lilit bu hikâyenin düğüm noktası olabilir."

— "Çalışırım," dedi Harun uysal uysal.

Başhekim onun başını okşadı.

Neydi Harun'un Lilit'e anlatmadığı? Çok önemli bir bilgi değil. Daha çok bir yorum. Başhekim Harun'a tek gözünü yitirmiş olmaktan ötürü çok üzülmemesi gerektiğini söylemişti. Tek gözüyle belki şimdi daha çok şey görebileceğini. Bir hikmet gözü...

25

Yaz başlamak üzere...

Yaz başlamak, cilt sona ermek üzere... Son yaklaşıyor.

— "Harun beni endişelendiriyor," diyor Lilit.

— "Niçin?"

Beykoz'dalar. Ama Beykoz'un kolay bulabileceğiniz bir yerinde değil. Yıllar önce gelmişti buraya Bünyamin. Dönüp de hayatına baktığında önemini kestiremediği bir ilişkinin sonunda... Tat alamadığı ama ısrar ettiği, ısrarlı olduğu bir ilişki... Kaç kez ayrılmışlar, yine kaç kez bir araya gelmişlerdi. Yaşadıkları son güzel ânı Beykoz'da yaşadılar.

Peki şimdi niye Beykoz'a getirdi Lilit'i Bünyamin?

Çünkü Panomar'ı çağrıştıran bir yanı var buranın. Besbelli eski bir konağın denize bitişik bahçesi. Bir "yat limanı" diyeceğim ama değil; balıkçı teknelerinin demirlediği, bakıma alındığı bir koy. Teknelerin sahiplerini, ya da hiç değilse onlara bakanları Bünyamin tanıyor: Hayallerine yenik düşmüş insanlar... Bakışlarında hırstan, kötülüğün zerresinden eser yok.

Yalnız Panomar'daki çocukların gözlerinden değil, başka yerlerden de tanıyor Bünyamin bu bakışları. Örneğin Tünel'de beş buçuk katlı, eski, taş bir bina vardı. Sahibinin kim olduğu belli olmadığından, esrara alışmış eski solcu gençler mesken edinmişti en üstteki buçukuncu katı. Bir alt katı fahişeler dostlarıyla yaşadıkları konutlar olarak kullanıyorlardı. Bünyamin'in orada da gördüğü aynı bakışlardı.

Bina için "vardı" diyorum gerçi, ama hâlâ orada duruyor. Herhalde mülkiyet meselesi çözülmüş olmalı ki, elden geçmiş, cephesi yenilenmiş. Biri de bir asansör taktırmış. Bütün oda duvarlarının yıkıldığı o çatı katı, o buçuk kat şimdi çok güzel, ferah bir teras bar olmuş.

Bünyamin orada yaşayanların izini sürmedi. Böyle insanların izi sürülmez. Bir gün bir yerde ölü bulunurlar. Tinerci çocuklar gibi.

Ama niye şimdi Lilit'i Beykoz'a getirdi Bünyamin?

Ona çaktırmadan, onu eski sevgilisinin hatırasıyla aldatmak mı istiyor? Hayır, sanmıyorum. Ama sanki aralarında gizli bir çekişme var. Lilit onu hayatın içine çekmeye, yeteneklerine görünürlük kazandırmaya çalıştıkça, o da Lilit'e hayatın dışına düşmüş —düşmü

ya da bir "iradeyle" çekilmiş, önemli değil— anların güzelliğini göstermeye çalışıyor.

Çürümeye yüz tutmuş bir kameriyenin altında oturdular. Ortada zaten hepsi hepsi yedisekiz kişi görünüyor. Onlar da ortayaşlı âşıklarla ilgilenmiyor. Herkes kendi halinde.

Lilit hikâyesinin sonunu,

— "Yani anlayacağın Harun deli deli konuşuyor," diyerek getirdi. Bir anlık bir sessizlik oldu. Sessizliğin ağırlığını dağıtmak istercesine, gülerek,

— "Biliyor musun, bir de neyi merak ediyorum?" dedi Lilit.

Bünyamin önce ona sarıldı, sonra,

— "Neyi?" diye sordu.

— "Benim arkadaşlarımın seni niye bu kadar sevdiğini?"

— "Şimdi bu aklına nereden geldi?"

— "Çünkü bu anlattıklarımı sana anlatmamı Harun'un kendisi istedi."

Lilit henüz görmedi ama Bünyamin'in kaşları daha da çatıldı.

— "Tam olarak neydi Harun'un istediği?"

Soruyu soran sesinde insanın içine işleyen bir yan var. Şaşıran Lilit,

— "Benim anlayamayacağımı düşündüğü şeyleri, senin daha iyi anlayacağını düşünüyordu," diye cevap verirken Bünyamin'in kollarından sıyrıldı. Dönüp Bünyamin'in yüzüne bakınca şaşkınlığı daha da derinleşti. Bünyamin'in yüzünde gördüğü acı, ıstırap, Harun'un yüzündekinden, kendisinin, Lilit'inkinden daha yoğun gibi görünüyor. Gerçi ilişkisiz değil kendilerinininkilerle... "Ama neden?" diye isyan ediyor Lilit. "Niçin bu adam bir sorunu, herhangi bir sorunu, bizim bir sorunumuzu kendi dışında bir sorun, bir başkasının sorunu olarak kavrayıp değerlendiremiyor? Sorunu kucaklamaya çalışmaktansa bir yük gibi sırtına alıyor?" Bir kez daha alıcı gözlerle baktı Bünyamin'in yüzüne. O an Bünyamin'in insana —kendisine— sarılmasındaki rahatsız edici yanı, neden iki dakika önce onun kollarından kurtulmak istediğini keşfettiğini de düşündü: Bir kucaklama ya da sahip çıkmadansa, sokulma, sığınma ihtiyacının ifadesi gibiydi Bünyamin'in teması. Peki, ya Lilit kime sığınsın...!/? "Anlayışsız ya da bencil olduğu söylenemez," diye düşünmeye devam ediyor. "Ama hep canı acıyor; ne olursa olsun, canı acıyor; kendi canı acıyor. Canı acıdığına da anlayışlı olamıyor."

— "Kireçburnu'na gidelim mi?" diye sordu Bünyamin kendini toparlamaya

çalışarak.

— "Olur," diye omuz silkti Lilit.

26

Aynı saatlerde Metin Bey Arkadaş'a telefon ediyordu,

— "Çok önemli şeyler oluyor," diye. "Lütfen, bu akşam için bir randevunuz varsa bile iptal edin. Mutlaka görüşmemiz lâzım."

Arkadaş, şaşkın şaşkın,

— "Tabii," diyor. Sonra o akşamki programı aklına geldiği için, mahcup bir ses tonuyla da olsa, "Ben sizi beş dakika sonra arayayım," diyor ve ahizeyi yerine bırakır bırakmaz hemen kaldırıp Orhan'ı arıyor. Çünkü bu akşamki randevusu onunlaydı.

İkisi de Bünyamin'den bir ölçüde uzaklaştıkları için mi, birbirlerine yaklaştılar? Bilmiyorum. Olabilir.

— "Abi, bu akşamki randevuyu iptal edelim," diyor.

Nedense Orhan'ın üzerinde bir delilik hali var bugün. Arkadaş'ın telâşını kaydetmemeyi tercih ediyor.

— "Hayrola...?"

— "Metin Bey görüşmek istiyor bu akşam."

Hangi şeytan çeliyor Orhan'ın aklını?

— "Yok öyle yağma! Metin Bey, uğruna beni ekmeye değmez."

— "Yapma be abi! Affet beni!"

— "Affetmiyorum ulan!"

— "Yapma be abi! İş konuşacakmış."

Orhan bir an için durakladı. Ya da belki de duraklayan Orhan değil, deliliğiydi. Söze yeniden başladığında, sesi daha düşünceliydi:

— "Konuşacağı işi merak etmiyor değilim. Nasıl bir işmiş o!?" Sonra bir kez daha kendini başlangıçtaki deliliğe teslim ediyor. Şakrak bir sesle "Ben de geliyorum o zaman," diyor.

Duraklama sırası bu kez Arkadaş'ta. Ama Orhan onun endişesinin, o ne yapacağını bilemez halinin uzun sürmesine izin vermeyecek kadar insafly bir insan. Söz sırasını yine o alıyor:

— "Nereye gidecektiniz?"

— "Daha karar vermemiştik."

Orhan söze biraz daha yumuşak bir tonda devam etti.

— "Merak etme. Sandığın kadar kötü bir şey yapmıyorum," dedi. "Metin Bey'i şimdi ben kendim arar, benim de geleceğimi söylerim."

Bu yüzden Metin Bey ahizeyi kaldırdığında, karşısında Arkadaş'ın sesini beklerken Orhan'inkini buldu.

— "Buyurun Orhan Bey."

— "Metin Bey, şimdi Arkadaş'la konuştum. Bu akşam buluşacaktınız. Sohbetinize benim de katılmamda bir mahzur var mı, diye sormak istemiştım."

— "Aksine Orhan Bey, aksine. Sevinirim." Sesindeki tasayı gizleyemiyordu. Bu yüzden bir açıklama yapma gereğini hissetti. "Çok kötü şeyler oluyor Orhan Bey," dedi. "Benim yorgun dimağımın kaldıramayacağı kadar kötü şeyler... Hepimizin çaba göstermesi, hep birlikte düşünmemiz gerekiyor. Bu yüzden sizin de katılmanıza özellikle sevinirim." Bir an durakladı. Sözlerini "Zaten ötedenberi sizin çalışmalarımıza daha yakın bir ilgi göstermenizi istiyordum," diye noktalandı.

— "Sağolun efendim. Nasıl buluşacaktınız? Evde mi dışarıda mı?"

— "Henüz karar vermemiştik. Sizin bir öneriniz var mı?"

— "Kireçburnu'nda bildiğim bir meyhane var."

— "Faça mı?"

Orhan güldü.

— "Hayır efendim. Gençliğimden bildiğim bir meyhane. Faça pahalıdır. Bu, ondan iki bina öncedir. Manzarası aslında daha güzeldir. Bunca yıldır bu ucuzlukla nasıl yaşayabildiğini hep merak edegelmişimdir. Çeşidi çok değildir ama hem mezeleri lezzetlidir, hem de servisi çok iyi..."

Metin Bey'in tasası birden dağıldı. İçinde, onca yaşına, bütün yaşadıklarına ve öğrendiklerine, yaklaşan ölüme rağmen yitirmemiş olmaktan ötürü gurur duyduğu bir neşe duydu: Yeni bir yer keşfetmeye özgü çocuksu serüven tadı...

— "Tabii efendim; oraya gidelim," dedi. "Böyle kötü bir günde bile yeni bir yer keşfetmek iyidir."

— "Anlaştık o halde. Ben saat 8'de sizi evinizden alırım."

27

Yaz başlıyor. Başladı bile. Birdenbire...

Daha bu sabah havada bir bahar serinliği vardı. Yağmur yağıp yağmayacağına karar veremiyor gibiydi. Bünyamin sıcağı ne kadar sevmiyorsa, kendisi de soğuğu o kadar sevmiyen Lilit, gün boyunca, Mayıs ayının sonunda bir günün bu kadar serin olmasından yakınıp durmuştu.

Şimdi gün yüzünü çoktan akşama dönmüş. Lilit'le Bünyamin tam Beykoz'la Yeniköy arasında ring seferi yapan vapurlardan birine binmek üzereyken, hava ısınmaya başlıyor.

Akşama, yaklaşan geceye rağmen...

Yaz başladı, başlıyor.

Vapura binerken Lilit'in zaten dertli olan yüzünden bir gölge geçti. O âna kadar konuştuklarıyla sanki bir ilgisi yokmuş gibi görünen bir gölge...

Merdivenleri çıktıktan sonra Bünyamin vapurun büfesinin karşısındaki koltuklardan birine yöneliyor ki, en sıkıntılı ânında bile çevresindeki uyarıcılara karşı çok daha duyarlı olan ve bu yüzden yazın başladığının çoktan bilincine varmış olan Lilit, üşüyen Lilit, üşüdüğü

halde Lilit,

— "Dışarıda oturalım," diyor.

Vapurun arka sahanlığına geçtiler. Birer çay söylediler.

— "Ne oldu canım?" diye soruyor Bünyamin. "Nen var?"

Lilit'in güzel alını bir kez daha kırışıyor. Önce önüne bakıyor, sonra Bünyamin'in yüzüne; uzun uzun, bir şey söylemeden. Onun bakışlarında yıpranmış birinin yaşlı anlayışlılığıyla annesinin memnuniyetsizliğiyle karşı karşıya kalmış bir bebeğin telaşlı dehşetinin ne kadar kolay ve hızlı yer

değiştirebildiğine bir kere daha şaşırıyor.

Bu sırada Bünyamin, onun elini tutup yumuşak bir sesle,

— "N'olur anlat!" diyor. "Yalnız Harun'un başına gelenler değil seni bu kadar üzen."

Lilit yorgun. Lilit çaresiz hissediyor kendini.

"Bünyamin'in temsil ettiği bir imkân," demiştik.

Lilit anlaşılacak istiyor. Sözün, sözün imkânlarının, tenle, kendi teniyle buluşmasını istiyor. Bünyamin ona bunu vaat etmişti — başlangıçta... Delilik belki de buydu ama dersleriyle, orada söyledikleriyle, dersleri sırasında ve sonrasındaki delici bakışlarıyla, o zamanlar siyah mı koyu yeşil mi olduğuna bir türlü karar veremediği gözleriyle, o gözlerle orasına burasına hayran hayran bakmasıyla Bünyamin bunu vaat etmişti. Aşkla anlayışlılığın buluşabileceği bir ân gibiydi.

Ama şimdi artık biliyor: Ali'den, tenini ilk kez kasıp kavurmuş, onu sonunda aç bırakmış da olsa açlığını kıskırtmış, üzerinden bir fırtına gibi esmiş o deneyimden bahsetmek Bünyamin'i çıldırtabilir. Bütün anlayışlılığına karşın... Tenle söz arasındaki dengeyi delilikten yana kaydırabilir.

Kısıtlanmış hissediyor kendini Lilit. Bünyamin'i kaybetmek istemiyor. Ama onu kaybetmemenin yegâne koşulu, onun ilk başta, ilk bakışta vaat ettiği imkândan vazgeçmekmiş gibi görünüyor: Tenle sözün buluşması imkânından...

Bir şans daha tanımayacak mı Lilit bu imkâna? Bünyamin'de vehmettiği ya da onun gerçekten temsil ettiği, edebileceği imkâna...?

"Gayret!" diye seslenmek istiyorum ona.

Vapur Yeniköy iskelesine yanaşıyor.

28. Tarih ve Talih Üzerine

Bir kader ânı ve kıyam şimdi başlamak üzere. Evet, bir yanda Metin Bey, Orhan ve Arkadaş, öbür yanda Bünyamin'le Lilit, Kireçburnu'nda aynı meyhanede buluşacaklar.

Meyhanede tanıdık başka bir çift daha olacak. Onu birazdan anlatacağım.

Evet, bir tesadüf, bir rastlantı, rastlaşma.... Mutlu bir tesadüf, örneğin Arkadaş için talihli bir rastlaşma mı? Vicdan azabı çekmesine, hatta utanmasına yolaçan sırrını eski dostlarının sezmeleri, hatta belki de öğrenmeleri ona ağır mı gelecek? Kendini çok mu ezik hissedecek? Harun'a ettiği "dolaylı da olsa" kötülükten ötürü Bünyamin'in ama özellikle Lilit'in gözlerinin içine bakmakta güçlük çekecek mi?

Yoksa bir destek gibi mi yaşayacak eski dostlarının yeni sırrı karşısındaki varlığını? Onlardan güç mü alacak?

Ya da ortak yaşananların, yaşanacakların dehşetini kavramaya başlayınca, kendi ettiği kötülük gözünde önemsizleşecek, vicdan azabı hafifleyecek mi?

Bunları daha bilmiyoruz.

Nedir talih? Ya da talihsizlik...? Simetrik kavramlar değil galiba ikisi, tuhaf bir şekilde... Ya da simetri, iki farklı düzeyde kuruluyor.

Piyangodan kendisine büyük ikramiye çıkmış insan için "talihli" denir. Deriz demesine ama, o insan biz bile olsak, güler geçeriz. İkramiyenin büyüklüğüne göre, ne bileyim ben, evimize ötedenberi istediğimiz bir şey alırsanız ya da daha iyisi, yeni bir yazlık ev... Bahama Adaları'nda tatile çıkarız.

Ama "talih" kavramının derin anlamına kavuşması —ve "talihsizlik" ile buluşması— için başka şeyler gerekiyor. Örneğin ayın 21'inde ödenecek bir senediniz vardır ve paranız yoktur senedi karşılayacak. Bir dostunuz aracılık etmiştir borca... Çekiliş ayın 19'unda yapılır. Ve büyük ikramiye —ya da hiç değilse bir ikramiye, borcunuzu ödemeye yetecek büyüklükte bir ikramiye— size vurur.

O zaman talihten, "talih" in gerçek anlamından söz edebiliriz.

Biraz da talihsizlikten söz edelim. Örneğin trafik kazaları da dahil olmak üzere

her kaza bir talihsizliktir. Çünkü yalnız gazete sayfalarında ya da teknik hesaplamalarda bir rakam gibi kuru bir gerçekliği olan bir olasılık, birdenbire gerçeklik kazanmış, varlığa dönüşmüştür.

Yani "talih"le "talihsizlik"ın irtibat kurduğu, birbirlerinin simetriği gibi görüldüğü ilk düzlem, beklentiler düzlemidir; hayatın düzeni hakkında, yanlış olduğunu, sorulsa, ilk kendimiz teslim edeceğimiz beklentilerin düzlemi...

Ama bazı kazalar daha vahimdir. Tıpkı bazı ikramiyelerin daha önemli olması gibi... Örneğin düğün yolunda yaşanan kazalar... Ya da —daha kötüsü— Dönek Doktor'un karısının aşığıyla bir kaçamak yaptığı sırada, Boğaz'ın sularına gömülen arabası örneğinde olduğu gibi... "Talihsizlik" kavramının da gerçek anlamı böyle kazalarda ortaya çıkar.

Nedir bu anlam? O âna kadar bize karşı kayıtsız kalmasına alışkın olduğumuz olaylar akışının, birdenbire bizimle özel bir ilişki kurması mı? Tarihin; nesnellliğini, dışsallığını yitirip bizim için bir anlam kazanması mı? Sanki biri bizi gözetiyor gibidir; en muhtaç ânımızda piyango bize vurduğunda ya da kurşun bizi ıskalayıp yanımızda duranın beynini dağıttığında...

Ya da cezalandırıyor, intikam alıyor gibi...

Gerçi biraz haksızlık ediyorum Bünyamin'e; onu incelemeye çalışıyorum. Çünkü birazdan Kireçburnu'nda ve daha sonra kendi evinde anlatmaya çalıştığı şeyler, bunlara benzer şeyler olacak. Dönek Doktor'la birlikte aylardır sürdürdükleri araştırmaların sonunda, ikisinin de yavaş yavaş, şu 2000 yılında, İstanbul'da tarih ile talih ayrımının belirsizleşmeye başladığı, olayların kendi alışıldık, anlamsız düzenlerine göre değil de, daha farklı, daha çok ruhun karanlık düzenini andıran bir düzene göre dizilmeye başladığını sezdiklerini söyleyecek.

29

Lilit sesimi işitmiş olmalı. Gayret edecek; bir şans daha tanıyacak. Yeniköy'de park ettiği arabasına binerken,

— "Ali'yle ilgili," dedi. Bünyamin içine saplanan acıyı Lilit'ten gizlemesi gerektiğini biliyor. Bu yüzden arabada koltuğa oturduğunda sakın bir sesle,

— "Başına bir şey mi geldi?" diye sordu.

— "Hayır. Öyle değil."

Bünyamin bir şey söylemedi. Soran bakışlarla bakmakla yetindi. Lilit'in yüzünden buruk bir gülümseme geçti.

— "Herhalde biraz benim sana yaptığımı yapıyor."

— "Nasıl yani?"

— "Beni yedekliyor."

Bünyamin güldü. Neşesi sahici görünüyor. Şu anda Lilit'in yanında olmaktan mutlu olduğu, Ali'nin varlığının bu mutluluğa gölge düşürmesine izin vermemeye karar verdiği için mi? Yoksa yeni çıkan birinin, bir sorunun rakibi ile Lilit arasında daha bir mesafe açacağını düşünmenin sinsisi sevinci mi?

— "Başka bir mi var?" diye soruyor.

Sebebi ne olursa olsun Bünyamin'in neşeli gülüşü Lilit'i rahatlatıyor. Derin bir iç geçiriyor.

— "Ben Ali'nin hayatındaki en uzun ilişkiyim," diyor ve gülerek "Tabii annesini saymazsak," diye ekliyor. "Benden önce tek bir sürekli ilişkisi var; 1.5 yıl sürmüş."

— "Sen ortaya çıkınca mı bitti?"

— "Hayır benden önce bitmiş." Biraz şikâyetçi bir bakışla Bünyamin'e döndü. "Bilirsin ben başka kadınların adamlarını ellerinden almayı sevmem," dedi.

— "Bilirim, o yüzden sordum," dedi Bünyamin. Uzandı; Lilit'in saçlarını okşadı. "Niye bitmiş ilişki o zaman?"

— "Bildik hikâye. Kadın evlenmek istiyormuş; Ali'nin de o taraklarda bezi yok. Ayrıca kötü bitmiş ilişki. Ali kadının kendisine yalan söylediğini keşfetmiş. Mesela daha önce evlenip boşanmış olduğunu gizliyormuş."

— "Ne!?"

— "Sanki Ali'nin umurundaymış gibi."

— "Öyle bir kadından sonra sen tam piyangodan çıkmış gibi gelmiş olmalısın Ali'ye!"

— "Canım takma şu ardışıklık ilişkisine. O kadınla benim aramda neredeyse bir yıl var. Arada Ali bir sürü karıyla düzüşmüş."

— "Kızma canım." Bünyamin'in hiç değilse bu akşam Ali'yi sorun haline getirmeyeceği anlaşılıyor. Lilit rahatladı, güldü.

— "Tamam canım, kızmıyorum," dedi. "Her neyse," diye anlatmaya devam

etti. "Şimdi o kadın yeniden piyasada. Geçenlerde Ali'yi aramış, buluşmuşlar. Besbelli yeniden Ali' nin peşinde. Ama daha da önemlisi, Ali de pas veriyor ona."

— "Yatmışlar mı?"

— "Sanmıyorum. Hiç değilse henüz."

Belki de bu akşam yatacaklardı Lilit. Siz bu akşam Kireçburnu'ndaki o meyhanede buluşmasaydınız, bu gece belki de sevişeceklerdi.

Evet, bu gece o meyhanede Metin Bey, Orhan ve Arkadaş'ın yanısıra, Ali ile eski sevgilisi de var.

Ne hissedeceksin Lilit, onları görünce?

Ne hissediyorsun, ne anlama geliyor, canım, Ali senin için?

Ne olur dönüp beni,

— "Bilmiyorum, yazar sensin," diye tersleme. Ben de daha başarılı değilim maskelerimden, seni anlamak konusunda. Aksine... Bünyamin'i kendimden daha anlayışlı kılmaya çalışıyorum.

30

Meyhaneye vardıklarında Metin Bey, Orhan ve Arkadaş sofraya daha yeni oturmuşlardı. Tuhaf, biraz yadırgatıcı bir görüntü oluşturuyorlar. 2000 Mayıs'ının bu son Cumartesi gecesinde başbaşa oturan üç erkek. Metin Bey'le ötekiler arasında ciddi bir yaş farkı var. Ama yalnız bundan ötürü değil tuhaflık.

Yalnız, aç erkekler gibi durmuyor hiçbiri. Orhan aslında yalnız olduğu, bir kadınla sürdürdüğü bir ilişkisi olmadığı halde. O halde niçin eşleriyle birlikte değiller? diye sorası geliyor insanın.

Bir iş görüşmesi için buluşmuşsa da benzemiyorlar. Felekten bir gece çalmışlar; erkek erkeğe eğleniyorlar diyecek olsanız, her üçünün de yüzünde dans eden gölgeler yanlışıyor bu yorumu.

Böyle şeyler geçiyor Lilit'in aklından tanışırılır, birbirlerine "N'aaber?" derken. O sırada Metin Bey'in Bünyamin'e,

— "Sizin hakkınızda çok şey duydum," demesi, söylenenlere biraz daha dikkat

etmesine yol açtı.

Bünyamin,

— "Ben de sizin hakkınızda," diye yanıtladı. O noktada Metin Bey beklenmedik bir şey yaptı.

— "Lütfen bize katılın Bünyamin Bey," dedi.

Oysa daha önce Arkadaş,

— "Siz herhalde başbaşa kalmak istiyorsunuzdur," demiş, Bünyamin de gülerek,

— "Evet," diye yanıtlamıştı.

O yüzden şimdi kaşlarını kaldırdı.

Metin Bey yerinden kalktı, Lilit'e doğru yürüdü.

— "Hanımefendi, eminim çok yakışksız bulmuşsunuzdur bu yaptıklarımı. Haklısınız da," dedi. "Başbaşa konuşacağınız şeyler vardır. Ama çok kötü şeyler oluyor İstanbul'da. Onun da yardımcı olabileceğine emin değilim ama bu mecliste bize yardımcı olabilme ihtimali en yüksek şahıs, Bünyamin Bey'dir. Rica etsem, bu akşam onu bizden esirgemeseniz."

Lilit soran bakışlarını Bünyamin'e çevirdi. Kararı ona bırakacaktı; oturdukları teras ile bahçe arası yerin kapısından içeri giren Ali'yi gördü.

— "Oturalım istersen," dedi.

"Hayır," demeye hazırlanan Bünyamin, onun bu sözleri karşısında şaşırды, uysal uysal,

— "Nasıl istersen canım," dedi.

Oturdular. Bünyamin'in sırtı kapıya dönük. Hâlâ anlamıyor ne olup bittiğini, neden Lilit'in yüzünün renginin attığını. Ali, Lilit'e belli belirsiz bir selam verip, pantolonu Bünyamin'in gömleğinin yenini yalayarak yanlarından geçiyor. Bünyamin onu ancak o zaman, sırtından tanıyor. Masanın altından hafifçe Lilit'in dizine dokunuyor.

— "Çok fazla vaktinizi almamaya çalışacağım," diye başladı Metin Bey sözlerine. "Ama size dün olanları anlatmaya çalışacağım." Bünyamin endişeyle Lilit'in rengi atmış yüzünü izlemeye devam ediyor. Lilit silkindi; Metin Bey'e doğru dönerek,

— "Ama önce ben bir şey sormak istiyorum," dedi. "Neden özellikle Bünyamin yardımcı olabilir size bu akşam?"

Masa üzerindeki hâkimiyeti sarsılan Metin Bey bir an ne diyeceğini bilemedi.

— "Müsade ederseniz, önce olanları anlattıktan sonra cevaplandırmaya çalışayım sorunuzu."

Lilit kazandığı küçük zaferden memnun,

— "Hay hay, nasıl isterseniz," dedi.

— "Sâdabad Viyadüğü diye bir yer vardır, bilmem bilir misiniz?"

Ortaya sorulmuş bu soruyu yanıtlayan yine Lilit oldu.

— "TEM üzerinde, Etiler sırtlarında değil mi?"

Direnmekten vazgeçip asıl muhatabının Lilit olması gerektiğini artık anlayan Metin Bey,

— "Evet," dedi. Ve sözlerini ona bakarak sürdürdü. "Dün akşam iş çıkışı trafiği biraz dağıldıktan sonra oradaki çevre karakollara telefonlar yağmaya başladı. Bu, kendi başına çok önemli değil. Ama olaya müdahil olanlar arasında bir de milletvekili vardı. Üstelik iktidar partisinden... Yoksa 'basit bir toplu halüsinasyon vakası' der geçerdik. Ama onun yüzünden şehirdeki en üst düzeydeki yetkililer Emniyet Sarayı'nda toplantı haline geçtiler. Etraflı bir araştırma başlattık."

— "Peki ne olmuş?" Soruyu soran Orhan'dı.

— "Tuhaf kılıklı birtakım adamlar trafiği kesmiş." Metin Bey, alaycılık, küçümseme kadar öfke de ifade eden sert bir solukla devam etti. "Ellerinde palalara benzer şeyler taşıyorlarmış; bir de bütün görgü şahitlerinin 'eski moda' nitelimesinde mutabık kaldığı tüfekler..."

— "Peki araştırmalar bir sonuç verdi mi?" Bu kez soruyu soran Bünyamin'di. Konuşmaya onun katılmasında duyduğu memnuniyeti gizlemeden Metin Bey,

— "Bugün saat 3'e yaklaşıyordu," dedi. "Tam milletvekilini hayal gördüğüne ikna ediyorduk ki, bir ceset bulundu. Viyadükten aşağıdaki sırtlara düşmüş. Bulunması bu yüzden bu kadar zaman almış. Üstünde hiç tanımadığımız türden bir kurşun yarası vardı. Saatler tutuyor; dün gece öldürülmüş."

Sofraya derin bir sessizlik çöktü. Sessizliği bozan, yine Metin Bey oldu.

— "Eeee Bünyamin Bey? Ne yapalım? Ne yapmalıyız?"

Bünyamin alçak bir sesle,

— "Aslında belki 'Ne oluyor?' diye sormanız gerekiyordu."

— "Haklısınız herhalde."

Sessizlik yine yerleşecek gibi oldu. Araya Lilit girdi.

— "Kusura bakmayın; ben sorumu tekrarlayacağım: Neden Bünyamin?"

Soru, sanki sofradaki ağırlığı biraz hafifletmiş gibiydi. Metin Bey, biraz daha rahat soluk alabildiğinin farkına vararak yine Lilit'e doğru döndü.

— "Bünyamin Bey'in kendine has bir yeraltı şöhreti vardır," dedi. "Gerçi bizim kendisi hakkındaki bilgimizi biraz azımsıyor olabilir ama biz çok iyi haberdarız bu şöhretten."

— "Yanıyorsunuz," diye araya girdi Bünyamin aynı alçak sesle. "Birbirimizi çok iyi tanıdığımızı biliyorum..." Cümlesini tamamlamamış gibiydi. Metin Bey,

— "Ama...?" diyerek onu devam etmeye kışkırttı. Bünyamin devam etmektense soran gözlerle Metin Bey'e baktı.

— "Sizi çok iyi tanıdığımızı bilmenize rağmen bu kadar fütursuz davranmanızı neye borçlusunuz?" diye sordu Metin Bey.

— "Bana ulaşamazsınız. Ulaşamayacağınız bir yerde durmaya dikkat ediyorum. Hiç değilse kendinizi tamamen inkâr etmediğiniz sürece..."

Arkadaş, söze ilk kez katıldı.

— "Yeni Güvenlik Düzeni'nde de mi?"

Metin Bey Arkadaş'ın bu çıkışını, sadakâtinin hâlâ düzenle, Bünyamin'in temsil ettiği marjinallik arasında ne kadar bölünmüş olduğunu ifade eden bu çıkışı beklemiyordu. Döndü hayretle, hatta biraz da öfkeyle ona baktı. Bünyamin güldü.

— "O kadar hırslanmanıza gerek yok," dedi. "Yeni Güvenlik Düzeni hakkında Arkadaş ne biliyorsa, üç aşağı beş yukarı ben de zaten biliyorum." Sonra birden telaşlandı. "Yanlış anlamayın," dedi, uzandı Arkadaş'ın koluna dokundu. "Arkadaş bana herhangi bir sır verdiğinden değil."

— "Anlıyorum."

Yine Lilit, bu sefer alnında endişe kırışıkları,

— "Ama Arkadaş'ın sorusuna cevap vermedin."

— "Hangi sorusuna?"

— "Yeni Güvenlik Düzeni'nde senin hâlâ eskisi gibi güvenlikte olup olmayacağın, sorusuna."

— "Yeni Düzen'in bütün kartları yeniden kıldığı doğru... Ama ben doğru, yani güvenli tarafta kalacak kadar kıvrak ve makul davranabileceğimi umuyorum."

Arkadaş ürperdi. Aklına Harun'un başına gelenler gelmişti.

Bütün bunlar olurken Ali ne yapıyor, ne düşünüyor?

Oturduğu yerden Lilit'in masasını izliyor. Eski sevgilisiyle konuştuklarına pek de fazla dikkat etmeden...

"Ne işin var senin orada, canım?" diye mi soruyor Lilit'e içinden? Çünkü Lilit'in müdahili olduğu sofranın eğlenceli olmadığı her halinden belli. "Benim kollarım, benim kucağım daha iyi değil miydi senin için?" diye mi soruyor? "Belki senin istediğin her şeyi veremedim. Ama verdiklerim niçin yetmedi?" mi?

Yoksa Lilit'ten aldığı intikamdan ötürü için için seviniyor mu? Şimdi, burada, Lilit'in gözlerinin önünde, başka bir kadınla, eski sevgilisi de olsa başka bir kadınla yemek yiyor olmak onu böbürlendiriyor mu?

Sanmıyorum. Mutsuz olduğu her halinden belli.

İnce uzun yüzünün bütün hatları toprağı gösteriyor.

31

Lilit isyan edercesine,

— "Bütün bunların, mesela Bünyamin'in kendine özgü şöhretinin, konumuzla ne ilgisi var, anlamıyorum," dedi.

"Konumuz" mu dedin Lilit? Nedir konumuz? Bu gece, bu masanın etrafında toplanan insanlar neden konuştuklarını biliyorlar mı ki?

— "Siz bizi niçin çağırdınız, özellikle Bünyamin'i niçin istediniz, biz niçin buradayız, hâlâ anlatmadınız Metin Bey."

Sahi niçin?

Başhekim odanın kapısını açtığında Harun uykuya dalmak üzereydi. Kapının açıldığını işitmedi. Başhekim Harun'un başucundaki sandalyeye oturdu.

— "Sen hep kaybettin, Harun," dedi. "Çağlar boyunca hep kaybettin." Harun gözlerini açtı. "Sen bir oyunsun, Harun. Oyun olduğun için de hakikate feda edildin."

Harun,

— "Ne zaman girdin içeri?" diye sordu.

Başhekim,

— "Şimdi" dedi ve sözlerine devam etti. "Harun, peygamberler dostu Harun! Kim olduğunu hatırla! Sen hep hakikate akraba olmaya çalıştın. Oysa sen bir oyunsun. Hayatın bir vazgeçiş üzerine kurulu..."

— "Ne söylediğini anlamıyorum," dedi Harun. Ürkmüştü.

— "Hatırla," diye devam etti Başhekim sözlerine. Bir inlemeyi, hatta bir duayı andıran sesi, sıradan bir centilmen, hatta yüksek bir devlet memuru görüntüsüne yakışmıyor. Sanki o gövdenin içinden konuşan başka biri var. "Vaat edilmiş topraklar sana verilmedi. Sen öldün. Öldükten sonra sanki ölmemiş gibi, yaşar gibi yapıyorsun."

Harun yine araya girdi.

— "Anlamıyorum."

— "Anlıyorsun, anlamalısın. Ama anlamazlıktan geliyorsun." Başhekim'in, Başhekim'in hayaletinin sesi sanki biraz normalleşmiş gibiydi. "Senin de kimliğin bu."

— "Niçin anlatıyorsun bana bütün bunları?"

Birden Başhekim'in omuzları düştü.

— "Bilmiyorum," dedi. "Bizi çağıran sen misin? Onu da bilmiyorum." Kalktı. "Tekrar geleceğim," dedi ve kapıya doğru yürüdü. Tam kapıdan çıkmak üzereydi ki, Harun arkasından seslendi.

— "Lilit'i mi kastediyorsun? Kaybettiğim o mu? Kaybedip de kaybetmemiş gibi davrandığım...?"

Başhekim tekrar ona doğru döndü ve uzun uzun baktı. Sanki sorduğu sorudan

memnun olmuş gibiydi. Ama bir şey söylemedi. Çıktı gitti.

Bazen ölüm de hayat için çalışabilir, ölümler yaşayanlar adına iş görebilirler.

Ama yalnız bazen...

Şimdi bu ân, Başhekim'in Harun'la konuştuğu ân, onlardan biri mi?

Bilmiyorum.

33

— "Bünyamin Bey tuhaf şeylerle ilgileniyor," diye yanıtladı Metin Bey Lilit'in sorusunu. "Onun için 'Engin kültürüne sınır yoktur' diyorlar. Ama, dediğim gibi, tuhaf şeylerle ilgileniyor. Tarih biliyor ama psikanaliz de biliyor. Bilim felsefesindeki son gelişmelerden haberdar ama bir yandan da fal bakıyor. Yeni öğrendim, 25 yıl önce simya üzerine yazılar yazarmış."

Bünyamin,

— "Önemsiz şeyler," dedi.

Metin Bey aldırış etmedi. Sözlerini sürdürdü.

— "Moda tabiriyle söyleyeyim. Bünyamin Bey 'uçuk' biri. Ama en ciddi insanların ciddiye aldığı, belki almadan edemediği, belki de ciddiye almaktan zevk duyduğu bir uçukluğu temsil ediyor." Birden durdu. "Ben aslında sevmem böyle şeyleri!" dedi.

Bünyamin güldü. Ama onun yerine Lilit cevap verdi.

— "Onu ya da onun temsil ettiği şeyi sevmediğiniz için mi bizi masaya çağırdınız? Bünyamin'den yardım istediniz? Hatta, deyimi mazur görün, dilendiniz?"

Sert sözler... Ama Lilit'e yakışıyor, onun dudaklarından çıktığında sert tınlamıyorlar. Zihninin bir yanı, onları gözücuyla seyretmekte olan Ali'yle meşgul olsa da, Lilit sevdiğini kollar.

— "Bizim, benim aşına olduğum düşünme, düşünme ve davranma biçimlerinin iflas ettiği bir noktaya varmış bulunuyoruz. Uçukluğa ihtiyacımız var." Metin Nezir yine yorulmuştu. "Yardıma ihtiyacımız var."

Bünyamin de sıkılmıştı.

— "Ne olup bittiği hakkında size bir şey söyleyebileceğimi sanmıyorum. Hiç değilse şimdilik..." dedi. "Ama zaten sizin bana sorduğunuz, ne yapmanız gerektiğiyle ilgiliydi. Bence yarın bir toplantı daha yapın. Oraya bir de tarihçi çağırın. Dilerseniz size ben de bir isim verebilirim, ama siz isterseniz, kendi resmi tarihçilerinizden birini çağırın; fark etmez. Bir de Kudret Bey'i çağırın. Psikiyatrdır. Kendisiyle Çapa aracılığıyla ilişki kurabilirsiniz."

— "Siz de katılacak mısınız toplantıya?"

— "Belki," dedi, durakladı. Sonra "Herhalde," diyerek pekiştirdi sözlerini.

34

Birdenbire bir isim: Kudret Bey... Neden şimdi...?

Birazdan öğreneceğiz: Bünyamin, Dönek Doktor'da özel bazı hasletler, bir güç vehmediyor.

35. Büyükdere Koyu

Kireçburnu'nda Bünyaminler'in oturduğu meyhaneyi, en çok Karadeniz'den Boğaz'a giriş yapan gemileri seyretme olanağı sağladığından ötürü severim. İzledikleri rotayı en iyi buradan kavrayabilirsiniz. Öyle dosdoğru, üzerinize üzerinize gelmezler. Büyükdere Koyu'na doğru bir kavis çizer, bir an için gözden yiter gibi olurlar. Sonra birdenbire çok daha yakınınızda, karşınızda belirirler.

Özellikle ışıksız gecelerde tüyler ürpertici bir yanı vardır bu seyrin. Çünkü içkilisinizdir. Gecenin içinde geceden de karanlık, karanlıktan daha karanlık bu heybetli lekenin bir gemi olduğunu hemen idrak edemezsiniz. Karşınızda bir an için, kavram olmayan o kavram, kavramlara sığmayan boşluk —"nada"— yokluk, görünürlük kazanmış gibi olur.

Ama bu gece öyle değil. Bir kere ay var. Sonra, şimdi ufukta görünen ve Büyükdere Koyu'na doğru kıvrılmak üzere olan gölge —ya da leke— diğerleri kadar heybetli ve yekpâre değil. Gecenin bağrında açtığı boşluğa gecenin yine de sızmasına izin veriyor. Bir kalyon...

Bir süredir Arkadaş'la Orhan sofrada başka şeylerden konuşmaya çalışıyorlar. Metin Nezir artık iyice yorulmuş. Bünyamin gözlerini kısmış ufku tarıyor; onun dikkatinin dağıldığını ya da hiç değilse başka bir yerde toplandığını bir tek Lilit farkında. Biraz kızıyor. Kendisi için varolan bütün olumsuz koşullara karşın, ona destek olmak, onun çıkarlarını kollamak için bunca çaba gösterdiği bir gecede onun kendisinden böyle uzaklaşmasına kızıyor.

Derken birden Bünyamin, hiç yanından eksik etmediği sırt çantasını da kapıp yerinden fırlıyor. Öyle yüksek bir sesle,

— "Gelin!" diye bağırıyor ki, yalnız kendi masasında oturanlar değil bütün meyhane yerinden doğruluyor. Zaten bahçede Metin Bey'inkilerle Ali'lerinkiler dışında hepsi hepsi iki masa daha var. Onlarla da birlikte herkes kapıya doğru hamle ettiğinde, Bünyamin çoktan caddeyi geçmiş bile; su kıyısında duruyor, yalnız başına...

Herkes hamle etti; Ali'nin eski sevgilisi bile... Bir tek Lilit'le Ali dışında. Onlar bahçede kaldılar. Başbaşa... Şimdi yanyana, omuz omuzalar.

— "Nasılsın?" diyor biri. Hangisi olduğunu kestiremiyorum.

— "Boşver," diyor öbürü. Onun da kim olduğunu bilmiyorum.

— "İyi görünüyorsun," diyor biri.

Bünyamin heyecanlı çocuk; 45 yaşında olsa da... Sırt çantasından enfrarujlu dürbününü çıkarmış, Büyükdere Koyu' nu tarıyor.

Gördüklerini göstermek istiyor. Etrafına bakıyor. Kimse yok. Yani Lilit...

36

Ne görüyor Bünyamin? Lilit'e anlatmak isteyip de anlatamadığı neyi görüyor dürbünüyle?

Kalyon Büyükdere Koyu'nun tâ dibine kadar varmış; ama orada kendisini Boğaz'a geri götüreceğ kavisini almak yerine kıyıya, daha doğrusu kazıklı yola

yanaşmış.

İçinde iki tür insan var. Birincisi siyahlar... Bu hikâyenin uğursuz başlangıcında Şile'de kurşuna dizilen çocuklar mı bunlar? Bilmiyorum. Ama Bünyamin onlar olduğunu tahmin ediyor.

Bir de Rönesans kılıkları içinde Cenevizli korsanlar var. Onlar mı taşımış siyah çocukları öldürdükleri Şile'den buraya?

Ne tuhaf bir ittifak bu!

Yaz meltemi Büyükdere'de kopmaya başlayan feryatları Kireçburnu'na taşıyor. Kıyılan insanların feryatları mı bunlar, yoksa doğüstü bir dehşet karşısında duyulan şaşkınlığın ifadesi mi?

Bünyamin yine ani bir hareketle geri dönüyor; oraya, yanına çağırdığı insanlara aldırmadan, onları yarıp koşarak caddeyi geçiyor. Oturdukları meyhanenin bahçesine geri dönüyor.

Orada Lilit'le Ali var.

Bünyamin,

— "Gidelim buradan," diyor.

37. Lilit'in Erkekleri

Nedir Bünyamin'in o bahçede gördüğü çifti bir arada tutan? Lilit'le Ali'yi...?

Tutku mu...?

Örneğin Bünyamin'in Lilit'e duyduğu türden bir tutku mu?

Sanmıyorum.

Başka türlü sormayı deneyeyim:

Lilit niçin Ali'den vazgeçemiyor?

Soruyu böyle soruyorum çünkü Ali'nin niçin Lilit'ten vazgeçemediğini anlamak, nispeten daha kolay.

Ali hâlâ annesiyle yaşıyor; hiç kırılmamış bir insan... Annesinin zulmüne, zulmüne ve şefkatine, onun tanıdıklığının sürekliliğine teslim olmuş.

Belki mutlu değil... Herhalde değil.

Ama —demiştin ya— Ali de ortayaşlı bir insan: Varlığına içkin olan mutsuzluğa tahammül etmeyi öğrenmiş, o gücü biriktirmiş.

Peki, Lilit önemli mi Ali için?

Evet ve değil.

Soracak olsanız, büyük bir ihtimalle "Hayatımın en önemli insanı," diyecektir. Ama hangi hayatın...? Ali'nin hayatının; Anne'nin gölgesi altında yaşanan, Lilit dahil kimsenin nüfuz etmesine izin verilmeyen bir hayatın en önemli insanı... Ne demek "önem" bu koşullarda? Niçin vazgeçsin ki Ali Lilit'ten? Onun için hiçbir şeyden vazgeçmediği sürece...?

Ama Ali niçin önemli Lilit için? Niçin ondan vazgeçemiyor?

Hatırlayacaksınız, Bünyamin efsanelerini anlatırken kendisiyle Ali —ve Harun— arasında bir paralellik kurmuştu. Yasa koyan, düzen kuran insanların yanında, onlarınkinden farklı bir ilkeyi temsil etmek üzere, belli belirsiz bir gölge gibi varolan ikinci insanlar...

Ama belki de yanılıyor. Çünkü Bünyamin'in genellikle duru olan bakışaçası, Ali'ye baktığında bulanıklaşıyor.

Tıpkı onları meyhanenin bahçesinde öyle yanyana gördüğünde olduğu gibi. Gerçi,

— "Gidelim buradan," demeyi becerebildi ama ondan sonra gözlerinde yaşlar birikti.

Ne demek istediğimi biraz daha dolambaçlı bir yoldan anlatmaya çalışayım.

Şimdiye kadar Lilit'in kocasından söz etmeye fazla fırsatımız olmadı. Belki yine, Bünyamin'in bakışaçasına fazla mahkûm kaldığımızdan... Ya da belki Lilit'in kocasının asıl önemi, hikâyenin daha sonraki evrelerinde görünürlük kazanacağından...

Ama şimdi, hiç değilse değinmeye çalışalım. Çünkü belki de Lilit'in hayatında Bünyamin'in asıl benzediği kişi Ali değil, Lilit'in kocası. Belki de bu benzerliği

sezdiğinden, hiç yer vermedi Koca'ya Lilit'le Bünyamin'in efsanesini kurarken. Asıl rakibinin o olduğunu biliyor.

Nedir peki birbirlerine benzeyen yönleri, rekabet etmelerini mümkün kılan ortak zemin?

İkisi de, büyümekle ilgili sorunları olan çocuksu erkekler... Aralarındaki yaş farkından olsa gerek, Lilit kocasının çocuksu yönünü fark etmekte daha geç kalmıştı. Ama daha ilk tanıştıklarında, tanıştıklarında değilse de sevişmeye başladıklarında Bünyamin'e "Peter Pan" diye takılmaya başladı. Onu cezbeden şey de bu çocuksulukla tamamen ilişkisiz değildi.

Ama...

Ama alttan alta, onun istediği bir çocuk değil, bir erkek... Gerçi bu hayatın, erkeklige akraba kötülüğü karşısında onların temsil ettiği çocuksuluğa değer vermiyor, saygı duymuyor değil. Ama, kendine itiraf etmekten zaman zaman belli belirsiz bir utanç duysa da, üstüne çıkmak, içine almak istediği şey, bir erkek; belki kötülüğünden arındırılmış bir erkek ama bir erkek.

Olabilir mi böyle bir şey?

İşte bütün bunlardan, çocuksuluğa verdiği değerden, erkeksiliğe duyduğu arzudan ötürü, çocuksuluğun değilse de geçmişin çok daha tehditkâr bir görünüm altında İstanbul' un üstüne çöktüğü o yapış yapış yaz boyunca Lilit Bünyamin'in yanında durdu; bütün kavramların iflas etmiş görüldüğü bir sıfır noktasında olan biteni, yine de adlandırma, anlamlandırma çabasına yardımcı olmaya çalıştı; koca bir şehir ölçeğinde yaşanan sorunu kişiselleştirme, kendisini sorunun çözümü kılma çabasına destek oldu. Ama Ali'yle sevişti.

38

Diğerleri de bahçeye döndüler. Metin Bey, Arkadaş, Orhan, bir de Ali'nin eski sevgilisi... Bünyamin tekrarladı:

— "Gidelim buradan."

Olağan gruplaşmalar yeniden oluştu. Metin Bey, Orhan ve Arkadaş; Ali'yle eski sevgilisi; Lilit'le Bünyamin. Arabalara dağıldılar.

Arabada Lilit Bünyamin'e sordu:

— "Bana da bir şey anlatamaz mısın, neler olup bittiği hakkında?"

Bünyamin, cevap vermek yerine,

— "Bana gidelim mi?" diye sordu.

— "Tabii. Nasıl istersen."

Eve girdiklerinde Bünyamin Lilit'e sarılmaya çalıştı. Kollarının arasında Lilit'in gerildiğini hissetti. Hemen geri çekildi.

— "Bir kahve içer misin?" diye sordu. Lilit,

— "Olur," dedi.

Bünyamin mutfağa gitti. Kahve suyunu ateşe koydu. Fincanları hazırladı. Lilit de arkasından gelmişti.

— "Söyleyeceklerini işitmek için sabırsızlanıyorum," dedi.

— "Deli saçması gibi gelebilir hepsi."

Lilit,

— "Gelmez canım," dedi; elini Bünyamin'in omzuna attı, deminki gerilmesini telafi etmek istercesine. "Gelecek de olsa sen yine anlat."

Bünyamin kahveleri doldurdu. Salona geçtiler. Oturduklarında Bünyamin, dikkatini Lilit üzerinde her topladığında bakışlarında uyanan hayranlıkla ona uzun uzun baktı.

— "Panomar'a ilk geldiğin günü hatırlıyor musun?"

— "Tabii."

— "Ne olmuştu o gece?"

— "İlk kez birlikte içki içmeye gitmiştik."

Bünyamin güldü.

— "Böyle cevap vereceğine emindim," dedi. "Başka ne oldu?"

Lilit'in kaşları çatıldı. Hatırlamaya çalışıyor.

Bünyamin yeniden araya girdi.

— "Boşver zorlama kendini. Polis baskınını unuttun."

Lilit'in kaşları bu kez yukarı kalktı. Kendi unutkanlığı karşısında hayretler içinde kalmıştı.

— "Sahi!"

Bünyamin,

— "O kadar şaşırma. Herkes unuttu," dedi. "Son aylarda herkesin başına geliyor böyle şeyler. Öyle tuhaf, gündelik hayatın düzenine öyle aykırı şeyler oluyor ki, insanlar anlamlandıramadıkları, bir yere yerleştiremedikleri için unutuyorlar."

— "Dur biraz, daha yavaş git. Panomar'a yapılan bir polis baskınında, o kadar aykırı olan ne var ki!?"

— "Aslında haklısın," dedi Bünyamin. "Ama eşik altı düzeyde de olsa, aykırı yönü algılamasaydın, sen de unutmazdın baskını."

— "Peki, neydi tuhafılığı baskının?"

— "Kimdi baskını yapanlar?"

— "Polisler."

— "Hangi polisler? Ulaş Bardakçı 1972'de Arnavutköy'de öldürülmüştü. Bu polisler Taksim'e geldi. Daha o gece üniformalarının 1970'lerdeki polislerin, o zamanlar 'Fruko' diye anılan polislerin üniformalarını andırdığını düşünmüştüm. Ertesi gün eski gazeteleri taradım. Gerçekten de andırıyordu üniformalar, ama ayrıntılarda tuhaf farklılıklar vardı. Anlamlandıramadığım farklılıklar..."

Lilit,

— "Sahiden deli saçmasını andırıyor söylediklerin," diye araya girdi. Sonra "Yanlış anlama! Saçmaladığını söylemek istemiyorum," diye telaşla ekledi. "Saçmalık sanki anlattıklarının bir parçası..." Duraklama sırası ona gelmişti. Ama söze devam eden yine de o oldu. "Peki ne oldu o zaman o akşam? Toplu bir halüsi..." Kelimenin ortasında birden durdu. Sözü Bünyamin aldı.

— "Evet, Metin Bey de bu kavramı kullandı bu akşam. O zamanlar, yani baskının olduğu sıralarda, ben de bu kavramı kullanmaya yatkındım."

— "Sen niçin unutmadın baskını, peki?"

— "Dur, sırayla. Ona daha sonra gelmeye çalışacağım."

— "Peki. O zaman sonra ne oldu, onu anlat. Niçin vazgeçtin 'toplu halüsinasyon' kavramından? Vazgeçtiysen tabii..."

— "Vazgeçtim. Birkaç şeyden ötürü... Biliyorsun, o sıralarda Kudret'le bir

araştırma yapıyordum. Daha doğrusu, ona çalışmalarında yardımcı oluyordum."

— "Evet laf arasında söylemiştin. Ama içeriğini hiç anlatmadın o çalışmaların."

— "Halüsinasyon vakalarıyla ilgiliydi. Kudret'in dispanserinin bulunduğu bölgede ve civar semtlerde, halüsinasyon vakalarının sayısında açıklanamaz bir artış vardı. Bir salgın gibi... O gece bizim de o salgına kapılmış olabileceğimiz ihtimali aklıma geldi. Halüsinasyonun toplu olarak da yaşanıyor olabileceği ilk kez o gece aklıma geldi."

— "Benim çırak da mı aynı salgına yakalandı?"

— "Ben de öyle düşündüm o zaman."

— "Ama onu tedavi edebildin. Nasıl olduğunu bilmiyorum ama edebildin."

Bünyamin güldü.

— "Hayır," dedi. "Halüsinasyonlar konusunda bana fikrimi değiştirenlerden biri de oydu."

— "Nasıl?"

— "Çırak hâlâ her gece dayısıyla görüşüyor. Dayısını ben de gördüm."

— "Ne!?! Sen de mi hayaletler görmeye başladın?"

Lilit ürperdi. Bünyamin yine güldü.

— "Hayır canım. Hayaletse eğer, benim gördüğüm çok kanlı canlı bir hayaletti."

Sonra nasıl devam edeceğini bilemiyormuş gibi durdu. Lilit, fısıltıyı andıran bir sesle,

— "Ne anlama geliyor bütün bunlar?" diye sordu. Bünyamin çaresizlik içinde kollarını iki yana açtı. Çok yorgun görünüyordu. Lilit,

— "Çok yorgunsun canım. İstersen yarın devam edelim," dedi.

Bünyamin,

— "Yok; konuşmak bana da iyi geliyor," dedi. Dedi ama sözlerine devam edemedi. Sessizlik uzadı.

Bünyamin başını önüne eğmişti. Lilit,

— "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

Bünyamin başını kaldırdı, gözlerinde yorgun ve çaresiz bir bakış... Aslında

şimdi onunla sevişiyor olmak istiyor.

— "Anlatacaklarımı toparlamaya çalışıyorum," dedi ve bir süre daha öyle bakmaya devam etti. Sonra silkindi.

— "Ben bir içki daha içeyim."

Lilit fırladı yerinden. Eliyle omuzuna dokunup doğrulmaya çalışan Bünyamin'i tekrar yerine oturttu.

— "Dur canım," dedi. "İçkini ben koyayım."

Bünyamin rakı içtiği gecelerde yer değiştirirse, sözgelimi meyhaneden bir bara ya da eve giderse ve hele bir de arada rakıya ara verdiyse eğer, geceye cin tonikle devam eder. Lilit, her zamanki dikkatiyle, bunu biliyor. Mutfakta Bünyamin'e bir cin tonik hazırlıyor. Bir yandan da içi eziliyor. Çünkü Bünyamin'in ondan ne istediğini elbette biliyor. Ona istediğini veremediği, tensel olarak kendini ona daha yakın hissedemediği, onu arzulamadığı için içi eziliyor.

Ama Lilit bu... Kimliğini, hayat enerjisini arzusunun arılığından alıyor. Görünüşte ne kadar uyumlu olursa olsun, ne kadar uzlaşır görünürse görünsün, arzusunu hiçbir zaman hiçbir toplumsal uzlaşma kurban etmedi. Sözkonusu uzlaşım dostluk olduğunda bile; şimdi Bünyamin kadar sevdiği bir insan sözkonusu olduğunda bile...

Bünyamin, içkisinden bir yudum alır almaz, kurulmuş gibi konuşmaya başladı.

— "Yalnız Çırac'la Dönek Doktor'un hastaları sözkonusu olsaydı, 'geçmiş diriliyor' diyebilirdim. Ama değil; başka bir şey var. Ankara'dan döndükten sonra baskın üzerine uzun uzadıya düşündüm. Geçmişteki, 1970'lerdeki polisler gibiydi Panomar'a gelenler. 'Gibi' ama tam olarak onlar değil. Üniformaları benziyordu ama farklıydı. Baskın yapmaları gereken yeri bilmiyorlardı."

— "Ne sonuç çıkarıyorsun bunlardan?"

— "Sanki bir şey var. Sanki bir zihin... Geçmişti tamir etmeye çalışıyor."

— "Niçin tamir?"

— "Haklısın. Bu örnekte belki 'tamir' kelimesi pek yerli yerine oturmuyor. Ya da belki de biz kavrayamıyoruz. Ulaş Bardakçı Arnavutköy'de öldürülmüştü. Taksim'de kısıtılması neyi değiştirecek, neyi tamir edecekti? Ama belki de polisler Taksim'e gelseydi Ulaş öldürülmeyecek, yaşayacaktı."

Bir süre ikisi de konuşmadan oturdu. Bünyamin "tamir" kavramını ilk aklına getiren örneği, Çırak'la dayısını düşünüyor. Ama şimdi onlardan daha fazla söz etmeyecek. Zaten sarsılmış olan Lilit'i daha da fazla sarsmaya gerek yok.

Evet, Lilit gerçekten sarsıldı. Zihni boşalmış gibi...

İnanıyor mu Bünyamin'in anlattıklarına? Kurduğu bağlantıları görüyor, izliyor, kavlıyor.

Ayrıca bu akşam Bünyamin üzgün, üzgünden de öte sanki kederli, sanki bir yükün altında eziliyormuş gibi... Ama yine de çok iyi. Yorgun sesinde kötülükten eser olmadığı gibi sıcak bir inandırıcılık var.

Ama ne demek Bünyamin'in anlattıklarına inanmak? Kendi bildiği doğrularla, diğer inançlarıyla ilişkilendiremeyeceği iddialar, tanıdığı düşünce tarzlarıyla düşünemeyeceği bir hikâye, bir masal...

Bünyamin, sanki düşüncelerini okumuş gibi,

— "İnan bana, bilimsel açıklamalar geliştirmeye de çalıştım," diye sessizliği böldü. "Daha doğrusu, Kudret'le birlikte çalıştık. Bu tür vakaların Haliç çevresindeki dağılımıyla ilgili istatistikler çıkardık."

— "Haliç'in bütün bunlarla ne ilgisi var?"

— "Bilmiyorum. Olaylar orada başlamışa benziyor. Yakın zamana kadar da oralarda daha yoğunular. O yüzden bugün olanlar o kadar endişelendirici... Etiler sırtları, Büyükdere koyu... İkisi de Haliç'e çok uzak..."

Sözlerini duraklaya duraklaya sürdürüyor.

— "Hastalığın, daha doğrusu o zamanlar hastalık olduğunu sandığımız şeyin sebebinin Haliç'ten yayılmakta olan bir madde, bir gaz olabileceğini düşünmüştük."

Güldü. Yerinden kalkarken,

— "Şimdi başka türlü izler sürmeye çalışıyorum," dedi. "Artık, her türlü çağrışıma ihtiyacımız var. Belki de ne demek istediğimi anlatmak için teolojik terimlere ihtiyacım var."

— "Ne demek istiyorsun?"

— "Şimdi yaşadıklarımız karşısında dehşete düşüyoruz. Ama bunların ille de kötü mü, kötülük mü olmaları gerekiyor? Nedir insanın çilesi, mutsuzluğunun en

büyük kaynağı? Geçmişin geçmesi, zamanın ölüme doğru akması, değil mi? Ama işte şimdi geçmiş geri dönüyor. Bu yüzden belki de bir kurtuluş vaadi barındırıyor bu mahşer?"

— "Bünyamin beni korkutuyorsun. Bu delilik!"

Bünyamin volta atmayı bıraktı. Geldi Lilit'in önünde yere oturdu; gözlerini yumdu; başını Lilit'in dizlerine yasladı.

— "Özür dilerim canım," dedi.

Lilit yumuşak eliyle yüzünü okşamaya başladı.

39

Aynı saatlerde Eyüp'te bir dispanserde, birbirlerine çok daha büyük bir tutkuyla sarılmış iki gövde birbirlerinden koştular. Ciğerleri birer körük gibi işliyor.

Kadın kendini nispeten daha önce topladı. Süzülerek yataktan çıktı. Giyindi.

Erkeğin gövdesi yıllar sürmüş bir açlığın sonunu getirmiş bir yatışmışlıkta. Buna rağmen yanındaki gövdenin sıcaklığından mahrum kaldığını algılayabiliyor.

— "Gitme," diye inliyor.

Tıpkı Tarlabası'nda Lilit'in Bünyamin'in yüzünü okşadığı gibi, Eyüp'teki kadın da erkeğinin üzerine eğilip ince uzun parmaklarını yüzünde gezdiriyor.

— "Korkma! Yine geleceğim."

"Korkma" kelimesi erkeğin gövdesindeki korkuyu, açlığın anısını uyandırıyor. Kadını bileğinden tutmaya çalışıyor. Ama gövde yorgun, gövde rehavet içinde. Bileği kavrayamıyor bile.

— "Korkma," diye tekrarlıyor kadın. "Merak etme! Bir daha kaybolmayacağım."

Bir an için daldığından mıdır, Kudret kapının kapandığını duymuyor. Ama irkilerek gözlerini açtığında kadın artık odada yok. Alelacele giyiniyor. Bunları, bu yaşadıklarını birileriyle paylaşması gerek. Dışarı çıkıyor, yeni ağarmaya başlayan güne karışıyor.

Lilit bir kere daha Bünyamin'in uyuduğunu zannediyor; Bünyamin'in,

— "Bu gece aynı soruyu iki kere sordun," diyen sesiyle irkilerek bir kere daha yanıldığını anlıyor.

Lilit Bünyamin'in uyuduğunu sanmakla kalmıyor, aynı zamanda onun uyumasını istiyor da. Anlattıklarının delilik olup olmadığını henüz kestiremiyor ama Bünyamin'in kendisine bir yük oldukları kesin. O yükü bir süre için olsun atabilse... Dinlenebilse...

— "Birinci keresinde Metin Bey'eydi," diyor Bünyamin. "Neden özellikle benden yardım istediğini sordun. Sonra biraz önce bana..." Konuşması hâlâ kesik kesik. "Faust gecesi polis baskını benim niye unutmadığımı sordun." Gülüyor. "Nasıl unutturum? Senin Panomar'a ilk geldiğin geceydi." Yine bir duraklama. "Biliyorum, paranoidce şeyler şimdi söyleyeceklerim. Ama sanki arada bir ilişki varmış gibi. Sanki bizi işaret ediyormuş gibi bütün bu olanlar. Bizi, yani beni, Kudret'i, hatta belki çok dolambaçlı bir yoldan da olsa, Arkadaş'ı." Konuşması yavaş yavaş olağan akıcılığına kavuşuyor. "Nedir, neydi Kudret'le beni, Arkadaş'ın mahcup da olsa bir hırs olan hırsından ayırt eden?" Sorusunu kendisi yanıtlıyor. "Vazgeçmişlik."

Bütün yadırgatıcılığına, paranoid niteliğine karşın Lilit, kendisine alabildiğine yabancı bu düşünce zincirinin içine girmeye çalışıyor.

— "Orhan'ı anmadın."

Bünyamin şaşırıyor. Seviniyor. Lilit'in kendi düşüncelerini izlemek için gösterdiği çabaya seviniyor. Sahiden de Orhan'ın aklına gelmemiş olmasına şaşırıyor.

— "Haklısın, o da vazgeçenlerden," diyor. "Son bir küsur yıldır benden uzaklaşıyor; bu yüzden ona biraz kırgınım. Belki bu yüzden onu anmamam." Sonra gülerek ekliyor. "Ama yine de Orhan'ın bizden bir farkı var. Onun vazgeçmişliği sanki doğuştan. Müzikten o kadar iyi anladığı halde, kendi yaptığı müziğin o kadar kuru olması da belki bununla ilgili. Orhan ne zaman âşık oldu ki, aşktan vazgeçmiş olsun!?"

Son cümleleri kendi kendine konuşur gibi söylemişti. Şimdi kendini toplayıp, yüzünü Lilit'e doğru kaldırarak konuşmaya devam ediyor.

— "Faust dersini verdiğim gece önemli bir geceydi. Galiba ilk kez o gece 'toplu halüsinasyon', 'salgın hastalık' filan gibi hipotezlerden vazgeçtim. O gece

sen Panomar'a geldin. Polisler baskın yaptı."

Lilit çantasından bir sigara, her zaman içtiğinden değil, mentollü bir sigara çıkardı; yaktı. İlk soluğu çektikten sonra,

— "Beni suçlar gibi konuşuyorsun," dedi.

Bünyamin,

— "Hayır, hayır, aksine," dedi telaşla. "Korkuyoruz ama yaşananların bir kötülük olmayabileceğini, bir tamirat, onarım anlamına gelebileceğini, geçmişin kurtarılması ihtimalini barındırabileceğini söylemişim. Yaşananların toplu bir halüsinasyon, bir hastalık olmadığını ilk kez o Faust gecesinde kavradım. Polis baskınından ötürü mü...? Yoksa senin sayende mi...? Kendimde bir kere daha aşka teslim olma gücünü bulabilmiş olduğum için mi...?"

Lilit Bünyamin'in gövdesinin kendi bacağı üzerindeki ağırlığından rahatsız oldu. Bir yandan da Bünyamin'in temsil ettiği delilik, dayanabileceği sınırları zorlamaya başlamış olmalı. Yine yüzünü okşayarak,

— "Canım böyle yerde oturma; bacakların uyuşacak," diyor. Delilik bu akşam Bünyamin'in duyarlığını perdelemiyor. Lilit'in kendi bedeniyle ilgili duygularının bir süredir ikircikli olduğunun farkında.

— "Haklısın," deyip ayağa fırlıyor. Hem bu sayede yine volta atma imkânına kavuşacak; belki düşünceleri bir düzen kazanabilir. Ama Bünyamin volta atarken, konuşmayı sürdüren Lilit oluyor.

— "Sen de hak verirsin herhalde," diyor. "Söylediklerini anlamakta, sindirmekte güçlük çekiyorum. Ama şu son söylediklerin iyiden iyiye anlamadığım, hatta biraz beni ürküten bir doğrultuda ilerliyor. Bu hortlaklı, hayaletli hayat sanki bir problem değilmiş de, iyi bir şey olabilirmiş gibi konuşuyorsun."

— "Evet böyle bir ihtimal var."

— "Ama bu söylediklerin hayatı ölüm uğruna feda etmek, geçmiş uğruna bugünden vazgeçmek değil mi!?"

Bünyamin volta atmayı bıraktı. Lilit'in karşısında, öyle ayakta durdu.

— "İlle de öyle mi olması gerekiyor? İki bir arada, içiçe yaşayamazlar mı?"

— "Olur mu öyle şey!? Yine masal yazıyorsun canım."

Bünyamin güldü.

— "Bu sefer masalı yazan ben değilim, başka biri... Başka bir zihnin yazdığı

bir masalın içine düştük. Belki İstanbul... Gerçekliğin kendisi bir masala dönüşüyor." Yine bir sessizlik çöktü aralarına. Dışarıda kuşlar ötüşmeye başlamışlardı. Onları işittiler.

Sessizliği bozan yine alçak, boğuk sesiyle Lilit oldu.

— "Peki, ne olacak şimdi?"

Bünyamin yine güldü.

— "Her zamanki sağduyun, bilgeliğin gizli bu soruda canım. Metin Bey, 'Ne yapacağız? Ne yapmalı?' diye sormuştu."

— "Peki sen bir şey yapılması gerektiğine inanmıyor musun?"

— "Bilmiyorum. Ama bir şey yapılabilecekse, yapacak, yapabilecek olan, galiba ben değilim." Derin bir soluk aldı. "Bir süredir Kudret'le görüşmekten kaçınıyorum. Çünkü aslında," güldü, "son kertede," diye ekledi, "o da Metin Nezir gibi düşünüyor. 'Ne yapmalı?' diye soruyor. Bir şey yapılabilecekse, ancak, unutuşun değilse de, vazgeçişin enerjisi seferber edilerek yapılabilir. Bunu da ancak o yapabilir. Bu yüzden Metin Bey'e yarın onu çağırmasını önerdim." Yine bir duraklama. "Ama sen de haklısın. Bir de belki Orhan... Belki onu yeterince hesaba katmadım." Neden yeniden kesik kesik konuşmaya başladı Bünyamin? "Ama kesinlikle ben değil! Ben aşktan yanayım. Artık..."

Lilit irkildi.

— "Aşkın bununla ne ilgisi var?"

Bir süredir ayakta hareketsiz duran Bünyamin, ilk kez kımıldanmaya başladı.

— "Aşk geçmişle bugünün içiçe geçmesi değil midir? Ben sende neyi buldum, buluyorum? Hayatta bugüne kadar yüzyüze kaldığım, içiçe olduğum en güzel, en iyi, en düşünceli insansın. Yepyeni bir imkânsın... Ama bir yandan da sende, bugüne kadar vazgeçtiğim, unuttuğum, hatta olamadığım ya da bir şekilde kaybettiğim her şeyi yeniden bulmuyor muyum?"

Sesi titremiyor ama Bünyamin'in gözlerinde yaşlar birikti. İşittiği bunca şeyden sonra artık bu manzara karşısında Lilit'in aklı, yüreği, duyguları sanki paramparça; her biri ayrı telden çalıyor. Hortlaklar, hayaletler, dirilen, bugünü tamir eden geçmiş...! Ne işi var bunların onun sağduyulu, gerçekçi dünyasında...!? Gerçi Bünyamin'in kaydettiği, hikâyesini dayandırdığı tuhaflıklar gerçekdışı değildi; gerçekten olmuşlardı. "Ama hayır!" diye isyan ediyor Lilit'in zihni. "Bütün bunların başka türlü bir açıklaması olmalı."

Üstelik bunlar yetmiyormuş gibi, karşısında aşkını ölümlle ifade eden,

kendisini hortlaklarla, hayaletlerle aynı kefeye koyan bir Bünyamin var. Nasıl kabul edebilir; nasıl iyi gelebilir böyle bir aşk ona!?

Ama öyle kımıldamadan ayakta duran Bünyamin'in duruşu, bakışları sanki yalanlıyor kendi söylediklerini. Lilit'in kanı kaynamadan edemiyor. Bünyamin'in bakışlarındaki sıcaklıkta cehennemi bir ateşten en ufak bir iz yok. Hatta bu akşam yaramaz değil masum çocuk bakışlarıyla bakıyor. Onun içine girmeye, onu içine almaya hazır; hevesli. Olsa olsa biraz çaresiz.

İyilik galebe çalıyor Lilit'in içinde. Bünyamin'e sesleniyor.

— "Canım çok yorgunsun. N'olur dinlen biraz." Oturduğu koltukta kalçası üzerine yan dönüyor; bir kalçaya daha, Bünyamin'in kalçasına, yer açıyor. "Gel yanıma; başını omzuma yasla. Konuşmaya sabaha devam ederiz."

Bünyamin elbette oturdu Lilit'in yanına. Başını omuzuna yasladı. Gözlerini yumdu.

Ama yine uyuyamıyor. Geçmişin kuyusu derindir.

Birden kapının zili çaldı. İrkildiler. Havanın çoktan ağarmaya başlamış olduğunu, ancak o zaman fark ettiler. Bir an için hareket edemedi öyle donup kaldılar. Sonra ikisi birden doğrulmaya kalkıştı. Bu kez elini ötekinin omuzuna koyarak doğrulmasını engelleyen Bünyamin oldu.

— "Sen dur!" dedi ve kapıya yöneldi. Lilit anlık bir duraklamadan sonra yine de Bünyamin'in arkasından seyirtti. Kapıya ulaştığında Bünyamin daha yeni,

— "Kim o?" demişti.

Bu yüzden Lilit dışarıdan gelen,

— "Benim," cevabını işitti.

Bünyamin kapıyı telaş içinde açtı. Kapıda Kudret, yani Dönek Doktor...

— "Karım beni aldatmamış," diyor.

— "Ne!? Ne diyorsun?"

— "Karım beni aldatmamış."

Kudret'in yüzü bembeyaz. Bünyamin elini omuzuna koyup içeri çekiyor. Lilit,

— "Hoşgeldin," diye elini sıkarken onun titremekte olduğunu fark ediyor.

Birlikte salona geçiyorlar. Kudret, bir kez daha,

— "Karım beni aldatmamış," diye yineliyor.

Bünyamin sabrını yitirmemeye, dehşetini gizlemeye çalışarak,

— "Nereden biliyorsun? Kimden öğrendin?" diye soruyor.

— "Kendisi söyledi."

Bünyamin'le Lilit birbirlerine, kaçamak olmasına gayret ettikleri bir bakış fırlattılar. Ama Kudret yine de fark etti.

— "Biliyorum, delirdiğimi düşünüyorsunuz," dedi. Sonra öne doğru eğilip bütün dikkatini Bünyamin üzerinde teksif etti. "Halüsinasyon falan değil, Bünyamin," dedi. Sesi öfkeli olmaktan çok heyecanlıydı. "Hayalet, hiç değil. Dönüyor, sahiden dönüyor. Geçmiş geri dönüyor."

— "Sakin ol!" dedi Bünyamin. Kudret'in titremekte olduğunun artık o da farkına varmıştı. "Sana bir içki vereyim. Çok heyecanlısın."

Dönek Doktor delirmediğini kanıtlamaya çalışıyor. Elinden geldiğince sakin bir sesle,

— "Olur," diyor.

Konyak mı teslim alıyor onu? Yoksa bu tuhaf, yadırgı ilkyaz sabahında Eyüp'ten Tarlabası'na yürümüş olmanın yorgunluğu mu üstüne basan? Ya da yaşadığı olağanüstü deneyimi, yıllar önce ölmüş olduğunu sandığı, yalnız onun değil, herkesin öyle sandığı karısıyla, yalnızca onunla da değil, herhangi bir kadınla bunca yıl sonra ilk kez sevişmiş olmanın ne anlama geldiğini açıklama çabası mı dilinin tutulmasına yol açıyor?

Kestirmek güç...

Ama Bünyamin'in getirdiği konyaktan bir yudum alır almaz, o heyecanlı, taşkın hali yerini derin bir uyuşukluğa bırakıyor. Gözkapaklarını açık tutmakta güçlük çekiyor.

Bünyamin'in de Lilit'in de canına minnet bu hal. Farklı gerekçelerle de olsa...

— "Kudret, sen çok yorgunsun," diyor Bünyamin; ona eski adıyla hitap ederek. "Biraz uyu! Uyandığında anlatırsın yaşadıklarını. Ben yine burada olacağım."

Bundan sonrasının ayrıntıları, Kudret'in, yani Dönek Doktor'un nasıl "Peki," diyecek gücü bulamadığı, onun yerine başını salladığı, Bünyamin'in nasıl onun

koluna girip kaldırdığı, tam kapıdan çıkmak üzereyken Kudret'in nasıl dönüp Lilit'e,

— "Kusura bakma," demek istediği, istediği ve diyemediği, ama yine de bakışlarıyla nasıl anlaştıkları, nasıl Bünyamin'in onu, Kudret'i, üst kattaki yatak odalarından birine götürdüğü, soyunmasına nasıl yardımcı olduğu, uyuyuncaya kadar başucuna beklediği... Önemli değil.

Önemli olan...

Bünyamin geçmişin anlamı üzerine düşünüyor; geçmişi yitirmenin... Unutmanın anlamı üzerine, bunamanın... Hafıza yitiminin çeşitli şekillerinin...

Ama sorun bu mu gerçekten? Bu metnin kusuru, Bünyamin'in unuttukları mı? Yoksa artık zekâsı hatırladıklarını, öğrendiklerini, öğrenmeye devam ettiklerini, görüp geçirdiklerini işlemeye yetmiyor mu? Hayatın, ama hayal edilmiş bir hayatın değil, onun yaşadığı o belirli hayatın ağırlığı, akla, hiç değilse onun aklına baskın geliyor.

Öyle mi sahiden?

Cevapsız kalmaya mahkûm sorular bunlar...

Eskiden yazsaydı nasıl yazardı bu metni?

O da öyle... Cevapsız kalmaya mahkûm... Çünkü yazdığı metin, bu metin. Şimdi ve daha da doğrusu, her şey yaşandıktan sonra yazdığı bu metin...

Daha iyisini yapmak isterdi. Bünyamin'in olmasını istediği iyilikten daha fazlasını kendi taşıyabilmek isterdi.

Olmadı.

Böyle bir metin yazdı.

Belki artık bir titizliğin çok önemli olmadığına inanıyordu. Telaşlıydı.

Ölüm onun için daha farklı, yani çocukluğunda bir kısıkaç gibi boğazını sıkı sıkıya tutan dehşetten de, gençliğinde ruhunu ve gövdesini sürekli bir koşuşturmaya kışkırtan korkudan da farklı bir anlam ifade etmeye başlamıştı. Artık üzerine eskisi kadar düşünmese de, ölümün hayatında tuttuğu yerin değiştiğini seziyordu.

Bir yarış mı?

Belki...

Ama neye karşı?

Evet, Bünyamin hâlâ Faust üzerine düşünüyor. Geçmişin kuyusu derindir. Onun sonunda başardığını yapabilmektense, başında yapamadığını becerebilmek isterdi: Bir insanı mutlu etmek... Tek bir insanı... Fani olduğunu, kendisi gibi ölümlü olduğunu bildiği bir insanı...

Yapamadı.

Böyle bir metin yazdı.

Ya da yazamadı.

Kendi üzerine kapanamayan böyle bir anlam dokusuna "metin" denebilir mi ki?

Bilmiyor.

Bu sorulardan hiçbirinin cevabını bilmiyor. Geçmişin kuyusu derindir.

Bildiği, tanıdığı tek gerçeklik, aşktan ayırt etmekte güçlük çektiği bu metin.

Salona döndüğünde Lilit yerinden kalkmıştı. Gözgöze geldiler. Bakışları birbirlerinininkine mihlandı.

Öyle durdular.

Sonra bu sayfaların ufkunu —ya da sınırlarını— çizen soruyu yine Lilit sordu:

— "Şimdi ne yapacaksın?"